

ΝΕΣΤΩΡ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ — ΠΛΑΠΟΥΤΑΣ

Η ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΑΜΑΘΕΙΑΣ

«ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ»

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

Κεντρική πώλησις :
«ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»
Πάτραι

ΤΥΠΟΙΣ:
ΧΑΡ. & ΙΩ. ΚΑΓΙΑΦΑ
ΑΘΗΝΑΙ: ΠΑΤΡΑΙ:
ΔΕΚΚΑ 12 • ΚΕΡΜΟΥ 14

"Αμποτε άπ' αυτό νά ποιιστῆ
τό χῶμα τοῦ τόπου τούτου τοῦ καμένου
καί νάναί καί βουλή τοῦ πεπρωμένου
Ξανά μέ νέες δάρνες νά στολιστῆ.

(Από τήν ποιητική ἀλληλογραφία
Κ. Παλαμά μέ Μικέλη Ἀβλιχο).

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἡ πολιτική, παραγωγική, οικονομική, μορφωτική κατάσταση τοῦ Νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους, μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἐξεταζομένη συγκριτικῶς μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ δυτικοῦ καλουμένου Πολιτισμοῦ, δείχνει τὴν ἐξῆς εἰκόνα.

Παραγωγικῶς καὶ οικονομικῶς εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Προπολεμικῶς ἡ Ἑλλάς εὐρίσκετο εἰς ὀλίγον καλλιτέραν κατάστασιν τῶν χωρῶν τῆς Ἰταλίας, Ἰσπανίας, Πορτογαλίας. Αἱ τρεῖς αὐταὶ χῶραι σήμερον ὀργανωθεῖσαι καὶ μέ μεγαλυτέραν ἐθνικὴν παραγωγὴν, ὡς δεικνύουν αἱ στατιστικαί, ἔχουν ξεπεράσει τὸ Ἑλληνικὸν ἐπίπεδον ζωῆς.

Εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα ὄλων τῶν ἐκτὸς τῆς Ρωσικῆς ἐπιρροῆς, συμπεριλαμβανομένων τῶν χωρῶν Μέσης Ἀνατολῆς, Ἀσίας καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Διότι ἐνῶ ὅλαι αἱ χῶραι καὶ περισσότερον αἱ μόλις ἐξελθοῦσαι ἀπὸ τὸ ἀποικιακὸν καθεστῶς ἀναπτύσσουν ἐθνικιστικὰς τάσεις καὶ προσπάθειαν νά ἔχουν μεγαλυτέραν ἀνεξαρτησίαν ὡς ἡ Αἴγυπτος, Ἀραβία, Ἰνδονησία, Ἰνδία, ἡ Ἑλλάς δεχομένη ἄνευ ἕριων τὴν κηδεμονίαν ἰσχυρῶν συμμάχων, πίπτει πραγματικῶς εἰς καθεστῶς ἀποικίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν.

Ἄλλαι χῶραι αἱ ὁποῖαι προπολεμικῶς ἦσαν μὲν ἀνεξάρτητοι, ἐπηρεάζοντο ὅμως ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς, ὡς αἱ δημοκρατίαι τῆς Νοτίου καὶ Κεντρῶς Ἀμερικῆς, σήμερον προσπαθοῦν, παρὰ τὸν τεράστιον πολιτικὸν καὶ οικονομικὸν κῆρος τῆς ἰσχυρᾶς γείτονος, νά ἔχουν μεγαλυτέραν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία, Χιλή, Βενεζουέλα, Βραζιλία, Μεξικόν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν στενοὺς φυλετικὸς καὶ γεωγραφι-

κούς δεσμούς με την βόρειον Ἀμερικὴν, ἐπηρεάζονται πολιτικῶς ὀλιγώτερον τῆς Ἑλλάδος.

Παραδείγματα χάριν. Οὐδεμία τῶν χωρῶν τῆς Νοτίου καὶ Κεντρῶς Ἀμερικῆς ἐκτὸς τῆς μικρᾶς Κουσταρικής ἔστειλεν στρατὸν εἰς τὸν Κορεατικὸν πόλεμον. Αἱ περισσότεραι χώραι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἠγουμένης τῆς Βραζιλίας καὶ Ἀργεντινῆς δημοκρατίας ἐρχονται σὲ ἀπευθείας ἐμπορικὰς συναλλαγὰς μετὰ τὰς χώρας τοῦ Ρωσικοῦ συνασπισμοῦ, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς θέτει τὰς ἐμπορικὰς τῆς συμφωνίας εἰς τὸν ἔλεγχον τρίτων (*).

Ἡ ἀγέρωχος ἐθνικὴ πολιτικὴ χωρῶν, ὡς αἱ Ἰνδία, τὸ Ἰσραήλ, ἡ Γιουγκοσλαβία, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία καὶ Ἑλβετία τυγχάνει σήμερον μεγίστης ἐκτιμῆσεως ὅρ' ὅλων τῶν Λαῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Σοβιετικοῦ συγκροτήματος. Αἱ χώραι αὗται, μετὰ τὴν νέαν μεγάλην δημοκρατίαν τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὴν παγκοσμίου κύρους ἠθικὴν ἐπιβολὴν τῆς Σουηδίας, προσπαθοῦν νὰ σχηματίσουν τρίτην οὐδετέραν μερίδα, ἡ ὁποία θὰ ἀμβλύνη τὰς διαφορὰς μεταξὺ ἀνατολικοῦ καὶ δυτικοῦ κόσμου καὶ θὰ περιορίσῃ τοὺς κινδύνους τοῦ ἀτομοπολέμου. Ἀπὸ τὴν ἀνθρωπιστικὴν αὐτὴν προσπάθειαν ἡ ὁποία τιμᾷ τὰς χώρας αὐτὰς καὶ θὰ τὰς τιμῆσῃ περισσώτερον ἱστορικῶς, λείπει ἡ Ἑλλάς ἡ ὁποία ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως ἐπεβάλλετο νὰ κλινῆ περισσώτερον πρὸς τὸ μέρος τῆς μερίδος αὐτῆς.

Εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα ἡ Ἑλλάς δείχνει τὴν εἰκόνα ἀπραχαιωμένης καὶ ἐξηρητημένης οικονομίας, ἡ ὁποία δὲν ἀντιμετωπίζεται μετὰ Ριζικὰ μέτρα ἀλλαγῆς, ἀλλὰ μετὰ ἡμίμετρα ἐπιφανειακά, εἰς τὴν βᾶσιν ὑποκριτικὰ καὶ πάντοτε πρὸς ὄφελος μιᾶς μικρᾶς τάξεως.

Εἰς μορφωτικὸν ἐπίπεδον (Κουλτοῦρα) ἐπιστήμαι, τέχναι, ἀθλητισμός, ἐκπαίδευσις καὶ ἰατρικὴ περίθαλψις ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ὀλίγων στατιστικῶν ἡ Ἑλλάς ἐμφανίζεται εἰς τὴν κατωτάτην εὐρωπαϊκὴν βαθμίδα, ὑστεροῦσα τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας.

Εἰς ἐφαρμογὴν τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ἐνῶ ὁμολογουμένως εἴμεθα εἰς πολὺ καλλιτέραν μοῖραν τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορ-

(*) Ἄρθρον τοῦ ἀμερικανικοῦ περιοδικοῦ «Newsweek» περὶ ἐμπορίου Ρωσίας καὶ Ν. Ἀμερικῆς. Ἀπριλίου 28)1958.

τογαλίας, εἴμεθα ὅμως εἰς πολὺ κατωτέραν βαθμίδα ὅλων τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Οὕτε καὶ αὐτὴ ἡ σειρὰ εἶναι τιμητικὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα μῆτέρα τῶν δημοκρατικῶν Θεσμῶν.

Τὰ αἴτια τῆς πραγματικῆς ὀδυνηρᾶς αὐτῆς καταστάσεως προσπαθοῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν μελέτην, ἐξετάζοντες τὴν ἠθικὴν, πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ἱστορίαν τοῦ Νέου Πολιτικοῦ Κράτους.

Τὸ βιβλίον ἐγράφη εἰς γλῶσσαν καὶ νοήματα ἀπλᾶ διὰ νὰ κατανοηθῆ καὶ ἀπὸ κόσμον ὁ ὁποῖος τυγχάνει μικρᾶς μορφώσεως. Ἐὰν ἐμβριθῆ συγγράμματα, μετὰ τοὺς σκοτισμένους ἀριθμούς, θεωρίας, ξένα κείμενα, πολυπλοκὸν βιβλιογραφίαν δὲν ὠφελοῦν τὸν Ἕλληνα ὁ ὁποῖος χρειάζεται ἀπλὴν καὶ ἐπεξηγηματικὴν ἀνάλυσιν τῶν αἰτιῶν τῆς κακοδαιμονίας του, ἀνεξαρτήτως ἐὰν κάθῃ συγγραφεὺς τὰ ἀντιλαμβάνεται διαφορετικῶς. Ὁ λογικισμὸς ὁ ὁποῖος ἀκόμα ἐπηρεάζει τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς χώρας εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ οικονομικὰς ἐπιστήμας εἶναι καὶ αὐτὸ μία ἀπὸ τὰς αἰτίαι τῆς κακοδαιμονίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ κάποια φωτεινὴ ἀκτίς ἀνατέλλει, ἰδίως εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς μελέτης τῶν ἱστορικῶν φάσεων καὶ προσώπων τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐὰν μάθῃ τὴν ἱστορίαν του καὶ θὰ ἔχῃ καλλιτέραν κρίσιν ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν καὶ οικονομικὸν του μέλλον. Τὸ φῶς τοῦ παρελθόντος θὰ φωτίσῃ τὸν δρόμον τοῦ μέλλοντος.

Μετὰ τὴν σημερινὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, τῆς στατιστικῆς οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ὁ καλλίτερος καθρέπτης τῆς καταστάσεως ἑνὸς Κράτους. Ὅσα μποροῦν νὰ διηγηθοῦν μερικὸι ἀπλοὶ στατιστικοὶ πίνακες δὲν μποροῦν νὰ τὰ ἀναλύσουν ὀλόκληρα βιβλία. Ἀτυχῶς καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἡ Ἑλλάς εὐρίσκεται εἰς πρωτόγονον κατάστασιν. Ἀπὸ ἐκθέσεις πρὸς τὰ Ἕνωμένα Ἔθνη ἐλήφθησαν μερικὸι ἀναλυτικοὶ πίνακες. Εἰς τοὺς πίνακες αὐτοὺς δὲν σχετίζομεν τὴν Ἑλλάδα μετὰ ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα κράτη, ὅπως αἱ Ἕνωμένα Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Αὐτοκρατορία, οὔτε μετὰ χώρας αἱ ὁποῖαι μόλις ἐξῆλθον τοῦ ἀποικιακοῦ καθεστώτος. Τὴν συγκρίνομεν μετὰ Εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἀνάλογους περίπτου πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ δεκαετηρίδας ὁ Ἕλλην ζοῦσε κλεισμένος διανοητικᾶ

μέσα σὲ στενὸ Ἑλληνικὸ ὄριζοντα. Γιατὸν ἡ Ἀθήνα ἦταν τὸ κέντρον τοῦ κόσμου. Ἐφ'αντάζετο τοὺς πολιτικούς μας νὰ ἔχουν μεγάλην βαρῦτητα ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Ὁ παρελαύνων τὴν 25 Μαρτίου στρατὸς ὁ καλλίτερος μετὰ τὸν Γερμανικόν. Ὁ Ἕλληνας μεγαλοῦργεῖ πάντοτε. Ἡ Ἑλλάς λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως παίζει πάντοτε σοβαρὸν ρόλον εἰς τὴν Παγκόσμιον πολιτικὴν.

Ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ἡ εὐκολώτερη συγκοινωνία, ὁ κινηματογράφος, τὸ ραδιόφωνο, τὰ βιβλία καὶ περιοδικά, τὰ περισσότερα ταξίδια Ἑλλήνων στὸ Ἐξωτερικόν, ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος, ἡ στενὴ ἐπαφὴ μετὰ ξένους στρατούς, ἔφεραν τὸν Ἕλληνα κοντὰ πρὸς τὴν πραγματικότητα. Νέοι ὄριζοντες ἀληθείας φανερώθηκαν. Ἡ Ἑλλάς εἶναι μικρὴ καὶ ὀπισθοδρομημένη χώρα μετὰ τεραστίαις ἐλλείψεις, ἡ ἐπιρροή μας εἰς τὴν Διεθνή Πολιτικὴν ἀσήμαντος ἂν ἔχῃ μηδαμινή, ἡ διαφορὰ πού μας χωρίζει εἰς τὸ ἐπίπεδον ζωῆς, ἀπὸ μερικὰς ἰδίως χώρας, ἀφάνταστος.

Προσπαθῶν ὁ Ἕλληνας νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτῆν ἀτυχίαν τοῦ ἔθνους, καθὼς καὶ τὴν συνεχῆ οικονομικὴν δυσπραγίαν, δημιουργεῖ ἀναίμακτος δύο θεωρητικὰς βάσεις. Ἡ πατρίς εἶναι πτωχὴ εἰς φυσικὸν πλοῦτον. Ἡ πατρίς εἶχε πολλοὺς πολέμους καὶ ἄλλα ἀτυχήματα. Μετὰ βίας τὰ δύο αὐτὰ ἀναίμακτα ἀξιώματα χτίζει ὀλόκληρον σύστημα δικαιολογιῶν.

Φανερόν ὅμως γίνεται ὅτι ἐὰν αἱ δύο αὗται βάσεις δὲν εἶναι ὀρθαί, ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα καταπίπτει. Πρὸ ἐτῶν τὸ ρῦξι ἦτο εἶδος πολυτελείας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Σήμερα παράγεται ρῦξι ἀφθονον. Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι πτωχὴ στὸ εἶδος αὐτό.

Ἡ Ἑλλάς σήμερα, δὲν ἔχει σπίτια. Σὲ μερικὰ χρόνια ἐὰν θὰ μάθουν οἱ Ἕλληνες, ἀγρότες ἰδίως, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους καὶ τυποποιημένου ἀπλοῦ ὕλικου ἀπὸ ἐγχώριες πρῶτες ὕλες, νὰ χτίζουν γρήγορα καὶ μετὰ μικρὴν ἐργατικὴν βοήθειαν τὰ σπίτια τους, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν θὰ εἶναι πλέον πτωχὴ ἡ Ἑλλάς.

Ἡ Ἑλλάς εἶχε πολέμους καὶ ἄλλας ἐθνικὰς καταστροφάς, ἀλλὰ καὶ ποῖον κράτος δὲν εἶχεν ἐκτὸς τῶν Σκανδιναυικῶν; Μετὰ ὀλίγην μελέτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας τῶν τελευταίων 100 ἐτῶν, θὰ εἴμεθα καλῶς κατατοπισμένοι εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτό.

Τὰς ἀναίμακτους αὐτὰς δικαιολογίας προσπαθοῦμεν νὰ ἀνασκευάσωμεν εἰς τὰς ἐπομένους σελίδας τοῦ βιβλίου.

Περισσότερον ὅλων ὁ Ἕλληνας ἔχει ἀνάγκην γνώσεως τῆς ἰδικῆς του ἱστορίας. Αἱ διάφοροι ἐποχαὶ καὶ φάσεις τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας παρουσιάζουν καταφανεῖς ὁμοιότητας.

Ἡ μετὰ τὸ 1945 περίοδος εἶναι κατὰ πολὺ ὅμοια μετὰ τὴν δεκαετίαν 1880—1890 τῆς Τρικουπικῆς ἐποχῆς. Ὁ Τρικούπης προσεπάθησεν νὰ ἀναδιοργανώσῃ τὴν Ἑλλάδα οἰκονομικῶς καὶ στρατιωτικῶς. Ἐδαπάνησε τεράστια ποσὰ διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἡ φορολογία ὑπῆρξεν βαρυτάτη εἰς τὸν λαόν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἐλαχίστη. Ἡ στρατιωτικὴ ἀναδιοργάνωσις καὶ τὸ παραλήρημα τῆς Μεγάλης Ἐθνικῆς Ἰδέας κατέληξεν εἰς τὴν ἐξευτελιστικὴν ἤτταν τοῦ 1897, τὴν τραγικὴν αὐτὴν στρατιωτικὴν ἀνακτοβουλικὴν κωμῶδιαν, ὅπως τὴν ἐχαράκτηρισεν ὁ τότε διαφωνήσας καὶ παραιτηθεὶς ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Σμόλδενβιτς.

Ἡ Ἑλλάς εὐρέθη νικητὴς ἀλλὰ παρηγωνισμένη εἰς τὴν εἰρήνην τὸ 1947 ὅπως καὶ τὸ 1918. Καὶ τότε τῆς ἠρνήθησαν ἱστορικῶς καὶ φυλετικῶς μέρη Ἑλληνικά, τὴν Δωδεκάνησον, ὀλόκληρον τὴν Θράκην, ὅπως καὶ σήμερον τὴν ἀγωνιζομένην Κύπρον. Καὶ τότε ἔλαβον μεγαλυτέραν ἐνίσχυσιν οἱ νικημένοι καὶ οὐδέτεροι, ὅπως καὶ σήμερον. Τὸ Ἑλληνικὸν κράτος βρῆκε τὸ 1920 διέξοδον σὲ κατακτητικὰς ριψοκινδύνους λύσεις μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀπὸ τοῦ 1948 μετὰ τὴν δικαιολογίαν τῆς οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀναδιοργανώσεως γίνονται μεγάλαι δαπάναι, σπατάλη διπενκατομμυρίων, βαρεῖα φορολογία, πτώσις τῶν ἀποδοχῶν ὅλων τῶν μισθωτῶν καὶ συνταξιούχων. Ἡ ἀπόδοσις ὑπὲρ τῆς καθολικῆς εὐημερίας εἶναι ἐλαχίστη. Ὁ δείκτης τῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μικρότερος εἰς ἀναλογίαν ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ὑπάρχει πραγματικῶς μία ἀνοδος εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα, καὶ ἀνοικοδόμησις, ἡ ὅποια ὅμως εὐεργετεῖ μόνον μίαν μικρὰν ὀλιγαρχίαν.

Εἰς τὸν μιλιταριστικὸν τομέα ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καλεῖται νὰ πληρῶσῃ περισσύτερον κατ' ἀναλογίαν παντὸς ἄλλου εὐρωπαϊκοῦ λαοῦ. Ἡ Ἑλλάς διατηρεῖ ὑπεραριθμοὺς ἐνόπλιους δυνάμεις αἱ ὅποια ἐξασθενίζουν οἰκονομικῶς τὴν χώραν. Ἡ δικαιολογία

είναι υπόλειμμα του καλαιού σινοού έγωκεντρισμού τον όποιον ηβξησε κατά πολυ ή Νίκη τής 'Αλβανίας. «'Η Γεωγραφική θέσις τής 'Ελλάδος είναι σοβαρά, ό ρόλος της μεγάλος εις την ειρήνην, ή την πιθανήν παγκόσμιον σύρραξιν. Είναι τό κλειδι τής άμύνης του δυτικού κόσμου, ό "Έλλην Στρατιώτης φρουρός άγρυπνος του δυτικού πολιτισμού». "Ένα μέρος των ανεπτυγμένων περισσότερον τάξεων εις τό σημεϊον αυτό, διότι γνωρίζει την κατωτέραν πολιτικήν και οικονομικήν κατάστασιν τής 'Ελλάδος σε σχέσιν με τας άλλας Εύρωπαϊκάς χώρας, βρίσκει εις την μιλιταριστικήν πλευράν κάποιον ψυχολογικόν αντίβαρον. 'Η 'Ελλάς δυνατόν να είναι πτωχή και όπισθοδρομημένη, στρατιωτικώς όμως κινεί τό παγκόσμιον ενδιαφέρον και Οαυμασμόν.

Τό υπόλειμμα αυτού του έγωκεντρισμού δεν έχει καμμίαν λογικήν βάση εις τό 1958. 'Η διαφορά πολεμικών μέσων μεταξύ του τελευταίου πολέμου και των σημερινών είναι σχεδόν ασύληπτος δια τον ανθρώπινον νούν, πολυ μεγαλυτέρα του πρωτογόνου τόξου με τό βαρύ πυροβολικόν και τους άεροπορικούς βομβαρδισμούς. 'Εάν τό τόξον έφόνευεν έναν όπλιτην εις απόστασιν πενήντα μέτρων, βολή πυροβολικου έκατό όπλιτας εις απόστασιν δέκα χιλιομέτρων και άεροπορικός βομβαρδισμός χιλιάδες άτομων εις απόστασιν χιλίων χιλιομέτρων, σήμεραν μία ύδρογονική βόμβα έκτοξευομένη εκ μονίμου βάσεως δύναται να έκραγή εις οϊονδήποτε προκαθορισμένον μικρόν σημεϊον τής γής και έντός όλίγων δευτερολέπτων να καταστρέψη πᾶσαν ζωήν εις περιοχήν παρομοίαν των 'Αθηνών.

'Αλλοίμονον εάν γίνη νέα σύρραξις και πραγματικώς ή 'Ελλάς θεωρηθῆ ως σοβαρά γεωγραφική θέσις. Θα έκλείψη πᾶσα ζωή για αιώνες ίσως. 'Ο μακάβριος αυτός ύπολογισμός γίνεται με τά γνωστά ήδη ύδρογονικά όπλα. 'Ασφαλώς υπάρχουν και άλλα τρομερότερα άγνωστα όμως ακόμα εις τό κοινόν. Οι άπολογηται των ίδεών του μιλιταρισμού νικηται ή ήττημένοι δεν θα ζήσουν ούτε όλίγα λεπτά. 'Αλλά δεν θα είναι μόνον αυτοί, μαζί τους θα καταστραφῆ και όλόκληρος ή 'Ελλάς.

Τό βιβλίον αυτό δεν πρέπει να χαρακτηρισθῆ μονόπλευρα. Δεν είναι φιλαριστερόν ή φιλοδεξιόν, φιλοβενιζελικόν ή φιλολαϊκόν. Τά υποδεικνυόμενα πολιτικά και οικονομικά μέτρα, έχουν ήδη εφαρμοσθῆ σε πολλά κράτη επιτυχώς. Ουδεμία προσωπική συμπάθεια ή αντιπάθεια ειχεν επίδρασιν. Τά όνόματα μάλιστα αποφεύγονται έκτός των σημεϊων εκείνων όπου είναι επιβεβλημένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Στό βιβλίον αυτό πέρνουμε μία βάση ως πραγματικήν. 'Ο "Έλληνας σε σχέση με τους άλλους λαούς και ειδικώτερα με τους λαούς του καλουμένου δυτικού πολιτισμού δεν είναι φυλετικά ούτε ανώτερος, ούτε κατώτερος. Πολλοί λέγουν, ό "Έλληνικός λαός είναι έξυπνότερος αλλά δυστυχώς δεν ειχε τά μέσα και τό φυσικό πλοϋτο. Αυτό δεν είναι σωστό. Φυσικό πλοϋτο έχουν όλες οι χώρες και οι λαοί φτιάνουν τά υλικά μέσα. "Άλλοι πάλι λέγουν. Τι να γίνη μη βάζετε τον "Έλληνα με τό Σουηδό ή τό Φινλανδό. Δεν έχουν τίποτα περισσότερο οι Σουηδοί και Φινλανδοί από τον "Έλληνα. 'Απλούστατα εργάζονται περισσότερο και με μεγαλυτέρα απόδοση. Είναι καλλίτερα οργανωμένοι πολιτικά και οικονομικά. Με λίγα λόγια ή κρατική και ή κοινωνική μηχανή του δουλεύει καλλίτερα.

"Άλλες πάλι συχνές δικαιολογίες στην "Ελλάδα είναι ότι ειμαστε λίγα χρόνια ανεξάρτητο έθνος, ότι ειχαμε πολέμους και έθνικές καταστροφές. 'Υπερβάλουμε τά γεγονότα για να αυτοδικαιολογήομεθα.

'Η Γαλλία έλευθερώθηκε από τό φεουδαρχικό καθεστώς που ήταν καταθλιπτικό δυο και οι ξένοι κατακτηται τό 1800 περίπου. 'Επηκολούθησαν επαναστάσεις, πόλεμοι, οι Γάλλοι ένικηθησαν, άλλοι μικροπόλεμοι και επαναστάσεις. "Εγιναν δύο παγκόσμιοι πόλεμοι εις τους όποιους ή Γαλλία μετεβλήθη σε πεδίο μάχης και κατεστράφη ή βιομηχανία της από τους κατακτητάς. Παρ' όλα αυτά ή Γαλλία σήμερα έχτισε ότι ειχε καταστραφῆ και είναι πολυ περισσότερο προωδευμένη από την "Ελλάδα. Οι "Αγγλοι

κατεστράφησαν στον τελευταίο πόλεμο, γρήγορα όμως ξανάχτισαν τη χώρα τους και σήμερα είναι σε πολύ ανώτερη κατάσταση από την προπολεμική.

Οι Φινλανδοί έγιναν ελεύθερο κράτος μετά τον πρώτο πόλεμο. Είχαν μακροχρόνιους πολέμους, χάσανε το ένα τρίτο από το έδαφος της χώρας, πήρανε μισό εκατομμύριο πρόσφυγες, πληρώσανε πεντακόσια εκατομμύρια δολάρια αποζημιώσεις στη Σοβιετική Ρωσία. Ή Βόρειος Φινλανδία, σύμφωνα με τις εκθέσεις της ΟΥΝΚΑ ήταν η πλέον κατεστραμμένη χώρα μετά τον δεύτερο πόλεμο. Σήμερα οι Φινλανδοί είναι από τους περισσότερον προηγμένους λαούς του κόσμου.

Το Κράτος του Ισραήλ έχει μόνο δέκα χρόνια ανεξαρτησίας. Δημιουργήθηκε κάτω από δραματικές συνθήκες. Είναι σε διαρκή κατάσταση πολιορκίας από έχθρικά και πολύ μεγαλύτερα κράτη, αντιμετωπίζει καθημερινώς επιθέσεις, είχε δύο πολέμους μετά το 1945, διατηρεί μεγάλο στρατό, και δέχεται καθημερινά πολλούς πρόσφυγες.

Παρ' όλα αυτά η πρόοδος του είναι παραδειγματική στην ιστορία των λαών. Την έρημο μετέβαλε σε περιβόλι, συγκοινωνία, πόλεις, εργοστάσια, λιμένες, Πανεπιστήμια, μέσα πολιτισμού όπως θέατρα, πάρκα, νοσοκομεία, σχολεία, και καθημερινώς χτίζουν περισσότερα. Τι διακρίνει τους έβραίους; Πλοῦτος; Πήραν πολύ λιγώτερη ύλική και οικονομική βοήθεια από την Ελλάδα. Τους διακρίνει πίστις για να ζήσουν εύτυχισμένα σε δικό τους έθνος, σκληρή εργασία, προωδευμένη κρατική μηχανή.

Βλέπουμε λοιπόν ότι περισσότερο ή λιγώτερο όλοι οι λαοί είχαν έθνικες καταστροφές. Έκείνοι που είχαν περισσότερο δεν σημαίνει ότι πρέπει να κάτσουν με σταυρωμένα τα χέρια και να κλαίνε ή παραπονούνται, αλλά να δουλέψουν περισσότερο και σκληρότερα για να ξανακτίσουν, τι κατεστράφη και προχωρήσουν περισσότερο.

Φανερό παράδειγμα είναι η Δυτική Γερμανία. Καμιά χώρα δεν κατεστράφη όσο αυτή. Πλήρωσε μεγάλες απο-

ζημιώσεις και πληρώνει ακόμα, της πήραν πολλά εργοστάσια, χιλιάδες τεχνίτες και επιστήμονες, συντηρεί ξένους στρατούς κατοχής. Και όμως η σημερινή Δυτική Γερμανία είναι ή πλέον προηγμένη χώρα στον κόσμο μετά την βόρειο Αμερική.

Ποῦ όφείλεται αυτό; ο Γερμανικός λαός είναι συστηματικός. Έργάζεται και μοχθεί περισσότερο από κάθε άλλο λαό στην Εύρώπη. Έχει καλλίτερα οργανωμένη την κοινωνική του μηχανή ώστε να μην υπάρχει απώλεια χρόνου και εργασίας, ο νόμος έξυπηρετεί τους πολίτες και όχι μερικούς προνομιούχους. Ο Γερμανικός λαός γρήγορα κατατοπίζεται στις νέες κατευθύνσεις της τεχνικής. Το κράτος είναι βοηθός και όχι αντίδρασις.

Οι Φινλανδοί μπρός στις μεγάλες έθνικες καταστροφές που τους βρήκαν δεν απελπίστηκαν, δεν έμειναν με σταυρωμένα τα χέρια. Αντιμετώπισαν τη νέα κατάσταση με θάρρος και πίστη στην τελική επιτυχία. Δημιούργησαν νέες βιομηχανίες σχετικές με τις πρώτες ύλες που έχει ή χώρα τους.

Σε μικρό διάστημα απέξηραναν εκατομμύρια στρέμματα γήιν, έφτιασαν γρήγορα δρόμους, σιδηροδρόμους, σπίτια για τους πρόσφυγες, έφήρμοσαν νέες τεχνικές μεθόδους αι όποιαί έκολλαπλασίασαν την παραγωγήν. Μέσα σε λίγα χρόνια ή κατεστραμμένη Φινλανδία μικρότερη σε έδαφος κατά τό ένα τρίτο, και με πεντακόσιες χιλιάδες πρόσφυγες έγινε πολύ καλλίτερη από την προπολεμική.

Τη θρυλική πραγματικώς αναδημιουργία της Φινλανδίας και του κράτους των Έβραίων, θά έπρεπε να διδάσκοντο όλοι οι Έλληνες. Κορίτσια στην Παλαιστίνη χτίζουν δρόμους, χτίζουν σπίτια, εργάζονται σε κάθε είδους σκληρή δουλειά, και ύπηρετούν και σε μάχιμα στρατιωτικά σώματα. Στη Φινλανδία και στο Ισραήλ δεν ύπάρχουν εύνοούμενοι εκατομμυριοῦχοι, μαυρογορίτες, ψεύτικες βιομηχανίες που συντηροῦνται με δασμούς και φόρους, κρατικές σπατάλες, φοροκλέπται, άσκοπες επιδείξεις, έπαγ-

γελματίαι πολιτικοί χωρίς αρχές, καθυστερημένη κρατική ιεραρχία και άδικο φορολογικό σύστημα.

"Ωστε δέν δικαιολογούμεθα μὲ τὸ νὰ ἰσχυριζόμεθα ὅτι ὠρισμένοι λαοὶ εἶναι καλλίτεροι καὶ πλουσιώτεροι ἀπὸ ἐμᾶς, ἢ ὅτι εἶχαν μικρότερες ἐθνικὲς καταστροφές·

Τὸ Μεξικὸ εἶναι μεγάλη καὶ πολὺ πλούσια χώρα. Ἐλάχιστους μικροπολέμους εἶχε στὴν ἱστορία του ὡς Κράτος, καὶ ὁμοῦ εἶχε ἐπιτελέσει πολὺ μικρὴ πρόοδο. Γι' αὐτὸ φταῖνε μόνο οἱ Μεξικανοί. Θὰ ποῦνε μερικοί, φταῖνε οἱ διοικοῦντες τὸ Μεξικὸ. Ἀλλὰ δέν ἔβαλε κανεὶς ἀπόξω ἀπὸ τῆ χώρα μὲ τὴ βία τοὺς διοικοῦντας. Καὶ γι' αὐτὸ ὑπεύθυνος εἶναι ὁ Μεξικανικὸς λαός.

Ἡ θεωρεῖα ὅτι εἴμαστε ἐξυπνότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀλλὰ δέν ἔχουμε τὰ μέσα, ἢ εἶναι ἀκατάλληλοι οἱ διοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα εἶναι καθαρῶς παραλογισμὸς. Ἐμεῖς φτιάχνουμε τὰ μέσα, καὶ ἀπὸ ἐμᾶς πρέπει νὰ ἐξαρτᾶται ποῖοι θὰ διοικήσουν τὴ χώρα.

Ἡ δικαιολογία ὅτι διευθύνουν οἱ ξένοι καὶ κρατᾶνε κάτω τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἐπίσης παραλογισμὸς. Οἱ ξένοι διευθύνουν μέσω Ἑλλήνων, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἐλληνικὸς λαὸς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνουν καὶ νὰ κανονίζουν πολιτικὴ ἀντίθετη πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, καὶ σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντα τῶν ξένων.

Ὁ πλοῦτος βρίσκεται μέσα στὸ χῶμα, στὸν ἥλιο, τὸ κλίμα καὶ τὴ θάλασσα τοῦ τόπου. Γιατὶ δέν τὸν ἀναπτύξαμε τὰ 140 χρόνια ποὺ εἴμαστε κράτος ἀνεξάρτητο γιὰ νὰ ζοῦμε καλλίτερα, εἶναι λάθος δικό μας κοὶ κανενὸς ἄλλου.

Πρὶν λίγα χρόνια δέν εἴχαμε λεμόνια καὶ μεταχειριζόμαστε ξινὸ ἀντὶ λεμόνι τὸ καλοκαίρι. Τώρα ἔχουμε ἄφθονα λεμόνια τρῶμε καὶ πουλάμε στὸ ἐξωτερικόν. Ὅπως εἰς τὸ λεμόνι κάναμε μόνονι μας πρόοδο, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ἐπιτέλεση παρόμοια πρόοδο σὲ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Νὰ ἔχουμε φτιάσει δρόμους, σπίτια, σχολεῖα, νὰ ἔχουμε

δάση, νὰ ἀποξηράνουμε ἐκτάσεις, νὰ ἔχουμε ἄφθονα νερά, συστήματα ἀρδευτικὰ καὶ τόσα ἄλλα. Γιατὶ δέν κάναμε ὅλα αὐτὰ εἶναι καθαρὰ δικό μας λάθος, κανέναν ἄλλον δέν φταίει.

Δέν μποροῦμε μέσα στὴ ζωὴ νὰ ἐπαναλαμβάνουμε διαρκῶς ὅτι ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἄρχισε ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Τί ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ τί ἡρωϊσμοὺς κάμαμε στοὺς τελευταίους πολέμους. Μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες μᾶς χωρίζουν χιλιάδες χρόνια, εἶναι μάλλον ντροπὴ μᾶς νὰ ἔχουμε τέτοιους προγόνους, καὶ σήμερα νὰ ἀποτελοῦμε τὴν τελευταία χώρα τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες θὰ μᾶς ἐκαλοῦσαν δέκα φορές βάρβαρους ἐὰν μποροῦσαν νὰ μᾶς μιλήσουν.

Ὅσο γιὰ τίς πολεμικὲς παλληκαριές μας, τοῦ παλληκαριᾶ ἢ ἡμέρα εἶναι μία, τοῦ νοικοκύρη δὴ ἢ ζωῆ. Στὸ χωριὸ δέν ἐκτιμᾶνε ἐκεῖνον ποὺ ἔκαμε μιὰ παλληκαριά. Τὸν ἐθαύμασαν ἐκεῖνη τὴν στιγμή, γρήγορα ὁμοῦ ξεχάστηκε. Τὸ χωριὸ σέβεται περισσότερο τὸ νοικοκύρη, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει καλοθρεμμένα τὰ παιδιὰ του, καθαρὸ τὸ σπίτι του, περιποιημένη καὶ καλλιεργημένη τὴν περιουσία του, ποὺ περνᾶει καλά μὲ τὴν νοικοκυροσύνην του, καὶ βοηθαίει καὶ ἄλλους.

Ἄμα σὲ ζυγῶση φτωχὸς ξυπόλητος καὶ σοῦ διηγεῖται τί ἦτανε αὐτὸς πρὸ πολλοῦ καιροῦ, τί παλληκαριά μεγάλη ἔκανε καὶ ἔσωσε τὸ χωριόν. θὰ τὸν ἀκούσης, ἴσως τὸν συμπονέσης, μὲ θὰ τὸν βαρεθῆς γρήγορα. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ τοῦ συστήσης νὰ ξεχάσῃ αὐτὰ τὰ ὠραῖα μὰ περασμένα ἐπισόδια καὶ νὰ κυττάξῃ ἐπίμονα νὰ καλλιετερεύσῃ τὴν κατάστασίν του. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει κοὶ στὰ κράτη. Δέν πολέμησε ἡ Σουηδία καὶ Ἑλβετία, παραδόθηκε σχεδὸν ἀμαχητὶ ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Δανία, σήμερα ὁμοῦ οἱ χώρες αὐτὲς ἐκτιμῶνται πολὺ. Ἐχουν κρατικὴ πίστη καὶ ὑπόληψη, τοὺς ἀναθέτουν τὴ λύση δυσκόλων διεθνῶν ζητημάτων, τοὺς ἀντιπροσώπους τους τοποθετοῦν σὲ ἡγετικὰ θέσεις στοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς. Οὐδέποτε μπόρεσε νὰ

έχη ή 'Ελλάς τήν βαρύτητα πού έχει σέ διεθνείς οργανισμούς ή Δανία και ή Νορβηγία. Καί όμως τά κρατίδια αυτά έχουν μισό πληθυσμό σχεδόν από τήν 'Ελλάδα.

Γιατί συμβαίνει αυτό; διότι αυτοί είναι νοικοκυραίοι. Έχουν τό 'Εθνικό τους σπίτι σέ άριστη κατάσταση, και συνδράμουν και άλλους λαούς.

Έμεις είχαμε τις ημέρες μας. 'Η Δόξα της 'Αλβανίας, ή Κορυτσά, ή Κρήτη, πάνε αυτά περάσανε και ξεχαστήκανε σέ λίγες ημέρες. Ότι δέν ξεχαστήκανε κακώς τό νομίζουμε. Τις περισσότερες φορές πού μάς αναφέρουνε τώρα γίνεται γιά υποθέσεις πού δέν είναι καθόλου πρós τιμήν μας, όπως ή έθνική φτώχεια, εκθέσεις σέ διεθνείς οργανισμούς γιά ύλική βοήθεια, δι εϊμαστε υποανάπτυκτη χώρα με πολλούς άπόρους και άνέργους.

'Η Σπάρτη ήτανε κράτος καλληκαράδων, σήμερα τήν αναφέρουμε λίγο. 'Η 'Αθήνα μεγάλο έμπορικό κράτος. Ό καλλίτερος νοικοκύρης της έποχής εκείνης, με σοφούς, ακαδημίες, μνημεία, κολλιτέχνες, βιβλιοθήκες, δηλαδή προηγμένο ύλικό και πνευματικό πολιτισμό. 'Η 'Αθήνα είχε γιομίσει τήν Ιστορία και όχι ή Σπάρτη. Να γιατί πρέπει να μάθουμε καλά τό μάθημα αυτό.

Τή νοοτροπία μας είχε καταλάβει μιá μοιρολατρεία. Ζυγώνουμε τήν ίδια περίπου έπιθυμία πού είχαν οι 'Εβραίοι πριν Χριστού. Όπως και αυτοί περιμένουμε τό Μεσσία να μάς σώση. Φέρνουμε ταχτικά τήν έξης άπάντηση (έ, τι να κάνουμε δέν βρέθηκε ακόμα ένας καλός πολιτικός, ένας τίμιος και δραστήριος άνθρωπος), ο Μεσσίας δηλαδή πού θα τά διορθώση όλα, κάποιος πού θα πρέπει με μαγική ράβδο να κάμη εκείνα πού δέν θέλουμε να κάνουμε έμεις. Καί περιμένουμε τό Μεσσία. Τόν περιμέναν και οι 'Εβραίοι να τους άπελευθερώση και ξαναφτιάση τήν αυτοκρατορία του Δαυίδ, αλλά αυτό ήτανε πριν δύο χιλιάδες χρόνια, όχι σήμερα στήν έποχή του ήλεκτρισμού και της άτομικής ένεργείας.

Στή σημερινή έποχή δέν σώζουνε άτομα τους λαούς.

Χρειάζεται οργανωμένη μαζική προσπάθεια, όμόνοια, πίστις, και προπαντός εξαντλητική έργασία.

Οι άρχηγοί στις σημερινές κοινωνίες δέν βγαίνουν όπως έμεις περιμένουμε από τά πάνω. Βγαίνουνε από οργανωμένους πολιτικούς και κοινωνικούς οργανισμούς, με πολιτικές οικονομικές άρχές και έπιδιώξεις. Δέν βγαίνουνε από άτομα πού τους βάζουν άλλοι από πάνω και εκ των ύστέρων καλείται ο λαός να τους ψηφίση στήν άρχή.

Οι πολιτικοί αυτοί εκτίθενται και δηλώνουν, δι τι θέλουν άνεύθυνα. Ένώ τά μέλη των κομμάτων και άλλων οργανισμών αναλαμβάνουν να φέρουν σέ πέρας μόνο τό πρόγραμμα του πολιτικού κόμματος, εκείνο δηλαδή πού έχει αποφασιστή συνολικά από όλα τά μέλη. Στην 'Ελλάδα δέν υπάρχουν τέτοια συγκροτήματα (').

Οι πολιτικοί άρχηγοί βγαίνουν από κλίκες πού κατάφεραν να έπιπλεύσουν. Τά κόμματα είναι προσωπικά, οι άρχηγοί δέν έχουν καμμίαν συναίσθησιν εύθύνης άπέναντι των μελών του κόμματος. Ό λαός, πάσχοντας από φουσκωμένο μεσσιανισμό προσπαθεί να πείση τον εαυτό του δι τι αυτός ή εκείνος ο άρχηγός είναι δυναμικό δημιουργικό στοιχείο. Χρησιμοποιοθνε ένα σωρό μεγάλα και άνόητα έπίθετα πού δέν έγράφησαν καλά καλά γιά μεγάλα Ιστορικά πρόσωπα όπως ο Λινκον, ο Βίσμαρκ και ο Τσώρτσιλ.

"Ετσι κανείς άνθρωπος και άτυχώς όχι και έντιμοι χαρακτήρες παρουσιάζονται από τον τύπο και τους φίλους των γιά φωτεινοί άρχηγοί, δυναμικοί χαρακτήρες, μεγάλοι οικονομολόγοι, ειδικοί σέ όλα. Γύρω τους δημιουργούνται κάθε είδους έπιτροπές, αυτοί σέ όλα. Αυτοί θα δώσουν όλες τις κατευθύνσεις, όλες τις λύσεις, φουσκώνουν και οι ίδιοι από έγωϊσμό και πέρνουν υπέρκόσμιο ύφος. Δίνουν άνόητα συνθήματα, και τά μικρότερα προ-

(') Στο κεφάλαιο γιά τά πολιτικά κόμματα αναλύεται λεπτομερέστερα τό θέμα αυτό.

βλήματα περιμένουν τη λύση από αυτούς. Νά λοιπόν ο νέος Μεσσίας, ο άνθρωπος που θα τα φτιάσει όλα, θα κάμει τη χώρα αγνώριστη. "Ετσι περνούν τα χρόνια και ο Λαός βουτηγμένος στην φτώχεια, υποανάπτυξη και κακοδαιμονία περιμένει ακόμα τον Μεσσία βαλτών από πάνω. Τον Ιδανικό άρχηγό και τό έπιτελείο του, οι όποιοι θα τα διορθώσουν όλα.

* * *

'Αναφέραμε 'Εθνικές καταστροφές όπως της Μικράς 'Ασίας, τας επιθέσεις των Κομμουνιστών, τις μικροεπαναστάσεις από τό 1923 μέχρι τό 1940. Ποίος φταίει για όλα αυτά; Προσπαθούμε να αυτοδικαιολογηθούμε φέρνοντας γεγονότα για τά όποια είμαστε μόνο έμεις ή αίτια.

Τό Λαϊκό κόμμα με τό Δ. Γούναρη ως άρχηγό τό 1920 ήλθε στην άρχή με πρόγραμμα ειρήνης. Θα σας φέρουμε τά παιδιά σας πίσω είπαν στο λαό, και γι' αυτό ο 'Ελληνικός Λαός τους έψήφισε. Πήρανε την άρχή στα χέρια τους και μετά τους μπήκε στο φουσκωμένο τους μυαλό να φτάσουν τον Τουρκο στην κόκκινη μηλιά.

Χωρίς καμία υποστήριξη, έναντίον της έπιθυμίας των πρώην συμμάχων μας, με έχθρικός διακείμενες την Γαλλία και 'Ιταλία, χωρίς χρήματα και στρατιωτικά έφόδια ρίξαν χιλιάδες παιδιά στις έρήμους της 'Ανατολής. Μία εύτελης άνεύθυνος κατάσταση. Οι πολιτικοί όπως πάντοτε κυττάζανε τά ρουσφέτια τους και πως να παραμείνουν βουλευτάι. 'Ο τύπος όπως πάντοτε έγκληματική σιγή. Κανείς δέν σηκώθηκε να άποκαλύψει την γνωστή σε πολλούς τραγική κατάσταση του μετώπου. Καμία πρωτοβουλία, παντελή άδιαφορία.

Οι Λαϊκοί αντιβενιζελικοί περιμένανε θαύματα από τους νηστικούς στρατιώτες, οι Βενιζελικοί περιμένανε την καταστροφή για να άποδείξουν ότι μόνο ο Βενιζέλος μπορούσε να φέρη τον πόλεμο σε καλό τέλος, ή καταστροφή ήλθε. 'Οκόκληρο τό οικόδομημα, τά δνείρα δέκα χρονών πολέμων έπεσαν σε όλίγες ήμέρες. Οι υπεύθυνοι στα πο-

λεμικά και τά γραφεία. Τι έγινε; ήταν αότη ή μεγάλη καταστροφή ένα μάθημα για να πραγματοποιηθή έπιτέλους ή δημοκρατία αντί της μεσσιανικής καταστάσεως;

Τίποτα, άπολύτως τίποτα—μιά άναμπαμπούλα μερικές θεατρικές δίκες, τουφεκισμοί μερικών χωρίς λόγο, και ή ίδια κατάσταση έξηκολούθησε.

'Εάν τότε τό Λαϊκό κόμμα ήταν ένα κόμμα ώργανωμένο, οι άρχηγοί του θα ήσαν υποχρεωμένοι να κανονίσουν την πολιτική τους σύμφωνα με τις πραγματικές τους δηλώσεις. Αυτό όμως δέν συμβαίνει ακόμα στην 'Ελλάδα. Τά κόμματα είναι ομάδες, ο λαός ψηφίζει πρόσωπα. Τά πρόσωπα αυτά βγαίνουν με δ,τι πρόγραμμα νομίζουν ότι μπορούν να κερδίσουν τις έκλογές. Δέν έχουν όμως καμία εύθύνη έναντι πολιτικής οργανώσεως. "Όταν κερδίσουν την έκλογή, άνενόχλητοι κάνουν δ,τι τους άρέσει.

Μετά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο άρχισε ο έμφύλιος υπαραγωγός. Τόν καλούμε έμφύλιο και τό τονίζουμε, διότι άνεξαρτήτως πολιτικών και κοινωνικών ιδεών πολεμάγανε 'Ελληνες με 'Ελληνες.

'Ισως διότι μπήκε στο μυαλό ενός υπαρχηγού του Στάλιν, άλήτη, όπως τόν ονομάζουν σήμερα οι ίδιοι οι πρώην συντρόφοι του, και μερικών όπαδών του να πάρουν την 'Ελλάδα. 'Ισως φταίνε και από την άλλη μερίδα.

Πάντως φταίνε οι 'Ελληνες και αυτό είναι τό κεντρικό σημείο. 'Ασφαλώς υπήρχε κάποιος άλλος τρόπος από τόν άλληλοσπαραγμό. Είμαστε όμως τόσο εύκολοι και πρόθυμοι να άρπάξουμε τά όπλα, χωριστοί, και να σκοτώνη με πάθος ο ένας τόν άλλον.

"Ας μη γελοιοϋνται οι 'Ελληνες, δέν είναι ή πρώτη φορά που συνέβη αυτό στην 'Ελλάδα. Κομμουνιστάς μετά την λήξιν του δεύτερου πολέμου είχαν και άλλες χώρες, όπως ή Γαλλία; Γερμανία. 'Ιταλία, Φινλανδία, Νορβηγία, Δανία, δέν είδαμε όμως να γίνονται έμφύλιοι πόλεμοι.

Ίσως και εκεί πήρανε διαταγές οι υπαρχηγοί του Σταλινισμού να δημιουργήσουν πολέμους. Ήσαν όμως περισσότερο ψυχραιμοί από τους Έλληνες. Και αν ακόμα τὸ ἐπιθυμοῦσαν οἱ ἀρχηγοί, δὲν ἔβρισκαν ἔμφυχο ὑλικὸ ἔτοιμο νὰ προχωρήσῃ σὲ ἀλληλοσκοτωμό. Μόνο στὴν Ἑλλάδα ἔγινε αὐτό.

Κάνουνε τώρα αὐτοκριτικὴ οἱ κομμουνιστὰ καὶ ὁμολογοῦν ὅτι ἐβιάστηκαν. Ἦτανε λάθος, λέγουν ἢ ἀποχὴ καὶ ὁ ἀνταρτοπόλεμος. Ἀλλὰ αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐπιτελεῖς, οἱ ἀρχηγοὶ κόμματος, ἄτομα μὲ προσωπικὰ καὶ ἰδεολογικὰ συμφέροντα. Ποῖος τοὺς ἀκολούθησε καὶ πήρε τὰ ὄπλα;

Μιὰ μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Λοιπὸν αὐτὴ ἡ μερίδα θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη μεγαλύτερη κρίση καὶ νὰ μὴ πάρῃ τὰ ὄπλα.

Κατηγοροῦνε οἱ ἀριστεροὶ μὲ τὴ σειρά τους ὅτι ὑπῆρξε μεγάλη ἢ πῆσις καὶ τὰ ἐγκλήματα εἰς βάρος τους ἀπὸ τὴν ἄλλη μερίδα. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀδικοὺς ὑπάρχει στοὺς Ἑλληνες ἂν εἶναι ἀλήθεια. Πολιτισμένοι ἄνθρωποι ποτὲ δὲν καταφεύγουν στὰ ἄκρα, οὔτε τιμωροῦν τὸ ἔγκλημα μὲ ἄλλο ἔγκλημα. Αὐτὰ εἶναι συνήθειες πρωτόγωνων λαῶν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ συμβαίνουν στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Νορβηγία εἶχε Ναζικὸ κόμμα τὸ ὁποῖον ἐπρόδωσε τὴν πατρίδα του. Στὸ διάστημα τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς ὑπέφερε ὁ Νορβηγικὸς λαὸς ἀπὸ τὰ ὀλίγα αὐτὰ στοιχεῖα. Ἀντάρται ἔδρασαν καὶ ἐκεῖ καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ κομμουνιστὰ. Μετὰ ὅμως τὴν ἀπελευθέρωση ὁ λαὸς ἐφάνη ψυχραῖμος. Τὰ δικαστήρια ἐδίκασαν τοὺς ἐνόχους. Καὶ ἡ κοινωνία τοὺς περιφρόνησε. Μὲ τὸν καιρὸ τὸ ζήτημα αὐτὸ πέρασε στὴ λήθη. Ὁ Νορβηγικὸς λαὸς ἀσχολήθηκε περισσότερο μὲ τὸ νὰ ξαναχτίσῃ τὴ χώρα του.

Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν βαθειὰ ριζωμένα πρωτόγονα συναισθήματα. Ἀντεκδίκησις, κουτσαβακισμός, καλληκαραρισμός, πολλὰς φορὲς καὶ προσωπικὰ ἀδικήματα δικαιολογοῦνται κάτω ἀπὸ διήθεν πολιτικὰς διαφορὰς. Ἡ ἱστορία μας εἶναι γεμάτη ἀπὸ τέτοια γεγονότα. Τὸ 1917 βάρ-

ζαμε τοὺς παικπάδες μὲ τὸ στανιὸ νὰ ἀναθεματίζουν τὸ Βενιζέλο. Πιστεύαμε ὅτι ὁ θεὸς εἶναι ἀντιβενιζελικός, καὶ ἀργότερα οἱ Κρητικοὶ ἔδερναν ὁποῖον ἔλεγε τὴ λέξη κουμπάρος, ἢ Κότσος⁽¹⁾.

Ἐθοῦμαι δηλαδὴ τὴν κατάσταση μόνοι μας σὲ βίαιες λύσεις. Δυνατὸν νὰ ἔλεγαν μὲ μῖσος καὶ μανία ἐκδικησεως οἱ μὲν ὅτι σὲ ὄλα φταῖνε οἱ ἄλλοι. Τὰ ἴδια ἔλεγαν καὶ οἱ Βασιλικοὶ γιὰ τοὺς Βενιζελικοὺς τὸ 1915—1918. Τὰ ἴδια ἔλεγαν καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔφτυναν τὸν Κολοκοτρῶνη μετὰ τὴν δίκη του. Ἀπὸ τότε μέχρι τώρα δὲν ἀλλάξαμε στὴν νοοτροπία. Ὡστε νὰ μὴν κατηγοροῦμε ἄλλον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας. Ἀντὶ νὰ τὰ ἀποδίδῃ ἡ μιὰ μερίδα στὴν ἄλλη, θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε ἀσύστηρὴ κριτικὴ τῶν πράξεων μας, καὶ προσπαθήσουμε νὰ διορθωθοῦμε στὸ μέλλον.

Ὅτι οἱ Ἑλληνες δὲν κάνουν ποτὲ αὐτοκριτικὴ, εἶναι βασικὸ ἐλάττωμα. Ποτὲ δὲν θὰ ἀκούσετε κανέναν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ λάθος του. Γιὰ ὄλα θὰ φέρῃ μιὰ δικαιολογία ἔστω καὶ ἂν αὐτὴ εἶναι φανερὴ κουταμάρα.

Καὶ ἂν τὸ καταλαβαίνει καὶ ὁ ἴδιος ὅτι δὲν ἔχει δικαιολογία, ὁ ἐγωῖσμός του τὸν κρατᾷ ἀπὸ τὸ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ λάθος του. Ἡ φράσις (λυποῦμαι εἶναι λάθος μου) τόσο κοινὴ στὴν ἀγγλοσαξωνικὴ φρασσεολογία δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

Ἡ ἀναγνώρισις μιᾶς ἀδυναμίας, ἐνὸς λάθους, ἢ ἀπὸ πρόσωπο, ἢ καὶ ἀπὸ ὀλόκληρες ομάδες ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο βῆμα στὴν ἀλλαγὴ καὶ τὴν πρόοδο.

Ἀναγνωρίζεις τὸ λάθος σου, δηλαδὴ μ' αὐτὸ ὑπόσχεται νὰ μὴν τὸ ξαναπράξῃς. Δὲν ἀναγνωρίζεις τὸ λάθος, φέρνεις κάθε εἶδος δικαιολογία καὶ πρόφασις, σημαίνει ὅτι ἐπιμένεις καὶ κάτω ἀπὸ παρόμοιες συνθήκες θὰ τὸ ἐπαναλάβῃς.

(1) Κουμπάρος τοῦ λαοῦ ἦταν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Κότσος ἀπὸ τὸ λαό. Γι' αὐτὸ δὲν ἐπετρέποντο τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα ἀπὸ τοὺς Κρήτες χωροφύλακες.

Πολλοί πέρνουν μία πολύ χειρότερη θέση. «Έτι να γίνη λένε. Έτσι είμαστε έμεις οι Έλληνες». Οι τύποι αυτοί πρέπει να απομονώνονται από μία κοινωνία που θέλει να τραβήξη εμπρός. Είναι και αυτό απομεινάρι της μοιρολατρίας που μας μετέδωσε ή μακρόχρονη σκλαβιά.

Πρέπει να καταλάβουμε όλοι οι Έλληνες ότι στην παγκόσμια κοινωνία που ζούμε ως λαός, θα απολαμβάνουμε τόσο όσο αξίζουμε. Καλλίτεροι άνθρωποι θα γίνουμε, καλλίτερη κοινωνία θα αποτελέσουμε, καλλίτερη υλική ζωή θα ζούμε. Καλλίτερα θα ζούμε υλικά, καλλίτερα θα σκεπτόμεθα, μεγαλύτερη υλική πρόοδο θα έχουμε, και ό κύκλος προχωρεί. Αυτή είναι ή πρόοδος.

Άντι να υποθάλουμε και βοηθούμε τα αίτια της κακοδαιμονίας μας, δηλαδή τον συνεχή φυλετικό χωρισμό, τα βίαια μέτρα, την αμάθεια και αδιαφορία γύρω από τα σοβαρά προβλήματα της χώρας, την προσπάθεια να ζούμε παρασιτικά, τον κομπιναδορισμό και τη μοιρολατρία, τον εγωισμό και την επιμονή σε χρεωκοπημένους θεσμούς και προλήψεις, την εύκολη επιτυχία με το μπάσιμο σε φαύλους κύκλους, θα πρέπει να κάνουμε μεγάλη προσπάθεια να πετάξουμε από πάνω μας το τρομερά αυτά έλαττώματα και μπούμε σε δημιουργικό δρόμο.

Πολύ κοντά μας είναι το κράτος των Έβραίων το οποίο πρέπει τη δράση να μελετήσουμε βήμα προς βήμα. Πώς μεταβάλλει την έρημο σε περιβόλι παραγωγής, πώς αναπτύσσεται πολιτικά σε μία ελεύθερη προοδευτική δημοκρατία. Πώς διατηρείται έθνικά ένωμένο παρά τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπιζει.

Παρά το γεγονός ότι βρίσκεται σε διαρκή εμπόλεμη κατάσταση κατορθώνει να προοδεύη. Αυτό δέχεται μετανάστες και έμεις προσπαθούμε να διώξουμε τα καλλίτερα στελέχη του έθνους.

Το κράτος των Έβραίων πήρε πολύ μικρότερη βοήθεια από έμας. Άλλά ή βοήθεια αυτή χρησιμοποιήθηκε με σύνεση από τρίμα χέρια. Τα μέλη της χώρας αυτής μοχθοῦν

από τους αρχηγούς μέχρι το τελευταίο παιδί, ενώ έμεις αντιμετώπιζουμε την κατάσταση με ανατολίτικη μοιρολατρία και έχουμε αξιώσεις να μας δίνουν και δίνουν.

Παραπάνω από την Ελλάδα λίγο μακρότερα είναι ένα άλλο μικρό κράτος το οποίο θα πρέπει να προσέξουμε και πάρουμε μεγάλα διδάγματα. Η Φινλανδία είναι μεγαλύτερη από την Ελλάδα σε έκταση, μικρότερη σε πληθυσμό. Η γη της είναι πολύ φτωχή γιατί δεν έχει τον ζωνρό ήλιο της Ελλάδας. Ο μεγαλύτερος πλοῦτος που έχει είναι ξυλεία και οι λίμνες. Η Φινλανδία έγινε ελεύθερο κράτος μετά τον πρώτο παγκόσμιο Ευρωπαϊκό πόλεμο. Πριν ήταν έπαρχία της Τσαρικής Ρωσίας. Προσπάθειες της Ρωσίας να τους έκρωσση απέτυχαν γιατί οι Φινλανδοί όπως και οι Έλληνες θέλουν τον πολιτισμό τους.

Η Φινλανδία έπαθε μεγάλες συμφορές, Πολέμησε την Σοβιετική Ρωσία με ήρωισμό που τον θαύμασε όλος ο κόσμος. Ένικήθη από τον όγκο της Ρωσίας, επλήρωσε μεγάλες αποζημιώσεις, έχασε το ένα τρίτο της χώρας. Τη βόρειο Φινλανδία κατέστρεψαν οι Γερμανοί, ή Φινλανδία είναι δίπλα στη Ρωσία και ή θέσις της είναι πολύ δύσκολη. Βοήθεια έπηρε ελάχιστη. Παρ' όλα αυτά όμως ή Φινλανδία έρχεται μία από της πρώτες χώρες σε πνευματικό και υλικό επίπεδο. Διατηρεί άριστο στρατό και βρίσκεται σε αγαθές σχέσεις με τη Ρωσία και τις Δυτικές δημοκρατίες. (Βλέπε σχετική σημείωσιν εις το τέλος του κεφαλαίου).

Βλέπουμε λοιπόν ότι άλλα κράτη που είχαν συμφορές και άτυχήματα όπως και έμεις κατορθώνουν να όρθοποδίζουν και έτσι απολαμβάνουν οι πολίτες τους καλλίτερης ζωής. Άς μὴν κυττάμε να αποδείξουμε με λόγια και διαλογικές θεωρείες ότι έμεις υποφέραμε περισσότερο ή αντιμετώπισαμε περισσότερες δυσκολίες για τον ένα ή άλλο λόγο. Αυτά δεν μας ώφελοῦν σε τίποτα. Το σωστό είναι να παρακολουθήσουμε και διδαχτούμε πώς τα άλλα κράτη έκαναν την πρόοδο αυτή. Τι προσόντα έχουν αυτοί

τά ὁποῖα δὲν ἔχουμε ἑμεῖς. Τί πολιτικές καὶ κοινωνικές ὀργανώσεις, τί σύστημα ἐκπαιδεύσεως, τί νόμους, τί τρόπο παραγωγῆς.

Πρέπει νὰ συγκρίνουμε τὴν κατάστασή μας μὲ προοδευμένα κράτη καὶ νὰ πάρουμε μαθήματα. Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τοὺς συμφέρει ἡ ἀλλαγὴ σὲ πολλὰ πράγματα φωνάζουν, «Αὐτὸ δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Ὁ πολιτικὸς Παναγιώτης Τσαλδάρης εἶπε κάποτε ὅτι ὁ Ἕλληνας ἔχει τὴν ἀρετὴ νὰ εἶναι λιτοβίαιος. Εἶναι ἀρετὴ γιὰ ἕνα λαὸ νὰ γευματίζει μὲ ἑλῆδες καὶ ψωμί; Τότε τί εἶναι γιὰ τὸ Σκανδιναυὸ ὁ ὁποῖος τρώγει κάθε ἡμέρα κρέας, ψάρια, σαλάτες, κομπόστες καὶ ἄλλα. Ἡ λιτοβία δὲν εἶναι ἀρετὴ, ἀλλὰ μεγάλη φτώχεια.

Δὲν ἀρκεῖ νὰ λέμε ὅτι ἡ Ἀμερικὴ εἶναι πλούσια χώρα. Οἱ Σκανδιναυικὲς χώρες προοδευμένες. Γιατί αὐτὰ καὶ ὄχι ἑμεῖς. Μία ἀπὸ τίς πλέον πλουσιώτερες ἐπαρχίες τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡ Καλιφόρνια, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἴδιο κλίμα καὶ παράγει τὰ ἴδια ἀκριβῶς προϊόντα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ παραγωγὴ ὁμοίως τῆς Καλιφορνίας κατὰ στρέμμα εἶναι εἰκοσαπλάσια τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς. Τὸ προϊόν δὲν καταστρέφεται, ἀλλὰ μπαίνει σὲ εἰδικὲς βιομηχανίες καὶ ἀξιοποιεῖται ὅλο.

Τὰ λάθη τῆς κακοδαιμονίας μας θὰ βρεθοῦνε ἐὰν καταπιστοδμε λεπτομερῶς μὲ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα. Τὴν ἔλλειψη κατοικίας ἀπὸ τὸν χωρικό καὶ τὸν ἐργάτη. Ἀκόμα στὰ χωριά ζοῦνε σὲ σπῆτια κτισμένα ἐπὶ τουρκοκρατίας. Τὴν ἔλλειψη δρόμων, νοσοκομείων, σχολείων, τὸν πρωτόγονο τρόπο παραγωγῆς, τὴν ὑποαπασχόληση καὶ ἀνεργία, τὸ μεγάλο ἐμπορικὸ παρασιτισμὸ ποὺ ξεζουμίζει τὸν ἀγρότη ἰδιαίτερα, τοὺς χαμηλοὺς μισθοὺς, τὸν ἀπληροῦστο κρατικὸ μηχανισμό, τὴν τελείαν ἔλλειψη καθαριότητος καὶ μέσων κοινωνικῆς ὑγιεινῆς.

Τὴν ὀπισθοδρομημένη αὐτὴν κατάστασιν δὲν δημιουργήσαμε ἑμεῖς. Τὰ περισσότερα τὰ βρήκαμε ἔτσι. Στὰ ἑκα-

τὸ χρόνια ὁμοίως ποὺ περῶσαν μικρὴ προσπάθεια κάνουμε γιὰ νὰ καλλιεθεύσουμε.

Μικρὴ προσπάθεια γίνεται νὰ διορθωθῇ ἡ μεγάλη πολιτικὴ ἀνηθικότης ποὺ ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἡ πολιτικὴ μας ἐπηρεάζεται πολὺ ἀπὸ τὰ συμφέροντα ξένων δυνάμεων σὲ σημεῖο ποὺ πολλὲς φορές ἀποτελοῦμε μόνον τυπικῶς ἐλεύθερο Κράτος. Ὁ βαθμὸς τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως στὸ ἐξωτερικὸ ἔχει πέσει τὰ τελευταῖα χρόνια. Αἱ διάφοροι μεταπολεμικὲς κυβερνήσεις καὶ τὰ πρόσωπα συναγωνίζονται ποῖος θὰ ἀποδείξῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ περισσότερο πιστὸ φίλο στοὺς ἰσχυροὺς ξένους.

Ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ δὲν θεωρεῖ τὴν Ἑλλάδα φίλον ἀλλὰ δορυφόρον. Δὲν ἔχουμε τὴν τόλμη καὶ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια νὰ φέρουμε τὴν γνώμη μας σὲ πολλὰ ζητήματα. Ἀπλῶς μᾶς λένε τί νὰ κάνουμε καὶ ἀκολουθοῦμε. Δὲν ὑπάρχει σαυτὸ δικαιολογία ὅτι εἴμαστε μικροί. Μικρὴ εἶναι καὶ ἡ Δανία, ἡ Νορβηγία, ὁ Λίβανος, ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία. Ἐχουν ὁμοίως τὸ θάρρος σὲ πολλὰ ζητήματα ποὺ εἶναι ἐπιζήμια γιὰ τὴν χώρα τους νὰ φέρνουν ἀντιρρήσεις.

Ἀπὸ τὸ 1914 μέχρι τὸ 1919 δεθήκαμε πίσω ἀπὸ τὸ ἄρμα τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ἑλλάδα πολέμησε καὶ τοὺς προσέφερε μεγάλη βοήθεια. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τὰ πλοῖα τους νὰ μὴν πέρνουνε τοὺς πρόσφυγες τῆς Μικρῆς Ἀσίας οἱ ὁποῖοι κολυμπάγανε γύρω καὶ γυρεύανε ἄσυλον γιὰ νὰ ἀποφύγουνε τὴ σφαγὴ ἀπὸ τὰ φανατισμένα τουρκικὰ στίφη. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ κρατᾶμε μῖσος γι αὐτὸ στὴν Ἀγγλία. Οὕτε καὶ γιὰ τὴν Κύπρον ἀκόμα. Ἡ κάθε χώρα κυττάει τὰ συμφέροντά της, νὰ κυττάξουμε καὶ ἑμεῖς πρῶτα τὰ δικά μας.

Ἡ Παγκόσμια Κοινωνία εἶναι ἀκριβῶς ὅπως μιὰ κοινωνία μικρῆς πόλεως. Κάθε ἄτομον στὴ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς μικρῆς πόλεως εἶναι ὡς τὸ κράτος στὴν Παγκόσμια Κοινωνία. Ὅταν στὴν μικρὴν κοινωνία γνωρίζουν ὅτι ἕνα μέ-

λος δὲν ἔχει δική του γνώμη ἀλλὰ ἐνεργεῖ ὅπως τοῦ ὑποδεικνύει κάποιος ἄλλος, δὲν τοῦ δίνουν καὶ σοβαρὴ σημασία. Ὅταν πάλι βλέπουν ὅτι εἶναι φτωχὸς καὶ κακομοιρασμένος ἀπὸ ἀτομικά του ἐλαττώματα, πάλι δὲν τοῦ ἔχουν ὑπόληψη.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὰ Κράτη. Ἡ γνώμη μας δὲν ἔχει ἀξία διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ πολιτικὴ θὰ εἶναι πάντοτε ὅτι συμφέρει τὴν Ἀμερικὴν. Αὐτὸ ἴσως εἶναι τὶς περισσότερες φορές καὶ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ὑπάρχει διαφορά μετὰξὺ τῆς ἐλευθέρου πολιτικῆς ἢ ὁποῖα συνεργάζεται διότι τὸ καλεῖ τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους, καὶ τῆς δεμένης στό ἄρμα πολιτικῆς ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει γνώμη δική της. Οὔτε καὶ εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ὅτι πάντοτε θὰ συμβαδίζουν τὰ συμφέροντα Ἀμερικῆς καὶ Ἑλλάδος. Εἴμαστε πολὺ μακριὰ γεωγραφικῶς, δίπλα μας ἔχουμε ἄλλους λαοὺς μὲ τοὺς ὁποῖους θέλουμε δὲν θέλουμε θὰ ζήσουμε καὶ στό μέλλον κοντά. Γι αὐτὸ ἡ πολιτικὴ τῆς χώρας πρέπει νὰ εἶναι ἀνεξάρτητη καὶ νὰ πηγάζη μόνον ἀπὸ ἓνα γεγονός, τὸ τωρινὸ καὶ μελλοντικὸ συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὴν ἐθνικὴ μας ἀξία, καὶ τὴν ὕλική μας κατάσταση στὴν παγκόσμια κοινωνία τῶν ἔθνων, μόνοι μας θὰ τὴν ἐξυψώσουμε. Μικρὴ βοήθεια δυνατὸν νὰ πάρουμε ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ πλουσίους, τὸ μεγαλύτερο ὅμως μέρος τῆς προσπάθειας αὐτῆς ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ λαό.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ :

Τὸ Ρωσο-φινλανδικὸ πόλεμο παρακολούθησε ὁ ἀμερικανὸς δημοσιογράφος Λέλαντ Στόου. Τὰ ἄρθρα του ἦταν γεμάτα ἀπὸ ἐνθουσιώδεις περιγραφές γιὰ τὸν ἡρωϊσμό, τὴν πολεμικὴ τέχνη, τὴν σκληραγωγία καὶ τὴν αὐτοθυσία τῶν φινλανδῶν. Ὁ ἴδιος ὁ δημοσιογράφος παρηκολούθησε καὶ τὸν Ἑλληνο-Ἰταλικὸ πόλεμο. Οἱ περιγραφές του

εἶναι ὁ καλλίτερος ὕμνος ποῦ ἐγράφη γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ κάθε ἄλλον ξένο δημοσιογράφο.

Ἐνόμιζα, ἔγραφε ὁ Λέλαντ Στόου, ὅτι οἱ καλλίτεροι στρατιῶτες τοῦ κόσμου ἦσαν οἱ φινλανδοί, μέχρις νὰ γνωρίσω τοὺς Ἕλληνες στρατιῶτες σὲ πολεμικὴ δράση.

Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ φινλανδοὶ ἐπολέμησαν ἡρωϊκά, κράτη πολὺ μεγαλύτερα καὶ ἰσχυρότερα. Ἐνίκηθησαν ἀλλὰ ἔδειξαν τί μπορεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ ἓνας μικρὸς λαὸς διὰ τὴν θεωρῆ τὴν ἐθνικὴν του ἐλευθερία τὸ πολυτιμότερο ἀγαθόν. Στὴν ἱστορία πάντοτε θὰ ξεχωρίζῃ ἡ χρυσὴ αὐτὴ σελίδα τῶν φινλανδῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ φινλανδοὶ ὅμως ἔχουν καὶ ἄλλα προτερήματα. Εἶναι ὀργανωμένος λαός, ἐργάζεται σκληρά, ἔχει καλλίτερη κρατικὴ μηχανή. Ἡ φινλανδία κέρδισε τὴ μάχη τῆς εἰρήνης, ἐνῶ ἡ Ἑλλάδα τὴν χάνει μέχρι τώρα.

Ἡ φινλανδία ἔχει πολὺ μεγαλύτερη ἐκτίμηση καὶ βαρύτητα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐχει συγγραφεῖς, καλλιτέχνες καὶ ἐπιστήμονες παγκόσμια ἀνεγνωρισμένους. Θεωρεῖται ἐξαιρετικὰ προοδευμένη στὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη. Στὸν ἀθλητισμὸ γιὰ τὸν πληθυσμὸ τῆς ἔρχεται ἡ πρώτη χώρα στὸν Κόσμο.

Ἡ οἰκονομικὴ πίστις εἶναι λευκὴ. Ἡ μόνη εὐρωπαϊκὴ χώρα ἢ ὁποῖα ἐπλήρωσε ὄλα τῆς τὰ χρεῖα στὴν Ἀμερικὴ. Ἡ Ἀμερικὴ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τῆς προσέφερε δάνειο τὸ ὁποῖον ἡ φινλανδία δὲν ἐδέχθη.

Ἀγράφματος φινλανδὸς δὲν ὑπάρχει. Ἐνα καλὸ βιβλίον στὴν φινλανδία, χώρα μὲ πέντε ἑκατομμύρια κατοίκους, πουλιέται σὲ τριακόσιες χιλιάδες ἀντίτυπα, στὴν Ἑλλάδα βιβλίον δὲν ξεπέρασε τὶς 20 χιλιάδες. Πῶς κατάρθωσε ἡ φινλανδία μιὰ ἀραιοκατωκημένη χώρα, σὲ παγωμένα κλίματα, νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἀναλφαβητισμὸ;

Μὲ ἓνα πολὺ ἀπλὸ νόμο, ποῦ ψηφίστηκε πρὶν ἑκατὸ χρόνια. Ὅποιος δὲν ἤξερε νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάσῃ περικοπὲς ἀπὸ τὸ Ἐὐαγγέλιο, δὲν ἔπερνε ἀδεια γάμου. Δηλαδὴ τὸ ἄτομο ἄνδρας ἢ γυναῖκα, τὸ ὁποῖον δὲν ἔξερε νὰ γράφῃ καὶ νὰ διαβάσῃ δὲν εἶναι ἄξιο νὰ δημιουργήσῃ οἰκογένεια.

Σὲ ἀγροτικὲς ἰδίως χώρες, ὅπως ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ φινλανδία, ὁ γάμος εἶναι ἓνας σοβαρὸς σταθμὸς τῆς ζωῆς τὸν ὁποῖον περιμένει καὶ ἐπιθυμεῖ κάθε νέος καὶ νέα. Δὲν θέλουν νὰ ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὸ δικαίωμα νὰ δημιουργήσουν δική τους οἰκογένεια. Ἐτσι τὸ πρῶτο καὶ σοβαρὸ μέλημα τῆς νεολαίας ἔγινε νὰ μάθουν γράμματα μὲ κάθε τρόπο. Σὲ πενήντα χρόνια δὲν ὑπῆρχε ἀγράφματος στὴ φινλανδία.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ φινλανδία μισοκατεστραμμένη, ὑπέγραψε εἰρήνη μὲ τὴ Ρωσία. Ἐχασε τὸ ἓνα

τρίτο της χώρας, πήρε πεντακόσιες χιλιάδες πρόσφυγες, και υπεχρεώθη να πληρώσει πεντακόσια εκατομμύρια δολάρια σημερινά, αποζημιώσεις σε βιομηχανικά και αγροτικά προϊόντα. Οι όροι της παραδόσεως των αποζημιώσεων ήταν βαρείς. Φαινότανε για άνθρωπίως αδύνατον ή μικρή αυτή χώρα για να μπορέση και ικανοποιήση τους παράλογους όρους της Σοβιετικής συμφωνίας. Και όμως τό κατώρθωσε. Σε λίγο καιρό έφτιασε εργοστάσια, παρέδωσε στη Ρωσία, άτμομηχανές, πλοία, σπία, αγροτικά προϊόντα και άλλα πολλά είδη.

Δεύτερη σοβαρή φροντίδα του Φινλανδικού λαού μετά την εκπλήρωση της σκληρής αυτής συνθήκης με τη Ρωσία, ήτανε ή ανασυγκρότηση της χώρας. Σε μικρό διάστημα μεγάλοι εκτάσεις άπεξηράνθησαν και άλλες εκτάσεις κρατικές διενεμήθησαν στους πρόσφυγες της Καρελίας. Η Κυβέρνησις έδιδε τά υλικά που δεν είχαν οι αγρότες για να χτίσουν τά σπία τους. Στις αγροτικές περιφέρειες άμαδικά οι αγρόται έφτιαναν οι ίδιοι τά σπία τους, τό σχολείο, την εκκλησία και ό,τι άλλο έθεωρούσαν ως αναγκαίο. Δρόμοι καλοί έγιναν με προσωπική εργασία να συνδεθούν τά χωριά και οι αγροτικοί συνοικισμοί με τους κυρίους δημοσίους δρόμους. Οι Φινλανδοί εργασιότανε πολύ σκληρά νύχτα και ήμέρα. Σε δύο χρόνια μέσα τό αγροτικό πρόβλημα, κατοικίας, σχολείων, δρόμων είχε λυθή.

Η ίδια εργασία έγινε και στις πόλεις, συνεργασία κράτους, πολιτών, στρατού, έθελοντικής εργασίας. Οι φοιτηταί του Πανεπιστημίου εις την πρωτεύουσαν Χελσίνκι μόνοι τους έκτισαν μέρος των Πανεπιστημιακών κτιρίων και τά κτίρια δικου. Η Κυβέρνησις έδιδε υλικά, Επιτελεία ειδικών συνεβούλευαν τους αγρότας ίδίως. Όλη ή χώρα προσέφερε άμαδικά λίγα χρόνια σκληρής και μακρόωρης εργασίας.

Η Φινλανδία είναι μεγάλη σε έκταση διότι όμως δεν έχει παρά λίγους μήνες τό χρόνο αδύνατο ήλιο ή απόδοσις είναι πολύ μικρή. Ο Φινλανδός αγρότης εργάζεται πολύ, καλλιεργεί μεγάλο κομμάτι γης για να το άποδώση μέτριο εισόδημα. Παρά την εργασία αυτή ή Φινλανδία δεν παράγει άρκετά τρόφιμα για να είναι αυτοσυντήρητος, και αναγκάζεται να τά αγοράζει από άλλες χώρες.

Μέχρι πρό όλιγων έτών εις την Φινλανδία δεν μπορούσαν να έχουν ζωοτροφία, διότι δεν υπάρχει άρκετός ήλιος και οι τροφές των ζώων δεν ήτο δυνατόν να διατηρούν τά συστατικά τους τό μακρό χειμώνα. Ο Φινλανδός καθηγητής της Βιοχημικής Α. Ι. Βιτάρνες ανέκαλυψε ειδικό τρόπο καλλιεργείας και συσκευασίας τροφών ώστε να διατηρούνται όλα τά συστατικά τους. Έθεωρήθη τόσο σπουδαία ή ανακάλυψις ατή ώστε ο καθηγητής Βιτάρνες έλαβε τό έπιστημονικό βραβείο Νόμπελ του 1915. Σήμερα οι Φινλανδοί έχουν ζωοτροφία και

παράγουν κρέας, γάλα, αυγά, άρκετό για την έσωτερική κατανάλωση και εξαγωγή.

Η Φινλανδία είναι ώργανωμένη χώρα. Ο λαός της πέρνει δράση μέσα στα πολιτικά κόμματα. Διαβάζει και είναι κατατοπισμένος σε όλη την παγκόσμια κατάσταση.

Στά άπομνημονεύματα του προέδρου της Άμερικής Θεοδώρου Ρούσβελτ, αναφέρεται ότι κάποτε εξήτησαν να ύποδείξη τό κατάλληλο πρόσωπο για την διεκπεραίωση μιάς δύσκολης άποστολής. Ο Ρούσβελτ χωρίς να διστάση καθόλου ύπέδειξε ένα γνωστό του Φινλανδοαμερικανό. Δόστε την ύπόθεση του Φινλανδού ειπε. Στο λεξικό αυτής της φυλής δεν ύπάρχει ή λέξις δύσκολο.

Ο παρασιτισμός στη Φινλανδία είναι περιορισμένος στο έλάχιστο. Οι Φινλανδοί αγρότες έχουν δύο μεγάλους συνεταιρισμούς ο ένας διαθέτει όλα τά προϊόντα των αγροτών στις πόλεις και τό έξωτερικό ο άλλος προμηθεύει τους αγρότας με ό,τι είδος χρειάζονται. Οι δύο αυτοί συνεταιρισμοί έχουν καταστήματα σε όλα τά μέρη της χώρας.

Η εξαγωγή της ξυλείας του έθνικού προϊόντος της Φινλανδίας γίνεται από έναν Όργανισμό ο όποιος βρίσκεται υπό την επίτηρησιν του Κράτους.

Τό έθιμο της άμαδικής έθελοντικής εργασίας χρονολογείται από αιώνας. Όταν μία οικογένεια θέλει να χτίση σπία, αναλαμβάνει να την βοηθήση όλο τό χωριό. Με άμαδική εργασία τό τελειώνουν πολύ γρήγορα. Μόλις βάλουν τη σκεπή γίνεται μέσα μεγάλο γλέντι.

Η καθαριότης του Φινλανδικού λαού είναι παραδειγματική. Τά Φινλανδικά λουτρά παρόμοια προς τό Τουρκικό Χαμάμ βρίσκονται και στο μικρότερο αγροτικό συνοικισμό. Πολλοί αγρόται φτιάνουν οι ίδιοι τό δικό τους.

Έκ παραδόσεως ο Φινλανδός διδάσκεται ότι σε δύο δημόσια μέρη όφείλει να φέρεται με έξαιρετική ευπρέπεια, την εκκλησία και τά λουτρά.

Εργάσαμε τις λεπτομέρειες αυτές για την Φινλανδία για να γίνουν μερικές συγκρίσεις. Στην Ελλάδα τό 1912, δηλαδή όγδοήκοντα χρόνια μετά την άπελευθέρωση ψηφίστηκε νόμος για ύποχρεωτική εκπαίδευση. Τό 1957 μετά από 45 χρόνια ύπάρχει μεγάλη άγραμματοςώνη στη χώρα.

Όμαδική άλληλόβοθητική εργασία δεν ύπάρχει στα χωριά. Ο χωρικός για να χτίση σπία πρέπει να πληρώση ήμερομίσθια παρά τό γεγονός ότι οι περισσότεροι φίλοι του γυρίζουν στα καφενεία. Σχο-

λεία και άλλα κοινωφελή έργα στο χωριό πρέπει να γίνουν από πληρωτική εργασία.

Ο παρασιτισμός στην Ελλάδα πενίγει τον παραγωγό ιδίως. Είναι έρμαιο στα χέρια του εμπόρου και του τοκογλύφου. Ο Δάκος, ή άρρώστεια αυτή του έθνικου προϊόντος της Ελλάδος προκαλεί συχνά εκατομμύρια δολάρια καταστροφή. Ούτε από το κράτος, ούτε από τους ελληνικούς επιστημονικούς οργανισμούς έγινε ποτέ σοβαρή και συστηματική ενέργεια να ευρεθῆ τρόπος καταπολέμησης. Ο άγρότης καλλιεργεί στην Ελλάδα σήμερα το ίδιο όπως πριν εκατό χρόνια.

Εάν συνέβαιναν οι σεισμοί που έγιναν στην Ελλάδα στη Φινλανδία, το κράτος θα έστελνε άμέσως στρατό, ειδικούς και τά ύλικά που δεν υπήρχαν στον τόπο. Οι σεισμοπαθείς και οι περιφέρειες γύρω με ομαδική εργασία ημέρα και νύχτα θα έχτεναν τα σπίτια τους και ότι άλλο κατεστράφη σε μικρό χρονικό διάστημα. Στην Ελλάδα με τους σεισμούς έυσστηματοποιήθη έξευτελιστική ζητεία σε όλο τον κόσμο. Κρατικοί αξιωματούχοι έστελναν παχειά διαγγέλματα διακονιαρίστικα, και ή όλη υπόθεση των σεισμοπαθών βρίσκεται ακόμα άτελειώτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΜΑΘΕΙΑ

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα μιλήσουμε για την ιστορία. Όχι την Παγκόσμια Ιστορία ούτε την Ιστορία των αρχαίων Έλλήνων, αλλά την έντελώς ξεχασμένη Ιστορία του νεωτέρου Έλληνικού Έθνους.

Η Ιστορία ενός λαού είναι ο καθρέφτης της περασμένης του δράσης. Δεν υπάρχει μέλλον χωρίς παρελθόν. Από τη δράση του παρελθόντος πέρνουμε μαθήματα για το μέλλον. Τι άλλο έχουμε από τη γνώση του παρελθόντος ως πείρα για να προχωρήσουμε προσεχτικά και δημιουργήσουμε καλλίτερον μέλλον; Διαβάζοντας το παρελθόν βρίσκουμε τις αδυναμίες μας όπως και τις επιτυχίες.

Δεν ήταν άλλος από το μεγάλο φιλόσοφο Σωκράτη ο οποίος διεκήρυξε το «γνώθι σαυτόν». Το σοφό αυτό γνώμικό αναφέρεται στην Ελλάδα χιλιάδες φορές την ημέρα. Όλοι όμως το επαναλαμβάνουμε μηχανικά και από συνήθεια. Το να γνωρίζουμε τον εαυτό μας σημαίνει ότι πρέπει να μελετάμε και να ελέγχουμε τη δράση μας, όχι μόνο ως άτομα αλλά και ως κοινωνικό σύνολο. Γιατί και ή κοινωνία και το έθνος ολόκληρο, ως ένα σύνολο πολλών ατόμων, έχει δική του προσωπικότητα και δράση.

Γιαυτό ή Ιστορία ενός έθνους αποτελεί το σπουδαιότερο μάθημα. Διδάσκεται κάτω από πολλούς τρόπους. Ο

Ιστορικός τὴ γράφει καὶ τὴν ἀναλύει σὲ γενικά πλαίσια, ὁ οἰκονομολόγος ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ πλευρὰ, ὁ σπουδαστὴς τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν μελετᾷ τὴν πολιτικὴ ἐξέλιξι τῆς χώρας, ὁ καλλιτέχνης ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ πλευρὰ, ὁ ποιητὴς παίρνει καὶ ἐξυμνεῖ ὠρισμένα ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ὁ ζωγράφος τὰ ἀποθανατίζει μὲ χρώματα, ὁ γλύπτης σὲ ἀγάλματα, ἀκόμα καὶ ὁ συνθέτης σὲ ἀρμονικὸς τόνους. Διδάσκεται ὡς παραμῦθι στὰ μικρὰ παιδιὰ, πρὸ λεπτομερῶς στὰ μεγαλύτερα, ρεαλιστικὰ στὶς ἀνώτερες τάξεις τῶν σχολείων. Ἐξονυχίζεται ἀπὸ κάθε πλευρὰ στὰ ἀνώτερα Ἐκπαιδευτήρια καὶ Πανεπιστήμια.

Καὶ οὔτε μόνον αὐτά. Ἡ ἱστορία εἶναι μιὰ πολὺ ζωντανὴ ἐπιστῆμη. Τὰ ἴδια τὰ περασμένα γεγονότα μελετῶνται κάτω ἀπὸ διαφορετικὰς ἀπόψεις, δίδονται διάφορες ἐρμηνεῖες, βρίσκονται νέες πηγές, καὶ βγαίνουνε στὸ φῶς ἱστορικὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀγνωστὰ πρὶν.

Ἐὰν γιὰ παράδειγμα πάρουμε τὴν Ἀμερικὴ ἢ ὁποῖα εἶναι ἀσφαλῶς ἢ πλεον προοδευμένη χώρα στὸν κόσμον, καὶ πρέπει νὰ πέρνουμε παραδείγματα ἀπὸ τίς καλλίτερες χώρες ἐὰν θέλουμε τὴν πρόοδο, γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τὸ 1780 πού ἐλευθερώθηκε ἔχουν γραφῆ ὄχι χιλιάδες, ἀλλὰ δεκάδες χιλιάδες τόμοι, καὶ γράφονται συνεχῶς.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλες προοδευμένες χώρες. Μιὰ αἰτία γιὰ τὴν πρόοδόν τους αὐτὴ εἶναι ἡ λεπτομερὴς γνώσις τῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸ λαὸ τους.

Εἰς τὴν νεώτερη Ἑλλάδα ἡ ἱστορία ἀποτελεῖ μιὰ ξεχασμένη ἐπιστῆμη. Εἶναι παραμελημένη ὡς κάτι πού δὲν ἀξίζει νὰ γίνεταί μεγάλη φασαρία. Νὰ ἀποδείξουμε αὐτὸ δὲν χρειάζεται παρὰ νὰ κυττάξουμε στὰ μαθήματα τῶν σχολείων, καὶ τίς ἱστορίας πού ἔχουν ἐκδοθῆ τὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια. Οἱ μαθηταὶ μαθαίνουν μὲ λεπτομέρεια πόσους φίλους εἶχε ἡ Κλεοπάτρα τῆς Αἰγύπτου, ὄλους τοὺς στρατηγοὺς καὶ ὑπάτους τῆς Ρώμης, λεπτομέρειες γιὰ τοὺς Πελοποννησιακοὺς πολέμους. Γιὰ τὴν Νεώ-

τερη Ἑλληνικὴ ἱστορία λίγα πράγματα ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση. Ἀπὸ τὰ ἀνώτερα ἱδρύματα λείπει ἡ ἐπιστῆμη τῆς ἱστορίας. Διδάσκεται ὡς μᾶθημα δευτερευούσης σημασίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία δὲν διδάσκεται ἀναλυτικὰ ὡς ἐπιστῆμη. Εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, γυμνάσια, δὲν γίνεται ἀνάλυσις τῆς νεωτέρας ἱστορίας ὅπως ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις, ἡ πολιτικὴ, ἡ καλλιτεχνικὴ, ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανίας καὶ παραγωγῆς, ἡ οἰκονομικὴ γεωγραφία. Δὲν διδάσκεται ἡ ὠφέλιμη δρᾶσις καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι ἔφτιασαν τὴν χώραν, τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους, ἄλλων πολιτικῶν οἱ ὁποῖοι διέπρεψαν καὶ ἐπαιξαν σπουδαῖον ρόλον στὸ παρελθόν. Δὲν ἀναλύονται τὰ ἔργα οὐτὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ ἀντιλήψεις τους, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον εἰργάσθησαν.

Ἡ ἱστορία διδάσκεται ξερὰ ὡς μιὰ χρονολογικὴ σειρά ἀπὸ γεγονότα χωρὶς αἰτίες. Μεγαλύτερη ἔμφασις δίδεται σὲ μάχες, ἡμερομηνίες καὶ ὀνοματολογία προσώπων.

Ἀλλὰ ἡ ἱστορία σὲ ἓνα ἔθνος δὲν διδάσκεται μόνον στὰ σχολεῖα. Στὰ προοδευμένα κράτη ὑπάρχουν γύρω αἰτίες οἱ ὁποῖες σὲ φέρνουν διαρκῶς σὲ σχέση μὲ τὴν ἱστορίαν. Ὄνομασιες ἀπὸ ἱστορικὰ γεγονότα, σὲ πλατεῖες, δρόμους, πάρκα, τοπεῖα, χωρία, ἀκόμη καὶ μεγαλουπόλεις, θεατρικὰ ἔργα ὑφασμένα γύρω ἀπὸ ἱστορικὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα, μυθιστορήματα ἱστορικοῦ περιεχομένου, κινηματογραφικὲς ταινίες, θεατρικὰ σκίτσα, ὁμιλίαι, διαλέξεις, εἰκονογραφημένα ἱστορικὰ γεγονότα, ἄλλα μικρὰ θέματα γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, πού ἐκδίδονται καθημερινῶς. Ὅλα αὐτὰ μαζί μορφώνουν τὸ λαὸ γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας του. Ἔτσι ὁ λαὸς γνωρίζει τὴν ἱστορίαν του, μπορεῖ νὰ παραλληλίσῃ διάφορες καταστάσεις καὶ κἀνὴ ἐποικοδομητικὴ κριτικὴ.

Παίρνη μαθήματα ἀπὸ τὸ παρελθόν νὰ μὴν πέφτῃ στὰ ἴδια λάθη. Διορθώνει τίς ἀδυναμίας του, μαθαίνει νὰ σέβεται καὶ νὰ ἀκολουθῆ τὸ παράδειγμα τῶν ἀτόμων πού προσέφεραν ὑπηρεσίας στὸ ἔθνος, καὶ ἀποφεύγει νὰ ἀκο-

λουθη άλλους οι οποίοι με τη δράση τους έπροκάλεσαν ζημιές.

Άνεξάρτητα εάν η Ιστορία ενός έθνους δεν έχει σελίδες μεγάλης δόξας και εάν ακόμα είναι γεμάτη από αποτυχίες, είναι ανεξάντλητη πηγή πλούτου για το μέλλον του ίδιου λαού.

Η λεπτομερής μελέτη και γνώση των λαθών, περιορίζει την επανάληψή τους, οι αδυναμίες διορθώνονται, οι έπιτυχίες μελετώνται, και από όλα αυτά μαζί βγαίνει μια σωστή γραμμή που θα ακολουθήσει ο λαός για καλλίτερο μέλλον. Γιατί την Ιστορία ενός κράτους την φτιάχνει μόνο ο λαός του και κανένας άλλος.

Άλλα όλα αυτά μπορείτε να πείτε ίσως φαίνονται άφηρημένες σκέψεις. Για να δοθεί μια συγκεκριμένα και θετικά, πώς θα μπορούσε πρακτικά να βοηθήσει τον ελληνικό λαό η γνώσις της προσφάτου Ιστορίας του.

Για να απαντήσουμε στο σημείο αυτό πρέπει εδώ να γίνη μια πολύ συνοπτική ανάλυση της Ιστορίας μαζί με λίγη κριτική.

Εάν παρακολουθήσουμε την Έλληνική Ιστορία από το 1821 μέχρι σήμερα, βλέπουμε διαρκώς έναν κοινό παράγοντα. Το χωρισμό. Ο χωρισμός είναι συνεχής, αρχίνησε μαζί με την επανάσταση, φουσκώνει και ξεσπάει σε ταραχές, φουσκώνει περισσότερο, φέρνει εμφύλιο πόλεμο, ξεφουσκώνει, αλλά παραμένει.

Ποτέ σε καμμία εποχή δεν ήταν οι Έλληνες ήνωμένοι κάτω από μια κατάσταση (').

(') Στον Έλληνοϊταλικό πόλεμο ο Έλληνισμός έβαλε στην μπάντα προσωρινά κάθε διαφορά για να υπερασπίση το σπίτι του και την έλευθερίαν του.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν ήταν χωρισμένοι. Οι ίδιοι οι Έλληνες έλεγαν ότι ο Μεταξάς έδιόρισε αρχηγό στρατού τον Παπάγο γιατί δεν ήθελε να δημιουργηθή δυναμικό πρόσωπο. Έξόριστοι και φυλακισμένοι κάθε πολιτικής ιδεολογίας υπήρχαν κατά τη διάρ-

Ένα άλλο ακόμα σχετικό. Ο χωρισμός δεν είναι θρησκευτικός ή έθνικός, δηλαδή δεν χωρίζουμε διότι είμαστε από διάφορες θρησκείες, ή έθνικότητες μέσα στο ίδιο κράτος όπως η Τσεχοσλοβακία, αλλά συσχετισμένος βαθειά με ξένες έπιρροές και συμπάθειες. Δηλαδή πιο απλά, ο Έλληνας δεν κοιτάει πρώτα πώς να διορθώσει το σπίτι του, αλλά χωρίζει και άλληλοτρώνεται διότι τον έπηρεάζουν περισσότερο οι ξένοι.

Ίσως διάφοροι αρχηγοί ξενοφίλων ομάδων νομίζουν σαν καλοί πατριώτες ότι το συμφέρον του έθνους εξυπηρετείται καλλίτερα με τις δικές τους συμπάθειες, άλλοι αρχηγοί με άλλες. Μέχρι εκεί καλά. Ίσως όλοι έχουν μερικό δίκαιο. Άλλα υπάρχει κάποια γραμμή, κάποιο τέρμα εις το όποιο πρέπει να γίνη η συννερόσις.

Το τέρμα αυτό δεν βρίσκεται στην Έλληνική Ιστορία. Η κάθε μια ομάδα νομίζει ότι είχε απόλυτο δίκαιο. Όσοι δεν τους ακολουθούσε είναι προδότες (') των συμ-

κεια του πολέμου. Ο χωρισμός φαίνεται να είχε πάρη έλαφρό ύπνο, για να ξυπνήσει έντονότερος κατά την κατοχή.

Οι σύμμαχοί μας και εάν είμαστε ήνωμένοι δεν το πίστευαν. Παρά το γεγονός ότι πολεμάγαμε τον άξονα, ή κυβέρνησις ήτανε της ίδιας πρός τον άξονα ιδεολογίας, και όλοι οι αντίπαλοι σχεδόν βρισκόσαντε στην έξορία ή φυλακές.

Στόν πόλεμο με τους Ιταλούς και Γερμανούς, οι Άγγλοι έφοβούντο ότι ίσως ή φιλογερμανική μερίδα υπερισχύσει και γίνη απότομα ειρήνη. Γι' αυτό έστειλαν λίγο στρατό στην Ελλάδα και με μεγάλη προφύλαξη.

Από την Αμερική έστάλησαν αεροπλάνα μέσω Μεξικού, αλλά κατόπιν ειδικής διαταγής ή άποστολή έματαιώθη και τα αεροπλάνα έμειναν σε κάποιο λιμάνι του Μεξικού. Δημοσιογράφος τότε έρώτησε τον Πρόεδρο Ρούσβελτ γιατί έγινε αυτό—ο Ρούσβελτ του απήντησε διότι δεν είμαστε βέβαιοι από πια μεριά θα χρησιμοποιηθούν τα αεροπλάνα αυτά και όταν ακόμα ο Έλληνας έχυσε άφθονο το αίμά του στα βουνά της Άλβανίας, το ιστορικό του παρελθόν και ο χωρισμός, έφεραν σε άμφιβολία τους συμάχους του.

(') Και ποιος Έλλην πολιτικός δεν άπεκαλέσθη προδότης από τους Έλληνες (Ιστορία Άσπρέα).

φερόντων του Έθνους. Θέλουν την καταστροφή Του. Το καλό και ωφέλιμο είναι μόνο με αυτούς.

Ο χωρισμός στην Ελλάδα ακολουθεί το χωρισμό των μεγάλων δυνάμεων. Από την επανάσταση μέχρι το τέλος περίπου του αιώνα, υπήρχε ή Αγγλική, έπιρροή, ή Γαλλική και ή Ρωσική. Οι Έλληνες είχαν χωριστεί σε τρία. Τότε ήτανε πιο εύσυνείδητοι οι πολιτικοί παράγοντες και ώνόμαζαν το κόμμα με το όνομα της δυνάμεως ή οποία τους έπηρεάζε, και πολλές φορές τους καθοδηγούσε και έπροστάτευε άνοιχτά.

Είχαμε λοιπόν το φιλοαγγλικό κόμμα, το φιλογαλλικό και το φιλορωσικό.

Μετά από το 1900 άλλαξε ο συσχετισμός των δυνάμεων, είχαμε τους μετά λεγόμενους φιλοσυμμαχούς και φιλογερμανούς. Τα τελευταία χρόνια άλλαξε πάλι ο συσχετισμός, και ως επόμενο άλλαξε και ή κατάσταση στην Ελλάδα. Τώρα έχουμε φιλοαμερικανούς και φιλορώσους.

Ανάλογα λοιπόν με το βαθμό που συγκρούονται τα συμφέροντα των μεγάλων αυτών δυνάμεων, υπάρχει και ο βαθμός του χωρισμού στην Ελλάδα. Στην περίπτωση που ή μια μεγάλη δύναμις θέλει την Ελλάδα με το μέρος της, το κόμμα της είναι έτοιμο να καταλάβη την άρχη με τη βία, εάν οι άλλοι δέν υποχωρήσουν και του δώσουν την άρχη. Η άλλη πάλι μερίδα κατά τον ίδιο τρόπο επικαλείται τη βοήθεια της δικής της προστατίδος. Ο χωρισμός πλέον ζυγώνει σε εμπόλεμη κατάσταση. Κατά τους μόν αυτοί μόνον αντιπροσωπεύουν τα πραγματικά συμφέροντα του έθνους, οι άλλοι είναι προδότες, κατά τους άλλους το ίδιο. Κάπως τελειώνει αυτή ή κατάσταση γιατί όλα τα πράγματα έχουν τέλος. Επικρατεί ή μια μερίδα αλλά συνεννόηση ποτέ. Ο χωρισμός συνεχίζεται.

Η κατάσταση αυτή είχε καταντήση άνιαρή ρουτίνα στην Ελλάδα. Τα 140 χρόνια που είμαστε έλεύθερο κράτος έχει επαναληφθή πολλές φορές. Το αίμα έχει χυθή ποτάμι. Κανέννας μέχρι σήμερα δέν είπε στους Έλληνες

δτι περισσότεροι έχουν σκοτωθή στους έμφυλίους πολέμους και ταραχές από όλους τους πολέμους με έξωτερικούς έχθρους. Ποτέ κανείς ιστορικός δέν εξήγησε στον Έλληνικό λαό δτι ο Ίμπραήμ πασάς δέν θα μπορούσε να βγάλη το στρατό του στην Πελοπόννησο, την οποία και έκαψε, εάν ο στόλος της Ελλάδος ήτανε ήνωμένος. Τα νησιά της Ελλάδος είχαν τότε αρκετά ισχυρό στόλο να σταματήσουν τον Ίμπραήμ Πασά και ακόμα να του καταστρέψουν το στόλο. Χωρισμένοι όμως οι Έλληνες, χωρισμένοι οι άρχοντες της Ύδρας έπαιζαν τα κομπολόγια τους και οι πλοίαρχοι τους κατεγίνοντο σε πειρατεία εις βάρος των ευρωπαϊκών πλοίων. Βγήκε ο Ίμπραήμ Πασάς κατέλαβε την Πελοπόννησο και την κατέστρεψε συστηματικά (*). Το πλήγμα αυτό παρ' όλιγον να άφανήση τον άγωνα.

Ο πόλεμος έναντίον των Τούρκων πολλές φορές έρχότανε σε δευτέρα σειρά. Ο Μισούλης με τους Ύδραίους κατέλαβαν τον Έλληνικό στόλο στον Πόρο και έκαψαν τα καλλίτερα πλοία για να αδυνατήσουν την κυβέρνηση του Καποδίστρια. Άδικα περίμενε βοήθεια ο Παπαφλέσσας. Δέν πήγε κανέννας γιατί ήθελαν να ξεκάμουν τον τολμηρό Παπα που τους είχε μπει στη μύτη. Οι Μανιάτες λεηλατούσαν της πεδιάδες της Μεσσηνίας και Λακωνίας. Ήταν ή εποχή που οι φιλέλληνες έφευγαν άπογοητευμένοι και ο Καποδίστριας έγραφε σε φίλους του έξένους δτι το μόνο που του μένει είναι ή αυτοκτονία. (**)

Αυτός ήτανε ο πρώτος γύρος του τρομερού άλληλοφαγώματος και τελείωσε με τη δολοφονία του Καποδίστρια. Δολοφονία δχι από προσωπικό έχθρο ή τρομοκράτη, αλλά

(*) Ο Δημήτριος Ύψηλάντης και οι Φιλέλληνες κατάρθρωσαν να κρατήσουν το Ναύπλιο το οποίο ήταν βάση του νέου Έλληνικού έθνους.

(**) Στον έμφύλιο αυτό πόλεμο σκοτώθηκε στο Ναύπλιο ο γιός του Κολοκοτρώνη Πάνος, και ο Άμερικανός Γουίλιαμ Ουάσιγκτων εκ της οικογενείας του Ουάσιγκτων πρώτου προέδρου της Άμερικανικής δημοκρατίας.

από τους Μαυρομιχαλέους, μία από τις ισχυρότερες οικογένειες της τότε εποχής.

Πλήρωσε με το αίμα του ο ξεχασμένος αυτός πατέρας του "Έθνους, ο οποίος άφησε την πανίσχυρη θέση του ύπουργου της Ρωσικής αυτοκρατορίας και μυστικοσυμβούλου του Τσάρου για να υπηρετήσει την πατρίδα του.

Το Δεκέμβριο του 1831 άρχισε η Έθνοσυνέλευση στο Άργος. Αντί να μαζευτούν οι άρχηγοί, οι έμπειροι και μορφωμένοι της εποχής και βάλουν γερά θεμέλια στο νεαρό κράτος, ξέσπασαν πάλι σε άλληλοφάγωμα. Δεύτερος εμφύλιος πόλεμος χειρότερος σε έκταση από τον πρώτο. Ο τότε άρχηγός των φιλογάλλων Κωλέττης δέν έδιστασε να καλέση Γαλλικό στρατό. Ήλθαν οι Γάλλοι στο Άργος και σκότωσαν διακόσια γυναικόπαιδα σε μία βραδυά. Ο Κωλέττης διέγραψε με μία μολυβιά τον Κολοκοτρώνη. Ο εμφύλιος πόλεμος ξέσπασε σε δλη την μόλις άπελευθερωθείσα Ελλάδα και κράτησε μέχρι το 1833. Έχασαν τη ζωή τους χιλιάδες κόσμος, ή χώρα περιήλθε σε πραγματικό χάος.

Ο Καποδίστριας έγραφε σε φίλο του. «Φοβούμαι ότι οι ξένοι με αυτά που βλέπουνε θα πούνε. Οι έλληνες δέν μπορούν να αυτοκυβερνηθούν, θέλουν μονάρχη» ή σοφή προοπτική του Καποδίστρια κρατάει μέχρι σήμερα.

Δέν μας επέβαλε κανείς τη μοναρχία και τους Βαυαρούς. Το ψήφισμα της Γερουσίας στην Καλαμάτα ήταν καθαρά δημοκρατικό. Το Σύνταγμα της Τροιζήνος έπηρεασμένο από το Γαλλικό και Άμερικανικό σύνταγμα ήταν πολύ φιλελεύθερο και δημοκρατικό. Όλα αυτά δέν μπόρεσαμε να τα αξιοποιήσουμε γιατί είμαστε χωρισμένοι. Οι φιλογάλλοι, φιλοάγγλοι, φιλορώσοι και στο τέλος ζημιώθηκε ο Έλληνικός λαός.

Δέν έφταιγε λοιπόν κανένας άλλος από τον Έλληνικό λαό και τους άρχηγούς του, γιατί ήλθε μοναρχία με τους Βαυαρούς να διοικήσουν την Ελλάδα.

Τα πάθη και ο χωρισμός εξακολουθούσαν, ο Κολοκοτρώνης δικάστηκε σε θάνατο για άναρχικός. Ο Έλλη-

κός λαός δέν ξεσηκώθηκε για την άδικια αυτή. Μόνο μία μικρή μερίδα από την Πελοπόννησο και το φιλορωσικό κόμμα. Οι άλλοι δέν έβλεπαν την ώρα να ξεκάμουν τον Κολοκοτρώνη από τη μέση. Δέν ήταν πλέον ο γέρος του Μωρηά, ο σοφός άρχηγός που έπολέμησε, ήτανε ο άρχηγός των φιλορώσων και για τους φιλογάλλους και φιλοάγγλους προδότης (1).

Του έδόθηκε χάρις από τον Όθωνα σαν να ήτανε κοινός έγκληματίας.

Άλλα μήπως αυτά έγιναν μαθήματα στις έπερχόμενες γενεές; μήπως έμελετήθησαν τα λάθη για να βρεθή κάποια θεραπεία; Έμειναν άγνωστα στους περισσότερους Έλληνες. Σκεπασμένα στη λήθη.

Άπό το 1833 μέχρι το 1863 τριάντα χρόνια κοτηναλώθησαν σε πολιτικούς άγώνες των τριών κομμάτων. Καμία πρόοδος, χωρισμοί, μικροσυμπλοκές, άπειλές πρεσβευτών, αποβιβάσεις ξένων στρατών, συνεργασία των κυβερνήσεων με τους ληστές. Το πως θα μπόρουν να οργανώσουν καλλίτερο κράτος και καλλιτερεύσουν τη ζωή του φτωχού κόσμου δέν ένδιέφερε διόλου τους πολιτικούς. Η φτώχεια έμεγάλωνε. Το 1861 ξέσπασε πάλι ο χωρισμός. Εμφύλιος πόλεμος, με πτώση των κυβερνήσεων, έξεγέρσεις, μάχες. Η κατάσταση αυτή κράτησε μέχρι του έρχομου του Δανού πρίγκηπος Γεωργίου (2).

(1) Ένα ανθρώπινο τέρας ύπουργός της Βαυαροκρατίας, το όνομά του δέν αξίζει να γίνεται γνωστό, έβίαζε τους δικαστές να δικάσουν σε θάνατο τους κατηγορούμενους Κολοκοτρώνη και Πλαπούτα. Η ίδια περίπτωση έπανελήθη το 1922. Οι έξη πολιτικοί έδικάστησαν σε θάνατο διότι έπηρεάζαν το δικαστήριο σκοτεινές δυνάμεις. Σε τι ώφέλησε το Έθνος ο τυφελισμός έξη πολιτικών εκ των όποιων μάλιστα ο ένας ήταν έτοιμοθάνατος. Για έναν πολιτικό ο όποιος ζημίωσε με την πολιτική του τη χώρα, ή περιφρόνησις είναι ή μεγαλύτερη τιμωρία. Η ίδια περίπτωση έπανελήθη σε πολλές καταδικαστικές αποφάσεις μετά το 1945.

(2) Σε συμπλοκή στην Άθήνα σκοτώθηκε τότε ο γιός του Πυρπολητή και μετά πολιτικού Κ. Κανόρη.

Τὸ πρῶτο πάθημα τοῦ ἔμφυλιου πολέμου δὲν ἄδιδαξε τίποτα τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ χωρισμὸς στὴν Ἑλλάδα συνεχίζεται. Μετὰ τὸ 1910 ἀλλάξανε οἱ ὄροι. Τότε εἶχαμε φιλοσυμμαχούς μὲ κέντρο τὴν Ἀγγλικὴ πολιτικὴ, καὶ φιλογερμανούς. Ὅσο βάθαιναν οἱ διαφορὰς τῶν δύο αὐτῶν παρατάξεων, βάθαινε καὶ ὁ χωρισμὸς στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ κατάφερε νὰ τοπθετήσῃ μὲσω τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀξιωματικῶν τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλο, ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀνοιχτὰ φιλοάγγλο. Ἡ φιλογερμανικὴ μερίδα εἶχε τὸ παλάτι μὲ τὸ μέρος τῆς.

Ἔτσι ἦτανε καλὰ ὀχυρωμένες καὶ οἱ δύο παρατάξεις. Οἱ φιλοάγγλοι τὸν Πρωθυπουργὸ καὶ τὸ προσωπικὸ του κόμμα, οἱ φιλογερμανοὶ τὸ παλάτι μὲ τὴν καμαρίλα.

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος βρῆκε τὴν Ἑλλάδα χωρισμένη σὲ δύο μερίδες, ἢ μίαν μὲ τὸ μέρος τῶν συμμάχων ἤθελε νὰ βγοῦμε ἀνοιχτὰ στὸ πόλεμο, ἢ ἄλλη ἔπαιζε μὲ τὴν οὐδετερότητα, σὲ πολλὰς ὁμῶς περιπτώσεις ὑπεστήριξε τὴ Γερμανικὴ μερίδα.

Τότε ποῦ ἔπρεπε νὰ σμίξουν ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ καὶ τὸ παλάτι, ζητήσουν ἀπὸ τὸ λαὸ νὰ συσπειρωθῇ γύρω ἀπὸ μιὰ ἰσχυρὰ οὐδέτερη κυβέρνησι δλων τῶν κομμάτων καὶ ἀποχρώσεων δὲν τὸ ἔκαμαν. Οἱ Βενιζελικοὶ πίστευαν ὅτι τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους ἦσαν νὰ βγῇ ἀνοιχτὰ ὑπὲρ τῶν συμμάχων. Ὁ Βενιζέλος φυσικὰ ἦτανε πιστὸς ὑποστηρικτῆς τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς ἢ ὅποια καὶ τὸν ἔφτιασε πρωθυπουργὸ στὴν Ἑλλάδα (1). Ἐκτὸς δταν μίαν χώρα μάχεται γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐναντίον ἐπιδρομέως, πάντοτε ἢ εἰρήνην καὶ ἢ οὐδετερότητος εἶναι καλλίτερες καὶ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες νίκες. Αὐτὸ δὲν χρειάζεται καὶ πολὺ μελέτη γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ. Τὸ φανερώνει ὁ βαθμὸς τῆς προόδου ποῦ ἔχουν κράτη τὰ ὅποια παραμένουν

(1) Περί Βενιζέλου εἰς τὸ κεφάλαιον πολιτικὴ καὶ πολιτικὰ κόμματα.

οὐδέτερα ὅπως ἡ Σκανδιναυκὴς χώρας, ἢ Δανία, καὶ ἡ Ἑλβετία.

Ἡ μεγαλύτερη μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διησθάνετο τότε ὅτι δὲν εἶχε κανένα συμφέρον ἢ Ἑλλάδα στὸ πόλεμο τῶν μεγάλων. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶπε μίαν μεγάλη ἀλήθειαν δταν ἐδήλωσε (αὐτὰς εἶναι διαφορὰς τῶν μεγάλων ἡμεῖς δὲν ἔχουμε καμμία θέσι στὸ πόλεμο αὐτό). Παρὰ τὴ δῆλωσίν του αὐτὴ τὸ παλάτι ἦταν ὄργανο τῆς Γερμανικῆς προπαγάνδας καὶ ἐξυπηρετοῦσε σὲ πολλὰ τοὺς Γερμανούς, πράγμα τὸ ὅποιον ἐπροκαλοῦσε τὴν ἄμεση ἐπέμβασι τῶν Ἀγγλογάλων μὲ στρατό, στόλο καὶ ἀπειλὰς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Σερβία εἶχε παραδοθῇ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐχρειάζοντο νέο στρατό καὶ βάσεις στὴν Ἑλλάδα. Δὲν ὑπῆρχε καιρὸς γιὰ νὰ πάρουν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ μέρος τους τηρώντας μερικὸς τύπους. Οἱ Βενιζελικοὶ δὲν ἤθελαν τὸ παιγνίδι νὰ χαθῇ. Ἐκαμαν κίνημα μὲ τὴν ἀρχηγία τοῦ Βενιζέλου καὶ ἀνοιχτὴ βοήθεια τῶν συμμάχων στὴ Θεσσαλονίκη. Τὸ κράτος χωρίστηκε σὲ δύο.

Εἶναι ἀλήθειαν ὅτι εἶχαν μαζί τους μίαν μερίδα τοῦ λαοῦ καὶ πιστὰ ὄργανα μέσα στὴν πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἱεραρχία. Στὸν πόλεμο ὁμῶς δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ βγάλουν τὴν Ἑλλάδα ἐάν ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐκατάλαβαινε ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος καὶ συμφέρον νὰ σκοτωθῇ γιὰ τὴν μίαν μερίδα ἢ τὴν ἄλλη, καὶ διὸ ἢ καλλίτερα πολιτικὴ θὰ ἦτο ἢ αὐστηρὴ οὐδετερότης.

Ἡ Ἑλλάδα μπῆκε στὸν πόλεμο σκοτωθήκανε γιὰ τοὺς Ἀγγλους καὶ τοὺς Γάλλους, οἱ ὅποιοι μᾶς ἐχρέωσαν μὲ μεγάλους μάλιστα τόκους καὶ τὰ πολεμοφόδια ποῦ μᾶς ἔδιναν νὰ πολεμήσουμε γι'αυτούς.

Τοῦ Βενιζέλου ἐδόθη ἀμέσως δάνειο 200 ἑκατομμυρίων Γαλλικῶν φράγκων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ χωρισμὸς γινότανε βαθύτερος, Βενιζελικοὶ καὶ Βασιλόφρονες. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς ἦταν ἢ κυρία αἰτία τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος μόνον σκοπὸ εἶχε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τῶν συμμάχων. Ὁ Βενιζέλος

δὲν ἐδίστανε ἀκόμα καθ' ὑπόδειξιν τῶν Ἀγγλογάλλων νὰ στείλῃ Ἑλληνικὸ στρατὸ στὴ Ρωσία. Χωρισμένοι οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦσαν νὰ σκεφθοῦν ποῖο εἶναι τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος καὶ πάνω σαυτὸ νὰ σμιξοῦνε καὶ νὰ συνεργασθοῦνε⁽¹⁾. Ὄταν δὲν συνέφερε πλέον τοὺς συμμάχους ἢ νίκη τῆς Ἑλλάδος, τὴν παρατήσανε, καὶ περισσότερο ἀκόμα, οἱ Τοῦρκοι οἱ πρῶν ἐχθροὶ ἔγιναν φίλοι καὶ τοὺς ἐδόθη καὶ πολεμικὴ βοήθεια. Οὔτε αὐτὸ δὲν ἦταν ἀρκετὸ νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς Ἕλληνες. Ἐξαλλοὶ ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ χωρισμοῦ προχωρήσανε στὴν καταστροφή⁽²⁾.

(1) Ὁ χωρισμὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπηρέασε τότε καὶ τοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς. Ἦσαν περίπου τετρακόσιες χιλιάδες Ἕλληνες ὄλοι νέοι μετανάστες, καὶ πολλοὶ ἀπόμαχοι τῶν πολέμων 1912 — 1913. Νεοφερμένοι ἀκόμα στὴν Ἀμερικὴ ἐσκέπτοντο περισσότερο Ἑλληνικά. Χώρισαν λοιπὸν σὲ δύο μερίδες. Βενιζελικοὶ καὶ Κωνσταντινικοί. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν καταστρεπτικόν. Στὶς μεγαλύτερες παροικίες εἶχαν δική τους ἐκκλησία ἢ καθε μερίδα. Ἐπιχειρήσεις Ἑλληνικῆς ἐξουσίας κόπησαν, συνεταιροὶ ἐχώρισαν, τὰ κοινοτικά ἰδρύματα ἐκλείσαν, οἱ κοινότητες καὶ ἐκκλησίες μῆκαν σὲ μεγάλο χρέος. Ταχτικά γινόντουσαν συμπλοκές, καὶ φόνοι ἀκόμα ἀπὸ πολιτικά μίσση.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀμερικανικὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι στὰ πολιτικά τοὺς ἐπηρέαζε. Ἐβλεπαν τὰ δύο μεγάλα κόμματα Ρεπουβλικανικὸ καὶ Δημοκρατικὸ νὰ συνεργάζονται στενά μετὰ τὴν εἴσοδο τῆς Ἀμερικῆς στὸν πόλεμο. Ὁ τότε πρόεδρος Οὐίλσον διώρισε σὲ σοβαρὰ καὶ ὑπεύθυνες θέσεις ἀντιπάλους του. Ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ ἠνωμένοι γιὰ νὰ κερδίσουν τὸν πόλεμο. Ὅλα τὰ πολιτικά μῆκαν στὴν πάντα. Ἐταί ἑθερανεύθη ἡ κακὴ αὐτὴ ἀρρώστεια ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῆς Ἀμερικῆς. Στὴν Συνδιάσκεψιν τῶν συμμάχων ὄλοι μαζί πλέον προσεπάθησαν νὰ βοηθήσουν τὴν Ἑλλάδα. Ἐξώδευσαν πολλὰ χρήματα, ἔστειλαν ἀνθρώπους ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ κύρους γιὰ νὰ ἐπηρέασουν γεροῦσιαστὰς καὶ βουλευτὰς Ἀμερικανοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πρόεδρος Οὐίλσον κατ' ἀρχὴν φιλοβασιλγιστὸς ἐπέμενε νὰ δοθῇ ἡ Καβάλλα καὶ Θράκη στὴν Βουλγαρία. Ὁ Κλεμανσὸ καὶ ἡ Γαλλικὴ κλίσκα ἠμποδίζαν τὸν Οὐίλσον νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς Ἑλλάδος Ε. Βενιζέλο. Ἡ πρώτη συνάντησις Οὐίλσονος - Βενιζέλου ἐγένετο μετὰ ἀπὸ μεγάλας προσπάθειες τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς οἱ ὁποῖοι ἔστειλαν ἐπιτροπὴν στὸ Παρίσι. Διὰ μέσου τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς ἐπραγματοποιήθη ἡ ἐπαφὴ τῶν δύο πολιτικῶν.

Ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἐθνικὴ καταστροφὴ μέχρι τὸ 1940 ἐμεσολάβησαν εἴκοσι χρόνια παρόμοια τοῦ 1833—1861. Μιὰ χώρα συνεχῶς χωρισμένη, κινήματα, μικροεπαναστάσεις, ἀλληλοκατηγορίες γιὰ τὸ παρελθόν, ἀπόπειρες δολοφονίας⁽³⁾, δανειακὴ πολιτικὴ. Τὸ 1935 λίγο ἔλλειψε νὰ ξεσπάσῃ πάλι ἐμφύλιος πόλεμος.

Μέσα στὴν συνοπτικὴ αὐτὴ περίληψιν τῆς ἱστορίας μποροῦμε νὰ πάρουμε χρήσιμα διδάγματα τὰ ὁποῖα ἐάν εἶχαν διδαχθῇ οἱ Ἕλληνες, ἐάν ἡ ἱστορία ἦταν κάτι ζωντανὸ γύρω τους, ἐάν τὰ λάθη αὐτὰ καὶ οἱ ἀδυναμίες ἦσαν στὴν γνώση κάθε Ἑλληνα, μποροῦσε νὰ μὴν ἐπαναληφθοῦν. Γιατί νὰ εἶναι χωρισμένοι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ ξένες ἐπιρροὰς καὶ προπαγάνδες; γιατί αὐτὸς ὁ χωρισμὸς νὰ εἶναι τόσος βαθὺς ποῦ νὰ μὴ γίνεταὶ συμβιβασμὸς με ἀμοιβαίως ὑποχωρήσεις πάνω σὲ ἓνα καὶ μόνο κοινὸ παράγοντα, τὸ συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ; Ἐάν ἡ ἱστο-

(2) Αἱ ἀλλαγὴναι περιπέτεια καὶ αἱ πικραὶ δοκιμασίαι τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου, ἀλλὰ καὶ τῆς φυλῆς ὀλοκλήρου δὲν ἐσυνέτησαν αὐτὸν ἐδίδαξαν ὅσον ὄφειλε τοὺς συγχρόνους. Αἱ φροῦδαι ἐκείναι ἐλπίδες καὶ ἀτεμμάτιστοι προσδοκίαι ἐπὶ τοῦ Κρατικοῦ φιλελληνισμοῦ τῶν Κυβερνήσεων καὶ τῶν ἀνακτοβουλιῶν τῶν τριῶν Μεγάλων δυνάμεων ἐτρώθησαν μὲν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν συγχρόνων ἀλλ' ἐκ τῶν τραυμάτων δὲν ἐπήγασεν ἡ πολιτικὴ θετικότης ἧτις καὶ μόνη ὀρθολογίζει ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους. Οἱ λαϊκοὶ ὄγκοι καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί, οἱ μαχόμενοι κρὸς ἀλλήλους καὶ ὑπερμαχοῦντες τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης δυνάμεως, καὶ γενόμενοι οὕτω ὄργανα τῶν πολιτικῶν ἐκείνων βλέψουν εἶδον ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των ἀσπλάγχχνως ἐγκαταλειπομένους καὶ σκληρῶς διωκομένους. (Ἱστορ. Ἀσπρέα σ. 237).

(3) Ἡ ἀπόπειρα τῆς δολοφονίας τοῦ Ε. Βενιζέλου τὸν Ἰούνιον τοῦ 1934 παρουσιάζει μεγάλας ὁμοιότητες μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια.

Ἡ ἀπόπειρα ἐγένετο ἀπὸ στελέχη τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, σὲ συνεργασία μετὰ ὑποκοσμίτες καὶ ληστές. Ἦταν δηλαδὴ συνειδητὴ ἐνέργεια μετὰ σκοπὸν νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴ δράση ὁ Βενιζέλος, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἀντιπάλου κόμματος, ἀποτελοῦσε σοβαρὸν ἔμπόδιον στὰ σχέδια τῶν Λαϊκῶν καὶ βασιλοφρόνων.

Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐγένετο καὶ ἡ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ἀπὸ τοὺς Μαυρομυχαλαίους οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀρχηγοὶ τοῦ ἀντιπάλου κόμ-

ρία είχε διδαχθῆ ἐπίμονα καὶ μὲ ἔμφαση στὸν Ἑλληνικὸ λαό, ἐάν ὅλοι ἤξεραν τὰ κακὰ ποῦ δημιουργηθήκανε ἀπὸ τὸ χωρισμὸ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, τὰ ξενόφιλα κόμματα καὶ τὸ ἀλληλοφάγωμα μέχρι τὸ 1900 πιθανὸν νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνουμε τὸ ἴδιο λάθος τὸ 1914—1922. Ἐάν τὰ κακὰ ποῦ προέκυψαν ἀπὸ τὸ χωρισμὸ τοῦ 1915—1922 τὰ ἤξερε ἢ κατόπιν γενεὰ ἴσως νὰ μὴν συνέβαινε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος τοῦ 1945—1950.

Μία μερίδα ἀπὸ ἀσυνειδήτους, συμφεροντολόγους, δρῶντα ξένων ἐπιρροῶν, ξένοι πράκτορες, μπορεῖ νὰ φωνάζουν καὶ προκαλοῦν τὸν κόσμον γιὰ χωρισμὸ καὶ ἀλληλοφάγωμα. Ἐνας λαὸς ποῦ ξέρει τὸ παρελθόν, ξέρει ὅτι καμμία ὠφέλεια δὲν θὰ προκύψῃ ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάσταση καὶ τὴν ἀποφεύγῃ. Οἱ προπαγανδιστὰ καὶ οἱ ξένοι πράκτορες ξεσκεπάζονται καὶ καταστρέφονται, ὁ κόσμος προχωρεῖ ἠνωμένος. Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν διαφορές, δὲν

ματος τῶν καπεταναίων καὶ ἐγύρευαν νὰ μείνῃ ἡ Ἑλλάδα τιμᾶρι στὰ χέρια τους. Ὁ Καποδίστριας ἔκανε ἀπεγνωσμένο ἀγῶνα νὰ φέρῃ νόμο καὶ τάξη στὸ νέο κράτος.

Ἡ πολιτικὴ δολοφονία στὰ Βαλκάνια καὶ τὴν Ἑλλάδα ἦτανε συχνὸ διπλο τῆς μιᾶς πολιτικῆς μερίδος ἐναντίον τῆς ἄλλης.

Ὁ ἱστορικὸς Ἀσπρέας ἀναφέρει ὅτι ὁ Χ. Τρικούπης ἐπρόκειτο νὰ δολοφονηθῆ μιαν ἑσπέραν τοῦ 1887. Τὸ ἀνήγγειλεν χαρμωσύνως στὸν Ε. Δεληγιάννη πρῶην ὑπουργὸς του, ἔσπευσε δὲ ὁ Δεληγιάννης νὰ προλάβῃ τὴν δολοφονίαν.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1909 συνεζητήθη σοβαρῶς ὑπὸ μερικῶν στενοκεφάλων, καθὼς τοὺς ὀνομάζει ὁ ἱστορικὸς Ἀσπρέας, ἡ δολοφονία τοῦ πρῶην πρωθυπουργοῦ Θεοτόκη, ἀντιπάλου τῆς ἐπαναστάσεως.

Διότι τὰ κόμματα εἰς τὰ Βαλκάνια εἶναι καθαρῶς προσωπικά, ἡ δύναμις τοῦ κόμματος συγκεντρώνεται γύρω στὸν ἀρχηγό. Σὲ ἐποχὴ λοιπὸν δεξιάς τοῦ πολιτικοῦ ἀγῶνος μεταξὺ δύο κομμάτων, ἡ δολοφονία τοῦ ἀρχηγοῦ, ἀδυνατίζει τὸ κόμμα, πρὸς ὄφελος τῆς ἀντιθέτου μερίδος. Σὲ χῶρες, ὅπως ἡ Ἀγγλία, Ἀμερικὴ, Σουηδία, τὰ κόμματα εἶναι ὀργανώσεις καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἐκλέγεται ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ κόμματος, ὥστε ἡ πολιτικὴ δολοφονία δὲν φέρνει κανένα ἀποτέλεσμα. Τὰ Βαλκάνια εἶχανε πάντοτε τίς περισσότερες πολιτικὲς δολοφονίες, ἀκριβῶς διότι τὰ κόμματα ἦσαν προσωπικά.

γίνεται πουθενὰ πρόδοδος χωρὶς διαφορὰ γνώμων, ἀλλὰ τὰ πάντα λύνονται διὰ τοῦ εἰρηνικοῦ τρόπου.

Ἡ ἀδυναμία αὐτῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ θεραπευθῆ χρειάζεται ἡ ἱστορικὴ μόρφωσις. Μόνον μὲ τὴν ἱστορικὴ ἀνάλυση βρίσκουμε τὴν ἀρρώστεια αὐτῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ δεξιὸς ἢ ἀριστερὸς τοῦ 1945 δὲν ἤξερε ὅτι ἀκριβῶς ἀντέγραφε τὸ φιλορῶσο ἢ φιλοάγγλο τοῦ 1830, τὸν Ἀντιοθωνικὸ τοῦ 1860 ἢ τὸν Βενιζελικὸ τοῦ 1917. Τὰ ἴδια ἀκριβῶς συναισθήματα ὑπῆρχαν καὶ τότε.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐάν μελετήσῃ λεπτομερῶς τὴν ἱστορία του θὰ εἶρῃ ὁμοιότητες ποῦ θὰ τὸν καταπλήξουν καὶ θὰ τοῦ ἀνοίχθουν νέοι δρόμοι, σκέψεως καὶ αὐτοκριτικῆς.

Στὶς ἐμφύλιες ταραχὰς τοῦ 1830 ὁ Κωλέττης ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν φιλογάλλων, ἐκάλεσε γαλλικὸ στρατὸ σὲ βοήθεια. Αὐτὸς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του τόσο ἦτανε βέβαιοι ὅτι τὸ δίκαιο εἶναι μὲ τὸ μέρος τους, ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους τὸ ἀντιπροσωπεύουν μόνον αὐτοὶ, ὥστε δὲν δίστασαν νὰ καλέσουν ξένο στρατὸ γιὰ βοήθεια.

Οἱ Βενιζελικοὶ τὸ 1917 ἔκαμαν περίπου τὸ ἴδιο. Εἶχαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἀποψη. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1945 κάλεσε τοὺς Ἄγγλους σὲ βοήθεια, καὶ αὐτοὶ εἶχανε τὴν ἴδια ἀντίληψιν, ὅτι αὐτοὶ μόνον ἀντιπροσωπεύουν τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, οἱ ἄλλοι εἶναι προδότες καὶ ξένα δρῶντα.

Οἱ Γάλλοι τὸ 1831 σκότωσαν πολλοὺς ἀθῶους στὸ Ἄργος. Ἀγριότητες ἔκαμαν καὶ οἱ σύμμαχοι στὴν Ἑλλάδα. Σὰ πολλὰ μέρη βγάλανε Σενεγαλέζους γιὰ νὰ τρομοκρατήσουν τὸν κόσμον. Ἐβομβάρδισαν ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα οἱ Ἄγγλοι τὸ 1945, ὁ Τσῶρτσιλ ἔστειλε σημεῖωμα στὸ στρατηγὸ Σκόμπι νὰ μεταχειρισθῆ τὴν Ἀθήνα ὡς πόλιν ἐχθρικήν κυριευθεῖσαν. Κανένας στρατὸς δὲν ἐρχεται σὲ ξένη χώρα, νὰ πολεμήσῃ, ἢ κρατήσῃ τὴν τάξιν σὰν φίλος. Ὅσοι τὸ νομίζουν αὐτὸ κάνουν μεγάλο λάθος καὶ πολὺ τὸ ξέρουν ἀπὸ πικρὰ πείρα ἢ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ξένος στρατὸς, εἶναι κατ' οὐσίαν σὲ στρατιωτικὴ κατοχή.

Ἡ ἱστορία δείχνει ὅτι σὲ κάθε ἐποχὴ πού ἀδυνατίζει ἀπὸ διάφορες αἰτίες ἡ κρατικὴ μηχανή, ἀρχίζει ἀχαλινωτῆ ἢ προπαγάνδα, βαθαίνει ὁ χωρισμός, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν τελεία διάλυση τῆς Κρατικῆς Μηχανῆς καὶ ἀκόμα ἐμφύλιο πόλεμο.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καποδίστρια δταν δηλαδὴ ἔλειψε τὸ πρόσωπο πού ἐνέπνεε σεβασμό, εἶχε κύρος σὲ ὅλες τὶς μερίδες καὶ περισσότερο στὸ λαό, ξέσπασε τὸ ἀλληλοφάγωμα. Μετὰ τὴν ἐξωση τοῦ Ὀθωνα δταν πάλι δὲν ὑπῆρχε συγκεντρωμένη ἀρχὴ ἔστω καὶ μὲ ξένο μονάρχη, πάλι ξέσπασαν σὲ ταραχές. Τόσο ἀνυπόφορη ἔγινε τότε ἡ κατάσταση πού μιὰ μερίδα κόσμου διετύπωσε ἔτσι τὴν ἀγανάκτησή της. (Βασιλεῖα καὶ ἄς εἶναι ἀπὸ ξόλο). Τὸ 1916 δταν κάτω ἀπὸ πιέσεις, ἀποκλεισμούς, καὶ κατάληψη τῆς Θεσσαλονίκης ἀδυνάτησε ἡ κρατικὴ μηχανή, πάλι ἄρχισαν οἱ ταραχές. Τὸ ἴδιο ἐπανελήφθηκε καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν κατοχὴ.

Φαίνονται λοιπὸν οἱ ἱστορικὲς ὁμοιότητές καὶ πραγματικῶς εἶναι οἱ ὅμοιες σὲ πολλὰ σημεῖα, γιατί ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς παρέμεινε περίπου ὁ ἴδιος στὴν πολιτικὴ του σκῆψη μέχρι σήμερα.

Εἶναι πραγματικῶς περίεργο ὅτι σὲ ἐποχές πού ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔπρεπε νὰ δείχνει μεγάλη προσπάθεια, νὰ συσπειρωθῆ γύρω ἀπὸ ὅ,τι νομίζει ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ ἠθικώτερο καὶ καλλίτερο συγκρότημα, ἢ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς νὰ ὀργανωθῆ καὶ ὑποδείξῃ ἕνα τέτοιο συγκρότημα, γιὰ νὰ ξεπεράσῃ τὶς κακὲς καὶ δύσκολες ἐποχές, συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Πάνω στὴ συμφορὰ τῆς ἀδυναμίας τοῦ Κράτους προστίθεται καὶ ὁ μεγαλύτερος χωρισμός, καὶ φθάνει καὶ σὲ ἐμφύλιο πόλεμο. Μὲ λύπη φτάνει κανεὶς στὸ σημεῖο νὰ δικαιολογήσῃ τὸν Πάλμερστον καὶ τοὺς Ἄγγλους Ἀριστοκράτες τῆς ἐποχῆς του, οἱ ὅποιοι ἔλεγαν, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἀνίκανος νὰ αὐτοκυβερνηθῆ.

Γιατὶ δὲν μπορούμε οὔτε καὶ τώρα εὐσυνείδητα νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀνεξάρτητο κράτος, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κρατικὴ ἱεραρχία ἀποφασίζει μόνη τῶν

τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον διοικεῖται ἡ χώρα. Σήμερα τὴ θέση τῶν Ἄγγλων καὶ Γάλλων πῆραν οἱ Ἀμερικανοὶ (1).

Μετὰ τὴν κατοχὴ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἴταλοὺς ἤρχισε ἡ προσπάθεια τῆς ὀργανώσεως Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου. Μιὰ τέτοια ἐθνικὴ ὀργάνωσις ἦταν ἡ καλλίτερη λύσις κάτω ἀπὸ τὶς περιστάσεις τῆς ἐποχῆς. Ὀργάνωσις κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐκτὸς φυσικὰ τῶν συνεργατῶν θὰ ἔκαναν ἕναν συντονισμένο ἀγῶνα ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μετέπειτα πολιτικὴ τοῦ τόπου στὰ σοβαρὰ προβλήματα. Μιὰ τέτοια πανελληνίως ὀργάνωσις θὰ εἶχε δράσει ὄχι μόνον στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἀλλὰ καὶ στὸν πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν τομέα.

Δὲν πέρασε παρὰ λίγος καιρὸς πού ἔσπασαν σὲ κομμάτια. Οἱ κομμουνιστὲς ἤθελαν τὴν ὀργάνωσις αὐτὴ ὑποχειριό τους, ὅπως πάντοτε ὁποῖος διαφωνοῦσε μαζί τους ἦταν προδότης καὶ φιλογερμανός. Ἀλλὰ πόσοι ἦσαν οἱ κομμουνιστὰι τότε; Χωρὶς ἀμφιβολία ἕνα μικρὸ ποσοστὸ.

(1) Ἐδῶ πρέπει νὰ γίνῃ κάποια ἐπελήγησι. Λέγοντας ὅτι ἡ Ἀμερικὴ διευθύνει τὴν Ἑλλάδα, δηλαδὴ ὑποδεικνύει στὴ Κυβέρνησις τὴ πορεία ὅα βαδίσῃ, δὲν ἐννοοῦμε ὅτι ἡ Ἀμερικὴ παραδείγματος χάριν καθορίζει πόσα σπῆτια θὰ χτιστοῦν, πόσο θὰ πουληθῆ ἡ κατὰ τα, τὶ τόκο θὰ πληρώσουν οἱ παραγωγοὶ καὶ ἄλλα παρόμοια ζητήματα. Ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο ἐνδιαφέρεται ἡ Ἀμερικὴ εἶναι γενικῆς σημασίας ζητήματα, ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, προϋπολογισμός, ποιτικὴ κατάστασις τῶν ἐνόπλιων δυνάμεων, ἔργα πού ἔχουν στρατιωτικὴ σημασία, εἰσαγωγές καὶ ἐξαγωγές. Τὰ ἄλλα εἶναι λεπτομέρειες πού δὲν ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἀμερικανούς. Καὶ ἐάν ὁμοῦς τοὺς ἐνδιαφέρουν τίποτα δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἐπέμβουν καὶ σὲ μικρότερα ζητήματα.

Ἀλλὰ θὰ γεννηθῆ τώρα τὸ ἐρώτημα. Ἀφοῦ καθορίζει τὴν γενικὴ μας πολιτικὴ ἡ Ἀμερικὴ, γιατί δὲν ἐνδιαφέρεται νὰ καλλιερεύσῃ τὸ ἐπίπεδο τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, γιατί δὲν ἐπεμβαίνει σὲ ὀρισμένα ζητήματα πού ἀφοροῦν τὴν οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ λαοῦ Ἐκεῖ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μυστικόν. Αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἀντιπροσώπεύουν μόνον τὰ συμφέροντα τῆς ὀλιγαρχίας πού κατέχουν καὶ ἐκμεταλλεῶνται ὅλο τὸν πλοῦτο τῆς χώρας. Στὴ στιγμὴ πού ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ θὰ ἐπέμβῃ σὲ ζητήματα πού ζημιώνουν τὰ συμφέροντα τῆς ὀλιγαρχίας αὐτῆς ἀρχίζουν οἱ διαμαρτυρίες. Δὲν δεχόμεθα

Γιατί λοιπόν τράβηξαν μιά μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μέ τὸ μέρος τους ;

Οἱ Δεξιοὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἤθελαν αὐτοὶ νὰ διευθύνουν τὸν ἀγῶνα. Ὅποιοι δὲν ἦταν μέ τὸ μέρος τους ἦταν κομμουνιστῆς, καὶ αὐτοὶ μέ τὴ σειρά τους κατηγοροῦσαν τοὺς ἄλλους ὅτι εἶναι πρῶτα κομμουνιστές, ὄργανα τῆς Ρωσίας καὶ μετὰ Ἕλληνες.

Ἄλλα στελέχη πιὸ ἠθικὰ τραβήχτηκαν στὴν ἀδράνεια, ἄλλα ἔγιναν ὄργανα ξένης προπαγάνδας, ἄλλοι τράβηξαν μόνοι τους σὲ μικρὲς ομάδες. Σ' αὐτὴ ὅλη τὴν ἀνακατωμένη ὑπόθεση ὁ πολὺς λαὸς δὲν εἶχε τὴ δυναμικότητα νὰ πετάξῃ ἀπὸ πάνω του ὅλα τὰ βλαβερά στοιχεῖα καὶ σμίξῃ σὲ μιά κοινὴ βάση. Τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση. Δὲν εἶχαν τέτοια πολιτικὴ χειραφέτηση οἱ Ἕλληνες, τὸ ἱστορικό τους παρελθὸν ἦταν χωρισμός καὶ οὐδέποτε εἶχαν διδαχθῆ τὰ κακὰ καὶ ὀλέθρια ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὸ χωρισμό. Δὲν ὑπῆρχε παρελθὸν νὰ τοὺς διδάξῃ, διότι ἀπλοῦστατα δὲν τὸ ἤξεραν.

μαστε λένε ἐπεμβάσεις, δὲν εἶμαστε ἀποικία, εἶμαστε ἐλεύθερο κράτος. Ἔτσι γίνεται μιά σιωπηλὴ ὑποχώρησις τῶν Ἀμερικανῶν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ὀλιγαρχία αὐτὴ κατορθώνει νὰ διευθύνῃ τὴν Κρατικὴ μηχανή, ἀναγκάζονται καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ συνεργάζονται μέ τὴν κατάστασι αὐτή, γιατί αὐτὸ ἐπιβάλλουν τὰ συμφέροντα τῆς χώρας των. Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ Ἀμερικανικὴ πολιτικὴ εἶναι ὑπὲρ τῆς καλλιτερεύσεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς, ὅχι μόνο τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ὅλων τῶν λαῶν οἱ ὁποῖοι εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ ρωσικὴ ἐπιρροή. Γι' αὐτὸ ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ἐξοδεύσει πολλὰ δισεκατομμύρια δολλάρια βοήθειας. Ἄλλα κράτη, ὅπως ἡ Γερμανία, Νορβηγία, τὴν ἐχρησιμοποίησαν καλῶς καὶ σήμερα ἔχουν καλλιτερεύσει πολὺ τὴ θέση τους. Ἄλλοῦ, ὅπως στὴν Ἑλλάδα, κατεσπαταλήθῃ ἢ βοήθεια αὐτὴ ἢ ἐχρησιμοποίηθῃ γιὰ τὴν ὠφέλεια ὀλίγων

Εἶναι ὑπόθεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ παρουσιάσῃ καλλίτερο συγκρότημα τὸ ὁποῖον νὰ κυβερνᾷ τὴ χώρα καὶ συνεργασθῇ μέ τοὺς Ἀμερικανούς. Οἱ Γιουγκοσλάβοι δὲν συνεργάζονται μέ τοὺς Ἀμερικανούς παρὰ σὲ ὀρισμένα σημεῖα, πέρνουν ὅμως τόση βοήθεια, ὅση καὶ ἐμεῖς. Ἐπίσης ἡ Δημοκρατία τῶν Ἰνδιῶν. Τῆς παραχωρεῖται βοήθεια παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι διαφωνοῦν ριζικὰ μέ τὴν ἀμερικανικὴ πολιτικὴ.

Ἄρχισε τότε νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἴδια ἱστορία. Ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Γερμανῶν πολλὰς φορὰς ἔμπαινε σὲ δευτέρα σειρά ὅπως καὶ ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Τούρκων στὴν ἐπανάστασι. Ἡ μιά μερίδα προσπαθοῦσε νὰ ἐξοντώσῃ τὴν ἄλλη. Οἱ Γερμανοὶ ἐξεμεταλλεύοντο τὴν κατάστασι αὐτὴ πρὸς τὸ συμφέρον τους, οἱ σύμμαχοι τὸ ἴδιο.

Ἡ ἀπελευθέρωσις τοὺς βρῆκε χωρισμένους, ἦλθαν λοιπὸν οἱ ἴδιοι παλαιοὶ πολιτικάντηδες, οἱ περισσότεροὶ εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στίς δύσκολες στιγμὰς ὅπως οἱ κοντικοὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ πλοῖο ὅταν πιάνει πυρκαϊά, καὶ πῆραν τὴν ἀρχὴν στὰ χέρια τους.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἦταν πολὺ ἀπασχολημένος σὲ φαγωμάρα ἀναμεταξύ του καὶ δὲν μπόρεσε νὰ ἔχει μιά ἐθνικὴ ὀργάνωσι, ἡ ὁποία σὲ συνεργασία μέ τοὺς συμμάχους καὶ ἄλλα ἠθικὰ στοιχεῖα ποὺ ἦσαν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα στὴν κατοχὴ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν πολιτικὴ ὁμολότητα καὶ τὴν ἀνοικοδόμησι. Ὅ,τι δηλαδὴ ἀκριβῶς ἔγινε στίς ἄλλες χώρες ἐκτὸς κείνων φυσικὰ ποὺ ἔπεσαν στὴν ἐπιρροὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Αὐτὸ ἔγινε στὸ Βέλγιο, Ὁλλανδία, Γιουγκοσλαβία, Νορβηγία, Φινλανδία, Δανία καὶ Ἰταλία.

Δὲν μπορεῖ καθόλου νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι ἐάν ἡ Ἑλλάδα τότε παρουσίαζε ἓνα ἐθνικὸ μέτωπο ἠνωμένο, θὰ τῆς ἔλεγαν οἱ σύμμαχοι. Ὅχι αὐτοὺς θέλουμε ἐμεῖς νὰ σὰς διευθύνουν. Αὐτὸ δὲν ἔγινε σὲ καμμιά ἄλλη χώρα. Καὶ ἐάν ἀκόμα ἐπιθυμοῦσαν νὰ τὸ κάμουν δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν μπροστὰ σὲ μιά ἠνωμένη κατάστασι. Ὑπάρχει ἄλλως τε τὸ παράδειγμα τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἀνεγνώρισαν τὴν Κυβέρνησι τοῦ Τίτο παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦταν ἀνοικτὰ φιλορωσος καὶ ἀντιδυτικὸς. Ὅστε βλέπουμε νὰ ἔρχεται τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ἀπὸ τίς ἴδιες αἰτίες.

Τὸ 1830 ἔφεραν τὸν Ὀθωνα Μονάρχη καὶ τοὺς Βαυαρούς. ἐνῶ θὰ μποροῦσαν τότε οἱ Ἕλληνες ἠνωμένοι νὰ ὀργανωθοῦν σὲ δημοκρατικὴν βάση μέσα στὸ σύνταγμα τῆς Τροιζήνος. Τὸ 1860 μετὰ τὸ διώξιμο τοῦ Ὀθωνος θὰ

μπορούσαν να πετάξουν κάθε οργανο ξένων δυνάμεων και φέρουν μια καλλίτερη κατάσταση.

Το 1917 θα μπορούσαν να σταθούν έξω από τον πόλεμο, ή ακόμα έστω και άργα αποφύγουν τη Μικρασιατική καταστροφή.

Τις όμοιότητες αυτές που έχουν ως αίτια την μεγάλη αδυναμία του Έλληνικού λαού ο οποίος παρασύρεται και στη θέση της συνδιαλλαγής και συνεννοήσεως βάζει το χωρισμό και τον πόλεμο μόνον ή γνώσις της Ιστορίας μας τις φανερώνη. Τα κακά αυτά του παρελθόντος έπρεπε να διδάσκονται πάλι και πάλι και πάλι μέχρι να τα έχουν στο μυαλό τους όλοι οι Έλληνες. Τα γεγονότα αυτά έγιναν και δεν ξαναγίνονται, θα διδάσκονται όμως για να μη ξαναεπαναληφθούν. Είναι και αυτό μια Έθνική άρρωστεια, ή όποια θέλει τη θεραπεία της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΣΕΒΕΙΑ

Η Ιστορία γράφεται από τους λαούς, ένα άτομο δεν μπορεί να κάμη Ιστορία. Πολλές φορές μας φαίνεται ότι ένα άτομο δημιούργησε Ιστορία. Στην πραγματικότητα όμως υπάρχουν χιλιάδες αίτιες και έργασια ή όποια έγινε από άτομα, ή ομάδες, ή τάξεις σε περίοδο χρόνων, για να φθάση το Ιστορικό εκείνο σημείο εις το όποιον ένα άτομο ή περισσότερα φέρνουν σε πέρας την έπιθυμίαν του λαού, ή και μιας τάξεως.

Το άτομο όμως παίζει και αυτό μεγάλο ρόλο στην Ιστορία. Στις Ιστορικές στιγμές αυτοί οι όποιοι ένσωματώνουν τις έπιθυμίες ενός λαού είναι έξαιρετικοί άνθρωποι. Προικισμένοι με μεγάλα προσόντα αναλαμβάνουν και φέρνουν εις πέρας με έπιτυχία εκείνο που πολλοί θεωρούν ακατόρθωτο. Διαθέτουν σιδερένια θέληση, έπιμονή, μόρφωση, είναι ψόχραιμοι, ριψοκίνδυνοι, αντιμετωπίζουν πολλές φορές το θάνατο με ψυχραιμία και γαλήνη. Η φύσις τους έχει προικίσει με πολλά προτερήματα, είναι σιδερένιοι στις κακουχίες πειστικοί ρήτορες, έχουν την ικανότητα να έπιβάλλονται, είναι γεννημένοι άρχηγοί.

Όλα αυτά κάνουν την προσωπικότητα στην Ιστορία, και την προσωπικότητα αυτή τιμά ή Ιστορία. Οι λαοί τους φέρνουν για πρότυπα, αναλύουν τη ζωή τους και τα έργα τους, διαβάζουν με προσοχή τη δράση τους.

Οι λόγοι των, ή άλληλογραφία των, αί σκέψεις των όλα είναι άξια προσοχής. Πολλές φορές όταν ολοκληρω κράτη βρίσκονται μπροστά σε δύσκολα προβλήματα γυρεύουν λύση αναφυδώνοντας τό παρελθόν για να βρούν τί θά έκαμναν σε παρόμοια περίπτωση οι Ιστορικοί του άρχηγοί.

Ό Χριστόφορος Κολόμβος είναι μία από τις μεγάλες Ιστορικές φυσιογνωμίες του κόσμου. Μήπως κατέβηκε στο μυαλό του να εύρη την Άμερική καλά καθούμενα; Βεβαίως όχι. Υπήρχαν αίτιες βασικές για την έπιθυμία και προσπάθεια να γίνη τό ταξίδι που έκαμε ο Χριστ. Κολόμβος. Πρώτα ήταν βέβαιο ότι ή γη είναι στρογγυλή, λογικό συμπέρασμα του γεγονότος αυτού είναι ότι εάν ο θαλασσοπόρος πλεύση δυτικά, άπαραίτητα θά συναντήση την ανατολήν. Η πυξίδα είχε ανακαλυφθή, τά πλοία ήταν καλλίτερα, τά πληρώματα των πλοίων γυμνασμένα σε μακrunά ταξείδια.

Τό εμπόριο γύρευε καινούργιο ασφαλή δρόμο προς τας ανατολικάς Ινδίας γιατί τό πέσιμο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας έκλεισε τό δρόμο μέσω της Μέσης Άνατολής. Σ' αυτή λοιπόν την Ιστορική εποχή βρέθηκε ο Χ. Κολόμβος. Είχε τά μεγάλα προσόντα που άπαιτήθησαν για μία τέτοια Ιστορική άποστολή. Άλλος στη θέση του με λιγώτερη θέληση, λιγώτερο ριψοκίνδυνος, περισσότερον συντηρητικός, ίσως έπαιρνε μία δουλειά στα ναυτικά κέντρα της εποχής του. Μπορούσε διότι είχε αξιόλογη ναυτική μόρφωση. Δέν τό έκαμε όμως αυτό. Με πίστη σε κείνο που πίστευε εκπαιδεύτηκε, χρόνια πείνασε, παρεκάλεσε, γύρισε διάφορες χώρες, είδε άποτυχίες χωρίς να απελπισθή. Τελικά τό κατώρθωσε. Μορφωμένος Γεωγράφος, φυσιογνωμία που επιβάλλεται, με πίστη στις θεωρίες του, ώδήγησε τά μικρά πλοία στα άγνωστο ώκεανό και βρήκε την Άμερική (*).

(* Και ή Έλληνική φυλή έχει έναν όνομαστό θαλασσοπόρο και έξερευνητή. Ό Ιωάννης Φωκάς Juan De Fuca 1525—1602 έξερεύνησε

Ένα άλλο άκόμα παράδειγμα ο στρατηγός Γεώργιος Ουάσιγκτων.

Η άποικία της Άμερικής ήτανε ώριμος για ανεξαρτησία από την Άγγλία, ή άνένδοτη όμως στάση της Άγγλιας προεκάλεσε την επανάσταση.

Ό Γ. Ουάσιγκτων ήταν ο Ικανός και κατάλληλος άρχηγός. Γνώστος, από καλή οίκογένεια με ύπόληψη χρηστού πολίτη και οίκογενειάρχη, μορφωμένος αξιωματικός με πολεμική πείρα, δίκαιος εις τας ύποθέσεις του ως κάτοχος μεγάλης περιουσίας και ένθερμος ύποστηρικτής του αγώνα για την ανεξαρτησία.

Δέν ήτανε μικρό ζήτημα για εκείνη την εποχή δια τον Ουάσιγκτων να αφήση μία μεγάλη περιουσία, τη θέση του ως ανώτερος αξιωματικός του άποικιακού στρατού, μεγάλη θέση μέσα στην Άγγλική άριστοκρατία, για να τρέχη στα βουνά με μερικούς ξεβράκωτους όπως άλλοι άμερικανοί άριστοκράτες των πόλεων απέκάλεσαν τους επαναστάτες. Οι ξεβράκωτοι όμως μετά από μεγάλες θυσίες έδημιούργησαν την Άμερική που ξέρουμε σήμερα.

Ό Γ. Ουάσιγκτων έγινε ο πρώτος πρόεδρος. Σήμερα τιμάται από όλη τη χώρα ως ο πρώτος άμερικανός πολίτης, ο πατέρας του Έθνους. Διοβάζονται οι λόγοι του, ή άλληλογραφία του, και γίνονται μαθήματα για την Άμερική.

Είπε τότε ο Γ. Ουάσιγκτων. Δέν θέλω να μείνω πρόεδρος παραπάνω από δύο θητείες γιατί θεωρώ ότι δέν είναι σωστό στον δημοκρατικό θεσμό. Αυτό έγινε άπαραβάτος νόμος. Όλοι οι Πρόεδροι (πλήν του Φ. Ροθσελτ λόγω του πολέμου) δέν άπεπειράθησαν να διεκδικήσουν τό αξίωμα του Προέδρου μετά από δύο θητείες.

με Μεξικανικά πλοία τά βόρεια μέρη της Δυτικής Άμερικής για να ανακαλύψη εάν ύπήρχε ένωση μεταξύ Ειρηνικού και Άτλαντικού Ωκεανού. Πρώτος πέρασε από ώρισμένα στενά κοντά στην Άλάσκα τά όποια τώρα φέρουν τό όνομά του, «Juan De Fuca Straight». Τό Έλληνικό κράτος δέν έχει διόλου τιμήσει την έξαιρετική αυτή έλληνική φυσιογνωμία.

Δέν πρέπει εἶπε πάλιν ὁ Γ. Οὐάσιγκτων νά ἀνακατευόμαστε πολὺ μὲ τὴν Εὐρώπη, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε χωρισμένη καὶ εἶχε συχνὰ πολέμους. Ἄν καὶ σήμερα αἱ περιστάσεις ἀλλάξαν καὶ ἡ παρατήρησις αὐτὴ δέν εἶναι σωστὴ πλέον, ἑκατομμύρια Ἀμερικανῶν εἶναι ἀπομονωτικοί, μόνο καὶ μόνο γιατί αὐτὴ τῆ διαθήκη ἄφησε ὁ Πατέρας τοῦ Ἔθνους.

Δέν εἶναι ἀρκετὸ νά σεβόμαστε μόνο τοὺς ἀρχηγούς, τὰ ἄτομα ποὺ προσέφεραν μεγάλες ὑπηρεσίες. Πρέπει καὶ νά τοὺς μελετοῦμε, νά τοὺς ἔχουμε γιὰ ὑπόδειγμα, νά τοὺς τιμοῦμε, καὶ τὰ ἔργα τους νά εἶναι γιὰ μᾶς φωτεινά σημεῖα καλοῦ προσανατολισμοῦ. Αὐτὸ δέν συμβαίνει στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα. Δέν ὑπάρχει γιὰ μᾶς παρελθόν, ξεχάστηκαν οἱ μεγάλες ἐθνικὲς μορφές. Εἶναι τιμωρημένες μὲ τὴ λήθη.

Πόσοι μαθηταὶ διδάχτηκαν λεπτομέρειες γιὰ τὴ φιλικὴ ἑταιρεία; Τὰ βλέπουμε τόσο κοινὰ καὶ ἐπιπόλαια, ὄχι γιὰ ἄλλο λόγο ἀλλὰ διότι μὲ τὸν τρόπο ποὺ σκεπτόμαστε δέν εἴμαστε σὲ θέση νά ἐκτιμήσουμε τὸ ἔργο τους.

Ἡ δράση τῶν τριῶν πατέρων τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους, τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας Ν. Σκουφᾶ, Α. Τσακάλωφ, Π. Ἀναγνωστοπούλου πρέπει νά εἶναι γιὰ τὸν Ἕλληνα ἓνα σοβαρὸ μάθημα.

Τρεῖς ἔμποροι ἀποκατεστημένοι στὸ ἐξωτερικόν. Σ' αὐτοὺς ὅμως ὀφείλουμε πολλά. Σκέφτηκαν καὶ ἀποφάσισαν νά ἀφιερῶσουν τὴ ζωὴ τους γιὰ νά ἐλευθερώσουν τὴ σκλαβωμένη πατρίδα τους.

Πόσο δύσκολο καὶ ἀκατῶρθωτο ἐπιχείρημα φαίνεται γιὰ τρεῖς ἀνθρώπους. Νά ὀργανώσουν ἑταιρεία σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ Βαλκάνια μὲ τὰ μέσα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Νά ἀντιμετωπίσουν κυβερνήσεις μεγάλων κρατῶν ἐχθρικῶς διακειμένων, νά κινδυνεύουν νά φυλακισθοῦν μακριὰ ἀπὸ τὰ σπιτία τους σὲ σκοτεινὰ μπουντρούμια, ἢ νά ἀπαγχονισθοῦν. Εἶχον καμμία ὑλικὴ ὠφέλειαν; Ἀσφαλῶς ὄχι. Τουναντίον ἦτανε γι' αὐτοὺς οἰκονομικὴ καταστροφή.

Δέν ἐδειλίασαν καὶ σὲ λίγα χρόνια εἶχαν προσυλητήσῃ χιλιάδες ἄλλους πατριώτες καὶ ξένους φιλλέληνες. Στὴν Εὐρώπη, Ρωσία, Ἑπαρχίες τῆς Τουρκίας, καὶ Ἑλλάδα.

Καὶ τί ὀργανισμὸς ἦταν ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία; Πειθαρχία μεγάλη, ποτὲ δέν ἐγινε χωρισμὸς μέσα στὰ μέλη. Οἱ προδότες ἐτιμωροῦντο μὲ θάνατο. Προδότης ἐθεωρεῖτο ὁποῖος κατέβιδε μυστικὰ τῆς Ἑταιρείας. Καὶ ὅμως τὰ μέλη μπαίνανε μὲ πίστη καὶ ἐνθουσιασμό. Δέν τοὺς ἐχώρισε φιλορωσισμὸς καὶ φιλοαγγλισμὸς ἢ τί θὰ κάμουν τὴν Ἑλλάδα ἄμα τὴν ἐλευθερώσουν. Ἐβλεπαν μόνο πρῶτα σὲ ἓνα σκοπὸ. Τὴν ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση.

Τι ξέρουμε οἱ νεώτεροι γιὰ τὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία; Σὲ ποιά ἱστορία διδάσκεται ἡ δράση τῆς; Πόσοι γράψανε γύρω ἀπὸ τὰ πρόσωπα καὶ τὴ δράση τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας; Σὲ πόσα μουσεῖα βλέπουμε ἱστορικὰ κειμήλια ἀπὸ τὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία; Πόσοι πίνακες ζωγραφικῆς ὑπάρχουν γύρω ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἢ ἄλλες παραστάσεις σχετικὲς μὲ τὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία; Πόσοι δρόμοι ἢ πλατεῖες ἢ κῆποι ἢ γῆπεδα, τιμοῦν τὰ ὀνόματα τῶν ἱδρυτῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας;

Δέν γνωρίζουμε τίποτα γιατί δέν ἐκτιμοῦμαι ἀρκετὰ τὸ ἔργο τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Τὸ ἔργο ὅμως παραμένει μεγάλο καὶ θὰ ἐκτιμηθῇ δταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μορφωθῇ νά τιμᾷ τὴν ἱστορίαν του.

Μετὰ ἀπὸ τὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία ἔρχεται ὁ Ρήγας Φεραῖος. Κάπου κάπου βλέπουμε τὴ φωτογραφία του. Αὐτὸ μόνον. Σὲ ὄλο τὸ διάστημα τῶν 140 χρόνων ζήτημα εἶναι ἂν ἔχουν γραφῆ δύο ἢ τρία βιβλία γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς φυσιογνωμίας. Ὁ Ρήγας ἦταν γίγαντας τῆς σκέψης, πρακτικὸς πατριώτης καὶ ἐπαναστάτης. Δέν πρόκειται γιὰ κοινὸ ἄνθρωπο ὅπως οἱ περισσότεροι νομίζουν.

Δέν γύριζε μόνο τραγουδῶντας ἐθνικὰ τραγούδια μὲ τὸ μπουζούκι. Ὁ Ρήγας εἶχε τεράστια μόρφωση γιὰ τὴν ἐποχὴ του. Μίλαγε πολλές γλώσσες, μετέφραζε βιβλία φυσικῆς ἱστορίας ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ καὶ Γερμανικόν. Εἶχε

διαβάσει για όλα τα πολιτικά συστήματα της εποχής του. Από τους πρώτους υπέρ μιας άπλης Έλληνικής γλώσσας την οποία να αντιλαμβάνεται όλος ο λαός. Έχρημάτισε γραμματεὺς ἡγεμόνων, μεγάλη πολιτική θέσις για τὸν καιρὸ ἐκεῖνο. Ἦλθε σὲ ἐπαφὴ μὲ μεγάλους πολιτικούς παράγοντες καὶ μὲ τὸν Ναπολέοντα.

Ἄντελήφθη ἡ πολιτικὴ ὀξυδέρκεια τοῦ Ρήγα ὅτι ἡ ἑτερογενὴς Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία σύντομα θὰ διαλυθῆ, ἰδίως τὸ εὐρωπαϊκὸ κομμάτι, καὶ ἐκάλεσε ὅλους τοὺς καταδυναστευομένους νὰ ἐνωθοῦν καὶ φτιάσουν μιὰ μεγάλη καὶ ἐλεύθερη χώρα στὴ Νότια Εὐρώπη, "Ἐβλεπε δηλαδὴ περισσότερο πλατεῖα ἀπὸ ὅ,τι βλέπουνε σήμερα οἱ πολιτικοὶ τῶν Βαλκανίων, οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν μπορέσανε νὰ ξεφύγουν τὶς ξένες ἐπιρροὲς καὶ φτιάσουν μιὰ ὁμοσπονδία.

Ἄλλὰ δὲν ἦταν μόνο ὄνειροπόλος ἰδεαλιστὴς ὁ Ρήγας. Ἄφησε τὶς μεγάλες θέσεις ποὺ μποροῦσε νὰ καθέξη χάρις στὴ μόρφωσή του, καὶ πῆρε τὸ δρόμο τοῦ ἔθνικοῦ ἐπαναστάτη. Ἐτύπωνε προκηρύξεις, ποιήματα καὶ χάρτες τοῦ νέου κράτους, γύριζε στὶς Ἑλληνικὲς παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ὄχι μόνο μίλαγε μὲ θέρμη καὶ πίστι για τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τραγούδαγε ἔθνικὰ πατριωτικὰ τραγούδια για νὰ συγκινή τοὺς παρευρισκομένους. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ μῆνι στὴν ὑπόδουλη Ἑλλάδα μαζί μὲ ἄλλους ὁπαδοὺς του. Τὸν πιάσανε οἱ Αὐστριακοὶ στὴν Τριέστη. Ἀκόμα ἓνα μεγάλο προσὸν τοῦ ἡγέτη φανερώθηκε στὸ Ρήγα. Ποιοὶ εἶναι οἱ συνένοχοί σου τὸν ρώτησαν. "Ὅλο τὸ ἔθνος τοὺς ἀπήντησε. "Ὅταν τοῦ παρουσίασαν τὸν στενὸ του συνεργάτη Περαιβό, για νὰ τὸν σώσει δήλωσε ὅτι πρώτη φορά στὴ ζωὴ του τὸν βλέπει.

Συνεδίαζε δηλαδὴ ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ ἰδεώδους ἀρχηγοῦ. Διανοούμενος, ὀργανωτὴς, προπαγανδιστὴς, μὲ πίστη στὶς ἰδέες του, ψυχραίμος, ἀντιμετώπισε τὸ θάνατο στὰ ὑπόγεια τῆς Τουρκικῆς ἀστυνομίας στὸ Βελιγράδι.

Πόσο μεγάλο πρόσωπο ἐθεωρεῖτο ὁ Ρήγας στὴν ἐποχὴ του μέσα στοὺς λαοὺς τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, φαί-

νεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Πασῆς Πασφάνογλου ἀνώτατος ἀξιωματοῦχος τῆς Αὐτοκρατορίας ἔτρεξε μὲ τὸν στρατὸ του νὰ τὸν σώσει, ἀλλὰ δὲν πρόφθασε.

Σήμερα δὲν ἔχει τὴ θέση ποὺ τοῦ ἀνήκει τὸ μεγάλο αὐτὸ παιδί τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Χωρὶς ἴσως νὰ θέλουμε τὸν σκεπάζουμε ἱστορικὰ γιατί ντρεπόμαστε, εἴμαστε μικροὶ μπρὸς στὸ γίγαντα αὐτόν. Οὔτε τὰ ποιήματά του καὶ ἄλλα του ἔργα, ἀλληλογραφία του, ἔχουν ἐκδοθῆ σὲ ἰδιαίτερο βιβλίο, ὄχι μόνο ἔπρεπε νὰ κυκλοφοροῦν σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκονται στὰ σχολεῖα.

Τὸ μεγάλο αὐτὸ ὄνομα δὲν τὸ ἔχουν τιμῆσει μὲ καμμιά ἀφιέρωση. Τὸ Ζάππειο ὀνομάστηκε για ἓναν ὁ ὁποῖος ἔδωσε μερικὸ χρυσάφι. Οἱ μεγάλοι δρόμοι ἔχουν ὀνόματα ξένων, αἱ πόλεις ἀνόητα καὶ ἀκατανόητα ὀνόματα. Τὸ ἄγαλμά του ἔπρεπε νὰ εἶχε στὴ μέση κάθε Ἑλληνικὴ πλατεῖα. Πίνακες ζωγραφικῆς γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Δὲν τὸν ἐτίμησε κανένας Ἑλληνας ζωγράφος. Σὲ κανένα μουσεῖο δὲν βρισκουμε κάτι ἀπὸ τὸ Ρήγα Φεραῖο. Κανονικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ἔθνικὸ μουσεῖο ἀφιερωμένο μόνο σαυτόν. Ποτὲ δὲν μιλήσαμε για τὴ ζωὴ του.

Ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος εἶναι για τὴν Ἑλλάδα ὅ,τι ὁ Γαριβάλδης για τὴν Ἰταλία, ὁ Οὐάσιγκτων για τὴν Ἀμερικὴ.

Δὲν ὑπάρχει ἰταλικὴ πόλις χωρὶς πλατεῖα μὲ ἄγαλμα τοῦ Γαριβάλδη, βιβλία γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ του χιλιάδες, πολλοὶ πίνακες ζωγραφικῆς τῶν καλλιτέρων ζωγράφων. Για τοὺς ἰταλοὺς ὁ Γαριβάλδης εἶναι φωτεινὸς ὁδηγός.

Πῶς τιμᾷ ἡ Ἀμερικὴ τὸν Πατέρα τοῦ ἔθνους Γεώργιο Οὐάσιγκτων. Τὸ ὄνομά του στὴν πρωτεύουσα τῆς χώρας καὶ ἑκατοντάδες ἄλλες μικρότερες πόλεις καὶ χωριά. Βιβλία γύρω ἀπὸ τὴ δράση του ὄχι χιλιάδες, δεκάδες χιλιάδων. Τὸ ὄνομά του τιμοῦν πεδιάδες, κῆποι, νοσοκομεῖα, ἀνώτερα ἰδρύματα, πανεπιστήμια, ἐπιστημονικὰ κέντρα. Ἀγάλματα καὶ ἔργα ζωγραφικῆς γύρω ἀπὸ τὸ ἔργον του χιλιάδες. Οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ τῆς χώρας ταχτικὰ τὸν ἀναφέρουν στοὺς λόγους των, οἱ μαθηταὶ διδάσκονται καὶ τὸ μικρότερο ἐπισόδιό τῆς ζωῆς του. Ἀκόμα

οι γνώμες του είναι σεβαστές στο λαό μετά από διακόσια χρόνια. Μιά ημέρα άργιας το χρόνο είναι αφιερωμένη στη μνήμη του.

Ἡ Βιέννη ἐτίμησε τὸν Ἑλληνα ἰδεολόγο δίνοντας τὸ ὄνομά του σὲ ἓνα δρόμο. Τὸ Βελιγράδι ἔκαμε γιορτὲς γιὰ τὸ Ρήγα. Ἐμᾶς δὲν μᾶς μένει καιρὸς. Εἴμαστε πολὺ ἀπασχολημένοι μὲ τὰ μίσση, πεσμένοι μὲ τὰ μοῦτρα στὴ νοοτροπία τῆς προσωρινότητας καὶ τοῦ φτηνοῦ ὕλισμοῦ. Τὸ ὅτι δὲν τιμᾶται ἀρκετὰ ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος δὲν εἶναι καθόλου εἰς βᾶρος του. Εἶναι εἰς βᾶρος τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλως τε καὶ ὁ Ρήγας ἐάν μποροῦσε σήμερα νὰ μᾶς δῆ δὲν θὰ ἔμενε καθόλου ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν κατάστασιν ποὺ εἴμαστε.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐπίστευε στὴν ἔνωσιν ἀπὸ Ἕλληνες, Σέρβους, Βουλγάρους, Ἀλβανούς, δὲν θὰ μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι διαρκῶς χωρισμένοι οἱ Ἕλληνες.

* * *

Τὸ μεγαλύτερο ἱστορικὸ ἀτύχημα στὴν Ἑλληνικὴ φυλὴ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, εἶναι ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ πολιτικοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια. Ἐάν διετηρήτο τὸ Βυζαντινὸ κράτος ἀσφαλῶς θὰ ἦτο διαφορετικὴ σήμερα ἡ γεωγραφικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἴσως ὅλης τῆς Νότιας Εὐρώπης.

Ὁ Καποδίστριας ἦταν ὁ χτίστης τοῦ νέου σπιτιοῦ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἡ μικρὴ περίοδος τῆς πολιτικῆς του ἐργασίας, τὰ ἐξαιρετικὰ του προσόντα καὶ ἡ πείρα γιὰ τὴν ἐποχὴ δείχνουν ὅτι προσεπάθησε νὰ θέσῃ ἰσχυρὰς βάσεις στὸ νέο Ἑλληνικὸ Κράτος, αἱ ὁποῖαι, ἐάν ὁ Καποδίστριας ἐξοῦσε γιὰ νὰ τίς ζυμῶσιν μὲ τὴ ζωὴ καὶ δράσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἴσως νὰ δημιουργοῦσαν μιὰ χώρα σήμερα παρόμοια σὲ πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ σύστημα, πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, Ἑλβετία, Ὁλλανδία καὶ Σουηδία. Ὁ Καποδίστριας γιὰ τὴν Ἑλλάδα τότε ἦταν εὖρημα τόσο σπάνιο καὶ μοναδικὸ στὸ εἶδος του, ποὺ μποροῦμε νὰ

ποῦμε ὅτι πραγματικῶς κάποια εὐνοϊκὴ θεῖα πρόνοια τὸν εἶχε δημιουργήσει τόσο κατάλληλο γιὰ νὰ παραλάβῃ τὰ ἡνία τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Σὲ μιὰ νεοφτιασμένη χώρα, κατεστραμμένη οικονομικῶς, μὲ ἐξαιρετικὰ χαμηλὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο, συνεχεῖς ἐπεμβάσεις ἀπὸ ξένους, κλίκες ντόπιες δεμένες σὲ ξένα συμφέροντα, ἀνατολικὸ μεσσιανισμό, μικροδιαφορὰς τῶν ἀρχηγῶν καὶ μικροεγωισμοῦς, μόνο μιὰ μεγάλη προσωπικότητα σὰν τὸν Καποδίστρια μποροῦσε νὰ ἐπιβληθῇ.

Δὲν ἦταν εὐκόλο τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, οἱ διάφοροι ἀντιφρονούντες καὶ φιλόδοξοι νὰ ἐπισκιάσουν, ἢ συκοφαντήσουν ἀποτελεσματικὰ ἓνα πρόσωπο παρελθόντος ὅπως ὁ Καποδίστριας. Μποροῦσαν νὰ τὸν σκοτώσουν ὅπως καὶ τὸ ἔκαμαν, ποτὲ ὅμως νὰ ἀμφισβητήσουν τὸ κύρος του καὶ τὴν ἱκανότητά του. Γιατί δὲν ἦταν ὁ Καποδίστριας τυχαῖο πρόσωπο. Δὲν ἐγίνε κυβερνήτης τῆς χώρας διότι ἠγεῖτο μιᾶς μερίδος, ἢ διότι κατάρθωσε ὡς ἐξυπνος πολιτικάντης νὰ ὑπερσκελίσῃ τοὺς ἄλλους ὅπως ἀργότερα ὁ πονηρὸς Κωλέττης. Ἦταν μιὰ προσωπικότητα μεγάλη σὲ παγκόσμια κλίμακα, αὐτοδημιούργητη, καὶ μὲ πλούσια δράσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ὁ Καποδίστριας γιὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι παρόμοιος ἱστορικὴ προσωπικότητα μὲ τὸν Οὐάσιγκτων στὴν Ἀμερικὴ. Ὅχι τοῦ στρατηγοῦ Οὐάσιγκτων ἀρχηγοῦ τῆς ἐπανάστασεως, ἀλλὰ τοῦ πρώτου προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς δημοκρατίας. Ἡ μεγάλη διαφορὰ ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Οὐάσιγκτων εἶχε ἱκανοὺς συνεργάτες ὅπως ὁ μεγάλος φυσικός Φραγκλίνος, ὁ Τζέφερσον καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἶχε νὰ κάμει μὲ προσδευμένο εὐρωπαϊκὸ λαό, ἐνῶ ὁ Καποδίστριας εἶχε συνεργάτας ἐλάχιστους χωρὶς πείρα, καὶ λίγους φιλέλληνας.

Ἔπεσε λοιπὸν μέγιστο βᾶρος στὸν Καποδίστρια ὁ ὁποῖος μέσα σὲ λίγα χρόνια ἐργάσθηκε προσπαθώντας νὰ βάλῃ γερὰ θεμέλια σὲ ὅλες τὶς πλευρὰς τοῦ νέου κράτους. Τὸ κύρος του ὄχι μόνο ἦταν σεβαστὸ στοὺς Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι ὑπεχώρουν εἰς τίς γνώμες του (Πράγμα ποὺ δὲν ξα-

νασυνέβη στη νέα Έλληνική Ιστορία μετά το θάνατό του). Άλλα και οι ξένοι ήσθάνοντο κάποιο δέος και σεβασμό μπροστά στην άστυρη προσωπικότητα του πρώην πανί-σχυρου ύπουργού των έξωτερικών της κραταιάς Ρωσίας.

Ή μεγάλη του πείρα, ή μόρφωση, το παρελθόν του, αι άρεται και ή λιτότης, ή εδουνειδησία και ή έξαιρετική του άφοσίωση να δημιουργήση νέον Έλληνικόν κράτος έγιναν τα μεγαλύτερα κεφάλαια από τα όποια θα ώφε-λειτο ήθικώς και ύλικώς ή νέα ελεύθερη Έλληνική κοινω-νία. Ό πρόωρος θάνατος του Καποδίστρια έσταμάτησε όλη αύτη την θεμελιώδη δημιουργική προσπάθεια. Έπαψε να ύπάρχη ή προσωπικότης του μεγάλου κύρους. Αι φα-τριαί και τα πάθη ώργίασαν. Άρχισαν πάλι οι έμφύλιες ταραχές και οι έπεμβάσεις των ξένων. Την τιμία ύπερ του έθνους πολιτική αντικατέστησε ή συμφεροντολογία, τα προσωπικά κόμματα, και ή ίδια κατάσταση έξακο-λουθει μέχρι σήμερα. Διότι δυνατόν να άλλαξαν οι ύλι-κοί όροι, κάποια πρόδος άσφαλώς θα γίνη σε εκατόν εικοσι χρόνια, στον τρόπο όμως του σκέπτεσθαι παρα-μείναμε οι ίδιοι.

Για τα λίγα χρόνια που έκυβέρνησε την Ελλάδα ο Κα-ποδίστριας μάς άφησε μεγάλο Ιστορικό πλούτο. Ποτέ δέν έζήτησαν οι διάφοροι έκτοτε πολιτικοί να ώφεληθούν από το ύλικό αυτό. Μικροί πάντοτε προσπαθούν να άγνοήσουν τον Γίγαντα αυτόν. Νομίζουν ότι το να μελετήσουν το έργον του και πάρουν παραδείγματα είναι προσβλητικό. Τα προβλήματα τότε τα θεωρούν άπλά και χωρίς σημα-σία. Νομίζουν ότι ή Ιστορία και ή δράση άρχίζουν απ' αυτούς. Ή προσεκτική μελέτη της πολλαπλής προσπάθειας του Καποδίστρια σε όλα τα προβλήματα του νέου κρά-τους δέν άξιζει να μελετηθί ούτε και εάν πρόκειται να ώφεληθούν από τα λάθη του. Ό μεγαλύτερος έλληνας πολιτικός μετά τον Περικλή και οι προσπάθειές του σκε-πάστηκαν από Ιστορική άσέβεια και λήθη.

Ό Καποδίστριας όμως παραμένει μιá μεγάλη Ιστορική μορφή για πολλούς ακόμα λόγους. Μά μόνο όπλο την Ικα-

νότητά του και μόρφωση κατώρθωσε σε λίγα χρόνια, νέος σε ήλικία τριάντα όκτώ έτών να καταλάβη μιá από τις Ισχυρότερες και σπουδαιότερες θέσεις στον πολιτισμένο κόσμο. Στην παγκόσμια πολιτική Ιστορία δέν βρίσκουμε παρόμοια περίπτωση άνθρώπου ό όποιος μετηνάστευσε από ένα μικρό νησί, να γίνη ύπουργός των έξωτερικών ξένης μεγάλης δυνάμεως σε λίγο καιρό. Το όνομά του ύπάρχει σε χιλιάδες πολιτικά συγγράμματα για την έπο-χή του.

Ή Έλβετία τον τιμά περισσότερο από την Ελλάδα. Γιατί ειρωνικό όπως φαίνεται για την σημερινή κατα-στασή μας, ένας από τους πατέρας του Έλβετικού κρά-τους, το όποιον από πολλές άπόψεις θεωρείται σήμερα το προοδευτικώτερον του κόσμου, είναι και ό Έλλην Ίωάν-νης Καποδίστριας. Το 1813—1814 έστάλη από τον Τσάρο ως πληρεξούσιος ύπουργός για να συμφιλιώση και όργα-νώση τα Έλβετικά καντόνια. Προσέφερε έξαιρετικές ύπη-ρεσίες και έτιμήθη εδνωμοσύνης ένεκεν με τον τίτλον του Ισοβίου πολιτου από τας πόλεις Γενεύη, Λωζάννη και Βώ.

Είς τας μεγάλας συνδιασκέψεις που έγιναν μετά την πτώσιν του Ναπολέοντος, όταν δηλαδή έξυψώθη ή σημε-ρινή Εύρώπη, ό Καποδίστριας ύπήρξε ό Ισχυρότερος αντί-παλος του Αύστριακού Μέττερνιχ.

Άσφαλώς διότι ό Καποδίστριας έτρεφε μεγάλην αγά-πην στην σκλαβωμένη του Πατρίδα, έπερνε διαρκώς θέση ύπερ των ύποδούλων λαών της έποχής. Στο σημείο αυτό ό Καποδίστριας προσέφερε μεγάλες ύπηρεσίες στα μετέ-πειτα άπελευθερωτικά κινήματα των Βαλκανίων. Κατώρ-θωσε να μην καταδιωχθί ή Έλληνική επανάστασις από την πενταπλήν συμμαχίαν ή όποια μόλις πρό μηνών είχε καταστείλει την επανάστασι της Νεαπόλεως.

Ό Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1828—1829 όφειλεται κατά πολύ στην άνειτουρκική πολιτική του Καποδίστρια ή όποια είχε άνηρεάσει τα στελέχη του Ρωσικού ύπουρ-γείου των έξωτερικών.

Ήτανε τόσο φανερή και επίμονος η προσπάθεια του Καποδίστρια να υποβοηθήσει πάντοτε έμμεσα την άπελευθέρωση της Ελλάδος, ώστε ο ύπουργός των έξωτερικών της Αύστριας πανίσχυρος τότε Μέττερνιχ ειπε γιαυτόν. «Αυτός, ο Καποδίστριας, ο Ρώσος ύπουργός, ο όποιος είναι περισσότερο Έλλην παρά Ρώσος» (1).

Ή έπιρροή του στον Τσάρο ήταν μεγάλη. Το θάρρος της γνώμης του πρωτοφανές για έναν ξένον ο όποιος νέος ακόμα κατέλαβε εξέχουσαν θέσιν. Δύο φορές διαφωνών μέ την πολιτικήν του Τσάρου υπέβαλε παραίτησιν, η όποια όμως δέν έγένετο δεκτή.

Πόσα μαθήματα δέν θά μπορούσαν να πάρουν οι μετέπειτα Έλληνες πολιτικοί από την ζώην και δράσιν της μεγάλης αυτής Έλληνικής προσωπικότητας.

Οι σημερινοί πολιτικοί άμιλλόμενοι ποίος θά προσφέρη περισσότερες ύπηρεσίες στις ξένες Ισχυρές χώρες, έξαρτώμενοι κυρίως από τους πρεσβευτάς και άρχηγούς των ξένων άποστολών, φοβισμένοι και ήττοπαθείς, θά έπρεπε να διαβάζουν πάντοτε τη δράση του Καποδίστρια.

Ο αξιοπρεπής αυτός Έλλην κυβερνήτης νέου κράτους, μικρού, χώρας πεινώντων, πειρατών, γυμνών, δχλου, έτολμοσε να άγνοη τάς άποφάσεις των μεγάλων δυνάμεων όταν αυτές τις θεωρούσε άσύμφορες για το κράτος. Άπειλείτο άπευθείας στους άρχηγούς των ξένων κρατών ως Ισως και άρχηγός κράτους, Άντετάχθη εις την είσοδον του Γαλλικού στρατού διότι ως ειπεν θά είχαν αξιώσεις μετά την έκδίωξιν του Ίμπραήμ. Όταν όμως τη έπιμονή των τριών προστάτιδων δυνάμεων άπεβίβάσθη Γαλλικός στρατός, ο Καποδίστριας τους έζήτησε μέ θάρρος να ενεργήσουν μόνον άγτός των όριων της συμβάσεως των τριών δυνάμεων. Περισσότερον διά της προσωπικής του έπιρροής έπεισε τους Γάλλους να προσφέρουν πολύτιμες στο Λαό ύπηρεσίες σε τεχνικά έργα και δημοσίαν υγείαν.

(1) Ίστορία Νεωτέρας Ελλάδος Βέη. Κεφάλαιον περί Καποδίστρια.

Ο Καποδίστριας έθετεν υπέρνω όλων την έθνικήν όμόνοιαν και ένωσιν των αντιμαχομένων μερίδων. Άφ' ενός έφάνη άποφασιστικός και έσπευσε να καταστείλη το κίνημα των στασιαστών του Μιαούλη και των Ύδραίων τον Αύγουστον του 1831, μετά όμως την ήτταν των στασιαστών δέν επέτρεψεν την σύλληψιν αιχμαλώτων, ούτε την παραμικράν κακοποίησιν των στασιαστών. Οι Ύδραίοι άφέθησαν έλεύθεροι να έπιστρέψουν εις την νήσον των.

Οι όπαδοί και συνεργάται της έτεροδικίας θά πάρουν ένα καλό μάθημα άν έγκύψουν στην μελέτην της πολιτικής δράσεως του Καποδίστρια. Όταν οι Άγγλοι συνέλαβον τους Έλληνες πειρατάς της νήσου Γαμβούσης και τους μετέφεραν διά να δικασθοϋν εις την νήσον Μάλταν, ο Έλλην κυβερνήτης διεμαρτυρήθη και έζήτησε να παραδοθοϋν και δικασθοϋν από Έλληνικά δικαστήρια. Δέν ήτο το ζήτημα της ζωής λίγων πειρατών που άνησύχησε τον Κυβερνήτη, σε έποχή μάλιστα που καθημερινώς ύπήρχαν μεγάλες άπώλειες από τον πόλεμο και την φτώχεια. Ήτανε ζήτημα βασικής Έθνικής αξιοπρεπείας για το νέο κράτος, να δικάση αυτό τους παραβαίνοντας τους διεθνείς νόμους της ναυτιλίας. Και το έπέτυχε. Οι πειραταί μετεφέρθησαν και έδικάσθησαν πολυ έπιεικώς από Έλληνικά δικαστήρια. Η σοφή αυτή έέργεια του Κυβερνήτου συντέλεσε να παραδοθοϋν και άλλοι Έλληνες πειραταί, και οϋτω έντός όλίγου καιροϋ έξηλείφθη όλοσχερως η πειρατεία, προς μεγάλην άνόψωσιν εις το έξωτερικόν του κύρους του Νέου Έλληνικού Κράτους.

Προσεπάθησε μέσα στο χάος να δημιουργήση κράτος ώργανωμένο και πολιτισμένο. Οι φροντίδες του έστράφησαν σε όλα τα σημεία, παρά το γεγονός ότι οι Τούρκοι ήσαν ακόμα στην Πελοπόννησο.

Εις τον πολιτικό και διοικητικό τομέα ο Καποδίστριας έφήρμοσε άκριβώς τι έχρειάζετο η ψυχολογία και κοινωνική κατάστασις του ελληνικού λαοϋ. Κατ' άρχήν έσεβάσθη άπολύτως τάς άποφάσεις της συναλεύσεως της Τροιζήνος και υπέδειξεν εις τους αντιπροσώπους να ύπογρά-

φουν τὴν προσωρινὴν διάλυσιν. Ἐσχημάτισε μεγάλην ἐπιτροπὴν τὴν πανελλήνιον ἀπὸ ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τάξεων, διὰ νὰ φέρῃ τέλος στὸ χωρισμὸ καὶ τίς διαφορὰς τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐποχῆς. Ὄρισε Γραμματεῖς εἰς τὰ διάφορα τμήματα, ἐκράτησε δὲ αὐτὸς τὸ δικαίωμα τῆς τελικῆς ἀποφάσεως. Ὀλόκληρος αὐτὴ ἡ κυβέρνησις ὠρκίσθη ὅτι ἀνέλαβε ὑποχρεώσεις, καὶ θὰ δώσῃ λόγον τῶν πεπραγμένων μελλοντικῶς στὴν ἐθνικὴ συνέλευση.

Ὁ σοφὸς καὶ πεπειραμένος ρεαλιστὴς πολιτικὸς διείδε ὅτι ἡ μορφωτικὴ, πολιτικὴ, καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ ἔθνους ἀπαιτοῦσε ταχείας ἀποφάσεις, καὶ ἐργασία χωρὶς ἀναβολές.

Ἡ ἐφαρμογὴ δημοκρατικῶν θεσμῶν θὰ ἦταν ἐπιζήμιος εἰδικῶς γιὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. Ὄρισμένη ἀνοικοδομητικὴ ἐργασία ἔπρεπε νὰ γίνῃ γρήγορα, χωρὶς νὰ παρακωλύεται ἀπὸ συζητήσεις καὶ ἀντιδράσεις μερίδων. Αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαὶ ἐτηρήθησαν ἔστω καὶ τυπικῶς, μὲ τὴν αὐτοδιάλυσιν τῆς συνελεύσεως καὶ μὲ τὴν ρητὴν καὶ ἐπίσημον ὑπόσχεσιν ὅτι τὰ πεπραγμένα θὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς μελλοντικῆς συνελεύσεως, τὸ ὅποιον καὶ ἔγινε. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐλύθη κατὰ δημοκρατικὸν τρόπον, καὶ ἔτσι ἔμεινε ἐλεύθερος ὁ δρόμος τῆς δράσεως τοῦ Καποδίστρια καὶ τῆς Γραμματείας του γιὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνοικοδομήσιν τοῦ νέου Κράτους. Ὀλόκληρο τὸ πολιτικὸ οἰκοδόμημα ποὺ προσεπάθησε νὰ εἰσαγάγῃ στὴν Ἑλλάδα φαίνεται νὰ ὁμοιάζῃ καταπληκτικῶς τὸ πολιτικὸ σύστημα τῆς νέας τότε Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ὑποδεικνύει τοὺς ὑπουργοὺς του, οἱ ὅποιοι καὶ εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἱεραρχίαν φέρουν τὸν τίτλον τοῦ Γραμματέως. (Γραμματεῦς τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Στόλου, τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Γεωργίας). Εἶναι δὲ οὗτοι σύμβουλοι μᾶλλον, διότι τὴν τελικὴν ἀπόφασιν ἔχει ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὅποιος κατὰ τὸ σύνταγμα εἶναι ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ κ.λ.π. Ἡ ὅλη πο-

λιτικὴ τοῦ Προέδρου τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο. Τὸ σημεῖο αὐτὸ ξεπέρασε ὁ Καποδίστριας γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω.

Τὴν διεξαγωγὴν ὀρισμένων ζητημάτων ὅπως τῶν Γεωργικῶν σχολείων, φυλακῶν, συγκοινωνίας ὁ Καποδίστριας ἀνέθεσε σὲ ἐπιτροπὰς. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἀναθέσεως ἐνὸς εἰδικοῦ ζητήματος σὲ ἐπιτροπὴν εἶναι ἀγγλοσαξωνικὸς θεσμὸς, καὶ τηρεῖται αὐστηρῶς καὶ σήμερα στὴν Ἀμερικανικὴ δημοκρατία.—Τὰ σοβρωτέρα προβλήματα ἀνατίθενται σὲ ἐπιτροπὰς εἰδικῶν— ὅπως Ἐπιτροπὴ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας.

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἦσαν συμπτώσεις. Ἀσφαλῶς ὁ Καποδίστριας ἐγνώριζε καλῶς τὸ πολιτικὸν σύστημα τῆς νέας Ἀμερικανικῆς δημοκρατίας. Σπουδαστὴς τριῶν ἐπιστημῶν σὲ φημισμένα Πανεπιστήμια τῆς ἐποχῆς, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀγνοῖ τὴν πρόσφατον μεγάλην πολιτικὴν μεταβολὴν τῶν πρώην Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν (*).

Τίποτα δὲ θυμίζει σήμερα τὸν ἱκανὸν πρῶτο κυβερνήτη τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ ἐργασία του ξεχάστηκε καὶ δὲν ἔγινε παράδειγμα γιὰ κανέναν. Ἡ πολιτικὴ του ἐξεχάστηκε, καὶ δὲμος πολιτικὸς μὲ παρόμοιο κύρος, ἀξιοπρέπεια καὶ ἱκανότητα δὲν παρουσιάστηκε ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα.

Βιβλία γύρω ἀπὸ τὸ ἔργο του δὲν ὑπάρχουν. Γιὰ τὸν Ἑλληνα ποὺ ἄφησε μία ἀπὸ τίς ἰσχυρότερες θέσεις στὸν κόσμον γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐθνικὴ ἐπανάστασι τῆς πα-

(*) Ὁ Ἀμερικανὸς φιλέλληνας Δικαστὴς SAWUEL WOODRUFF, ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα τὸν Ἰούλιον τοῦ 1828 μὲ τὸ ἱστοφόρον HERALD φορτωμένον μὲ τροφὰς καὶ δῶρα τῶν Ἀμερικανικῶν φιλελληνικῶν συλλόγων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Δικαστὴς WOODRUFF συνητήθη μετὰ τοῦ Καποδίστρια καὶ τὸν περιέγραψε εἰς ἐπιστολὰς του πρὸς τοὺς φιλέλληνας τῆς Ἀμερικῆς.

«Εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Ἑλλάδος ἔχουν ἐπιτυχῶς συνενωθῆ ἡ μόρφωσις, ἡ πολιτικὴ σοφία, ἡ φιλανθρωπία, καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα του. Μοιάζει πολὺ μὲ τὸν ἰδικόν μας Ἀλέξανδρον Χάμιλτον. Γνωρίζει τὴν Ἀμερικανικὴν ἱστορίαν, καὶ ἔχει μελετήσει τὸ σύνταγμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ κατάστασις μου εἶπε εἶναι σοβαρὰ, διότι ὁ κόσμος ἐδῶ δὲν εἶναι συνηθισμένος νὰ ἔχῃ φιλελεύθερον σύστημα.

Prof. STEPHEN LARRABEE, HELLAS OBSERVED σελίς 165.

τρίδος του και μετά ήλθε στην Αγγινα να γίνει κυβερνήτης μίας μικρής κατεστραμμένης χώρας, βουτηγμένης στη δυστυχία και τον πόλεμο, έδωσε το Έλληνικό κράτος μετά από πολλά χρόνια να ονομάσει το Πανεπιστήμιο έθνικό Καποδιστριακό. Δωρον άδωρον όμως. Ο κόσμος το ήξερε επί χρόνια μόνον έθνικόν και έτσι και σήμερα αποκαλείται.

Απέναντι από το Πανεπιστήμιο είναι μία βλλη σχολή το Άρσάκειο, φέρη το όνομα του Άρσάκη διότι έδώρησε τα έξοδα της ίδρύσεως. Το όνομα του Άρσάκη είναι πλέον γνωστό σήμερα στον Έλληνικό λαό από το όνομα του Πολιτικού Καποδιστρια.

Είς την Καθημερινήν της 19 Μαρτίου του 1958 έδημοσιεύθη είδησις, ότι εις αθηναίαν πολιτου δπως μελετήση το πολιτικόν άρχετον του Καποδιστρια, το αρμόδιον γραφείον έδήλωσε ότι το άρχετον δέν έχει τακτοποιηθή ακόμα. Μετά από 127 χρόνια ή Έλληνική γραφειοκρατία δέν έχει καιρό να τακτοποιήση το άρχετον του Πατέρα του Νέου Έλληνικού Έθνους. Αυτό είναι το κλασσικό παράδειγμα της Ιστορικής άσέβειας.

Ο Άμερικανικός λαός είχε έναν άρχηγό ό οποίος σε πολλά όμοιάζει του Καποδιστρια. Τόν Άβραάμ Λίνκον, και αυτός διηύθυνε τη χώρα σε πολύ δύσκολες στιγμές και εμφύλιο πόλεμο. Ήτο και ό Λίνκον δπως και ό Καποδιστριας, Ικανός, λιτός, άξιοπρεπής, και εύσεβής χριστιανός. Έφάνη αύστηρός άρχηγός στον πόλεμον, αλλά έπιεικής και δικαίος νικητής στην ειρήνη. Και αυτός έδολοφονήθη άγρια δπως ό Καποδιστριας.

Η Άμερική όμως τιμά τόν Άβραάμ Λίνκον, τιμές παρόμοιες με τόν Ουάσιγκτων. Τόν αναφέρουν οι πολιτικοί, οι διδάσκαλοι, οι ρήτορες. Τα γενέθλιά του είναι ήμέρα γενικής άργίας. Σε κρίσιμες στιγμές οι Άμερικανοί άρχηγοί ανατρέχουν στη δράση του για να βρούνε διδάγματα. Τιμάται το πρόσωπο που προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες και τη ζωή του στην πατρίδα του. Ίσως και οι Έλληνες κάποτε φθάσουν το επίπεδο των άμερικανών και θεραπεύσουν την άρρώστεια της Ιστορικής άσέβειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ

Την τρίτην Σεπτεμβρίου του 1843 ή Έλλάς πέρασε από τη Μοναρχία στην Συνταγματική βασιλεία. Ο λαός απέκτησε συνταγματικές έλευθερίες, σημείο άρχης μεγάλης αλλαγής στην Κοινωνική, Πολιτική και Οικονομική κατάσταση ενός λαού.

Ίσοδ κατά τα γραφόμενα χρονογράφου της έποχής πώς έδέχθη την Ιστορικήν αύτην αλλαγήν ό Έλληνικός λαός.

«Ο λαός έμεινεν άπαθής, είδε περιέργως τά τελούμενα εις τόν άγώνα δύο παλαιστών. Ούτε έλυπήθη διά την πτώσιν της άπολύτου μοναρχίας, ούτε έχάρη διά την ανακήρυξιν του Συντάγματος. Ούτε το έν σύστημα ούτε το έτερον απέρρεεν έξ αυτού. Ο λαός έν μόνον έζήτει, καλήν διοίκησιν, δικαιοσύνην, ήσυχίαν, διά να έπιτελέση άπροσκόπτως το αναμορφωτικόν του έργον κ. λ. π.»

Έζήτει ό λαός καλήν διοίκησιν, δικαιοσύνην και ήσυχίαν. Άλλά από ποιον; Νά του διορίση την Κυβέρνησιν κάποιος έκ των άνωθεν; Αυτό έγένητο μέχρι τότε, και γι' αυτό άκριβώς δέν είχε εκείνα που έπεθύμει να έχη. Το Σύνταγμα ανεξαρτήτως πώς έπάρθη από τη Μοναρχία, το έδιδε το δικαίωμα να εκλέγη αντί του διορισμού. Ο λαός θα ήτο πλέον εις θέσιν να εκλέξη αυτούς που νομίζει ότι θα του φέρουν ήσυχίαν, καλήν διοίκησιν και δικαιοσύνην.

Τό πέρασμα από τὸ μοναρχισμό στὰ συνταγματικά καθεστῶτα θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους σταθμοὺς τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῶν Ἑθνῶν. Αἱματηροὶ πολυχρόνιοι ἀγῶνες ἔγιναν ἀπὸ πολλοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ νέου κόσμου, γιὰ νὰ ἀποκτηθοῦν τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐμᾶς ὁ σοβαρὸς αὐτὸς σταθμὸς τῆς ἱστορίας, τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν ἀνελεύθερη κατάσταση στὴν Ἑλευθερίαν, μᾶς ἄφησε ἐντελῶς ἀδιάφορους.

Ἡ ἀδιαφορία στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ εἶναι τὸ κακὸ καὶ ὀλέθριο ἀπομεινᾶρι τῆς ἀνατολιτικῆς ἐπιρροῆς. Ὁ λαὸς δὲν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ Σύνταγμα. Τὸ ἐπήρασαν ὁ Συνταγματάρχης Καλέργης καὶ Στρατηγὸς Μακρυγιάννης μὲ μερικὸς στρατιῶτες καὶ πολῖτες τὴν νύκτα τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου τοῦ 1843.

Ἐάν ὑπῆρχε ἡ παραμικρὴ ἀντίστασις ὁ Καλέργης καὶ οἱ συνεργάται του θὰ ὤδηγοῦντο εἰς τὰς φυλακὰς ὡς ἐπαναστάται. Τὸ σύνταγμα θὰ ἔμενε πίσω ἔστω καὶ γιὰ λίγο καιρὸ ἀκόμα.

Ὁ λαὸς ποὺ λίγα χρόνια πρὶν ἐσκοτωνότανε πολεμῶντας μεταξὺ του χωρὶς νὰ ξέρη γιατί, μόνον διότι τοῦ τὸ ἔλεγε ὁ καπετάνιος του, ἔδειχνε τελεία ἀδιαφορία στὸ ἱστορικὸ αὐτὸ γεγονός ποὺ ἦταν τόσο σπουδαῖο γιὰ τὴ μελλοντικὴ του κατάσταση.

Μένοντας ἀδιάφορος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἄφησε τίς ἴδιες φαρτίες νὰ διευθύνουν τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ 1863 ξανασκοτώθηκε ἀναμεταξὺ του. Εἶναι ἡ λαϊκὴ αὐτὴ ἀδιαφορία μιὰ ἀρρώστεια ποὺ ξαπλώνεται καὶ τὸν κυριεύει καθημερινὰ περισσότερο.

Τίποτα δὲν ἐνδιαφέρει πλέον τὸν Ἑλληνα παραπάνω ἀπὸ τοῦ νὰ βγάλῃ τὸ καθημερινό. Ἀκόμα καὶ στὸ οικονομικὸ τὸ ἐνδιαφέρον του περιορίζεται μονάχα στὴν ἡμέρα. Ἡ προοπτικὴ λείπει. Τὰ σχέδια γιὰ κάτι ποὺ θὰ ἀποδώσῃ σὲ λίγο καιρὸ τὰ βλέπει γιὰ οὐτοπία. Ἡ κοινότερη φράση εἶναι (τί γίνεται σήμερα).

Πολλοὶ βλέπουν μὲ μάτι ζήλειας, θαυμάζουν ἄλλους ποὺ ἔχουν ἐπιτύχει στὸν ὕλικό τομέα καὶ διαθέτουν ἄφθο-

να τὰ μέσα τῆς ζωῆς. Ἐπιθυμοῦν τὴν τωρινὴ τους κατάσταση, ἐὰν ὁμως τοὺς ὑπενθυμίσῃς ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἠργάσθησαν σκληρὰ χρόνια ὀλόκληρα πρὶν ἀποκτήσουν ὅ,τι ἔχουν σήμερα, αὐτὸ θέλουν νὰ τὸ παραλείπουν. Θὰ ἤθελαν νὰ γίνουν ἀπότομα καὶ χωρὶς κόπους. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀνώμαλοι περίοδοι δημιούργησαν πλοῦτο σὲ πολλὰ ἄτομα γρήγορα καὶ σχεδὸν ἄκοπα. Παραμένει ὁμως ἀκόμα ἡ ἐξαιρέσις καὶ ὄχι ὁ Κανόνας. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἐξαιρέσιν θαυμάζουν οἱ Ἕλληνες. Ὁ κομπιναδόρος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὰ οἰκονόμησε χωρὶς κόπο εἶναι ὁ ἰδεώδης τύπος. Ἐκεῖνος ποὺ ἐργάζεται σκληρὰ εἶναι μᾶλλον τὸ κορόϊδο.

Γιὰ τὴν ἀπάθεια αὐτὴ, αἰτία εἶναι καὶ ἡ μακρόχρονη δυστυχία τοῦ Ἑλληνα, ἡ φτώχεια, ἡ κακοζῶια, ἡ ἔλλειψις ἐλπίδας γιὰ καλλίτερο μέλλον.

Φταίει ὁμως καὶ ὁ λαὸς γιὰτὶ συνολικὰ δὲν κάνει καμμιά ἐντατικὴ προσπάθεια νὰ ἀλλάξῃ τοὺς δρους καὶ καταστρέψῃ τὰ αἰτία κατὰ τὸ δυνατόν.

Βρίσκεται λοιπὸν μέσα σὲ ἕνα φαθλο κύκλο. Δὲν προσπαθεῖ νὰ τὸν διορθώσῃ. Χειροτερεῖται ἢ ὕλική του κατάσταση, περισσότερο μεγαλώνει ἢ ἀδιαφορία του. Μεγαλώνει ἢ ἀδιαφορία του, εὐκολώτερα τὸν χώνουν στὸ βοῦρκο τῆς δυστυχίας.

Ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς πτώσεως τῶν ἀσιατικῶν πρὸ Χριστοῦ πολιτισμῶν κατὰ τοὺς μελετητὰς τῆς περιόδου αὐτῆς ἦταν ἡ λαϊκὴ ἀδιαφορία. Οἱ λαοὶ κάτω ἀπὸ τὴν πίεση καὶ τὴ μεγάλη οικονομικὴ ἐξαθλίωση τὴν ὁποῖαν προκαλοῦσαν τὰ σατραπικὰ συστήματα καὶ οἱ πόλεμοι, πάθανε μιὰ παθολογικὴ ἀπάθεια. Ἡ παραγωγή ἔπεσε, ἡ συνοχὴ ἐχάθη, ξένοι κατακτητὰι μῆκαν εὐκολα, οἱ λαοὶ αὐτοὶ ἔπεσαν στὴν ἱστορικὴ ἀφάνεια. Αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τίς θρησκείες ποὺ ἀνεπτύχθησαν ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τοὺς δρους αὐτοῦς: Ὁ Μωαμεθανισμὸς (μοιρολατρεία κισμέτ). Ὁ Βουδδισμὸς, Νιρβάνα, ἢ κατάστασις τῆς τελείας ἀδιαφορίας ἀπὸ τίς ὕλικές ἐπιδράσεις.

Οἱ Ἑβραῖοι μοναδικὸ τρόπο ἀντιστάσεως βρῆκαν τὴν μετανάστευση. Σκορπίστηκαν σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Μήπως αυτό δεν συμβαίνει και σήμερα στην Ελλάδα; Εάν μπορούσαν θα έφευγαν όλοι οι Έλληνες για τις νέες χώρες. Χιλιάδες επί χιλιάδων αι αιτήσεις μεταναστεύσεως. Ο Έλληνας ζητώντας να φύγει για οιαδήποτε χώρα, είναι για ένα πράγμα απολύτως βέβαιος, ότι όπου και αν πάει, Αφρική, Αμερική, Αυστραλία, Καναδά, δεν μπορεί να εύρη χειρότερους όρους ζωής, από την Πατρίδα του. Οι Έλληνες μετανάστευαν πάντοτε, δεν είχαν όμως πατρίδα, ήσαν υποδουλωμένοι σε λού με κατώτερο πολιτισμό και διαφορετική θρησκεία. Ήταν λοιπόν φυσικό να μεταναστεύουν σε προοδευμένες και χριστιανικές φιλόξενες χώρες. Σήμερα ο Έλληνας μετανάστης φεύγει και ρίχνει μαύρη πέτρα πίσω του. Ποτέ του δεν θα ξαναγυρίσει. Κάτι τον πείθει ότι η Πατρίδα του θα είναι πάντοτε χειρότερη από τις άλλες χώρες. Χωρισμοί, πόλεμοι, οικονομική έξαθλιωσις, ανέλευθος τρόπος διοικήσεως, ελάχιστες ευκαιρίες, προνομιοχες τάξεις.

Οι χώρες που δέχονται μετανάστες διότι βρίσκουν τόσο άφθονο έμψυχο υλικό, τους διαλέγουν με περισσότερη αυστηρότητα και επιλογή από αυτήν που έδειχνε ο μεγαλοχτηματίας της εποχής της δουλείας όταν αγόραζε δούλους. Μία μικρή πάθησις στα μάτια, μία άδενος πάθεια, και ο αίτούμενος αποκλείεται. Προτιμούνται οι έπιστήμονες, τεχνίται και ειδικευμένοι έργαται. Οι υπεύθυνοι που άδιαφορούν για τη φυγή των Ελλήνων, ποτέ δεν έσκέφθησαν την τρομερή αυτή έθνικη άπώλεια. Είναι τελείως άδιάφοροι.

Υπολογίζοντας σε δολάρια, ξοδεύεται στην Αμερική έθνικός πλούτος περίπου τριάντα χιλιάδες δολάρια για κάθε Αμερικανό πριν γίνει έτοιμος να αποδώσει με την εργασία του στον έθνικό πλούτο. Ξοδεύεται το ποσόν των έβδομήντα χιλιάδων δολλαρίων για ένα έπιστήμονα.

Εμείς τους έτοιμάζουμε, ξοδεύεται γι' αυτό πλούτος μέσα από τη φτώχη Ελλάδα και τους παραδίδομε έτοιμους να κάνουν παραγωγή σε ξένη χώρα.

Χιλιάδες έπιστήμονες μόλιον έχουν φύγει μεταπολεμικά. Θα νομίζει κανείς ότι έχουμε υπερπληθώρα, και όμως. Η όπαιθρος δεν έχει γιατρούς, νοσοκόμες, γεωπόνους, κτηνιάτρους, μηχανικούς. Είμαστε ακόμα σε πρωτόγονη κατάσταση, και δουλεύουμε με την άξινα και το μούλαρι (!).

Η άπάθεια ξαπλώνεται σε όλα τα σημεία της ελληνικής ζωής. Η εκπαίδευσις μας βρίσκεται πιο πίσω από κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Τα περισσότερα σχολικά κτίρια παλιά, άνθυγιεινά και έρειπωμένα. Τα διδακτρα και σχολικά βιβλία φορολογημένα και άκρσίτα για τους φτωχούς μαθητάς. Καμμιά φροντίδα από το κράτος για μαθητικά συσσίτια, βιβλία δωρεάν και Ιατρική περίθαλψη, ζητήματα που είναι άνεγνωρισμένα για άναγκαία στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (!). Οι καθηγητάς μας και διδάσκαλοι, οι χτίστες ούτοι της καλλίτερης κοινωνίας του μέλλοντος ύποφέρουν.

Έκατομμύρια ξοδεύονται σε άσκοπες και πομπώδεις άκοστολές και επιδείξεις, άντισταθητικούς καλλωπισμούς,

(!) Φοιτηται Άνωτέρων Σχολών σε διάφορες Χώρες εν άναλογία με τον πληθυσμό.

	Πληθυσμός	Φοιτηται	
Έλβετία	4.715.000	12.613	1 στους 330
Φινλανδία	4.288.000	14.897	1 > 290
Πορτογαλία	8.441.000	16.447	1 > 510
Ίσπανία	28.000.000	59.600	1 > 446
Σουηδία	7.300.000	22.300	1 > 327
Έλλάς	8.500.000	11.882	1 > 710

Δεδομένου ότι η Έλλάς έχει πολύ περισσότερους φοιτητάς νομικής από κάθε άλλην χώραν, ο αριθμός των σπουδαστών των θετικών Έπιστημών είναι σχεδόν σαράντα τοίς εκατόν όλιγότερον από την Ίσπανία και Πορτογαλία, κράτη θεωρούμενα σε κατάσταση ύποαναπτύξεως. (Στοιχεία από το διεθνές βιβλίο πληροφοριών 1957).

(?) Στη Φινλανδία η φοίτησις είναι ύποχρεωτική όκτώ χρόνια. Το κράτος δίδει δωρεάν, τα βιβλία, Ιατρική περίθαλψη, και ένα φαγητό την ημέρα. Και στις ημέρες της μεγαλύτερης οικονομικής κρίσεως, οι Φινλανδοί ούδε και έσκέφθησαν να κόψουν το προνόμιο αυτό των μαθητών.

τελετές, και οι έπιστήμονες που θα διδάξουν την Νέα Έλληνική γενεά είναι καταδικασμένοι να ζουν μέσα στη συνεχή φτώχεια.

Αποτέλεσμα της καταστάσεως αυτής, μια άπιστευτη διανοητική στειρότητα έπεκράτει στην νεώτερη Ελλάδα.

Στην παγκόσμια κίνηση, της έπιστήμης, τέχνης, και άθλητισμού είμαστε τελευταίοι (*).

Η Νεολαία δέν είχε κουράγιο να πιστεύη σε ήθικές αξίες. Όλα έχουν πέσει. Ένας χυδαίος υλισμός, παθολογική άδιαφορία, φτηνή προσπάθεια για γρήγορη έπιτυχία και επίδειξη.

Στη χώρα την όποια ο Μαθητής πηγαίνει νηστικός στο έρειπωμένο και βρώμικο σχολείο, ο δάσκαλος και ο καθηγητής δυσκολεύεται να άντεπεξέλθη ύλικά, ο έπιστή-

(*) Το χειμώνα του 1951 η Κριτικός του Chicago Tribune μεγαλύτερας έφημερίδος της Άμερικης, σε κριτική της για μεταφρασμένο Έλληνικό θεατρικό έργο, το όποιον είχε οικτρά άποτυχία και θεωρήθη το χειρότερο της χρονιάς έγραψε. Οι άρχαίοι Έλληνες μās έδωσαν μεγάλα έργα στις έπιστήμες και τέχνες, το Νέον Έλληνικόν Έθνος, φαίνεται να είναι στείρον. Η γνώμη αυτή δέν είναι άπολύτως σωστή. Την έποχή εκείνη δέν είχαν άκόμα έμφανισθή ο Καζαντζάκης και Σκαλκώτας. Πραγματικώς όμως δέν έφάνη άκόμα εις την Ελλάδα προσωπικότης ή όποια να ξεπεράση τα Έλληνικά σύνορα και επιβληθή στην παγκόσμια διανόηση.

Λόγου χάριν δέν έδωσε ή Ελλάδα προσωπικότητα παρόμοια του Ρουμάνου Συνθέτου Όνέσκο, του Νορβηγού Δραματογράφου Ίφεν, του Δανού διηγηματογράφου Άντερσεν, του Ισπανού Ζωγράφου Πικάσο. Το κοινωνικό κλίμα της Ελλάδος δέν είναι εύνοϊκό για πνευματική δημιουργία.

Ο Σκαλκώτας, ο μόνος Έλληνας που θα μπορούσε να έξειλιχθή σε παγκόσμια μουσική φυσιογνωμία πέθανε νέος από στερήσεις.

Η Φινλανδία έδωσε μεγάλη Ισόβια σύνταξη του Συνθέτου Σιμπίλιους όταν άκόμα ήτανε πολύ νέος. Ο Σιμπίλιους έγινε ένας από τους μεγαλύτερους Συνθέτας του αιώνος.

Έκτός από το ήθικό μέρος, εκατομμύρια δολάρια ώφελήθηκε ή Φινλανδία από τα έργα του Σιμπίλιους και θα ώφελείται για πολλά άκόμα χρόνια.

Οι Έλληνες άθληται δέν τυγχάνουν καμμίας κρατικής ένισχύσεως και φθείρονται εργαζόμενοι σκληρά για να ζήσουν. Από το 1905 ή Ελλάδα δέν είχε καμμία επίδοση στον άθλητισμό.

μονας μένει άνεργος ή εργάζεται με έλάχιστο μισθό, ο υπάλληλος του κράτους τρομάζει να ζήση την οικογένειά του, ο συνταξιούχος πεινάει, δέν υπάρχει πνοή για δημιουργία. Ο Έλληνας τα βλέπει όλα πλέον με την άνατολίτικη άπάθεια και άδιαφορία. Τη δημιουργία άντικατέστησε ή μίμηση. Μιμούμεθα όπως οι πίθηκοι. Στη φιλολογία, στη μουσική, στο θέατρο άκόμα και στην κρατική όργάνωση. Προσπαθούμε να μπάσουμε μονοκόμματα Άμερικανικές μεθόδους, Άμερικανική νομοθεσία, χωρίς να υπολογήσουμε ότι είναι τεράστια ή κοινωνική, πολιτική και τεχνική διαφορά μεταξύ της προοδευμένης Άμερικανικής Δημοκρατίας και της όπισθοδρομημένης Ελλάδος.

Η νοοτροπία αυτή των Ιθυόντων από την άπελευθέρωση είχε κοστίσει πολλά στη χώρα. Την προοπτική άντικατέστησε ή κομπίνα και ή προσωρινότης. Αντι από χρόνια να γίνη μεγάλη προσπάθεια για την άνάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας, την παιδεία, την παραγωγή σε μεγάλη ποσότητα, τη συντήρηση των άναγκαίων αγαθών, το μέλημα κάθε κυβερνήσεως ήτανε πως να Ικανοποιήση μερικους τροφίμους του κόμματος και πάρη δάνειο κάτω από ότιδήποτε δρους για να δώση μια ένεση οικονομική κατά το διάστημα της θητείας της. Δάνειο σε δάνειο, έσωτερικά άναγκαστικά και έξωτερικά από τους διεθνείς τοκογλύφους, είχε πάρει περισσότερα δάνεια ή Ελλάδα από όλα τα Εύρωπαϊκά κράτη.

Στα τελευταία κατάντησε με την άδιαφορία μας να πληρώνουμε μεγάλο φόρο στο άλάτι και τα σίρτρα, και οι φόροι αυτοί να είναι κάτω από τον έλεγχο ξένων. Στο σημείο αυτό ξεπεράσαμε και το επίπεδο των άποικιών.

Η προσπάθεια να ώφεληθούμε κάτι σήμερα φέρνει άνυπολόγιστες ζημιές τις όποιες θα αίσθανθούν και θα πληρώσουν οι μελλοντικές γενεές.

Τα Δημόσια και Ιδιωτικά έργα γίνονται χωρίς καμμία προοπτική, με βάση μόνον την ώφέλειαν μερικών, άνεξάρτητα και άντίθετα προς την γενικήν ώφελιμότητα.

Οι πατέρες του έθνους και της πόλεως των Άθηνών, και άκόμα οι εύσυνειδητοι Βαυαροί μηχανικοί, έσχεδια-

σαν μίαν ώραίαν πόλιν με ρυμοτομίαν, δρόμους φαρδείς, χώρο γιά κήπους, πλατείες και δημόσια κτίρια. Όταν μεγάλωνε ή 'Αθήνα, δέν ελήφθη καμμία πρόνοια γιά τὸ μέλλον τῆς πόλεως και ἔτσι ἔγινε σωστὸ τουρκοχώρι. Ἡ 'Ακρόπολις μόνο ὑπάρχει σιτὴ μέση δείγμα και αὐτὸ τῆς τεραστίας κουλτουριστικῆς διαφορᾶς μεταξύ ἀρχαίων και νέων 'Ελλήνων (1).

Ὁ Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν Πελοποννήσου ἔγινε ἐπὶ ἐποχῆς Τρικοῦπη δταν ὑπετίθετο ὅτι ἡ 'Ελλάδα εἶχε περάση σὲ ἐποχὴ σχετικῆς ἡσυχίας και ἐξελιγμένης κρατικῆς διοικήσεως. Τὸ σιδηροδρομικὸν δμωσ δίκτυον πρὸς χάριν ὀρισμένων κομματαρχῶν ἠκολούθησεν παράλογον και ἀντιοικονομικὴν γραμμὴν, με ἀποτέλεσμα νὰ μείνη ὁ περισσότερος λαὸς τῆς Πελοποννήσου πίσω γιά δεκάδες χρόνια λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνίας.

(1) Ὁ 'Αμερικανὸς φιλέλληνας ποιητὴς NATHANIEL P. WILLIS ἐπεσκέφη και παρέμεινεν εἰς 'Αθήνας τὸν Αὐγουστον τοῦ 1833. «Αἱ 'Αθηναὶ γράφει εἶναι τελείως κατεστραμμένο χωρίον και οἱ λίγοι κάτοικοι ζοῦνε σὲ καλύβες και ἐρείπια. Μόνον τουρκικὸ ἄλογο μπορεῖ νὰ περάση τοὺς ἀδιάβατους ἀπὸ τὰ συντρίμμια στενοὺς δρόμους». PROF STEPHEN LARRABEE. PELLAS OBSERVES. Σελὶς 223.

Οἱ μηχανικοὶ Σταμάτιος Κλεάνθης και Γερμανὸς Σάουμπερ ἐσχεδίασαν πόλιν μεγαλοκρηπῆ, με δενδροφυτείας, λεωφόρους, πλατείας, ἀφθονα γήπεδα. Ἡ προοπτικὴ τοῦ σχεδίου ἐταίριαζε διὰ μελλοντικὴν μεγαλοῦπολιν.

Τὰ σχέδια τῶν δύο μηχανικῶν δέν ἠκολούθηθησαν. Ρουσφετολογία, κερδοσκοπία και κυρίως ἀδιαφορία τῶν κυβερνόντων συνετέλεσαν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς σχεδίου.

Ὁ Γερμανὸς μηχανικὸς Γκούντενσον εἰς σχέδιόν του ἐπρότεινεν ὅπως αἱ 'Αθηναὶ ἀρχίζουσ ἀπὸ θαλάσσης και προχωροῦν πρὸς τὴν 'Ακρόπολιν. Τὸ μοναδικὸν αὐτὸ σχέδιον, τὸ οἷοιον πραγματικῶς θὰ ἐδημιούργει μεγαλοκρηπῆ πόλιν, ἀπερρίφθη.

Ὁ ἱστορικὸς Καρολίδης περιγράφει τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ὡς ἀκολούθως: «Ἡ ὁδὸς Ἑρμοῦ και αἱ πέραν αὐτῆς παράλληλοι εἶχον χαραχθῆ εὐρύτατα μετὰ δενδροστοιχιῶν και διαμέσῳ πλατειῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τὰ πάντα μετεβλήθησαν λόγῳ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν κυρίων τῶν γηπέδων και ἐσχηματίσθησαν οὕτω οἰκτρὰ συμπλέγματα τῶν σκολιῶν δρομίσκων τῶν παλαιότερων συνοικιῶν».

Μετὰ τὸ 1922 ἦτο καιρὸς νὰ διορθωθῆ ἡ πόλις, και ἐπιτροπὴ με-

Τὰ ἔργα τοῦ Ἠλεκτρισμοῦ και τοῦ Νεροῦ ὑπελογίσθησαν με τὴν ἰδέα ὅτι ἡ 'Αθήνα θὰ μένη πάντοτε ἡ ἴδια, και ὅτι ὁ 'Ελληνικὸς λαὸς δέν θὰ χρειασθῆ νὰ καταναλώση περισσότερο νερὸ ἢ ἠλεκτρισμὸ. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι σήμερα δέν ὑπάρχει ἀρκετὸ νερὸ και ἠλεκτρισμὸς (1).

Ἐάν ὁ 'Αθηναῖος ἐξόδευε τόσο νερὸ και ἠλεκτρικὸ ρεῦμα ὅσο ὁ Σουηδὸς, Δανὸς, Ἑλβετὸς, Γάλλος, Ἄγγλος, τὸ νερὸ και ἠλεκτρισμὸς δέν θὰ ἦσαν ἀρκετὰ οὔτε γιά διακόσιες χιλιάδες κατοίκους. Ὁ 'Ελληνικὸς λαὸς

γάλη ὑπεδείχθη, δικὸς πάντοτε ὅμως συμβάλει χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα. Σπίτια ἐκτίζοντο λάθρα κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν διαφόρων εὐνοουμένων. Τὸ διάταγμα 18 Ἀπριλλίου 1926 περὶ κατεδαφίσεως ἀδθαιρέτων κατασκευῶν ἀπεδείχθη πρᾶγμα ἀνεφάρμοστον καθὼσον δέν προβλέπει περὶ δαπανῶν κατεδαφίσεως. (Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη, λέξις 'Αθήναι). Τὸ κακὸ τοῦ ἀδθαιρέτου Κτισίματος συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Αἱ 'Αθηναὶ, χωρὶς εὐθὺς και φαρδεῖς δρόμους, ἀποκλείεται εἰς τὸ μέλλον νὰ ἀποκτήσουν τέλειον ὑπόγειον μηχανισμόν μεγαλοῦπόλεως. Δηλαδὴ σύστημα διοχετεύσεως, ἠλεκτρικὰς διακλαδώσεις και σωλῆνες μεταδόσεως ὕδατος. Μετὰ ἀπὸ χρόνια δταν ὁ 'Ελληνικὸς λαὸς μάθη ὅτι τὸ σπουδαιότερον μέλημα τῆς μεγαλοῦπόλεως εἶναι ἡ καθαριότης, θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα κατεδαφίσεως τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῶν 'Αθηνῶν.

Αἱ 'Αθηναὶ ἢ νεώτερα πόλις τῆς Εὐρώπης, νεώτερα τῶν μεγαλοῦπόλεων Νέα Ὑόρκη, Σικάγον, Ἄγιος Φραγκίσκος, Μπουένος Ἄϊρες, εἶναι με ρυμοτομίαν Μεσαιωνικῆς πόλεως.

(1) Ἡ Ἠλεκτρικὴ Ἑταιρεία Πάουερ πήρε τὸ προνόμιον με τὴν ἔγκρισιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως και ἐγκατέστησε τριφασικὸ με ἀνωτάτη τιμὴ ρεύματος 350 βόλτες. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ὑπάρχουν πολυάριθμα θύματα ἠλεκτροπληξίας. Γενικὸς τρόμος εἶχε καταλάβει τοὺς 'Αθηναίους. Ἡ 'Αθήνα ἦταν ἡ μοναδικὴ πόλις στὸν κόσμον με τόσο ὑψηλὸ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα. Ἡ Ἑταιρεία Πάουερ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὠφελεῖτο σὲ ἐνέργεια ἠλεκτρικῆ. Ἡ ζωὴ χιλιάδων Ἑλλήνων ἐζόγιζε λιγώτερον ἀπὸ μερικὰ κέρδη ξένης ἐταιρείας γιά τοὺς κυρίους ὑπουργοὺς ποὺ ὑπέγραψαν τὴν ἀπάνθρωπὴ αὐτὴ σύμβαση. Αὐτὸ ἔγινε τὸ 1927 δταν ὄλες οἱ πολιτισμένες χώρες ψήφισαν ἀστυρῆ και λεπτομερῆ νομοθεσία γιά τὴν ἀσφάλεια τῶν πολιτῶν.

αδιαφορεί τώρα όπως ακριβώς και στο 1843 όταν μερικοί μόνο του πήραν τις συνταγματικές ελευθερίες.

Τα σκάνδαλα, οι σπατάλες, οι καταχρήσεις, τα ρουσφέτια, οι αδικίες που γίνονται εις βάρος του τόν αφήνουν αδιάφορο. Είχε πάθει τελεία και καταστρεπτική όμως ανοσία.

Ο Συγκεντρωτισμός ξεπέρασε κάθε λογικό όριο στην Ελλάδα. Η Αθήνα είναι ο υδροκέφαλος που κατατρώνει δηλαδή τη χώρα. Έκατο δλόκληρα χρόνια οι κυβερνήσεις θέλοντας να έχουν κάθε δύναμη στα χέρια τους, για να μπορούν αυτοί να εξυπηρετούν τους φίλους των έμαζευσαν δηλαδή την κρατική μηχανή στην Αθήνα. Στρατιωτικά σχολεία, Ναυτικά σχολεία, Γεωπονικές Σχολές, Πανεπιστήμια, όλες οι υπηρεσίες, νοσοκομεία, στρατός. Η υπόλοιπη χώρα δεν έχει σχεδόν τίποτα. Έτσι είναι εύκολα στην κάθε κυβέρνηση για ρουσφετολογία. Έφθασε σήμερα ο υδροκέφαλος αυτός παραπάνω από έναμιση εκατομμύριο χωρίς να υπάρχει παραγωγική εργασία.

«Τι κάνουν τόσοι άνθρωποι αφού δεν υπάρχει βιομηχανία ρώτησαν σε μία Αμερικανική διάλεξη. Δεν ξέρω απάντησε ο όμιλητής, πλένουν ο ένας τα ρούχα του άλλου» (1).

Η αδιαφορία, ή καθολική αυτή άρρώστια που έχει κυριεύσει τον Ελληνικό λαό εκδηλώνεται σε κάθε πλευρά της Ελληνικής ζωής. Θα μπορούσαμε να φέρουμε χιλιάδες παραδείγματα. Δεν είναι αυτός ο σκοπός μας.

Τα αυτοκινητιστικά δυστυχήματα σε σχέση με τον αριθμό του πληθυσμού και αυτοκινήτων είναι άστρονομικά. Στην Αθήνα τον Ιούνιο του 1957 έγιναν 342 ατυχήματα, πέντε θανατηφόρα.

Υπολογίζοντας την Αθήνα με 30.000 αυτοκίνητα εν συγκρίσει, το Λος Άντζελες, με 2.000.000 αυτοκίνητα και 4.000.000 πληθυσμό, θα έπρεπε να έχει ετησίως περίπου

(1) Αμερικανικός τρόπος έκφρασης. Σημαίνει ότι δεν γίνεται παραγωγική εργασία, απλώς το ένα άτομο εξυπηρετεί το άλλο.

150.000 ατυχήματα 5.000 από αυτά θανατηφόρα. Στην πραγματικότητα το Λος Άντζελες δεν είχε περισσότερα ετησίως από 5.000 δυστυχήματα, και λιγότερα από 500 θανατηφόρα. Ο οδηγός αυτοκινήτου εις την Ελλάδα αδιαφορεί εάν υπάρχει πεζός. Ο πεζός δεν σκέπτεται ότι τα τροχοφόρα του αλλάζουν τον τρόπο της μετακινήσεως και πρέπει να ακολουθηθούν όρισμένους κανόνες ακριβώς για την προστασία του. Το κράτος αδιαφορεί για δηλαδή αυτήν την κατάσταση, και το αποτέλεσμα, ή ζωή κάθε πολίτου και πρό παντός παιδιών και γερόντων είναι καθημερινά σε άμεσο κίνδυνο (1).

Το Δημοκρατικό σύστημα δεν είναι μόνο να μας επιτρέψει να έχουμε άτελειώτες συζητήσεις στα καφενεία και να διαβάζουμε ότι θέλουμε. Έχουν όλοι ελευθερίες αλλά και καθήκοντα. Εάν ο Ελληνικός λαός δεν προαχθεί να πέρνει μέρος και ευθύνες στη δημοκρατική ζωή της χώρας του, να θέσει το γενικό καλό παραπάνω από το άτομικό του, ή Ελλάδα θα καρκινοβατεί όπως σήμερα.

Η γενική αδιαφορία και ο όπιορτουισμός έχουν κάμει την Ελλάδα όχι χώρα στην όποια εργάζονται οι δυνάμεις της προόδου αρμονικά και σε στενή συνεργασία, αλλά μία ζούγκλα εις την όποια ο καθένας τραβάει για το προσωρινό προσωπικό του συμφέρον. Έτσι σχηματίζεται ένας τεράστιος φαύλος κύκλος. Ο ελληνικός λαός έχει χάσει το ενδιαφέρον του και δεν προσπαθεί να τον σταματήσει. Αντίθετα ή προσπάθειά του είναι να μπη μέσα στο φαύλο κύκλο για να ώφεληθη κάτι πρόσκαιρο και εις βάρος των άλλων.

(1) Ενώ ξοδεύονται εκατομμύρια για πολυτελείς διακοσμήσεις από την Αθήνα λείπουν φώτα καθοδηγήσεως αυτοκινήτων και πεζών. Αυτό είναι το πρώτο πράγμα που θέλει ο Τουρίστας ιδίως όταν έχει αυτοκίνητο. Του προστατεύει την ζωή του.

Εις τας Ην. Πολιτείας οι μητέρες των παιδιών που πηγαίνουν στα σχολεία αναλαμβάνουν εθελοντικώς να στέκονται σε όρισμένα σταυροδρόμια και ρυθμίζουν την κίνηση των τροχοφόρων, για να αποφεύγονται τα δυστυχήματα.

Από κορίσματα ειδικών επί των δυστυχημάτων με θύματα μικρά παιδιά, τα όκτώ δέκατα όφειλονται σε υπερβολική ταχύτητα των οδηγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μόνον ὀλίγοι ἀπατώνται νομιζόντες ὅτι τὰ χρήματα αὐτὰ εἶναι δι' αὐτοὺς καὶ μέλλωσι νὰ πάθωσι ὅτι καὶ αἱ λίραι τοῦ Δανείου. Ὅτι μὲν κλέπτουσι παντοῦ ὅπου διοικήσις ὑπάρχει εἶναι ἀναμφίβολου. Ἀλλὰ δὲν εὑρίσκειται τόπος εἰς ἐμὲ γνωστὸς ὅπου πλησίον τῶν κλεπτῶν νὰ ὑφίστανται χιλιάδες καὶ χιλιάδες οἰκογενειῶν ἀγαίων, ἀνεστίων, καὶ καταπεινῶν καθὼς ἐν Ἑλλάδι.

Στοχασθῆτε δεσπότη μου ὅτι αἱ ἀθλιαὶ αὐταὶ οἰκογένειαι πάσχουσι ἐξ αἰτίας τῶν κλεπτισάντων ἀρχόντων, ὑπουργῶν κ. λ. π.

Ἐάν δὲν ὑπῆρχε ἡ διαφορὰ τῆς γλώσσης τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ γράμματος εἶναι ἐπίκαιρο σὲ οἰαδήποτε ἐποχὴ ἀπὸ τὸ 1828 μέχρι σήμερα. Ἐγράφη ἀπὸ τὸν Καποδίστρια τὸν Ἰούνιον τοῦ 1828 πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Πίσης. Ὁμιλεῖ περὶ τοῦ πρώτου δανείου τὸ ὅποιον κατεφαγῶθη ἀπὸ τοὺς ὑμετέρους ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ὑμέτεροι δὲν ἐταπεινώθησαν, δὲν παρεδόθησαν στὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ ὅπως ἤλπιζε ὁ πρῶτος κυβερνήτης Καποδίστριας. Ἀπὸ ἰσχυροὶ ἐγίναν ἰσχυρότεροι, ἀπὸ ὀλίγες οἰκογένειες πού τις ὑπελόγιζε ὁ Καποδίστριας, ἐγίναν διακόσιες.

Ἡ πρόσδοσις τῶν δανείων πολὺ ὠφέλιμος καὶ ἐπικερδῆς καὶ ἔτσι ἡ ἴδια ταχτικὴ τὴν ὁποίαν δὲν πρόφθασι ὁ προῶρος ἐκλείψας Καποδίστριας νὰ καταστρέψῃ, ἐπεκράτησε.

Τὸ νέο Ἑλληνικὸ ἔθνος ἐστηρίχθη στὰ δάνεια. Δάνεια τὰ ὅποια δὲν συνέβαλαν εἰς τὴν παραγωγικότητα καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ λαϊκοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου. Δὲν ἐβοήθησαν τὸν Ἕλληνα παραγωγό. Δὲν τοῦ ἔδωσαν καλλίτερα τὰ μέσα τῆς ἐργασίας, μέσα συγκοινωνίας, παραγωγῆς, περισσότερῃ γῆ, καλλίτερα σκίτια, ἐργαλεῖα, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ἀλλὰ διαρκῶς ἐχρησιμοποιοῦντο γιὰ μεγαλύτερο πλουτισμὸ τῶν «κλεπτισάντων ἀρχόντων, ὑπουργῶν, καπετανσίων» οἱ ὅποιοι σήμερα ἐξελίχθησαν καὶ φέρουν ἄλλα ὀνόματα μεγαλέμποροι, βιομήχανοι, χρηματισταί, τραπεζίται, προμηθευταί, ὑπουργοὶ ἢ πολιτικοί, μὲ γενικώτερη ὀνομασία.

Τὰ κρατικὰ οἰκονομικὰ μπορεῖ νὰ φαίνονται στὸν κάθε ἀπλοῦ ἀνθρώπο πολὺπλοκα θέματα πού ἀπαιτοῦν εἰδικὴ καὶ μεγάλη μόρφωση. Σ' αὐτὸ συντελεῖ καὶ ἡ κρατικὴ μηχανή, ἡ ὁποία σκεπάζει τὰ ἀπλὰ οἰκονομικὰ μὲ μᾶλλον μυστηριώδεις καὶ ἀκατανόητες ὀνομασίες. Ἐχομε λοιπὸν συμφητισμοὺς, ἐπενδύσεις, χρεωλύσια, ἐπιτόκια, παγωμένες πιστώσεις, ὁμόλογα, τιμάρηθμους, καλύμματα. Χάνεται κανεὶς στὰ πολυγραμμένα αὐτὰ θέματα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὰ οἰκονομικὰ ἐνὸς μικροῦ κράτους ὅπως ἡ Ἑλλάδα, εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τὰ οἰκονομικὰ μιᾶς μικρῆς ἐπιχειρήσεως. Πιὸ ἀπλὰ σὰν μιὰ ἀγροτικὴ οἰκογένεια.

Ὅταν ὁ ἀγρότης παρέλαβε ἕνα κατεστραμμένο χτήμα, φυσικὰ ἤθελε κάποια χρηματικὴ βοήθεια γιὰ νὰ ἀρχίσῃ. Παίρνει λοιπὸν ἕνα δάνειο ἀπὸ κάπου. Τὸ δάνειο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν ἀγρότη καὶ νὰ ἀποδώσῃ σὲ τρόπο ὅστε τὸ χτήμα νὰ δώσῃ καλλίτερη καὶ περισσότερη παραγωγή, νὰ κερδίσῃ ὁ ἀγρότης καὶ τοῦ μείνῃ νὰ πληρῶσῃ καὶ τὸ χρέος.

Ἐάν ὅμως ὁ ἀγρότης καταπατήσῃ τὸ δάνειο αὐτὸ χωρὶς νὰ καλλιτερεύσῃ τὴν παραγωγή, τὸν ἄλλο χρόνον θὰ εἶναι χειρότερα γιὰτὶ θὰ εἶχε τὸ βάρος τοῦ δανείου. Δυνατὸν νὰ πάρῃ καὶ ἄλλο δάνειο καὶ τὸ κατασπαταλήσῃ καὶ αὐτὸ. Τότε εἶναι κοντὰ στὴ χρεωκοπία. Πρῶτα πρῶτα χάνει τὴν πίστη, κανεὶς δὲν τὸν ἐμπιστεύεται. Ἀπὸ ὅ,τι

παράγει πληρώνει μεγάλους τόκους για τὰ δάνεια και τὸ ἀποτέλεσμα; Ἐάν δὲν χάση τὸ χτῆμα, θὰ εἶναι βουτηγμένος σὲ μεγάλη φτώχεια.

Ἀντίθετα τώρα ἐάν τὰ δάνεια αὐτὰ τὰ ἐτοποθετοῦσε μέσα στὴν περιουσία του μὲ προσοχή και καλοὺς ὑπολογισμούς, ἢ περιουσία του θὰ ἐκαλλιτέρευε, θὰ εἶχε ἀνώτερη ποιότητα και περισσότερη παραγωγή. Θὰ ἐκέρδιζε ἄρκετὰ νὰ πληρῶνῃ τὸ χρέος και περνᾷ καλά. Ἴσως εἶχε και οἰκονομίες τίς ὁποῖες πάλι διέθετε μέσα στὴν περιουσία του για νὰ τὴν καλλιτερεύῃ ἀκόμα. Στὴ δευτέρα περίπτωση ὁ ἀγρότης εἶναι καλὸς νοικοκύρης. Τὸ χωριὸ τὸν σέβεται, δάνειο μπορεῖ νὰ πάρῃ εὐκολα και μὲ εὐνοϊκοὺς ὄρους, ἔχει πίστη και γενικὰ καλλιτερεύει τὴν θέσῃ του.

Στὴν πρώτη περιπτώσει ὁ ἀγρότης ποὺ κατεσπατάλησε τὸ δάνειο και δὲν τὸ ἐχρησιμοποίησε για παραγωγικοὺς σκοποὺς, δὲν ἔχει πίστη στὸ χωριὸ, οὔτε ὑπόληψη, περνᾷ φτωχικὰ και κινδυνεύει διαρκῶς νὰ χάσῃ τὸ χτῆμα.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τὸ 1912 ἐννεμήντα ὀλόκληρα χρόνια. Τὰ πρῶτα δάνεια δικαιολογοῦνται, ἢ χώρα ἦταν ἐρημωμένη, ὁ τόπος κατεστραμμένος ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση. Τὰ δάνεια ὁμῶς δὲν ἐχρησιμοποίηθησαν στὴν παραγωγή, δὲν ἐμπῆκαν για νὰ προαχθῇ ἡ οἰκονομία, ὁ πλοῦτος τῆς χώρας, για νὰ δημιουργηθῇ μεγαλύτερος πλοῦτος.

Ἔτσι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μετὰ ἀπὸ κάθε δάνειο βρισκόνταν σὲ χειρότερη κατάσταση. Γιατί ἐνῶ δὲν τοῦ προσέφερε τὸ κράτος καμμία βοήθεια για νὰ καλλιτερεύῃ οἰκονομικὰ τὴ θέσῃ του, τοῦ ἐζητοῦσε μεγαλυτέρους φόρους. Μεγάλωναν οἱ φόροι, ἐχειροτέρευε ἡ ζωὴ τοῦ Ἑλληνα.

Ἄλλὰ ποῦ ἐπήγαιναν τὰ δάνεια; μὲ μιὰ λέξη, σπατάλη. Ἡ Κρατικὴ μηχανὴ εἶναι πάντοτε μεγαλύτερη, ὑπερφορτωμένη μὲ ὑπεραριθμοὺς, χωρὶς παραγωγικὴ δουλειὰ ἀργομισθοὺς, πολλὰ ἄλλα περιττὰ ἐξοδα, μεγαλύτερα ἀπὸ ὅ,τι μπορεῖ νὰ ἀνθέξῃ τὸ κράτος. Στρατιωτικὰ και Ναυτικὰ ἐξοδα μεγάλα και χωρὶς ἀπόδοσῃ. Μεγάλοι τό-

κοι προηγουμένων δανείων. Κέρδη ὀθέμιτα ἀπὸ εὐνοουμένους τῆς πολιτικῆς.

Τὰ δάνεια ὁμῶς αὐτὰ ἐσκλάβωσαν οἰκονομικῶς τὴν χώρα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ πήγαινε για ἐπιπληρωμὴ δανείων.

Πολλὲς φορὲς ὁ προϋπολογισμὸς δὲν ἐφθανε και τότε τὸ κράτος ἐπαίρνε και ἄλλο δάνειο για νὰ πληρῶσῃ τοὺς τόκους. Ἔτσι ἐδημιουργήθηκε ἕνας φαῦλος κύκλος. Τὰ περισσότερα ἐσοδα πηγαίνανε για τὰ δάνεια, τὰ δάνεια μεγαλώνανε. Ὁ λαὸς πληρώνει μεγάλους φόρους ὄχι για νὰ διατεθοῦν για τὴν πρόοδο τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ για νὰ πληρωθοῦν τὰ χρέη.

Ἐφ' ὅσον ἡ παραγωγικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἐμεγάλωνε ἢ εἰσπραξίς μεγαλυτέρων φόρων ἦτανε δύσκολη, και ἔτσι τὸ κράτος ἐφθανε στὴ χρεωκοπία. Ἡ χρεωκοπία για ἕνα κράτος εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἴδια περίπτωση μὲ τὴ χρεωκοπία μιᾶς ἐπιχειρήσεως.

Ἡ πίστις χάνεται, ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασῃ τοῦ κράτους χάνει τὴν ἀξία του. Τὸ νόμισμα ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν διεθνῆ ἀγορὰ, και τὴν ξένη κυκλοφορία, κανεὶς δὲν τὸ θέλει. Τὰ χρεώγραφα πουλιοῦνται σὲ ἐξευτελιστικὰς τιμές, τὸ ἐμπόριο σταματᾷ διότι φυσικὰ δὲν ὑπάρχει ἡ πίστις και πίστωσις. Ὅπως μιὰ ἐπιχειρήσις ἔτσι και τὸ κράτος προσπαθεῖ σπασμωδικὰ νὰ θεραπεύσῃ κάπως τὴν κατάστασῃ. Τίποτα ὁμῶς δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ἐκτὸς τοῦ νὰ ξεπεράσῃ τὸ δύσκολο αὐτὸ οἰκονομικὸ σημεῖο εἰς βάρος τοῦ λαοῦ. Μεγαλύτερος φόρος στὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης, τὰ ὁποῖα πρέπει ὅπως ὅποτε νὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ κόσμος. Αὐτὸ φυσικὰ μεγαλώνει τὴ φτώχεια, γιατί μὲ τὰ ἴδια χρήματα ἀγοράζουν λιγώτερα εἶδη πρώτης ἀνάγκης.

Μεγαλυτέρους φόρους σὲ εἰσοδήματα ποὺ και αὐτὸ σημαίνει φτώχεια. Περιορισμὸς τῶν κρατικῶν ἐξόδων. Αὐτὸ ἦταν ἡ συνηθισμένη οἰκονομικὴ πολιτικὴ στὴν Ἑλλάδα. Συνήθως πάσιμο φτωχῶν ὑπαλλήλων, ἐλάττωσις τῶν μισθῶν, κλείσιμο σχολείων, περιορισμὸς οἰκονομικῶν

άρωγων σὲ ὀργανισμοὺς ὑγείας καὶ περιθάλψεως, σὲ δήμους καὶ κοινότητες. Σταμάτημα μικρῶν ἔργων δημοσίας ὠφελείας.

Ἡ δευτέρα προσπάθεια γιὰ νὰ ξεφύγη τὸ κράτος ἀπὸ τὴν χρεωκοπία ἦταν ἡ συνέχεια τοῦ φαύλου κύκλου τοῦ δανεισμοῦ. Δηλαδή δάνειο γιὰ νὰ πληρωθοῦν οἱ τόκοι καὶ μείνη καὶ κάτι γιὰ τὸ δημόσιο ταμεῖο (1).

Ἄλλὰ καθὼς ἐξηγήσαμε παραπάνω, ἓνα κράτος τὸ ὁποῖον βρίσκεται σὲ κακὴ οἰκονομικὴ κατάστασιν καὶ γυρεύει καὶ ἄλλο δάνειο, εἶναι σὰν τὸν ἰδιώτη ὁ ὁποῖος κατεσπατάλησε ὅ,τι μπορούσε, ἔχει χρεώσει τὴν περιουσία του, ἔχει κακὴ πίστη, καὶ βγαίνει πάλι στὴν ἀγορὰ ζητώντας καὶ ἄλλο δάνειο. Εἶναι φυσικὸ ὅτι κανένας σοβαρὸς οἰκονομικὸς Ὄργανισμὸς δὲν θέλει τέτοιο πέλᾶτη. Ὁ ἰδιώτης αὐτὸς ἀναγκαστικὰ θὰ καταφύγη στὰ χέρια τοκογλύφων οἱ ὁποῖοι θὰ τοῦ δώσουν μικρὸ δάνειο μὲ βαρεῖς ὄρους ὥστε νὰ βγάλουν τὰ χρήματά τους τὸ γρηγορότερο καὶ εἰσπράττουν μέγα κέρδος. Αὐτοὶ ὄχι στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ διεθνῶς ὀνομάζονται οἰκονομικὰ σκυλόψαρα. Ἡ Ἑλλάδα λοιπὸν στὴ διεθνή οἰκονομικὴ ἀγορὰ παρουσιάζονταν ἀκριβῶς ὅπως ὁ χρεωκοπημένος ἰδιώτης. Χωρὶς πίστη, καὶ χρεωκοπημένη, μὲ μικρὰς οἰκονομικὰς δυνατότητες, ὀπισθοδρομημένη παραγωγή, πολιτικὴ ἀστάθεια, ἐσωτερικὰς διαμάχες. Κάθε σοβαρὸς οἰκονομικὸς Ὄργανισμὸς δὲν ἦταν διατεθειμένος νὰ διαθέσῃ δάνειο μὲ λογικοὺς ὄρους σὲ τέτοια χώρα.

Ἐπῆσε λοιπὸν ἡ Ἑλλάδα στὰ διεθνή αὐτὰ τραπεζικὰ σκυλόψαρα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐδίδαν δάνεια μὲ καταθλιπτικοὺς ὄρους (2).

(1) Τὸ πρόγραμμα τοῦτο μονομερῶς ἀντιφασουλκοκρατικὸν καὶ οὐχὶ γενικῶς ἀναγεννητικὸν διὰ τὴν χώραν δὲν ἦτο βεβαίως δυνατόν νὰ προσδώσῃ λύσεις δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλάς ὡδηγεῖτο ἤδη κατὰ κρημνῶν ἐξ αἰτίας τῆς μὴ ὑπάρξεως ἰστέον πόρων πλὴν τῶν δανείων τὰ ὁποῖα παρεῖχον ἰκμάδας τινὰς ζωῆς εἰς τὸν δημοσιονομικὸν κορμὸν δίκην μεταγγίσεως αἱμάτων εἰς ἐτοιμοθάνατον ὄργανισμὸν.

(Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος — Βέη, Σελίς 302).

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει ἐλαφρὰ καὶ ἐπιπόλαιη ἀντίληψη τῶν δανείων καὶ ποτὲ δὲν ἀντέδρασε στὴν πολιτικὴ αὐτῆ.

Οἱ πολιτικοὶ κυρίως τῶν ἐκάστοτε κυβερνήσεων κλίνουν στὴν προσωρινότητα. Νὰ πάρουν ὅπωςδήποτε δάνειο γιὰ νὰ δοθῇ μιὰ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις κατὰ τὸ διάστημα τῆς θητείας τους. Ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸ μέλλον. Μιὰ μεγάλη μερίδα λαοῦ ἀδιαφορεῖ τελείως, κυρίως ἀπὸ ἀμάθεια (3).

Ἡ ἄλλη καὶ χειρότερη μερίδα εἶναι οἱ κοινῶς λεγόμενοι «ἐξυπνάκηδες». Αὐτοὶ νομίζουν ὅτι ὠφέλεια ἔχει ἡ χώρα ἀπὸ τὰ δάνεια, ὅτι καλὸ εἶναι νὰ παίρνης ὅ,τι σοῦ δίνουν, ὁποῖος ἔχει θὰ χάσῃ, ὅτι γρήγορα ἢ ἄργά ὁ ἐξυπνὸς Ἕλληνας θὰ τοὺς τὰ χαρίσῃ, κατὰ τὴ λαϊκὴ ἔκφραση (4).

(3) Τὸ Προπολεμικὸν Δημόσιον χρέος τῆς Ἑλλάδος ὑπολογίζεται εἰς τὸ STATEMENT'S YEAR BOOK 1957, Σελίς 1075.

Ἔντοκα Δάνεια :	Χρυσὰ φράγκα	933.528.000
» »	Λίρες Ἀγγλίας	30.310.000
» »	Δολάρια	70.728.000
» »	Γαλλικὰ φράγκα	135.955.000
» »	Χρυσὰ μάρκα	8.324.000
» »	Σουηδικὰς κορώνας	1.414.000
Ἐσωτερικὰ δάνεια προπολεμ.	Δραχμάς	650.000.000
» »	» »	5.083.530.297

Ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀκριβής, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μικρότερα δάνεια.

(4) Ὑποθέσουμε ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἡ Σουηδία, ἡ Ἀμερικὴ ἐπρόκειτο νὰ συναφῶν ἐξωτερικὸ δάνειο. Τὸ ζήτημα αὐτὸ θὰ ἔλθῃ στὴ Βουλὴ, θὰ συζητηθῇ ἀπὸ ὅλες τῆς πλευρῆς, θὰ γίνων ἐπιτροπῆς αἱ ὁποῖαι θὰ ζητήσουν γνώμας ἐδικῶν. Αἱ συνεδριάσεις τῶν ἐπιτροπῶν θὰ εἶναι ἐλεύθερες εἰς τὸ κοινόν. Πολλοὶ πολῖται θὰ πάρουν μέρος στὸ θέμα. Πολλοὶ θὰ στέλνουν γράμματα στοὺς πολιτικοὺς τους μὲ τὰς ἰδέας των ἐπὶ τοῦ δανείου. Αἱ ἔφημερίδες θὰ δημοσιεύσουν τὴ γνώμη τους καὶ τὴ γνώμη πολλῶν μερίδων. Σὲ μικρὸ διάστημα τὸ ζήτημα αὐτὸ τοῦ δανείου θὰ ἐξονυχισθῇ ἀπὸ ὅλες τῆς πλευρῆς καὶ ἓνα μὲ γάλο μέρος τοῦ λαοῦ θὰ κατατοπισθῇ.

(4) Ἐπὶ πρωθυπουργίας τοῦ στρατηγοῦ Γ. Κονδύλη σὲ συνεδρίαση τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου συνεζητεῖτο ὁ τόκος καὶ ἄλλοι ὄροι δανείου τοῦ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ συναφῇ ἡ Κυβέρνησις. Ὁ Κονδύλης ἀνεπαύετο μὴ δίδων καὶ μεγάλην προσοχὴν εἰς τὴν συζήτησιν. Σὲ

Ἡ μερίδα αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀνάμεσα στὸν κόσμον ποὺ διαβάζει καὶ ἀντιλαμβάνεται.

Θὰ ἦταν πολὺ καλλίτερα γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος, ἐὰν οἱ πολιτικοὶ ἀκολουθοῦσαν τὴν ἀπλὴ σοφὴ γνώμη τῶν παλαιῶν: «Ἄλλοίμονο σὲ ὅποιον δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μόνος του». Ἄλλοίμονο στίς διεθνεῖς οικονομικὲς κλίκες, ἐὰν ἓνα κράτος, ἢ ἰδιώτης μποροῦσε εὐκολὰ νὰ φάῃ ἓνα δάνειο γιὰ τὸ ὅποιον ὑπογράφει τοὺς ὄρους. Ἔτσι εὐκολὰ τὰ βλέπουμε ἀπὸ ἀμάθεια. Κλεισμένοι μέσα στὸ στενὸ περιβάλλον τῶν ὄρων τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, δὲν μποροῦμε νὰ σχηματίσουμε εἰκόνα τοῦ πῶς ἐργάζονται τὰ μεγάλα οικονομικὰ σκυλόψαρα, καὶ πῶς караδοκοῦν γιὰ τίς εὐκαιρίες αὐτὲς ποὺ θὰ ὀρμήσουν καὶ θὰ ἀρπάξουν ὅπως ἀκριβῶς τὰ σκυλόψαρα. (1)

Οἱ τραπεζιτικοὶ ὀργανισμοὶ οἱ ὅποιοι εἰδικεύονται σὲ κρατικὰ δάνεια ἔχουν ἱστορία ἀπὸ τὸ μεσαίωνα. Οἱ περισσότεροὶ διαθέτουν ἰσχυρὰ μέσα καὶ ἔχουν καὶ κρατικὴ ὑποστήριξη. Μεγάλα ἐπιτελεῖα ἀπὸ εἰδικοὺς ἐπιστήμονας ἀναλύουν τὴν οικονομικὴ κατάσταση τοῦ κάθε κράτους, ἢ ἐταιρείας ἢ ὁποῖα γυρεύει δάνειο. Σὲ χώρες μὲ καλὸ οικονομικὸ καὶ πολιτικὸ παρελθὸν μακριὰ ἀπὸ πολέμους καὶ ἐσωτερικὲς διαμάχες, τὰ δάνεια δίδονται μὲ καλλιτέρους ὄρους καὶ πλέον μακροπρόθεσμα. Σὲ χώρες ποὺ

μιά στιγμή τοὺς διέκοψε: «Τὶ συζητᾶτε, εἶπε, κύριοι γιὰ τὸν τόκο. Θὰ πάρουμε τὸ δάνειο καὶ θὰ τοὺς φάμε τὸν τόκο, τὸ ἐπιτόκιο, καὶ τὸ κεφάλαιο». Αὐτὴ τὴν ἀντίληψη περὶ οικονομικῆς πολιτικῆς εἶχε ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος. (Ἀνεπίσημος προφορικὴ περιγραφή δημοσιογράφου προσωπικοῦ φίλου τοῦ στρατηγοῦ Γ. Κονδύλη).

(1) Ὅταν ἐγένοντο αἱ διαπραγματεύσεις γιὰ τὸ πρῶτον δάνειο ἀποκαταστάσεως προσφύγων, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀμερικανικοῦ Οἴκου Μόργκαν ἀγανακτισμένος ἀπὸ τοὺς ἐπαχθεῖς ὄρους ποὺ ἤθελαν νὰ ἐπιβάλουν οἱ Ἄγγλοι δανισταί, ἐφοβήρισε ὅτι θὰ ἀποχωρήσῃ καὶ συννενοηθῇ μὲ Ἀμερικανικοὺς Οἴκους γιὰ τὸ δάνειο: «Τὶ γυρεύετε κύριοι εἶπε, ἔχετε τρεῖς φορές περισσότερα κεφάλαια ἀπὸ τὸ δάνειον διὰ ἐγγύησιν. Στὴν πραγματικότητά δανείζετε Ἑλληνικὰ κεφάλαια μὲ μεγάλους τόκους». (Ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Βέη. Σχετικὸν μὲ προσφυγικὸν δάνειον κεφάλαιον.)

εἶναι σὲ κακὴ οικονομικὴ κατάσταση, ἀστάθεια πολιτικὴ καὶ ἄλλες ἀνωμαλίες, τὰ δάνεια δίδονται περισσότερον βραχυπρόθεσμα καὶ μὲ βαρεῖς ὄρους. Εἶναι πολὺ φυσικὸ αὐτὸ στοὺς οικονομικοὺς νόμους, γιὰτὶ οἱ ὁμολογιόχοι καὶ μέτοχοι τοῦ δανειστικοῦ ὀργανισμοῦ δὲν δέχονται νὰ δώσουν δάνειο μὲ μικρὸ κέρδος, ἐφ' ὅσον τὰ λεφτὰ τοὺς διατρέχουνε κάποιο κίνδυνο. Δηλαδή ἡ πίστις εἶναι ἀντίστρόφως ἀνάλογος πρὸς τὸ κέρδος. Χώρες ποὺ τὸ δάνειο εἶναι σίγουρο διότι ἔχουν καλὸ οικονομικὸ παρελθὸν ὅπως ἡ Ἑλβετία, ὁ Καναδὰς, ἡ Φινλανδία, πέρνουν εὐκολὰ δάνειο μὲ λογικοὺς ὄρους. Σὲ χώρες ὅπως τὰ προπολεμικὰ Βαλκάνια ἢ μερικὲς δημοκρατίες τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ δάνειο πρέπει νὰ ξεπληρωθῇ γρήγορα οὕτως ὥστε νὰ κινδυνεύουν μόνον τὰ κέρδη, καὶ αὐτὰ νὰ εἶναι μεγάλα γιὰ νὰ ἐλκύσουν τοὺς ὁμολογιούχους.

Ἐνα δάνειο στὴν Ἑλλάδα κάτω ἀπὸ τοὺς πλέον δυσμενεῖς ὄρους ἔπρεπε νὰ ἀποκομίσῃ κέρδος τοῦλάχιστο ἓνα στὸ ἓνα σὲ πολὺ μικρὸ χρονικὸ διάστημα. Σὲ εὐνοϊκοὺς γιὰ τοὺς τραπεζίτες ὄρους, ἓνα δάνειο μποροῦσε νὰ ἀφήσῃ κέρδος πέντε καὶ ἕξη στὸ ἓνα σὲ διάστημα δεκαπέντε τὸ πολὺ ἐτῶν.

Ὅταν δίδεται ἓνα δάνειο ἑκατὸ ἑκατομμυρίων δραχμῶν καὶ ὑπογράφεται ἡ συμφωνία, ὁ ἀφελὴς πολίτης νομίζει ὅτι πραγματικῶς τὸ κράτος ἔλαβε ἑκατὸν ἑκατομμύρια δραχμές. Στὴν πραγματικότητά ὅμως εἶναι πολὺ λιγώτερα. Ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ ποσὸν τοῦ δανείου θὰ ἀφαιρεθοῦν προκαταβολικῶς ὠρισμένοι τόκοι, μεγάλες προμήθειες, ἐξωγκωμμένα ἐξοδα ἐξυπηρετήσεως δανείου. Ἔτσι τὸ ποσὸν κατεβαίνει κατὰ τὸ ἓνα πέμπτο μέχρι τὸ ἓνα τέταρτο τοῦ ἀρχικοῦ ποσοῦ. Τὶς περισσότερες φορές κρατοῦνται καὶ προκαταβολικῶς δόσεις καὶ τόκοι ἀπὸ προηγούμενα δάνεια, σὺν τίς κρατήσεις τοῦ δανείου ποὺ δίδεται τελικῶς πολὺ μικρὸ ποσὸν μπαίνει στὴ χώρα. (1).

(1) Ἐπὶ πρωθυπουργίας Κωλέττη δάνειον ὀνομαστικῆς ἀξίας 800 χιλ. λιρῶν ἀπέφερε 422 χιλ. λίρας. Δεύτερον δάνειον ὀνομαστικῆς ἀξίας 2.000.000 λιρῶν ἀπέδωκεν 230 χιλ. λίρας. Τὰ ὑπόλοιπα ἐκρατήθησαν διὰ προμήθειες, ἐξοδα, τόκους καὶ χρεωλύσια.

(Ἱστορία Ἀσιπρέα, Τόμος Α')

Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ διάστημα 1880—1890 ὁ Τρικοῦπης ἐπραγματοποίησε 7 ἑξωτερικὰ δάνεια μὲ ὀνομαστικὸ ποσὸν 643.000.000 Γαλλικῶν φράγκων. Στὴν πραγματικότητά ὅμως πῆρε μόνον τὸ ποσὸν τῶν 463.000.000. Τὴν ἴδιαν δεκαετίαν τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ἐπλήρωσεν 455.000.000 φράγκων. Ἀπίστευτο φαίνεται καὶ ὅμως εἶναι ἀληθινόν. Τίποτα δὲν πῆρε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον. Ἐπερνε δάνεια γιὰ νὰ πληρώσῃ τὰ προηγούμενα. Πλήρωσε σχεδὸν ὅ,τι πῆρε καὶ ἔμεινε καὶ χρεωμένον 505.000.000 φράγκα. Ἀπηλιτισμένος ὁ Τρικοῦπης ἔπερνε τὸ ἕνα δάνειον γιὰ νὰ πληρώσῃ τὸ ἄλλο καὶ στὸ τέλος χωρὶς νὰ πάρῃ σχεδὸν τίποτα ἐχρέωσε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον μὲ μισὸν δισεκατομμύριον φράγκα⁽¹⁾.

Ἐτριβαν τὰ χέρια τους οἱ τοκογλύφοι καὶ τραπεζίτες τῆς Εὐρώπης μπροστὰ σὲ τέτοια εὐκολὰ κέρδη.

Τὸ 1892 ἐγίνε ἡ συμφωνία ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση Σωτηροπούλου—Ράλλη μὲ τὸν Ἀγγλικὸ Οἶκο Χάμπρο γιὰ δάνειον ἑκατὸ ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Πραγματικὰ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν θὰ ἔπερνε τίποτα, πλὴν ὁμολογίης τοῦ

(1) Ὁ Χαρίλαος Τρικοῦπης 1880—1890 ἔκαμε μιὰ προσπάθεια νὰ φέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀστική πρόοδο, ἰδίως ἐπὶ τὴν κοινωνία καὶ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις. Ἡ σπατάλη ὅμως καὶ ἡ ἀσυνειδησία τῆς κομματικῆς πολιτικῆς ἔρριξαν τὴν χώρα σὲ μεγάλα δάνεια μὲ τοκογλυφικοὺς ὅρους.

Τὸ περισσότερο χρήμα ἐσπαταλήθη καὶ ἐλαχίστη πρόοδος ἐγένετο. Ὁ λαὸς ἐφορολογήθη ἀγρίως χωρὶς νὰ τοῦ ἀποδοθῇ τίποτα. Τὰ μικρὰ ἔργα ποὺ ἐγίνον ἐπὶ Τρικοῦπη, μποροῦσαν νὰ γίνον μὲ τὸ ἕνα δέκατον τῶν ὄσων ἐδανείσθη, ἐὰν ὑπῆρχε πολιτικὴ εὐσυνειδησία καὶ ὀργάνωσις.

Τελευταία ὁ Τρικοῦπης παρητήθη ἀπὸ διαφωνία μὲ τὸ Παλάτι. Τὸν ἐπέεραξε δὴθεν μιὰ τυπικὴ παρατυπία τοῦ τότε διαδόχου Κωνσταντίνου. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐπειράχθηκε ἀπὸ τὸ δυσβάστακτον χρέος ποὺ ἔφερε στὸν Ἑλληνικὸν λαόν, παρητήθη ἀπὸ συναισθηματικούς λόγους. Αὐτὸ ὅμως ἦταν ἡ φαινομενικὴ αἰτία. Στὴν πραγματικότητα ὁ Τρικοῦπης παρητήθη γιὰτὶ εἶχε φέρει τὴν χώρα σὲ οἰκονομικὸ ἀδιέξοδον.

Ἦτο προφανὲς ὅτι ὁ Χ. Τρικοῦπης ἔδραττεν ὡς εὐκαιρίαν τὸ πολιτικὸν ἐκεῖνο ἐπεσόδιον ὅπως ἀποχωρήσῃ εὐσχημῶς τῆς ἀρχῆς,

νέου δανείου SCRIPS μὲ τίς ὁποῖες θὰ ἐπλήρωνε τὰ τοκοχρεωλύσια τῶν παλαιῶν δανείων. Ἐπρόκειτο δὲ καὶ τὸ δημόσιον νὰ καταβάλλῃ εἰς χρήμα διύμιση ἑκατομμύρια δραχμῆς γιὰ προμήθεια τοῦ ψεύτικου αὐτοῦ δανείου. Τὸ σκάνδαλον ἀπεκαλύφθη ἀπὸ ξένους προπαντὸς οἰκονομικούς κύκλους, ἔπεσαν ἡ Κυβέρνησις, ὁ δὲ παραλαβὼν Τρικοῦπης ἠκύρωσεν τὴν συμφωνίαν⁽¹⁾.

Ἡ ὅλη αὐτὴ κατάστασις ἔφερε τὰ ἀνάλογα ἀποτελέσματα. Τὸ 1897 ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μῆκε κάτω ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸν ἔλεγχον τῶν ξένων.

Ἡ Δανειακὴ πολιτικὴ ἐξηκολούθησε μέχρι τὸ 1940. Πάντοτε οἱ πολιτικοὶ γυρεύανε δάνεια ἀλλὰ πέρνανε τότε μόνον ὅταν οἱ δανεισταὶ ἦσαν βέβαιοι γιὰ τὴν πληρωμὴν καὶ μὲ καλὸ κέρδος. Τὰ ὅπλα μὲ τὰ ὁποῖα πολεμήσαμε στὸν πρῶτον πόλεμον στὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων ἐχρεωθήκα-

διότι ἡ Κυβέρνησις προσέκρουσε κατ' ἀκατανικήτων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν δυσκολιών. (*Ἱστορία Ἀσπρίας, Τόμος Β' σελίς 202*).

Στὶς ἐπόμενες ἐκλογὰς κατεψηφίσθη ἀγρίως καὶ ἔχασε καὶ ἀπὸ βουλευτῆς. Ἀκολουθῶντος τὸ παράδειγμα τῶν ἠγεμόνων τῆς ἐποχῆς ἀνεχώρησε καὶ διέμενε μόνιμως εἰς Γαλλίαν. Ἡ Ἑλλάς ἦταν καλὸς τόπος διαμονῆς γιὰ τὸν Τρικοῦπη μόνον ἐφ' ὅσον ἦτο Πρωθυπουργὸς ἢ ἀρχηγὸς Κόμματος. Φεύγοντας ἄφησε οἰκονομικὰς πληγὰς ἀπὸ τίς ὁποῖες καὶ σήμερον ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς φέρνει βαθεῖα σημάδια.

Τὸ ἀγαλμὰ τοῦ ποζάρει ἐμπρὸς τὴν Παλαιὰν Βουλὴν. Γραμμένῃ ἐπάνω εἶναι μιὰ ἀκατανόητη φράσις τὴν ὁποῖα κάποτε ἐν τῇ ρύμῃ τοῦ λόγου τοῦ εἶπε: «Ἡ Ἑλλάς προώριστα νὰ ζήσῃ καὶ οὐκ ἄζήσῃ». Ἀσφαλῶς τότε ἐὰν τοῦ ἐζητήτο ἡ ἔννοια τῆς φράσεως αὐτῆς, δὲν θὰ ἤξερε καὶ ὁ ἴδιος πῶς νὰ τὴν ἐξηγήσῃ. Ἐνα σχῆμα λόγου χωρὶς νόημα. Τὶ ἐννοοῦσε ἡ Ἑλλάς θὰ ζήσῃ; Δὲν πεθαίνουν τὰ κράτη, διότι δὲν εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ Ταμερλάνου καὶ τοῦ Γκέκις Κάν, ὅταν ὁ νικητῆς ἐσοκότανε ὅλους τοὺς ἠττημένους. Τὰ κράτη ἐπὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρικοῦπη χωρὶς πολέμους τὰ ὑπεδούλωναν οἰκονομικὰ, καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμε καὶ ὁ Χ. Τρικοῦπης. Ὑπεδούλωσε τὴν Ἑλλάδα οἰκονομικὰ. Τὸ πρόβλημα δὲν ἦταν ἐὰν ζήσῃ ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ πῶς θὰ ζήσῃ καλλίτερα. Ἐὰν τότε ὁ Τρικοῦπης ἐφήρμοζε καλλιτέραν οἰκονομικὴν πολιτικὴν, οὐκ ἔθετε γερεὰς βάσεις αἱ ὁποῖαι θὰ εἶχαν ἐπίδραση μέχρι σήμερον.

(1) Τότε ἐξεδόθη καὶ ἡ ἐφημερίδα Σκριπ, καὶ ἡ λέξις σκριπ ἐγένετο συνώνυμος μὲ τὴν λέξιν λοβιτοῦρα, καὶ κλεισιὰ.

νε με μεγάλο τόκο. Από το 1930 μέχρι το 1940 η Ελλάδα πλήρωνε στην Αγγλία τόκους επί των δανείων από τριάντα μέχρι σαράντα τοις εκατό.

Από το 1925 μέχρι το 1940 το ένα τέταρτο του προϋπολογισμού πήγαινε για την πληρωμή χρεών. Δεν έχουμε σκοπό εδώ να αναλύσουμε αριθμούς και κοντόλια. Ένα μόνο παράδειγμα. Κάθε χρόνο η Ελλάδα πλήρωνε δια χρέη περίπου δύο δισεκατομμύρια δραχμές προπολεμικές. Μετά ίδια χρήματα θα μπορούσε με καλό ήμερομισθίο της εποχής (100 δραχμών) να εργάζονται όλο το χρόνο σε κοινωφελή έργα εξήντα χιλιάδες εργάτες. Δύο δισεκατομμύρια θα εστοιχίζε μοντέρνος δρόμος από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη. Με το ίδιο ποσό θα έχτιζε η Κυβέρνησις σαράντα χιλιάδες αγροτικές ή εργατικές κατοικίες.

Κάθε χρόνο από της ιδρύσεως του Ελληνικού κράτους οι ξένοι τραπεζίτες έπερναν ένα μεγάλο ποσοστό από τους κόπους του Ελληνικού λαού. Όχι μόνο δεν εύρέθηκαν πολιτικοί να ξετινάξουν από το λαό το τρομερό αυτό οικονομικό βάρος, αλλά τούναντιον ή οικονομική πολιτική όλων ήτανε γύρω από περισσότερα δάνεια.

Δάνεια παρήκανε για την αποκατάσταση των προσφύγων τα οποία έσπαταλήθησαν, έσωτερικά αναγκαστικά δάνεια, κοψίματα χρημάτων. Το 1927 η Κυβέρνησις για να μην δυσαρεστηθή η Αγγλία, από την όποιαν ήλπιζε δάνειον, έδέχθη τους βαρείς δρους της Ηλεκτρικής Εταιρείας Πάουερ (!)

Το 1931 η Ελλάδα έφθασε πάλιν στη χρεωκοπία και ο Βενιζέλος γύριζε τις πρωτεύουσες ζητών δάνειο από τα κράτη για τα όποια έπολέμησεν ως σύμμαχος η Ελλάς. Δάνειον δέν του έδόθη και η Ελλάς πάλιν έχρεωκόπησε.

Η Ελλάδα είχε πάντοτε μικρά πίστιν εις το έξωτερικό. Γελοιοθνται οι Έλληνες όταν συσχετίζουν τα οικονομικά με το συναισθηματισμό. Μπορεί να πολέμησε με

(!) Περί Πάουερ ίδε άλλον Κεφάλαιον.

τους συμμάχους ο Ελληνικός λαός, να προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες και έχυσε άφθονο αίμα. Ζοθμε όμως σε άστικό σύστημα. Όταν έρχεται το ζήτημα στο οικονομικό, δέν ενδιαφέρει τον Τραπεζίτη, πως πολέμησες και τι θυσίες προσέφερες. Πολλοί νομίζουν ότι επειδή η Ελλάς πολέμησε ήρωικά θα της ποθνε οι σύμμαχοι: «Πάρε δσα χρειάζεσαι και μη στενοχωρησαι». Δεν συμβαίνει όμως ποτέ αυτό με κράτη όπως δέν συμβαίνει και με άτομα στην κοινωνία. Ο δανειστής, μια Τράπεζα, ένας τοκογλύφος δέν θα εξετάση το ήρωικό παρελθόν του δανειζομένου, θα εξετάση τί δυνατότητες υπάρχουν για να πληρωθή το δάνειο και οι τόκοι. Επίσης θα εξετάση και το οικονομικό παρελθόν του δανειζομένου, δηλαδή την πίστιν. Επί τη βάσει των δύο αυτών παραγόντων θα δώση δάνειον.

Ο πρώην έχθρος, παίρνει περισσότερα χρήματα, πολύ εύκολότερα, με μικρότερο τόκο και καλλίτερους δρους πληρωμής, εάν έχη την πίστιν, ή όποια εξαρτάται από όρισμένες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες (!).

Από δσα δάνεια έλαβε η Ελλάς τα περισσότερα έδόθησαν όνομαστικώς μόνον. Έκρατείτο το μεγαλύτερο μέρος για απόσβεση τόκων και κεφαλαίων από προηγούμενα δάνεια. Έτσι έφθασε εποχή που οι ξένοι όρίζουν δ,τι προ-

(!) Δάνεια εις έκατομμύρια δολάρια δοθέντα από το 1945 μέχρι το 1953 υπό της Διεθνούς Τραπεζής EXPORT-IMPORT BANK.

Γαλλία	1.445	
Ίταλία	136	Πρώην έχθρικά κράτη όπως η Αυστρία,
Γιουγκοσλαυία	100	Ίταλία, οδδέτερα όπως η Ίσπανία, Τουρκία, του σιδηρού παραπετάσματος Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Γιουγκοσλαυία,
Πολωνία	40	πήραν περισσότερα από την Ελλάδα άσφαλώς διότι έχουν μεγαλύτεραν πιστωτικήν έγγύησιν.
Τουρκία	35	
Αυστρία	19	
Ίσπανία	24	
Τσεχοσλοβακία	22	
Φινλανδία	100	
Δανία	20	(Από έκθεσιν εις την Αμερικανικήν Βουλήν — Μάρτιος 1953)
Νορβηγία	50	
Έλλάς	14	

σοδοφόρο έχει ή 'Ελλάς : 'Ηλεκτρισμό, νερά, εϋφορες πεδιάδες, μεταλλεία, μονοπώλια. Εύτυχως που σήμερα δέν αναγνωρίζεται ή ανθρώπινη δουλεία για χρέη.

Τό 'Ελληνικό χρέμα λείπει από τά διεθνή χρηματιστήρια κοντά σαράντα πέντε χρόνια. Κανείς πλέον δέν έμπιστεύεται νά βαστήξη δραχμές, όπως π. χ. 'Ελβετικά φράγκα, Σουηδικές κορώνες, λίρες, δολάρια.

'Αλλά γιατί μιλάμε για πίστη στο έξωτερικό ; Οι περισσότεροι 'Ελληνες και ιδιαίτερα οι εϋποροι δέν έχουν καμμίαν πίστι στο νομισμά τους. 'Εάν υπήρχε πίστι δέν θά έκυκλοφορούσε τόσος χρυσός. 'Αφού λοιπόν έμεις δέν έχουμε πίστη στο νόμισμα και την οικονομία της χώρας, πώς μπορούν νά έχουν οι ξένοι ;

'Η πολιτική των δανείων έσταμάτησε. Δάνεια δέν μάς δίδουνε πλέον. 'Η Διεθνής Τράπεζα μάς τό έδήλωσε.

Τήν πολιτική των δανείων ακολουθεί ή πολιτική της έξωτερικής βοήθειας. Διαρκώς ακούγεται τό ίδιο τραγούδι. Καταστραφήκαμε πολεμώντας και απαιτούμε ένίσχυση. Βοήθεια μάς έδόθη από τάς 'Ηνωμένες Πολιτείας ή όποια κατεσπαταλήθη κυριολεκτικώς. Τά πολλά δισεκατομμύρια δέν έπήγαν εκεί που έπρεπε.

Οικονομικά βρισκόμαστε σέ κακή κατάσταση. Τό ήμερομισθιο του έργάτη και τό εισόδημα του μέσου αγρότη δέν φθάνει ούτε για στοιχειώδη ζωή. Παρουσιάζουμε σχεδόν πενήντα τοίς εκατό άπόρους και ύποαπασχολουμένους, τό μεγαλύτερο ποσοστό σέ όλα τά δυτικά κράτη. Τό δικό μας δίκτυο είναι τό χειρότερο στην Εύρώπη. Είμαστε ή τελευταία εύρωπαϊκή χώρα σέ ιατρική περίθαλψη του λαου. Σπίτι της προκοπής δέν ύπάρχει. Πρόοδοι που σέ άλλες χώρες έχουν πραγματοποιηθή πριν πενήντα χρόνια σέ μάς λείπουν. Τό τηλέφωνο έπαψε πλέον νά είναι μέσον επικοινωνίας, έκτός ως ιδιωτικών μέσον άτομου προς άτομον. Τό αντίκατέστησε ό τηλεγράφος, ασύρματος και τηλεπικοινωνία. Είς την 'Ελλάδα πολλά χωριά δέν έχουν ούτε τηλέφωνο. Οι παλιοί άμαξωτοί δρόμοι λιγοστεύουν στην Εύρώπη. Τους αντικαθιστούν οι πλατείς λεωφόροι για τέσσερα και

περισσότερα αυτοκίνητα. 'Η μισή 'Ελλάδα δέν έχει ακόμα άμαξωτούς δρόμους. 'Εκατοντάδες χωριά αποκλείονται τό χειμώνα και κινδυνεύουν νά πεινάσουν. Τό ραδιόφωνο τείνη νά έκλείψη από την τηλεόραση. 'Εμεις δέν έχουμε ακόμα ραδιοφωνικό σταθμό ό όποιος νά ακούγεται όπως της Σόφιας ή του Βελιγραδίου.

Στήν κατανάλωση 'Ηλεκτρισμού και νεροϋ κατά άτομο είμαστε ή τελευταία χώρα της Εύρώπης. Τό έθνικό εισόδημα κατά άτομο είναι λιγώτερο από διακόσια δολάρια τό χρόνο δηλαδή δέκα φορές μικρότερο από τους 'Αμερικανούς. 'Εκατομμύρια άνθρωποι ζουνε σέ τρώγλες χωρίς ήλεκτρισμό, νερό, ή θέρμανση. Τά μέσα της καθαριότητας και δημοσίας ύγείας είναι έντελως πρωτόγονα. Σύστημα ύπονόμων δέν ύπάρχει σέ καμμιά πόλη της 'Ελλάδος και λείπει τελείως από κομπούλεις και χωριά. 'Εκατοντάδες κομπούλεις και χωριά πέρνουν νερό από πηγάδια σέ μικρή άπόσταση από βόθρους ανθρώπινων άκαθαρσιών. Τά Ιατρικά μέσα λείπουν τελείως από τά μικρά μέρη. 'Η φυματίωση, άρρώστεια ή όποια έχει σχεδόν τελείως έκλείψη από τίς περισσότερες χώρες, μαστίζει ακόμα την 'Ελλάδα.

* *

'Η φορολογία από της οργανώσεως του 'Ελληνικού κράτους βαρύνει πάντοτε τό πτωχότερο μέρος του λαου, και εύνοεί τους εύπόρους.

Είς τό φορολογικό σύστημα όλων των πολιτισμένων χωρών δύο είναι κυρίως οι τρόποι της φορολογίας. 'Η έμμεσος λεγομένη και ή έμμεσος.

'Η έμμεσος φορολογία βαρύνει κυρίως τά είδη χρήσεως και πρώτης ανάγκης. Μπαίνει σέ εισερχόμενα έμπορεύματα υπό μορφήν τελωνειακών δασμών, και σέ έντόπια είδη διά φορολογίας επί της παραγωγής ή καταναλώσεως. Φανερό είναι ότι όποιος χρησιμοποιεί τά είδη αυτά πληρώνει έμμεσα φόρο στο κράτος, έξ ου και ή όνομασία της φορολογίας.

'Αμσος είναι ή φορολογία ή όποια πληρώνεται από άτομα ή οργανισμούς στο δημόσιο. 'Η άμε-

σος φορολογία εξαρτάται από την περιουσία και το εισόδημα του ατόμου ή οργανισμού. Μεγαλύτερη περιουσία όριζει, μεγαλύτερο εισόδημα έχει, περισσότερο πρέπει να πληρώσει. Η άμεσος φορολογία είναι αναλογική φορολογία.

Είς την Ελλάδα μέχρι το 1955 όχι μόνον δέν έπληρωνετο φορολογία εισοδήματος από τους μεγάλους και πλούσιους οικονομικούς οργανισμούς ή άτομα, αλλά ούτε καν υπήρχε νομοθεσία καθορίζουσα ποσά και αναλογίες προσθετικής φορολογίας επί του καθαρού κέρδους.

Το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων προήρχετο από έμμεσον φορολογίαν ήτοι, φόρους στα τρόφιμα, καπνό, φάρμακα, ύφασματα, είδη πολυτελείας, αυτοκίνητα, καύσιμο ύλη και άλλα βιομηχανικά προϊόντα, τα οποία χρησιμοποιεί ο λαός.

Έμμεση φορολογία είναι πάλι το χαρτόσημο, τα διδάκτρα των μαθητών, τα γραμματόσημα. Τους έμμέσους φόρους πληρώνουν έξ ύσου όλοι οι πολίται άδιαφόρως εάν είναι εύποροι, πτωχοί, ή πλούσιοι. Ένα κουτί σαρδέλλες ή βακαλάος εισαγόμενος από τη Νορβηγία, θα πουληθή στην ίδια τιμή στον πτωχό ή πλούσιο. Ένα κουτί τσιγάρα το ίδιο, για ένα πιστοποιητικό ήλικίας θα πληρωθή το ίδιο χαρτόσημο από κάθε πολίτη, εύπορο ή φτωχό, τα γραμματόσημα είναι τα ίδια για κάθε έπιστολή.

Η άμεσος φορολογία ένω πάντοτε έβάρυνε τους μικρούς, κρατήσεις υπαλλήλων και αξιωματικών, φόρος έπιτηδεύματος, φόρος άδειών έπαγγέλματος, γαιών, οικοδομών, αφήνει άθίκτους τους μεγάλους οικονομικούς οργανισμούς, Τραπεζας και άλλους οι όποιοι πραγματοποιούν μεγάλα κέρδη. Κατωρθώνουν αύτοί να άποφεύγουν την πληρωμήν διότι έχουν πάντοτε δύναμιν και έπιρροήν επί της Κρατικής Ιεραρχίας. Πολλές φορές έψηφίσθησαν και νομοσχέδια φορολογικών διευκολύνσεων για τους μεγάλους οικονομικούς οργανισμούς.

Το 1932—1933 ο έφοριακός υπάλληλος Χριστέας άπεκάλυψε δι' άρθρων του στις έφημερίδες πολλούς μεγάλους φοροκλέπτας μεταξύ αύτων και τον τότε ύπουργόν των οικονομικών τραπεζίτην Λοβέρδον.

Προεκήθη κάποια λαϊκή δυσαρέσκεια, από τας άποκαλύψεις του Χριστέα, ή όποια όμως γρήγορα ξεχάστηκε. Η άδιαφορία του Έλληνικού λαού είναι μία άρρώστεια που δύσκολα θεραπεύεται.

Ο Λοβέρδος τότε είχε άντικαταστήσει τον γηραιό πολιτευτή και οικονομολόγο Άγγελόπουλο, ο όποιος εξέφρασε την γνώμην να έλαττωθούν οι μεγάλοι πληρωμαί έξωτερικών δανείων και άνακουφισθή οικονομικώς ο Έλληνικός λαός. Για τη γνώμη του αύτη έξεδιώχθη τότε από την Κυβέρνησιν και άντικατεστάθη με τον φοροκλέπτη τραπεζίτη Λοβέρδο (').

(') Πίνακας φορολογίας 1948—1949

*Άμεσοί Φόροι 23 % των εσόδων του Προϋπολογισμού			
*Έμμεσοί Φόροι 75 % > > >			
(Άπό Έγκυκλοπαιδικόν λεξικόν «Ηλιος», λέξις (Έλλάς).			
*Έμμεσος φορολογία	1954	75 %	του συνόλου των εσόδων
>	>	1957	79 % του συνόλου των εσόδων
*Έμμεσοί φόροι	1957 α' τετράμ.	1813	έκατομμύρια δραχμών
*Άμεσοί φόροι	1957	>	265 > >
*Έμμεσοί φόροι	1958 α' τετράμ.	2142	έκατομμύρια δραχμών
*Άμεσοί φόροι	1958	>	243 > >

Έκ των επίσημων αύτων κρατικών άριθμών βλέπομεν ότι συνεχίζεται ή ίδια κατάσταση. Ο λαός διά των έμμέσων φόρων πληρώνει περισσότερο, ή οικονομική όλιγαρχία διά των άμέσων φόρων όλιγώτερον.

Πίναξ φόρων από εισοδήματα εις διάφορα κράτη

	Φόρος εισοδήματος επί τοίς εκατ. του Προϋπολογισμού	*Έσοδα από Τελωνεία επί τοίς εκατ. του Προϋπολογισμού
Δανία	44 %	3 %
Φινλανδία	34 %	5 %
Έλβετία	51 %	8 %
Βέλγιο	49 %	4 %
Ίταλία	23 %	6 %
Πορτογαλία	48 %	21 %
Τουρκία	40 %	21 %
Ίσπανία	48 %	21 %
Έλλάς	20 %	24 %

Στατιστική Η. Ε. Έκθεσις για την Ευρώπη Τόμ. 2, 1956.

Η Έλλάς παρουσιάζει το μεγαλύτερον έκατοστόν εισπράξεων από τον έμμεσον φόρον και τελωνεία, και το μικρότερον έκατοστόν από

Ἡ Ἑλλάδα στὸν ξένον παρατηρητὴ τῶν κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν ὄρων τῆς χώρας παρουσιάζει μερικὲς ἐκπλήξεις τὲς ὁποῖες δὲν συναντᾶ σὲ προωδευμένες χώρες ὅπως ἡ Σουηδία, Φινλανδία, Νορβηγία, Ἀγγλία, Ἀμερική, Καναδὰς καὶ ἄλλες.

Ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριά ὑπάρχει μέγας πλοῦτος, δυνατότης γιὰ ἀπεριόριστα ἐξοδα, ζωὴ πολυτελείας, ποῦ στοιχίζει μεγάλα ποσά, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά φτώχεια, οἰκογένειες μὲ εἰσόδημα ἐλάχιστο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπαρκεῖ οὔτε γιὰ τὰ ἀπολύτως στοιχειώδη μέσα ζωῆς. Ἡ τρομερὴ καὶ ἀναχρονιστικὴ αὐτὴ διαφορά ὠφείλεται κυρίως στὴν ἐλλείψη φορολογικῆς νομοθεσίας ἢ, ἐὰν ὑπάρχει τέτοια νομοθεσία, εἰς τὴν μὴ αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τῆς.

Ἴσως φανῆ περίεργο, εἶναι ὅμως ἀλήθεια, ὅτι στὴν Ἀμερική, Καναδὰ, Σουηδία καὶ ἄλλες χώρες δὲν ὑπάρχουν σήμερα πλούσιοι. Ἡ φορολογία εἰσοδήματος εἶναι τόσο μεγάλη ὥστε δύσκολα μπορεῖ ὁ πλούσιος νὰ ζήσει πλουσίαν ζωὴν.

Πρὸ πενήντα ἐτῶν στὴ Μεσόγειο θάλασσα ὑπῆρχαν θαλαμηγοὶ ἀμερικανῶν πλουσίων οἱ ὁποῖες ἐκόστιζαν πολλὰ ἑκατομμύρια δολλάρια ἢ καθεμία. Ἡ θαλαμηγὸς τοῦ πλουσίου ἀμερικανοῦ Βάντερμπιλτ ἦτο ἀνωτέρα εἰς πολυτέλειαν καὶ μέγεθος τῆς θαλαμηγοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Σήμερα δὲν ὑπάρχει ἀπολύτως καμμία.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπῆρχαν παλάτια πλουσίων μὲ δεκάδες δωμάτια, τὰ ὁποῖα ἐστοιχίσαν ἑκατομμύρια δολλάρια νὰ χτισθοῦν καὶ χιλιάδες δολλάρια μηνιαίως γιὰ νὰ συντηρηθοῦν. Σήμερα ὅλα καταδαφίσθησαν, ἢ ἐδόθησαν σὲ ὀργανισμοὺς οἱ ὁποῖοι ἀπαλάσσουνται φορολογίας, ὅπως ἐκκλησιαστικούς, ἐκπαιδευτικούς, περι-

φόρον εἰσοδήματος. Ἐνῶ ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ Βέλγιον δίδει 49% τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, τὰ ἐκ τῶν τελωνείων ἔσοδα εἶναι μόνον 4%. Εἰς Δανίαν 44% ἀπὸ εἰσοδήματα, 3% ἀπὸ τελωνεῖα. Οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι δείχνουν γιὰ τὴν οἰκονομικὴν τάξιν τῆς Δανίας, Φινλανδίας, Ἑλβετίας, Βελγίου, εἶναι οἰκονομικὰ σὲ τεράστια ἀπόστασις ἀπὸ τὸν Ἑλληνα ἐργάτη καὶ ἀγρότη.

θάλψεως. Πολλοὶ θὰ ἔχουν διαβάσει γιὰ τὲς φανταστικὰς σπατάλας τῶν πλουσίων ἀμερικανῶν τότε. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ὑπάρχει σήμερα, τὰ ἀφάνησε τελείως ἡ φορολογία.

Ἐνας πλούσιος στὴν Ἀμερική ἢ Ἀγγλία, ἢ Σουηδία, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐτήσιο εἰσόδημα ἐνός ἑκατομμυρίου δολλαρίων θὰ πληρώσῃ περίπου 900.000 δολλάρια φόρο. Μὲ τὰ ὑπόλοιπα πρέπει νὰ ζήσει καὶ δὲν μπορεῖ φυσικὰ νὰ διατηρήσῃ θαλαμηγοὺς καὶ παλάτια. Ἐὰν κερδίσῃ 2.000.000 δολλάρια τὸ χρόνο θὰ πληρώσῃ 1.850.000 φόρο. Ὅσα καὶ ἐὰν κερδίσῃ παραπάνω εἶναι ἀχρηστὰ, τοῦ τὰ πέρνει ὅλα τὸ δημόσιο. Ἐχει τὸ δικαίωμα ἀπὸ τὸ εἰσόδημα νὰ ἀφαίρῃ ἐξοδα ἀναγκαῖα λόγῳ τῆς ἐπιχειρήσεώς του, πρέπει ὅμως νὰ δικαιολογηθοῦν λεπτομερῶς.

Τὴν εἰσπραξὴ αὐτῆ τῶν φόρων καὶ ἔλεγχον προστατεύει αὐστηρὰ νομοθεσία. Πρώην βουλευταί, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, πρόεδροι μεγάλων ἐταιρειῶν, μεγαλοβιομήχανοι, πολιτικοί, ἐδικάσθησαν καὶ ἐξέτισαν πολυτελεῖς ποινὰς σὰν κοινοὶ ἐγκληματίαι διότι ἀπεπειράθησαν νὰ κλέψουν τὸ δημόσιο ἀπὸ τοὺς φόρους αὐτοὺς.

Τὰ στελέχη τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, νέοι εἰδικὰ μορφωμένοι, ἀμειβόμενοι καλῶς, ἔχουν μεγάλα δικαιώματα. Δύνανται ἀμέσως νὰ ζητήσουν ὅλα τὰ βιβλία μιᾶς ἐταιρείας, διεξάγουν ἀνακρίσεις ὅπου νομίζουν ὅτι τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀλήθειαν, σφραγίζουν ἰδιωτικὰ χρηματοκιβώτια. Εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα εἶναι τόσο ἰσχυροὶ ὅσον καὶ ἡ δημοσπονδιακὴ μουσικὴ ἀστυνομία. (Περὶ ὑπηρεσίας φόρων ἰδὲ σημείωσις εἰς τὸ τέλος τοῦ Κεφαλαίου αὐτοῦ).

Νὰ λοιπὸν γιὰ τὴν κατηργήθησαν οἱ πλούσιοι σ' αὐτὰς τὲς χώρες καὶ ὑποχρεώθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ παλάτια καὶ τὰς θαλαμηγοὺς. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κράτος ἔχει ἀρκετοὺς πόρους νὰ διαθέτῃ γιὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ.

Στὴν Ἑλλάδα δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ὁ ἔμπορος, βιομήχανος, προμηθευτὴς, εἰσαγωγεὺς, ποῦ ἐδημιούργησε πειρουσία καὶ ἔχει μέγας εἰσοδήματα δὲν πληρώνει φόρο,

παρά μηδαμινά ποσά⁽¹⁾. Έτσι βλέπουμε τόν πλούσιο νά διάγη ζωή υπερπολυτελείας. Νά φτιάνη σπίτι τὸ ὅποιον τοῦ κοστίζει τόσα, ὅσα θά πάρη ἀξιοματικὸς μισθοὺς σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ. Νά πηγαίνη ταξίδια στὴν Εὐρώπη καὶ ἐξοδεύη σὲ ἕνα μῆνα τόσα, ὅσα θά πάρη ἕνας ἐργάτης σὲ δέκα χρόνια. Νά τοῦ στοιχίζη μιὰ βραδυνὴ διασκέδασις ἑνὸς ἔτους μισθοὺς ὑπαλλήλου.

Ένα ἄλλο πολὺ σοβαρῶτερο. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἀμερικανικὴ ἐταιρεία ἔχει ἔτήσιο κέρδος ἕνα ἑκατομμύριο δολλάρια. Ἐάν οἱ συνεταῖροι ἢ μέτοχοι τῆς ἐταιρείας αὐτῆς θελήσουν νά μοιράσουν τὸ ποσὸν αὐτό, τὸ δημόσιον θά πάρη τὰ περισσότερα. Προκειμένου νά τὰ δώσουν στὸ δημόσιον τὰ ἐξοδεύουν. Δίδουν ἀυξήσεις καὶ χρηματικὰ δῶρα στοὺς ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους τῆς ἐταιρείας, διαφημίζουν περισσότερο, καλλιτερεύουν τοὺς δρὺς ψυχαγωγίας τῶν ἐργατῶν⁽²⁾, δίδουν δωρεὰς σὲ ἐκπαιδευτικὰ, ἐπιστημονικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, καὶ πολλὰ ἄλλα. Τὸ χρέμα κυκλοφορεῖ, οἱ ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι ἀπολαμβάνουν

(1) Ὁ ἀποθανὼν πολιτικός, τραπεζίτης καὶ οικονομολόγος Ε. Τσουδερὸς ἔδωσε κάποτε διάλεξιν Ἑλληνιστί, περὶ τῶν οικονομικῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς μεγαλοῦπολιν τῆς Ἀμερικῆς.

Μετὰ τὴν ὁμιλίαν του κατὰ τὸ φιλελεύθερο ἀμερικανικὸ σύστημα τῶν διαλέξεων, ἐδέχθη νά ἀπαντήσῃ σὲ ἐρατήσεις ἀκροατῶν.

Ἡρωτήθη παρ' ἑνὸς ἀκροατοῦ, τί ἀναλογίαν φέρου ἀπὸ τὸ ἔτήσιο εἰσόδημα κληρώνουν οἱ Ἕλληνες.

Ὁ Τσουδερὸς τὸν παρεκάλεσε νά γίνῃ περισσότερο συγκεκριμένος.

«Ἐγὼ, τοῦ ἀπήντησε ὁ ἐρωτῶν, παραδείγματος χάριν, ἐάν κερδίσω 40 χιλιάδες δολλάρια τὸ χρόνο θά πληρώσω περισσότερο ἀπὸ εἴκοσι φόρο στὸ δημόσιο. Πῶς θά πληρώσῃ περίπου τὸ ἴδιο εἰσόδημα εἰς τὴν Ἑλλάδα;»

Ὁ Τσουδερὸς ἐγέλασε. «Ἐάν μόνο ἀποπειραθοῦμε νά ζητήσουμε τέτοια φορολογία στὴν Ἑλλάδα, εἶπε, οἱ πλούσιοι θά μᾶς πετάξουν με τὴν κλωτσιὰ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση».

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἑλλήνου ὑπουργοῦ καὶ οικονομολόγου.

(2) Ἡ Φαρμακευτικὴ Ἑταιρεία Α. Γόμπινς ἀπὸ τὴν Βιργινία ἐπλήρωσε τὸ 1956 40.000 δολλάρια ἐξοδα γιὰ ταξίδι ἀναφυχῆς στὴν νῆσον Κοῦβα μίαις ἑβδομάδος τῶν 147 ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου.

πολλῶν εὐκολιῶν αἱ ὁποῖαι τοὺς ἀνεβάζουν τὸ ἐπίπεδον ζωῆς, τὰ διάφορα ἱδρύματα σχολεῖα, νοσοκομεῖα ἔχουν μεγάλας δωρεὰς γιὰ νά προσφέρουν καὶ αὐτὰ καλλίτερη ἐξυπηρέτηση στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Τὸ φορολογικὸ σύστημα ἔμμεσα παίζει μεγάλο ρόλο στὴν οικονομικὴ πρόοδο τοῦ κράτους.

Ὁ ἐργοδότης, ἔμπορος, δὲν προσπαθεῖ πλέον νά κερδίσῃ περισσότερα κάνοντας οικονομίες εἰς βάρος τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν. Θά τοῦ τὰ πάρη τὸ δημόσιο σὲ φόρους.

Τὰ διαθέτει λοιπὸν πρὸς ὄφελος τῶν ἐργατῶν του καὶ ὑπαλλήλων, φιλανθρωπικῶν σκοπῶν ὑπὸ διαφόρους μορφάς, καὶ ἔτσι ὑπάρχει μεταξὺ ἐργοδότη καὶ ἐργάτου συνεργασία, ἕνα ἄλλο ἀκόμα μεγάλο προσόν γιὰ τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ συνόλου. Παύει πλέον ἡ προσπάθεια τῆς ἀγρίας ἐκμεταλλεύσεως.

* * *

Ὡρισμένοι ἄνθρωποι εἶτε διότι ἦσαν πολὺ ἱκανοί, ἢ λόγω τῶν περιστάσεων, ἐδημιούργησαν τεραστίαις περιουσίας. Δὲν εἶναι ὅμως κοινωνικῶς ὀρθὸν αἱ περιουσίαι αὐταὶ νά περνᾶνε ὀλόκληρες ἀπὸ πατέρες σὲ παιδιά καὶ ἔτσι νά γίνεταί μονοπώλιο ὁ πλοῦτος σὲ χέρια ὀλίγων οἰκογενειῶν. Τὰ κράτη γι' αὐτὸ ἐψήφισαν νόμους διὰ τῶν ὁποίων ὁ φόρος τῆς κληρονομίας εἶναι μεγάλος, καὶ ἐκεῖθεν προκύπτει ἕνα μεγάλο καὶ δίκαιον ἔσοδο γιὰ τὸ δημόσιον. Αἱ μικραὶ κληρονομίαι ἀπαλλάσσονται καὶ ὁ φόρος κανονίζεται ἐπὶ τῆ βάσει τῆς κληρονομίας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ μεγάλα κληρονομίαι διαφεύγουν πᾶσαν φορολογίαν.

Αἱ μεγαλύτεραι ἐπιχειρήσεις σήμερα εἶναι μετοχικαὶ ἐταιρεῖαι. Ἐλάχισται ἐπιχειρήσεις ὄχι μόνον στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον ἀνήκουν σὲ ἕνα ἢ ὀλίγα ἄτομα.

Πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ οικονομικῶς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὀρίζουν πολλὰς μετοχὰς διαφόρων ἐταιρειῶν καὶ ὄχι μόνον ἔχουν μεγάλην περιουσίαν ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πολλῶν μετοχῶν διευθύνουν τὰς διαφόρους ἐταιρείας.

Αι μετοχαί αὐταί καθὼς εἶναι γνωστὸν παίζονται καὶ εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ αὐξάνονται ἢ ἐλαττώνονται ἀναλόγως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν, καὶ τοῦ νόμου τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως.

Αἱ μετοχαί αὐταί εἰς ὅλα τὰ χρηματιστήρια εἶναι ὀνομαστικά. Δηλαδή φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου, καὶ κάθε ἀλλαγὴ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς μετοχῆς δηλώνεται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ χρηματιστηρίου εἰς τὸ κράτος. Τὸ πρόσωπο ποῦ θὰ ἀγοράσῃ μετοχὰς καὶ σὲ ἓνα χρονικὸ διάστημα τίς πουλήσῃ μὲ κέρδος, ὀφείλει νὰ πληρῶσῃ φόρο εἰσοδήματος. Αἱ μετοχαί εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι ὀνομαστικά, κυκλοφοροῦν σὰν χρῆμα περίπου.

Ὁ ἔχων τὴν μετοχὴν εἶναι καὶ ἰδιοκτῆτης. Διότι δὲν ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐπὶ τῆς μετοχῆς, τὸ κράτος δὲν ἀπαιτεῖ κατάλογο τῶν προσώπων ποῦ ὀρίζουν μετοχὰς. Ἔτσι διαφεύγουν μεγάλοι φόροι εἰσοδημάτων ἀπὸ τὸ δημόσιον, καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσπραχθῇ φόρος κληρονομίας ἐπὶ τῶν μετοχῶν (*).

(*) Εἰδικὸς Ἐπιστήμων ἐπὶ τῆς κρατικῆς φορολογίας, ὑπελόγησεν τὴν ζημίαν τοῦ Κράτους κατὰ τὰ ἐπόμενα εἴκοσι ἔτη εἰς 250 ἑκατομ. δολλάρια, διότι αἱ μετοχαί δὲν εἶναι ὀνομαστικά. Τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτοὺς ἀνέλυσεν ὡς ἑξῆς :

Ἡ ὡς ἔγγιστα ἀξία τῶν μεγάλων μετοχικῶν ἐταιρειῶν σήμερα εἰς τὴν Ἑλλάδα πλησιάζει τὸ ποσὸν τῶν 800 ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Οἱ κάτοχοι τῶν μετοχῶν αὐτῶν εἶναι μέσης ἡλικίας 45—70 ἐτῶν. Εἰς χρονικὸν διάστημα εἴκοσι ἐτῶν τὰ $\frac{1}{10}$ τῶν κατόχων αὐτῶν πρέπει νὰ ἔχουν ἀποθάνει, τὸ δὲ Δημόσιον θὰ εἰσέπραττε φόρον κληρονομίας περίπου τὸ ἓν τρίτον. Αἱ μετοχαί αὐταί μὲ τὴν ἥδη ἰσχύουσαν νομοθεσίαν θὰ περάσουν στὰ χέρια τῶν κληρονόμων, χωρὶς τὸ κράτος νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐλέγῃ καὶ φορολογίῃ τὴν μεταβίβασιν αὐτῆν. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν εὐνοϊκὴν αὐτὴν στάσιν τοῦ Κράτους πρὸς τὰς πλουσίας τάξεις, μετόχους μεγάλων ἐταιρειῶν κλπ. Τὸ Δημόσιον φορολογεῖ τὰς ἀγροτικὰς κληρονομίας, ἀπαιτεῖ δέκα τοῖς ἑκατὸ φόρο ἐπὶ τῆς ἀγοραπώλησις σπιτιῶν, οἰκοπέδων, γαιῶν. Ὁ μικροπάλληλος, ἀξιοματικὸς, μέσος ἐπαγγελματίας, ἐργάτης ἢ ἀγρότης ποῦ θέλει νὰ ἀγοράσῃ σπίτι ἢ κτῆμα γιὰ προσωπικὴν του χρῆσιν, ὑποχρεοῦται νὰ πληρῶσῃ δέκα τοῖς ἑκατὸν φόρον εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καποδίστρια μέχρι σήμερα, ἔχει βασικῶς τὰς ἰδίας κατευθύνσεις. Ἐύνοεῖ τοὺς πλουσίους, τοὺς ἐπιβαρύνει μὲ πολὺ μικροὺς φόρους, ἀντίθετα φορολογεῖ τὴ μεσαία καὶ ἐργατοαγροτικὴ τάξη. Οἱ περισσότεροι φόροι εἰσπράττονται ἀπὸ τίς λαϊκὰς τάξεις καὶ τίποτα δὲν δίδεται γιὰ τὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν τῶν τάξεων αὐτῶν. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς πολιτικῆς εἶναι, ὅπως ἓνας Καναδὸς δημοσιογράφος τὸ περιέγραψε μὲ λίγα λόγια: Οἱ φτωχοὶ γίνονται φτωχότεροι, καὶ οἱ πλούσιοι πλουσιώτεροι. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι κράτος ἀπόρων, ὑποασφαλουμένων, ὑποσιτιζομένων, μὲ ἐλάχιστες ἐκκαιρίες γιὰ τοὺς νέους, χώρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος προσπαθεῖ νὰ μεταναστεύσῃ.

Ἐνας τρομερὸς παρασιτισμὸς μαστίζει τὴν χώραν. Ἡ κρατικὴ μηχανὴ εἶναι ὑπερβολικὰ φορτωμένη μὲ ὑπαλλήλους τῶν ὁποίων ὁ μισθὸς ἑνὸς μηνὸς ἀρκεῖ μόνον διὰ ἕξοδα μιᾶς ἑβδομάδος. Ἡ οἰκονομικὴ φιλοσοφία αὐτῆν Ἑλλάδα εἶναι νὰ μοιράσσουνε περισσότεροι ἓνα ψωμί, ὅχι νὰ προσπαθῆσουν καὶ παράξουνε πολλὰ ψωμιά ὥστε νὰ φάη περισσότερο κάθε ἄτομο. Ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς γίνεται μὲ πολὺ ἀργὸ ρυθμὸ.

Ἀπὸ τίς Κυβερνήσεις δὲν δίδεται καμμία πρόνοια γιὰ τὸν ἀγρότη καὶ ἐργάτη. Σύστημα στὴν καλλιέργειαν δὲν ὑπάρχει. Τὰ προϊόντα στὴν ἐποχὴ τῆς παραγωγῆς εἶναι ἄφθονα, γρήγορα καταστρέφονται ἀπὸ ἔλλειψιν μέσων καὶ ἀνεβαίνουν οἱ τιμὲς σὲ ἀπρόσιτα ὄψη γιὰ τὸν μέσο Ἕλληνα. Οἱ μεσάζοντες πολλοί, ὥστε τὸ ἀγροτικὸν προϊόν ἀγοράζεται ἀπὸ τὸν ἀγρότη εἰς χαμηλὰς τιμὰς καὶ φθάνει εἰς τὸν καταναλωτὴ πανάκριβο. Ὁ ὑπερεπαγγελματισμὸς, σὲ μὴ παραγωγικὰς ἐργασίας ἰδίως, εἶναι πολὺ μεγαλύτερος τοῦ κανονικοῦ. Ἡ χώρα εἶναι γεμάτη ἀπὸ μικροπωλητὰς, μπακάληδες, μανάβηδες, ἐμπόρους, κουρέις, καφετζήδες, μεσίτας, πωλητὰς λαχείων.

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι νὰ μοιρασθῇ περισσότερο ἢ παραγωγή. Τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ γίνῃ μεγαλύτερη παρα-

γωγή. Ένας τσαγκάρης κατασκευάζει τρία ζευγάρια παπούτσια την εβδομάδα και κερδίζει τριακόσιες δραχμές. Το παπούτσι είναι ακριβό και η κατανάλωσις μικρή. Εάν υπήρχε εργοστάσιο κατασκευής παπουτσιών, η τιμή θα ήτο πολύ μικρότερη, οι άνθρωποι θα αγόραζαν περισσότερα παπούτσια. Θα ήργάζοντο περισσότεροι άνθρωποι στην κατασκευή δερμάτων, στη μεταφορά, στην πώλησι. Αυτό θα εξουδετέρωνε τον αριθμό των τσαγκαράδων οι όποιοι θα έβγαιναν από τη δουλειά λόγω του εργοστασίου. Το σκουδαιότερο όλων είναι ότι ο κόσμος θα εύρισκε παπούτσια σε μικρότερες τιμές.

Το αυτό μπορεί να γίνει και με τα ρούχα και πολλά άλλα είδη. Φθηνότερη και μεγαλύτερη παραγωγή. Ο κόσμος θα εξοδεύη λιγότερα χρήματα για ντύσιμο και έτσι θα μπορεί να διαθέση την οικονομία από το είδος αυτό σε άλλα αναγκαία είδη. Η φτηνότερη παραγωγή θα δώση φτηνότερα προϊόντα και περισσότερη δουλειά σε πολλούς κλάδους. Από λόγους οικονομικής μωπίας και διά να μη δυσαρεστήσουν μερικούς εθνοσυνεμένους και ψηφοφόρους, οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν κατάστασι μεσαιωνικής συντεχνίας. Δεκάδες χιλιάδες παιδιά και έφηβοι δουλεύουν δωρεάν πολλά χρόνια για να μάθουν απηρχαιωμένες, άχρηστες και παρασιτικές τέχνες.

Ο αγρότης, η μοναδική πηγή πλούτου στη χώρα, έχει εγκαταλειφθή τελείως. Καμμιά κρατική άρωγή. Θα έπρεπε το κράτος να του παραχωρή δάνεια άτοκα, έπιστημονική και τεχνική βοήθεια δωρεάν, λιπάσματα στο κόστος, Ιατρική περίθαλψη, προστασία τιμών, να του δώση υλικά να χτίση το σπίτι του, κτίση κρατικά ψυγεία και αποθήκες για τη διατήρησι των προϊόντων. Ο αγρότης δανείζεται με μεγάλο τόκο, αγοράζει λιπάσματα σε ύψηλές τιμές, δεν έχει ασφάλεια αποζημιώσεως σε περίπτωσι καταστροφής της παραγωγής του. Εάν γίνει μεγάλη παραγωγή τα συνδικάτα των εμπόρων του ρίχνουν τις τιμές. Να κρατήση το προϊόν του δεν μπορεί για πολλούς λόγους. Δεν υπάρχουν οι κατάλληλες φτηνές αποθήκες, τον πιέζουν οι δανεισταί, ο ίδιος έχει ανάγκη χρημάτων για

καλλιέργεια και έξοδά του. Έτσι αναγκάζεται να πώληση το προϊόν του σε έξευτελιστικές τιμές. Το αποτέλεσμα είναι ότι το μέσον εισόδημα του Έλληνα αγρότη είναι το χαμηλότερο στις χώρες της Δυτικής Εύρώπης. Ζη κάτω από άθλιες συνθήκες. Τα χωριά είναι άπεριποίητα χωρίς συγκοινωνία, χωρίς μέσα υγιεινής, μορφώσεως και ψυχαγωγίας.

Πιεζόμενος από τις αιτίες αυτές ο αγροτικός πληθυσμός της Ελλάδος παράτησε τη γη και κατέβηκε στις πόλεις. Η μισή Ελλάδα είναι άκαλλιέργητη. Η μεγάλη προσφορά εργατικών χεριών στα βιομηχανικά κέντρα έχει ρίξει το εργατικό ήμερομισθιο σε άπιστευτο βαθμό. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού βρίσκεται σε ύποπασχολήσι και εργασίες μη παραγωγικές.

Οι κοινωνικές ασφάλισεις έχουν καταντήσι μάλιστα. Τα ταμεία ασφάλισεων εισπράττουν άπάνω από είκοσι τοίς εκατό επί του ήμερομισθίου και οι συντάξεις που πληρώνονται είναι τελείως άνεπαρκείς. Χιλιάδες άνθρωποι άσχολοθνται με την ύπηρεσία αυτή η όποια έπρεπε να άπασχολη έλάχιστο αριθμό ύπαλλήλων σε μιάν κεντρική ύπηρεσίαν. Θα λείψουν από τη μέση μερικοί ύποπασχολούμενοι και εθνοσυνεμένοι, θα αύξηθοϋν όμως οι συντάξεις και μεγαλώση η άγοραστική δύναμις, η όποια θα δημιουργήση περισσότερη εργασία.

Το Κράτος δεν προσφέρει καμμίαν ένισχυσι εις τα ταμεία των κοινωνικών ασφάλισεων. Ο έλλην εργάτης, αγρότης, μικροεπαγγελματίας, ιδιωτικός ύπάλληλος καλείται να προσφέρει πάντοτε εις το κράτος. Τα νοικοκυρέμένα όμως και προοδευτικά κράτη ένισχύουν τα ταμεία κοινωνικών ασφάλισεων.

Η νοοτροπία της Έλληνικής κρατικής Ιεραρχίας είναι ότι ο πολίτης πρέπει πάντοτε να συμμερίζεται τας δαπάνας του κράτους, χωρίς αυτός να άπολαμβάνη τίποτε όταν φθάση εις όριον ήλικίας μη παραγωγικόν (1).

(1) Αί άναλογίαι των πόρων των Κοινωνικών Ασφάλισεων είναι δύσκολον να ύπολογισθοϋν, διότι το ποσόν άλλάζει έτησίως από πολλούς λόγους, όπως μεγαλυτέρα ή μικροτέρα άνεργία, μεγαλυτέρα ήμερομισθια και άλλα.

Τὰ τελευταία χρόνια ἐπικρατεῖ στὸ λαὸ ἡ αὐταπάτη ὅτι θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένο κεφάλαιο γιὰ ἐπιχειρήσεις καὶ ἐκμετάλλευση πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν. Ὁ πολὺς κόσμος ἀγνοεῖ τοὺς οικονομικοὺς νόμους καὶ ξεγελιέται μὲ δηλώσεις ὑπουργῶν καὶ ἄλλων ὑπευθύνων οἱ ὁποῖοι, ἢ δὲν λέγουν τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν, ἢ δὲν ἔχουν ἰδέαν περὶ τῶν οικονομικῶν σχέσεων αἱ ὁποῖαι ρυθμίζουν τὰς μετακινήσεις κεφαλαίων εἰς διαφόρους χώρας.

Μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἔχουν γίνεαι βιομηχανικὲς ἐπεκτάσεις, ἰδίως στὶς νέες χώρες, ἀξίας περισσότερο ἀπὸ ἓνα δισεκατομμύριο δολλάρια, καὶ ὑπάρχει ἔδαφος γιὰ ποσὸν ἀκόμα μεγαλύτερον. Κατὰ τοὺς εἰδικοὺς εἶναι μόνον στὴν ἀρχὴ τῆς ἡ νέας βιομηχανικῆς ἐπέκτασις (1).

	Κόστος τῶν Κοιν. Ἀσφαλί. εἰς τοὺς ἔργο-δότης	Ἀρωγὴ ἀπὸ τὸ ἰκράτος		Κόστος τῶν Κοιν. Ἀσφαλί. εἰς τοὺς ἔργο-δότης	Ἀρωγὴ ἀπὸ τὸ κράτος
Αὐστραλία	15 %	17 %	Ἑλβετία	30 %	17 %
Αὐστρία	40 %	30 %	Γερμανία	40 %	35 %
Βέλγιον	38 %	40 %	Φινλανδία	14 %	73 %
Ἰσλανδία	16 %	50 %	Σουηδία	11 %	77 %
Νορβηγία	18 %	50 %	Καναδάς	14 %	74 %
Ἀμερικὴ (Η. Π.)	28 %	52 %	Ἑλλάς	44 %	—

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος ἔτους 1953 φαίνεται ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν συνεισφέρει καθόλου εἰς τὰ ἔσοδα τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, ὅπως τὰ περισσότερα Κράτη. Τὰ ἔσοδα τοῦ ΙΚΑ προέρχονται κυρίως ἀπὸ συνεισφορὰς ἐργαζομένων, ἐργοδοτῶν καὶ ἄλλας κρατήσεις ὑπὲρ τοῦ ΙΚΑ.

COMPARATIVE ECONOMIC ORGANIZATION, BY AR. R. BURNS, Καθηγητοῦ Οικονομικῶν εἰς τὸ COLUMBIA UNIVERSITY, Σελίδες 724—725.

Διότι τὸ Κράτος δὲν συνεισφέρει εἰς τὸ ΙΚΑ, καὶ ὑπάρχει πολυέσθη γραφειοκρατία, αἱ συντάξεις εἶναι πενιχραὶ, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι εἰσπράττεται μεγάλη ἀναλογία χρημάτων ἀπὸ τοὺς ἐργοδότης καὶ ἐργάτας. Ἀπὸ ἐτῶν αἱ ἀμερικανικαὶ Εἰδικαὶ Ἀποστολαὶ συνέστησαν τὴν ἐνοποίηση ἑλῶν τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ταμείων, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε.

(1) Ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰσφορᾶς ξένων κεφαλαίων ἄρχισε ἀπὸ τὸ 1952 περίπου. Ἀπὸ τῆς ἐφημερίδας διευκώθηκε σὰν μιά νέα πανάκεια ἡ ὁποία θὰ πλουτίσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀφελὴς κόσμος περίμενε καταρράκτες ἀπὸ χρυσὸ νὰ πέσουν εἰς τὴν χώραν. Ἡ ὅλη ὑπόθεσις ἦταν κωμικὴ μᾶλλον ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως ἐξεταζομένη. Συνέβη ὅμως ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἄντὶ νὰ εἰσέλθῃ ξένο κεφάλαιο καὶ χτίσῃ ἐπιχειρήσεις, τὸ Δημόσιον δι' ἰδίων του ἐξόδων χτίζει ἐργοστάσια καὶ

Τὸ κυριώτερον προσὸν διὰ τὴν εἰσροὴν ξένων κεφαλαίων εἶναι οἱ πλουτοπαραγωγικὲς πηγές (πρῶτες ὕλες). Πρὸς τὸ παρὸν τίποτε ἀξιο λόγου δὲν ἔχει ἡ Ἑλλάδα. Ὑπάρχει μεγάλη ποσότης πρώτης ὕλης γιὰ ἀλουμίνιο, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτὸ ἀφθονεῖ σὲ πολλὰ μέρη. Ἦδη ὑπάρχουν ἐργοστάσια παραγωγῆς ἀλουμινίου εἰς Ἀμερικὴν καὶ Καναδᾶν, ἱκανὰ νὰ τροφοδοτήσουν ὅλον τὸν δυτικὸν κόσμον. Ἡ Ἑλλάς ἀποκλείεται νὰ παράξῃ φτηνὸ ἀλουμίνιο διότι ὁ τρόπος τῆς παραγωγῆς ἀπαιτεῖ μεγάλη Ἡλεκτρικὴ Ἐνέργεια, τὴν ὁποῖαν δὲν πρόκειται νὰ ἔχῃ ἡ χώρα γιὰ ἀρκετὰ χρόνια ἀκόμα. Δὲν ἀποκλείεται εἰς τὸ μέλλον νὰ ἔγκατα σταθῇ βιομηχανία παραγωγῆς ἀλουμινίου.

Οἱ μεγαλύτερες πλουτοπαραγωγικὲς πηγές τῆς Ἑλλάδος εἶναι τρεῖς. Ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία, τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα καὶ ὁ Τουρισμός.

Τὴν ναυτιλία χάρισε τὸ ἐπίσημον κράτος σὲ λίγους εὐνοουμένους. Τὰ δισεκατομμύρια ποῦ μποροῦσε νὰ ἔχῃ κερδίσει τὸ κράτος βρίσκονται σὲ λίγα χέρια ἐφοπλιστῶν τοπο-

καλοῦνται οἱ ξένοι νὰ τὰ πάρουν δωρεάν καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλεύονται. Ἔτσι ἔγινε τὸ Διυλιστήριον πετρελαίων τῆς Ἐλευσίνος τὸ ὁποῖον εἶναι τόσο πτωχὴ καὶ ἀποτυχημένη ἐπιχείρησις ὥστε καὶ ἔτοιμο ἀκόμα ἀρνοῦνται νὰ τὸ πάρουν διάφοροι Ὀργανισμοί. Διὰ κεφαλαίων τοῦ Δημοσίου τὰ ὁποῖα δίδονται ἀτοκα ἢ μὲ ἐλάχιστον τόκο, χτίζονται μεγάλα ξενοδοχεῖα. Ἐνῶ ὁ ἀγρότης, ἡ πηγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πλοῦτου, πληρώνει ἐπαχθεῖς τόκους, μὲ τὴν δικαιολογίαν τῆς ἀναπτύξεως Τουρισμοῦ δίδονται μὲ ἐλάχιστον τόκο ἑκατομμύρια δολλάρια σὲ ξενοδοχειακὰς ἐπιχειρήσεις, γιὰ νὰ χτισθοῦν πολυτελεῖς ξενοδοχεῖα. Ἐφ' ὅσον τὸ κράτος δίδει ὅπωςδήποτε τὰ χρήματα αὐτά, γιὰτὶ νὰ μὴν ἐκμεταλλεῦθῃ τὸ ἴδιον τὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ δικαιολογία ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀστικὸν κράτος καὶ ἀπαιτεῖ μόνον ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν εἶναι ψευδὴς ἰσχυρισμός. Ἡ Δυτικὴ Γερμανία ὀρίζει μερίδια σὲ 400 μεγάλας Βιομηχανικὰς Ἐπιχειρήσεις, τὰ ὁποῖα συμπεσοῦνται σὲ ποσὸν περίπου 2 δισεκατομμύρια δολλάρια. Ὅλοι αἱ προσδεσμένοι χώραι ὀρίζουν μερίδια σὲ μεγάλας Ἐπιχειρήσεις. Τὸ ποσὸν τῶν χρημάτων τὸ ὁποῖον ἐξώδευσεν ἡ Κυβέρνησις γιὰ τὸ διυλιστήριον ἔπρεπε νὰ διατεθῇ γιὰ ἐργοστάσια ἀξιοποιήσεως ὄλων τῶν φρούτων. Νὰ συσκευάζεσθαι καὶ μετατρέπεσθαι εἰς χυμὸς καὶ ἄλλα, ὀλόκληρος ἡ παραγωγὴ, ἢ ὁποῖα τώρα μένει ἀπούλητη καὶ καταστρέφεται. Τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ παρεμερίσθησαν γιὰ νὰ μονοπωλήσουν τὰ κέρδη ἀπὸ πετρέλαιον μερικοὶ εὐνοούμενοι, καὶ δοθοῦν μόνιμα ναῦλα σὲ μεγαλοεφοπλιστὰς φίλους τῶν κυβερνῶντων. Τὰ συμφύροντα δικαιολογίαν ὅτι θὰ ἐργασθοῦν ὀλλγοὶ ναυτικοί. Τὸ μικροσκοπικὸν διυλιστήριον τῆς Ἐλευσίνος πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συναγωνισθῇ εἰς τιμὰς καὶ ποιότητα, τὰ Διυλιστήρια τῶν τεραστίων Ἀγγλοαμερικανικῶν Ἐταιρειῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς;

θετημένα σέ επιχειρήσεις, πλοία, μέγαρα, πινακοθήκες, σέ πολλά μέρη τοῦ κόσμου ἐκτός τῆς Ἑλλάδος. (Ἴδὲ λεπτομερείας ἄλλο κεφάλαιον).

Οἱ δύο ἄλλες πηγές πλούτου βρίσκονται ἀκόμα σέ νηπιώδη κατάσταση. Οὔτε μποροῦν νά ἀναπτυχθοῦν μὲ ἡμίμετρα καὶ μικροέργα ἀνάξια λόγου. Ὁ Τουρισμὸς χρειάζεται τέλειο δίκτυο ἀπὸ λεωφόρους σέ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Χιλιάδες ξενοδοχεῖα μὲ ὄλα τὰ μέσα καὶ σχετικῶς λαϊκὲς τιμές. Μέσα συγκοινωνίας τελείως μοντέρνα, ἀσφαλῆ καὶ πυκνά. (Ἴδὲ σημειώσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ Κεφαλαίου).

Αὐτὰ γιὰ νά γίνουν ἀπαιτοῦνται χρόνια σκληρῆς καὶ ὁμαδικῆς προσπάθειας. Ἔργα γιὰ τὰ ὁποῖα χρειάζονται χιλιάδες χέρια καὶ πολλὰ μηχανήματα.

Ὁ μεγαλύτερος πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ γῆ καὶ ὁ ἀγρότης. Τὸ κλίμα τῆς χώρας βοηθάει στὴν παραγωγή τροφίμων καὶ φρούτων τὰ ὁποῖα εἶναι περιζήτητα, ἡ μεγάλη παραγωγή δμως τῶν εἰδῶν αὐτῶν ἀπαιτεῖ βιομηχανοποιημένη ἀγροτικὴ οἰκονομία. Πρῶτον καὶ κύριον μέλημα τοῦ κράτους πρέπει νά εἶναι ὁ ἀγρότης. Ἡ παραγωγικὴ αὐτὴ μερίδα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπιβάλλεται νά βγῆ ἀπὸ τὴ λάσπη τῆς φτώχειας. Χρειάζεται καλὰ σπίτια, φτηνὴ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, γιὰ νά μπορῆ νά ἔχη ὄλα τὰ μέσα στὸ σπίτι του, ψυγεῖο, κουζίνα καὶ ἄλλα. Χρειάζεται σχολεῖα, νοσοκομεῖα, μέσα συγκοινωνίας. Αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητα στὸν ἀγρότη ὄχι ὡς ἄνθρωπο ἀλλὰ ὡς παραγωγικὴν δύναμιν. Αὐτὰ θὰ καταστήσουν τὴ ζωὴ εὐχάριστη στὸ χωριό, στὸ χτήμα, στὴν κωμόπολη, καὶ θὰ παύσῃ ἡ κάθοδος τῶν ἀπηλπισμένων ἀγροτῶν στὴν πόλιν.

Εἰς τὸ παραγωγικὸν μέρος τῆς ἀγροτικῆς τάξεως ἀπαιτεῖται ὕλικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐνίσχυσις στὸν ἀγρότη, κρατικοὶ νόμοι οἱ ὁποῖοι νά τὸν προστατεύουν ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν τραπεζῶν, ἐμπόρων καὶ ἄλλων παρασιτικῶν ὀργανισμῶν.

Τὸ κράτος πρέπει νά φροντίσῃ γιὰ τὴν δημιουργία νεωτάτων βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι νά ἀξιοποιῶν τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα γιὰ τὴν παραγωγή τροφῶν καταναλώσεως

στὶς ἐξωτερικὲς ἀγορές, κονσερβοποιία τροφῶν, παραγωγή χυμῶν φρούτων, γλυκισμάτων, εἰδῶν τυροκομικῆς.

Ἡ δυναμικότης τῆς ἀγορᾶς στὸ ἐξωτερικὸ δύναται νά ἀπορροφήσῃ ὄχι μόνον τὴ σημερινὴ παραγωγή τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἕκατό φορές μεγαλύτερη. Δὲν ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἑλλάδα ἐργοστάσιο παραγωγῆς καθαρῆς πορτοκαλλάδας, μόνον τὸ χυμὸ χωρὶς καμμία ἄλλη οὐσία, σέ τενεκέδες, χάρτινα δοχεῖα, ἢ παγωμένη.

Βιομηχανία γλυκῶν, χυμῶν καὶ μαρμελάδας θὰ ἠδύνατο νά ἀπορροφήσῃ ὄλο τὸ φρούτο δευτέρας καὶ τρίτης ποιότητος καὶ ρίξη στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀγορὰ τὸ εἶδος αὐτό, τὸ ὁποῖον ἔχει τεραστίαν κατανάλωσιν, ἰδίως στοὺς βορείους λαούς. Γιὰ τὴ φρέσκην νωπὴ πορτοκαλλάδα ὑπάρχει ἀγορὰ ἱκανὴ νά τραβήξῃ ὀλόκληρη τὴν παραγωγή τῆς χώρας σέ λίγες ἑβδομάδες.

Τὸ κράτος θὰ ἔπρεπε νά ἔχη εἰδικὴ ὑπηρεσία μεταφορᾶς τῶν νωπῶν φρούτων, λαχανικῶν καὶ λουλουδιῶν στὸ ἐξωτερικὸ, διὰ ἀφθόνων μοντέρνων συγκοινωνιακῶν μέσων. Ἡ Ἑλλάδα σήμερα σέ προπαρασκευὴ καὶ συσκευασίᾳ τῶν εἰδῶν αὐτῶν εἶναι ἀκόμα σέ πρωτόγονη κατάσταση. Τυποποιημένος ἀγροτικὸς καρπὸς δὲν ὑπάρχει. Τὸ ἐμπόρευμα φθάνει στὸ ἐξωτερικὸ ἄθλια παρασκευασμένο, ἀτυποποίητο, πολλὰς φορές ἀκατάλληλο γιὰ φαγητό (*).

(*) Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἦλθε πρὸ καιροῦ ἐπισήμως ὑπάλληλος τοῦ ὀπουργείου Γεωργίας διὰ νά λαβῆ πληροφορίας περὶ συσκευασίας καὶ καταναλώσεως τῶν ἑρῶν σύκων. Κατ' ἀρχὴν ὁ ὑπάλληλος αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Σὲ παράπονα εἰσαγωγῶν σύκων ὅτι βρίσκονται λίγαι σκόκληκες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ὁ ὑπάλληλος ἀπήντησε: «Λίγοι δὲν εἶναι τίποτα, μιλάμε γιὰ χιλιάδες σκουλήκια». Ὁ εἰσαγωγεὺς τοῦ ἐξήγησε ὅτι κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σύκων καὶ ἕνα σκουλήκι εἶναι εὐρεθὴ ἢ παρτίδα αὐτῆ βγαίνει ἀχρηστῆ.

Τὸ περιζήτητον αὐτὸ προϊόν φθάνει πάντοτε εἰς Ἀμερικὴν ἐλαττωματικὸν ἀνάμιξις σύκων διαφόρων ποιότητων, ἑλλειπὲς εἰς βάρος, ἰλημελὲς συσκευασίᾳ, ἑλλειψὶς ὁμοιομορφίας καὶ ἄλλα. Κάθε ἔτος ἐπιστρέφεται ὡς ἀκατάλληλον πρὸς εἰσαγωγὴν ἀπὸ τὸ ἕνα τρίτον ἕως τὸ ἕνα τέταρτον τοῦ ἀποστελλομένου ἐμπορεύματος. Ἡ αἰτία αὐτὴ ὕψωνει πολὺ τὰ ἀσφάλιστρα τοῦ ἐμπορεύματος, τὸ ὁποῖον ὀστω πωλεῖται ἀκριβώτερον ὅπου ὅτι θὰ ἐπωλεῖτο εἰάν ἢ εἰσαγωγὴ του ἦτο ἐξησφαλισμένη.

Χρειάζονται βιβλία ολόκληρα για να αναφερθούν και γινη ανάλυσις άπάνω στην άγροτική οικονομία και βιομηχανία του τουρισμού. Και οι δύο αυτές πηγές πλούτου για την Έλλάδα χρειάζονται συστηματική και όμαδική προσπάθεια, μεγάλη κρατική ένίσχυση, μόρφωση του Έλληνικού λαού και κεφάλαια.

Τά κεφάλαια υπάρχουν μέσα στη χώρα. Κανένας δέν θα μάς τά δώση απέξω. Απατώμεθα εάν τό νομίζουμε αυτό. Όταν άποκτήση έμπιστοσύνη στη χώρα του ο Έλληνας και διαθέτει τά περισσεύματά του, υπό μορφήν άποταμιεύσεων ή μετοχών σέ πλουτοπαραγωγικές επιχειρήσεις, αντί να τά έχη εις χρυσόν ή εις τό έξωτερικό, τότε θα υπάρχουν άρκετά κεφάλαια για την οικονομική και βιομηχανική πρόοδο της χώρας.

Η έλλειψις πίστεως προκαλεί υπέρογκες τιμές και πληθωρισμό, ο πληθωρισμός έλαττώνει περισσότερο την πίστη και τό κεφάλαιο άποσύρεται, γίνεται δηλαδή ένας φαύλος κύκλος. Στόν φαύλο κύκλο αυτό βρίσκεται ή Έλλάς από τό 1945. Τό Κράτος δέν έφρόντισε με δραστήρια και άνάλογα μέσα να συγκρατήσει αυτήν την κατάσταση. Η τοκογλυφία όργιάζει. Έφ' όσον ο τόκος των Τραπεζών πρός τούς καταθέτας είναι δέκα τοίς εκατόν, φανερόν γίνεται ότι αι τράπεζαι κερδίζουν είκοσι και πλέον τοίς εκατόν. Έργα τά όποια χρειάζονται μακροπρόθεσμα με μικρό τόκο δάνεια είναι άδύνατον να πραγματοποιηθούν με τούς σημερινούς οικονομικούς όρους. Σπίτια, ένα είδος που έχει άπόλυτον ανάγκην ο Έλληνικός λαός και ιδιαίτερα ο άγρότης, μπορούσε να χτισθούν δεκάδες χιλιάδες με μακροπρόθεσμα δάνεια και μικρό τόκο. Έάν υπήρχε πίστις, ιδιωτικά έταιρείαι θα άνελάμβανον τό χτίσιμο σπιτιών γιατί στο είδος αυτό υπάρχει ή καλλίτέρα ασφάλεια δανείου, ή ύποθήκη επί του σπιτιού.

Τό ιδιωτικό κεφάλαιο μεταβάλλεται σέ κοινωνικό κεφάλαιο όταν ο λαός έχη πίστη στο μέλλον της χώρας του. Βιομηχανίες όπως του ήλεκτρισμού των ξενοδοχείων και συγκοινωνίας έπρεπε να άνήκουν σέ μετοχικές έταιρείες,

αι όποια να έλέγχωνται άύστηρώς υπό του Κράτους. Αι επιχειρήσεις αυτές άποφέρουν καλά κέρδη και θα ήδύνατο ο λαός να επενδύη μέρος των οικονομίων του σέ μετοχές των έταιρειών αυτών έφ' όσον του άπέδιδον ένα καλό μέρος, περισσότερο όμως εάν ύπάρχη ή πίστις ότι αι έταιρείαι αυτές εργάζονται συστηματικά και δίδουν άκριβή λογαριασμό όλων των πεπραγμένων.

* *

Έπιχειρήσεις αυτή καθ' έαυτή είναι και ή κρατική μηχανή. Η τάξις, οικονομία και όργάνωσις πρέπει ν' αρχίση από εκεί. «Τό ψάρι, λέγει ή παροιμία, από τό κεφάλι βρώμιζει». Αφοϋ ή κρατική μηχανή δέν εργάζεται καλά στη χώρα, καμμία άλλη επιχείρησις δέν είναι δυνατόν να εργάζεται και άποδίδη εις την πρόοδο και εϋημερίαν του Έλληνικού λαού.

Η σπατάλη είναι γιγαντιαία, ή οικονομική πολιτική του κράτους τά μεταπολεμικά χρόνια μονόπλευρος. Τά εκατηθρίασαν δλαι αι ξέναι έπιτροπαι, όλοι οι δημοσιογράφοι και όλοι οι ειδικοί που ήλθαν στην Έλλάδα. Χιλιάδες έγιναν πλούσιοι εις βάρος του λαού από κρατικά ρουσφέτια. Βιομηχανίες άχρηστες, σέ είδη τά όποια μπορούν να άγορασθούν φθηνότερα και καλλίτερα από τό έξωτερικό, έγιναν με κρατικά δάνεια και προστατεύονται με παράλογους άντικοινωνικούς τελωνειακούς δασμούς. Έκατομμύρια δολάρια συνάλλαγμα διέφυγε στο έξωτερικό από εύνοουμένους. Δάνεια μεγάλα και άτοκα έδόθησαν σέ χρεωκοπημένες επιχειρήσεις τά όποια σϋδέποτε θα εισπραχθούν. Κρατική σπατάλη εκατομμυρίων δολλαρίων σέ άποστολές χωρίς λόγο χιλιάδων στο έξωτερικό, πρεσβείες και προξενεία με πληθώρα υπαλλήλων, ταξείδια περιττά, επιδείξεις, διαφημίσεις χωρίς κανένα σκοπό. Η Έλλάδα, χώρα την όποίαν ή κρατική μηχανή παρουσιάζει στα Ηνωμένα Έθνη ως την πλέον ύποανάπτυκτον του δυτικού κόσμου, με σαράντα τοίς εκατό άπόρους και τό μικρότερο έθνικό εισόδημα κατ' άτομο, διατηρεί πολυτελείς

προσβείες σ' ὅλο τὸν κόσμο, πολυάριθμα προξενεία, ἐπιτροπὴς καὶ ἀποστολὴς στὸ ἐξωτερικόν, ταξίδια ὑπουργῶν σὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου χωρὶς κανένα ἀπολύτως ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, πράγματα δηλαδὴ τὰ ὁποῖα μόνον πλούσια καὶ ἰσχυρὰ κράτη δικαιολογοῦνται νὰ ἐφαρμόζουν (!).

Αὐστηρὴ οἰκονομία μέσα στὴν κρατικὴ μηχανή, δχι στοὺς μικροὺς ὑπαλλήλους ἢ συνταξιούχους, ἀλλὰ στὰ ἀνώτερα στελέχη τὰ ὁποῖα δὲν ἐλέγχονται ἀπὸ κανέναν, θὰ ἀποδώσῃ μεγάλα ποσά, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν γενικὴν πρόοδον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ φορολογικὸ σύστημα βασισμένο στὴν φορολογία τοῦ λαοῦ περισσότερο καὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴ ὀλιγαρχία ἀπηλλαγμένη, μοιάζει μὲ τὰ οἰκονομικὰ φεουδαρχικοῦ κράτους.

Ἡ φορολογία πρέπει νὰ ὑπολογίζεται αὐστηρῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εἰσοδήματος μόνον. Ἡ φορολογικὴ ὑπηρεσία πρέπει νὰ εἶναι ὁ καλλίτερος ὀργανισμὸς τῆς χώρας.

Μπορεῖ κάλλιστα ὁ κάθε πολίτης νὰ κερδίσῃ ὅσα δύ-

(!) Ἡ Φινλανδία ἔχει σὲ ὅλον τὸν κόσμον τρία μόνον ἔμμοθα προξενεία. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ὑστερεῖ σὲ ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀφοροῦν σχέσεις μὲ ἄλλες χώρες. Ἐκλεκτὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἀναλαμβάνουν τὰ καθήκοντα καὶ τὰς εὐθύναι τοῦ ἀμίσθου προξένου διὰ τὸ τιμητικὸν τῆς θέσεως αὐτῆς. Ἡ Ἑλλάς ἔχει πολλὰ προξενεία μὲ μεγάλο ἔμμοθα προσωπικόν. Τέσσερα προξενεία εἶναι μόνον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας μὲ ἀνω τῶν τριάντα ὑπαλλήλων οἱ ὁποῖοι πληρώνονται μὲ μεγάλους μισθοὺς εἰς δολλάρια. Αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις τῆς Φινλανδίας διεξάγονται ἀπὸ ἀμίσθους προξένους τόσο καλὰ ὅσον καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἐξοικονομεῖ ὁμοίως ἡ Φινλανδία ἑκατοντάδες χιλιάδες δολλάρια ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν. Ἡ Φινλανδία δὲν ἔχει ἐμπίστους προξένους, ἀλλὰ προσφέρει διὰ νόμου δωρεάν τροφὴν, ἰατρικὴν καὶ ὀδοντιατρικὴν περίθαλψιν, βιβλία εἰς ὅλα τὰ ἄπορα παιδιὰ τοῦ φοιτοῦν στὰ σχολεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει κομψομένους προξένους οἱ ὁποῖοι καταναλώνουν τὸν περισσότερον χρόνον σὲ ἀήθεις κοσμικὰς ἀσχολίας, οἱ ἄποροι ἄμως μαθηταὶ φοιτοῦν νηστικοὶ καὶ ὑποσιτίζονται, χωρὶς ἰατρικὴν περίθαλψιν. Αὕτη εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς προοδευμένης κρατικῆς, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

ναται εἴτε ὡς ἄτομον, εἴτε ὡς ἐπιχειρήσις. Ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου δύναται νὰ κερδίσῃ ἑκατομμύρια ἐφ' ὅσον εἶναι ἱκανός.

Δὲν εἶναι ὁμοίως ὅλα δικά του, θὰ ἔλθῃ αὐστηροτάτῃ ἢ φορολογικὴ ὑπηρεσία νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴν ἀναλογία τῆς. Τὰ δικαιώματα τῆς φορολογικῆς ὑπηρεσίας νὰ εἶναι ἀπεριόριστα, νὰ δύναται νὰ ἐλέγξῃ κάθε οἰκονομικὴ συναλλαγὴ τοῦ ἀτόμου ἢ ἐπιχειρήσεως στὸ παρὸν καὶ στὸ παρελθόν, νὰ ἀπαιτῇ ἐπισήμους ἀποδείξεις, λογιστικὰ βιβλία καὶ συμφωνητικὰ γιὰ κάθε ἐμπορικὴν πράξιν.

Ἡ τιμωρία τῶν παραβατῶν τῆς φορολογίας θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐξαιρετικῶς αὐστηρὰ καὶ παραδειγματικὴ. Ὁ πολίτης θὰ ὑπολογίζῃ τὴν φορολογικὴν δικαιοσύνην ὅσο καὶ τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην. Ὁ κόσμος πρέπει μὲ ἐπίμονη προσπάθεια νὰ μορφωθῇ ὥστε νὰ συνεργάζεται μὲ τὴν κρατικὴν αὐτὴν προσπάθεια γιὰ τὴν εἰσπροξὴ μιᾶς δικαίας καὶ ἀναλόγου φορολογίας ἀπὸ τοῦς πολίτας.

Ἡ οἰκονομία σὲ μία χώρα εἶναι ὅπως ἓνα δέντρο. Ὁ κορμὸς εἶναι ἡ κρατικὴ μηχανή, ὅταν ἡ κρατικὴ μηχανὴ εἶναι ὑγιὴς οἰκονομικῶς, θὰ φουντώσουν ὅλοι οἱ κλάδοι.

Ἡ οἰκονομία καὶ ἡ δικαία φορολογία, θὰ φέρουν μεγαλύτερα εἰσοδήματα στὸ κράτος, ταυτοχρόνως θὰ ξαλαφρώσουν τίς φτωχὰς τάξεις ἀπὸ τὴν ἄδικη σημερινὴ ἀμεση καὶ ἔμμεση φορολογία. Τὸ κράτος θὰ δύναται νὰ διαθέσῃ τὰ χρήματα αὐτὰ σὲ ὠφέλιμα γιὰ τὸ λαὸ ἔργα, ὅπως δρόμοι, ἀποξηράνσεις, νοσοκομεῖα, ἠλεκτρισμὸς, θὰ ὑποστηρίξῃ οἰκονομικῶς χρήσιμες βιομηχανίας. Περισσότερο χρήμα θὰ κυκλοφορῇ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ θὰ ἐργάζεται, ἀπὸ τοῦς ὑπαλλήλους καὶ συνταξιούχους, οἱ ὁποῖοι θὰ πέρνουν καλλίτερας ἀποδοχάς. Ὁ ἀγρότης θὰ παράξῃ πολὺ περισσότερα προϊόντα, θὰ κερδίξῃ περισσότερα καὶ θὰ εἶναι καὶ τὰ τρόφιμα πολὺ εὐθηνότερα. Οἰκονομικὰ περισσεύματα ἀπὸ λαϊκὰς οἰκονομίας θὰ μποροῦν νὰ ἐπένδυσθουν σὲ μακροπρόθεσμα δάνεια γιὰ χτίσιμο χιλιάδων σπιτιῶν, ἐνιαῖα ὀργανωμένα συστήματα συγκοινωνίας, ἐργοστάσια καὶ ἐπιχειρήσεις συνεταιρικῆς.

Ἡ αὐστηρὰ ἀναλογικὴ φορολογία τῶν ἐχόντων μεγάλα κέρδη ἐπιχειρήσεων καὶ ἀτόμων, θὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ἐξοδεύουν αὐτὰ τὰ κέρδη, διότι ἐάν τὰ κρατήσουν τὸ μεγαλύτερο μέρος θὰ εἰσπράξῃ ὁ φόρος. Ἡμερομίσθια θὰ δίδονται μεγαλύτερα, καλλιτέρας ἐγκαταστάσεις, μέσα ψυχαγωγίας τοῦ προσωπικοῦ, δωρεές σὲ κοινωφελῆ ἰδρύματα.

Ἡ τουριστικὴ πρόοδος θὰ φέρῃ κύματα χιλιάδων ξένων οἱ ὅποιοι θὰ ἐξοδεύουν χρήματα σὲ εἶδη τὰ ὅποια δὲν ἀπαιτοῦν ἐξαγωγή συναλλάγματος, οὔτε πρώτες ὕλες, ἀλλὰ ἀπαιτοῦν κυρίως τρόφιμα καὶ προσωπικὴν ἐργασίαν. Χιλιάδες κόσμος θὰ εὐπορῇ ἀπὸ τὴν κατανάλωσιν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης.

Μία τέτοια ἀλλαγὴ εἶναι ἐπόμενο νὰ ζημιώσῃ ἢ μᾶλλον καταστρέψῃ τελείως ὄρισμένους μικροεπαγγελματίαις ἰδίως, οἱ ὅποιοι σήμερα ὀπωσδήποτε φυτοζωοῦν σὲ ἀπρηχαιομένα ἐπαγγέλματα, θὰ δημιουργήσῃ δμως χιλιάδες νέες δουλειές, ἀλλὰ ἐπαγγέλματα ποὺ θὰ κερδίζουν περισσότερα καὶ τὴν θέσῃ τῆς ἀπρηχαιωμένης ἐργασίας τους θὰ ἀναπληρώσουν μὲ ἄλλη καλλίτερη καὶ πλέον προσοδοφόρον.

Ἡ ἐπανάστασις αὐτῆ τῆς κρατικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς δὲν πραγματοποιεῖται μὲ ἡμίμετρα, νομοσχέδια καὶ ἀδειανὲς ὑποσχέσεις τῶν ἐκάστοτε κυβερνώντων. Ἡ μεταπολεμικὴ Ἑλλάδα βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχον μιᾶς πολὺ μικρᾶς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας. Παραμερίζεται τὸ συμφέρον ἑκατομμυρίων παραγωγικοῦ λαοῦ, γιὰ τὰ κέρδη σκοτεινῶν δυνάμεων ποὺ βρίσκονται πίσω ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις. Τὰ πλέον παράλογα καὶ ἀντιλαϊκὰ ἔργα παρουσιάζονται ὡς ἐπιτυχίες εἰς ὄφελος τοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τριετίας τώρα κατεσκευάσθη δημοσίᾳ ὁδὸς ἀπὸ Ἀθήνας εἰς Σούνιον. Ποία ἡ ὠφελιμότης τῆς ὁδοῦ αὐτῆς; Δὲν ἐνώνει τὴν πρωτεύουσάν μὲ βιομηχανίας, οὔτε μὲ ἄλλην μεγάλην πόλιν, οὔτε μὲ τουριστικὸν κέντρον ἀρχαιολογικῆς ἀξίας, ὅπως τὰ Ὀλύμπια, αἱ Μυκῆναι, ἢ οἱ Δελφοί. Ἐξυπηρέτησε κυρίως τοὺς οἰκοπεδοῦχοις τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Εἰς τὴν μαγευτικὴν αὐτὴν τοποθεσίαν οἱ πλούσιοι ἐκτίσαν ἐπαύλεις, καὶ κατὰ μῆκος τῆς παραλίας

ἐκτίσθησαν ψυχαγωγικὰ κέντρα πολυτελείας. Ἡ τοποθεσία αὐτῆ ἀπρόσιτος εἰς ὄσους δὲν ἔχουν αὐτοκίνητα ἔγινε ὁ παράδεισος τῶν εὐπορωτάτων τάξεων. Οἱ Ἀθηναῖοι πραγματικῶς ἐζημιώθησαν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τοῦ Σουνίου. Διότι ἐνῶ προηγουμένως ἠδύναντο σὲ μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν πόλιν νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἐξοχὴν εἰς ἡμέρας ἄργίας, σήμερον εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ στιβάζονται εἰς λεωφορεῖα, πληρώνουν πολὺ μεγαλύτερο εἰσιτήριον καὶ ταξιδεύουν πενήντα καὶ πλέον χιλιόμετρα εἰς ἀναζητήσιον καταλλήλου τοποθεσίας. Τὰ πολυτελῆ κέντρα τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ ἐμόλυναν τὴν θάλασσαν τῆς περιοχῆς. Ἀντιθέτως πρὸς ἄλλα κράτη, τὰ ὅποια προσκαθοῦν νὰ ἐγκαταστήσουν μέσα ψυχαγωγίας πλησίον τῶν λαϊκῶν συνοικιῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐξώδευσε ἑκατομμύρια δολλάρια κρατικοῦ χρήματος διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν μικρὰν εὐπορον τάξιν τῆς πρωτεύουσας.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν δύο μεγαλουπόλεων Ἀθηνῶν Πειραιῶς παρέμερίσθη. Ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τεραστίου πλάτους εὐθεῖα λεωφόρος, ἡ ὁποία νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν τοῦ μεγαλύτερου Ἑλληνικοῦ λιμένος μὲ τὸ ἐν πέμπτῳ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ὅλου κράτους, γεγονὸς ἀπὸ τὸ ὅποιον θὰ προέκυπτεν μεγάλο κέρδος ἀπὸ οἰκονομίαν χρόνου, βενζίνης, ἐλαστικῶν, φθορᾶς μέσων συγκοινωνίας, δὲν ἔγινεν οὐδεμίαν προσπάθειαν.

Καὶ ὁμως ἡ διάνοξις τῆς ὁδοῦ Ἀθηνῶν—Σουνίου παρουσιάζεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὡς ἔργον δυναμικῆς καὶ φιλολαϊκῆς Κυβερνήσεως, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητά οἱ κύριοι αὐτοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ δώσουν λόγον, διὰ τὴν ἀνώφελον αὐτὴν σπατάλην τοῦ δημοσίου χρήματος.

Ἡ συνέχεια αὐτῆ τῆς ἀντιλαϊκῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐπὶ ἑκατὸν πενήντα χρόνια, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεγάλην ἔνδειαν καὶ ὑποανάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ χώρα εἶναι πτωχὴ, ὅπως πολλοὶ ἰσχυρίζονται, δὲν ἐδημιουργήθη ἕνεκα τῶν πολέμων καὶ ἄλλων ἀτυχημάτων τὰ ὅποια κατὰ μεγαλύτεραν ἢ μι-

κροτέραν αναλογίαν επέρασαν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοί. Τὸ κυριώτερον αἷτιον εἶναι ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ τόπου, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου τοῦ Καποδίστρια δὲν ἐπεζήτησε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἀλλὰ ὠρισμένην μικρὰν ἀριθμητικῶς τάξιν. Εἰς ὠρισμένας περιόδους μεμωνομένα ἄτομα, ἢ μικρὰς ομάδας, ὕψωναν φωνὴν διαμαρτυρίας, ἀλλὰ ὅμως τελικῶς ἐσίγησαν συμμαχίσαντες μετὰ τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας, καὶ ἄλλαι, ἀπὸ πολιτικὰς συκοφαντίας ἢ ἀπὸ πίεσιν, διαρκῶς ἐξουδετεροῦνται.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : (Ἀπὸ τὴν σελίδα 93).

Ἡ ὑπηρεσία ἐλέγχου φόρου κερδῶν μοιάζει πολὺ μετὰ τὰς ἀρχὰς «τοῦ πόθεν ἔσχες». Πρὸ ἐτῶν εἰς Ἑλλάδα ἐγίνετο καὶ προσπάθεια νὰ ὀργανωθῇ πολιτικὸν κόμμα μετὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ «πόθεν ἔσχες». Ὑποτέθη ὅτι ἓνα ἄτομον ἔχει μεγάλο εἰσόδημα, δηλώνει ὅμως πολὺ μικρότερον. Τὶ θὰ κάμῃ μετὰ τὰ χρήματα αὐτά; Ἐάν διάγῃ πλουσίαν ζωὴν, ἀγοράσῃ ἀκίνητα, κοσμήματα, ταξιδεύῃ, τελικῶς θὰ τὸν ἀνακαλύψῃ ἡ ὑπηρεσία φόρων. Τότε καλεῖται νὰ ἀποδείξῃ, πῶς ἐνῶ δεκνύει μικρὸν κέρδος εἶναι εἰς θέσιν νὰ διάγῃ πλουσίαν ζωὴν, ἢ ἔχει μεγάλας καταθέσεις ἢ ἀγοράζει ἀκίνητα. Ἡ ὑπηρεσία φόρων δὲν ἐνδιαφέρεται ἐάν τὰ κέρδη αὐτὰ ἔχουν γίνῃ νομίμως ἢ παρανόμως. Ἐνδιαφέρεται μόνον νὰ πληρωθῇ ὁ ἀναλογικὸς φόρος. Ἐάν τὰ κέρδη αὐτὰ ἔχουν πραγματοποιηθῇ ἀπὸ παράνομους ἢ ἐγκληματικὰς ἐπιχειρήσεις, ὅπως παραδείγματός χάριν ναρκωτικά, αὐτὸ εἶναι δουλειὰ τῆς Ποινικῆς Δικαιοσύνης.

Ἀρχίζει λοιπὸν, ἀπὸ τὴν φορολογικὴν ὑπηρεσίαν, λεπτομερῆς ἀνάκρισις τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ πηγῶν κέρδους τοῦ παραβάτου, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἡ φορολογικὴ ὑπηρεσία νομίζει ὅτι ἄρχισε ἢ κατάχρησις φόρων. Δυνατὸν νὰ ἀρχίσῃ καὶ δέκα ἔτη πίσω ἀπὸ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀνακρίσεως. Εὐρίσκονται περίπου τὰ μὴ δηλωθέντα κέρδη, καὶ ὁ παραβάτης ὑποχρεοῦται νὰ πληρῶσῃ τοὺς μὴ καταβληθέντας φόρους, τὰ σχετικὰ πρόστιμα, κυρίως τόκους, καὶ τιμωρεῖται καὶ Ποινικῶς διὰ τὴν δολίαν αὐτὴν πράξιν.

Ἡ ἀμερικανικὴ ὑπηρεσία φόρων εἶναι ὁ τρόμος τῶν ἀτόμων ἢ ἐπιχειρήσεων ποὺ κερδίζουν ἀθεμίτως. Δυνατὸν νὰ ἀποφύγουν τὴν Ποινικὴν δικαιοσύνην ποτὲ ὅμως τὴν φορολογικὴν. Καὶ ἐάν ἀκόμα ἀποφύγουν τὸν φορολογικὸν ἔλεγχον ἐφ' ὅσον ζοῦν, θὰ τοὺς ἀνακαλύψῃ μετὰ θάνατον. Οὐδεμία διαθήκη περαιωνέται νομικῶς ἐάν πρῶτα δὲν τὴν ἐξέτασῃ ἡ φορολογικὴ ὑπηρεσία. Πῶς τὸ ἄτομο αὐτὸ ἀφῆκε τόσην πλουσίαν ἀφοῦ ἐδείκνυε εἰς τὰς φορολογικὰς καταστάσεις μικρὸν εἰσόδημα; Ἀρχίζει τότε λεπτομερῆς ἀνάκρισις τῶν ἐπι-

δων τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τέλος ἡ φορολογικὴ ὑπηρεσία κρατεῖ ὅσα θεωρεῖ ὅτι ἔπρεπε ὁ ἀποθανὼν νὰ εἶχε πληρῶσει εἰς τὸ Δημόσιον, μετὰ τόκους καὶ πρόστιμα.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ φορολογία κερδῶν εἶναι δικαιοσύνη. Γιὰ καθὲν ἄτομο δίδεται τὸ ἀφορολόγητον ποσὸν τῶν 600 δολλ. Μία μέση οἰκογένεια μετὰ τέσσερα ἄτομα ἔχει ἀφορολόγητα 2400 δολλ. Ἐκ τοῦ κέρδους ἀφαιροῦνται ἐξόδα συντηρήσεως καὶ ἀποσβέσεως αὐτοκινήτου, ὅτιδήποτε ἄλλοι φόροι πληρώνονται, εἰσφορὰς ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, μέρος τῶν ἰατρικῶν καὶ ὀδοντιατρικῶν ἐξόδων, ἐξόδα ταξιδίων διὰ λόγους ἐργασίας καὶ ἄλλα. Μετὰ τὰς παραχωρήσεις αὐτὰς τὸ ποσὸν τῶν 2400 δολλ. εἶναι σχετικὰ ἀρκετὸν διὰ μετρίαν ζωὴν. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν τάξιν, ἢ ὅποια διαθέτει ἰδιόκτητον κατοικίαν καὶ παράγῃ τροφὰς, τὸ ποσὸν εἶναι ἀρκετὸν καὶ ἐπιτρέπει καὶ ἀποταμίευσιν.

Ἐπειτα ὁ φόρος αὐτὸς ἔχει ὑπολογισθῇ μετὰ μέσον εἰσόδημα 4—5 χιλιάδων δολλαρίων. Ἐάν λόγῳ οἰκονομικῆς κρίσεως τὸ μέσον εἰσόδημα πέσει, ἀσφαλῶς τὸ ποσοστὸν τῆς φορολογίας θὰ ἐλαττωθῇ.

Εἰς μεγαλύτερα εἰσοδήματα τὸ ποσοστὸν τοῦ φόρου αὐξάνει, ἐπιτρέπονται ὅμως τὰ ἐξίδια ἐξόδα τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖα εἰς πρόσωπα μετὰ μεγαλύτερον εἰσόδημα καὶ συνεπῶς ἐμπορικὰς καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις. Ἡ τήρησις ἀτιλῶν βιβλίων, καθ' ὅσον οἰονόμητοτε σύστημα προτιμᾷ ὁ φορολογούμενος, εἶναι δεκτὴ. Ἀρκεῖ νὰ φαίνονται ἀγοραπωλήσεις, ἐξόδα, κέρδη, ζημίαι. Οὐδεμία ἐπιχείρησις ἄλλως τε μικρὴ ἢ μετρία δύναται νὰ ὀρθοποδήσῃ ἐάν δὲν ὑπάρχει κάποιο σύστημα διὰ τοῦ ὁποίου νὰ φαίνεται ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τὸ Ἑλληνικὸν κράτος εἰσήγαγε τὴν φορολογίαν κέρδους ἀπὸ τὸ ἀμερικανικὸν πρότυπον. Ἡ ὅλη ὅμως ὑπόθεσις παρεποιήθη, καὶ ἠκρωτηριάσθη κατὰ τρόπον ποὺ συμφέρει τὴν οἰκονομικὴν ὀλιγαρχίαν. Κατὰ πρῶτον ἔπρεπε νὰ ἀφαιρεῖται τῆς φορολογίας ἱκανὸν ποσὸν κατ' ἄτομον. Μέση οἰκογένεια ἐκ τεσσάρων ἀτόμων ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἀφορολόγητον εἰσόδημα τοῦλάχιστον 30.000 δραχ. ἑτησίως. Εἰς τοὺς ἀγρότας ἔπρεπε νὰ ἀφαιροῦνται τὰ ἐξόδα συντηρήσεως τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν καλλιέργειαν ζῶων ἢ μηχανημάτων. Εἰς τοὺς ἀστούς τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἄλλα μέσα μεταφοράς. Εἰς τοὺς μεγαλύτερους ἐπιχειρηματίας ἄλλα ἀναγκαῖα λόγῳ τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν ἐξόδων. Εἰς τοὺς ἐπιστήμονας ἐξόδα μορφώσεως ἢ προωθήσεως τῶν ἐπιστημονικῶν μέσων.

Ὁλόκληρος ἡ σκοπιμότης τοῦ φορολογικοῦ συστήματος καταπίπτει ἐάν δὲν τηρεῖται καὶ ἐφαρμόζεται εἰς τὰς ἀνωτέρας βαθμίδας τῶν εἰσοδημάτων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ βῆρος τῆς φορολογίας αὐτῆς ἔπεσε κυρίως εἰς τὰς μεσαίας τάξεις τὰς ὅποιας καταστρέφει οἰκονομικῶς. Χιλιάδες ὀπαλλήλων ἀσχολοῦνται μετὰ τὰ μικρὰ εἰσοδήματα τῶν ἐπαγγέλ-

τιών, έπισημόνων, βιοτεχνών ενώ αϊ μεγάλαϊ επιχειρήσεις παραμένουν άνεξέλεγκτοι.

Τόν μεγαλύτερον φόρον εισοδήματος έχουν αϊ χώραι: Σουηδία, Ήνωμένα Πολιτεία, Άγγλία, Έλβετία, Φινλανδία, Δανία, Βέλγιον. Άπό τό γεγονός ότι τό γενικόν επίπεδον τιμαριθμού ζωής είναι εις τās ίδιας χώρας τό ανώτερον εις τόν πολιτισμένον κόσμον, αποδεικνύεται πλήρως ότι τό φορολογικόν αυτό σύστημα είναι ευεργετικόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : (Άπό τήν σελίδα 102).

Ηησιώδης είναι ή Τουριστική κίνησις εις τήν Έλλάδα. Τό 1956 έπισκέφθησαν τήν Ίταλίαν περίπου 16 εκατομμύρια Τουρίσται, μεταξύ αυτών 600 χιλ. Άμερικανοί. Εις Γαλλίαν, Άγγλίαν, Έλβετίαν και Ίταλίαν έξοδούθησαν από Άμερικανούς ταξειδιώτες περίπου έναμιση δισεκατομμύριο δολάρια.

Ο Τουρισμός μεταπολεμικώς άναπτύσσεται σέ μεγάλη πλουτοπαραγωγική πηγή για τίς περισσότερες Εύρωπαϊκές Χώρες. Η Έλλάς έχει όλα τά φυσικά και Ιστορικά προσόντα για να προσελκύση μεγάλο αριθμό Τουριστών, παραμένει όμως έντελώς άσήμαντος ή Τουριστική κίνησις, διότι οί Ιθόνοντες δέν είναι εις θέσιν να άντιληφθούν τό πρόβλημα αυτό και τό αντιμετώπισουν με τά ανάλογα μέτρα.

Έκ τών 16 εκατομμυρίων Τουριστών, οί όποιοι έπισκέφθησαν τήν Ίταλίαν τό 1956, κατά τās ανακοινώσεις του Ίταλικού Τουρισμού, δώδεκα περίπου εκατομμύρια εισήλθον εις τήν χώραν δι' αυτοκινήτων και οί λοιποί με όλα τά άλλα μεταφορικά μέσα.

Φανερόν γίνεται ότι ή προσέλκυσις Τουριστών στην Έλλάδα είναι εύνοική μέσωσ Ίταλίας και δια θαλάσσης, δεδομένου ότι μέσωσ Βαλκανίων δια ξηράς, δέν υπάρχει κατάλληλος δρόμος, ούτε προκαλείται Τουριστικόν ένδιαφέρον. Τά Βαλκάνια άλλως τε έχοντα βασικώς διαφορετικόν σύστημα ούτε ένδιαφέρονται δια Τουρισμόν, ούτε έχουν προσόντα τά όποια θα έλκύσουν ταξειδιώτας. Ταχύπλοα, μοντέρνα Τουριστικά πλοία με προσιτάς τιμάς έπρεπε να έκτελούν τήν συγκοινωνίαν από τούς πλησιέστερους προς τήν Έλλάδα Ίταλικούς λιμένας, πράγμα τό όποιον δέν γίνεται. Η γραμμή Βρινδησιού-Έλλάδος έξυπηρετείται με παλαιά και άκατάλληλα άκτοπλοϊκά σκάφη, τά όποια προσεγγίζουν εις πολλούς μικρούς Έλληνικούς λιμένας δια φορτίον και έπιβάτας. Τά πλοία αυτά δέν δύνανται να έξυπηρετήσουν Τουριστικώς τήν χώραν. Άλλά και ή παραπάνω είναι προσωρινή λύσις.

Έφ' όσον ή Τουριστική κίνησις εις Ίταλίαν γίνεται περισσότερο δι' αυτοκινήτων. Η Έλλάς πρέπει να προσαρμοσθή προς τήν κατεύθυνσιν αυτήν. Μεγάλη λεωφόρος (SUPER-HIGHWAY) θα έπρεπε να διασχίξη τήν χώραν από τόν πλησιέστερον προς τήν Ίταλίαν Έλληνικόν λιμένα τής Ήπειρου μέχρι Άθηνών.

Η λεωφόρος αυτή πρέπει επίσης να ένώνη όλους τούς αρχαιολογικούς τόπους. Η γραμμή Ίταλίας μέχρι του Έλληνικού λιμένος, να έξυπηρετείται από ειδικόν πλοϊον (FERRY-BOAT), κατάλληλον από πάσης άπόψεως.

Μία μεγάλη λεωφόρος παρομοία τών Γερμανικών και Άμερικανικών SUPER-HIGHWAY διασχίζουσα τήν Βορειοδυτικήν Έλλάδα μέχρι τών Άθηνών είναι καλλιτέρα οικονομικώς από εκατό εργοστάσια. Χιλιάδες κόσμοι θα εύπορήσουν κατά μήκος τής λεωφόρου. Σταθμοί αυτοκινήτων, έπισκευών, ξενοδοχεία φαγητού, μοντέρνα απλά ξενοδοχεία ύπνου (AUTO-MOTELS), μικρά καταστήματα πωλήσεως τροφών, ξηρών καρπών, φρούτων, ειδών λαϊκής τέχνης. Αϊ πόλεις δια μέσωσ τών όποιων θα διέρχεται ή Λεωφόρος θα λάβουν ζωήν.

Οί έπισκεπτόμενοι τήν Ίταλίαν Τουρίσται γνωρίζοντες, μέσωσ συστηματικής διαφημίσεως, ότι υπάρχει συγκοινωνία, επιτρέπουσα τήν ταχείαν μετακίνησιν, θα έρχονται έστώ και εάν διαθέτουν μικρόν χρονικόν διάστημα. Οί αρχαιολογικοί τόποι θα γεμισουν από Τουρίστας. Τότε ο Έλληνικός Τουρισμός θα μετρή τούς εισερχομένους εις εκατομμύρια πλέον. Η Λεωφόρος εκτός του Τουρισμού θα ύποβοηθήση και εις τήν πρόοδον άλλης τής Βορειοδυτικής Έλλάδος.

Τελικώς τό Κράτος δια Τουριστικούς και γενικώτερας εκπολιτιστικής σημασίας λόγους, θα πρέπει να άνοίξη παρομοίως Λεωφόρους, αϊ όποια να διασταυρώνουν τήν χώραν και συνδέουν ύλας τās μεγάλας πόλεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΕΙΝΑΙ ΦΤΩΧΗ Η ΕΛΛΑΔΑ;

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ

Θά σᾶς διηγηθῶ μιά μικρὴ ἱστορία ποῦ ἔμαθα ἐδῶ, καὶ εἶναι πολὺ σχετικὴ μὲ τὸ κεφάλαιο αὐτό.

Σὰ ἓνα μικρὸ χωριὸ στὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου ὁ κόσμος ζοῦσε σὲ μεγάλη φτώχεια. Τὸ χωριὸ ἦταν στὰ πλάγια ξεροῦ βουνοῦ μὲ πολλὰς βελανιδιὰς καὶ δὲν εἶχε παρὰ ἐλάχιστη παραγωγὴ.

Τυχαίως πέρασε κάποιος ξένος ἐκεῖ, ὁ ὁποῖος ἔκατσε ὀλίγες ἡμέρες. Ἄφοῦ, τοὺς εἶπε, ἔχετε τόσα βελανίδια δωρεάν, γιατί δὲν θρέφετε γουρούνια; Νὰ τὰ πέρνετε μικρά, τὰ μεγαλώνετε καὶ νὰ τὰ πουλάτε; Νὰ μὴν τὰ πολυλογούμε τὸ ἕκαμαν αὐτὸ οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, ἀφοῦ τὸ βελανίδι ὑπάρχει ἀφθονο, καὶ σήμερα τὸ χωριὸ ἔχει ἔσοδα καὶ ζῆ πολὺ καλλίτερα. Ὅχι μόνο αὐτὸ ἀλλὰ καὶ παράγετε φτηνὸ κρέας ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔχει ἀνάγκη ἡ χώρα.

Ἄνεξάρτητα τὸ πόσο φτωχὴ ἢ πλούσια εἶναι μία χώρα, ἢ περιοχή, ὑπάρχουν ὄρισμένοι παράγοντες οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ ἀποδώσουν πλοῦτο. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μιά πολὺ ἄγονη καὶ ξερὴ χώρα. Τὸ χιόνι δμως τὸ ἔκαμε λευκὸ χρυσό. Γύρω ἀπὸ τὸ σπῆρ τοῦ χιονιοῦ ἡ Ἑλβετία ἔχει δημιουργήσει μεγάλη πλουτοπαραγωγικὴ πηγὴ. Καὶ αὐτὸ δμως δὲν εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ ζήσει ὁ Ἑλβετικὸς λαός.

Ἡ ἱστορία λέγει ὅτι πολλὰ χρόνια πρὶν, οἱ Ἑλβετοὶ πρωτόμαθαν τὴν κατασκευὴ ὥρολογίων ἀπὸ μερικοὺς πρόσφυγες τῆς Γερμανίας. Ὁ ἔξυπνος καὶ ἐργατικὸς Ἑλβετικὸς λαὸς βρῆκε τὴ λύση στὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς του. Φτειάνει τώρα τὰ καλλίτερα μηχανήματα ἀκριβείας καὶ ὥρολόγια παντὸς εἶδους σὲ ὅλο τὸ κόσμο. Γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή καὶ ὁ Ἑλβετικὸς λαὸς ἔχει πολὺ ὑψηλὸ ἐπίπεδο ζωῆς. Ἡ πρόοδος τῆς Ἑλβετίας προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀγγλία δὲν ἦταν πάντοτε χώρα παραγωγῆς ὑφασμάτων. Μὲ τὴν ναυτιλία οἱ Ἀγγλοὶ ἀνέπτυξαν καὶ τὴν βιομηχανία ὑφασμάτων. Οἱ δύο αὐτὰς ἱκανότητες τῶν Ἀγγλων, ναυτιλία καὶ ὑφαντουργία, ἔφτιασαν τὴν Ἀγγλία τὴ μεγαλύτερη δύναμη τοῦ κόσμου γιὰ πολλὰ χρόνια.

Ἡ Ἰταλία τελευταία ἀποκομίζει μεγάλο πλοῦτο ἀπὸ τὸν τουρισμὸ. Εἶναι ἡ μεγαλύτερα βιομηχανία τῆς Ἰταλίας καὶ καλὰ καλὰ ἀκόμα δὲν εἶναι στὴν ἀρχὴ τοῦ ὁ Τουρισμοῦ. Ὑπάρχει καὶ ἓνα παράδειγμα τέτοιο μέσα στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ περιφέρεια τῆς Καστοριάς ἴσως παλαιότερα νὰ εἶχε ζῶα τῶν ὁποίων τὰ δέρματα ἔκαναν γουναρικά. Ἐνα μέρος τῶν Καστοριανῶν ἦταν γουναράδες καὶ ἔμποροι γουναρικών. Σήμερα δὲν ὑπάρχουν ζῶα στὴν περιφέρεια Καστοριάς, αὐτὸ δμως ἔγινε αἰτία νὰ εὐπορήσῃ περισσότερο ὁ Καστοριανός. Ἐγιναν πολλοὶ καλοὶ τεχνίτες τῆς γουναρικής. Χιλιάδες ἀκατέργαστα δέρματα μπαίνουν στὴν Καστοριά ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὰ κατεργάζονται οἱ Καστοριανοί. Νὰ λοιπὸν μίαν πόλιν ἢ ὁποῖα ἐδημιούργησε πηγὴ πλοῦτου χωρὶς νὰ εἶναι πλούσια.

Ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι μόνο στὴ γῆ, στὰ ἐργοστάσια, ἢ στὰ μεταλλεῖα, ἀλλὰ βρίσκεται καὶ σὲ ὄρισμένες ἱκανότητες τῶν ἀνθρώπων. Σαυτό συντελοῦν φυσικοὶ καὶ γεωγραφικοὶ λόγοι. Οἱ Πορτογάλοι εἶναι καλοὶ ψαράδες· οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Ἕλληνες καλοὶ ναυτικοί. Οἱ Ἕλληνες ἀπῆρξαν πάντοτε ἱκανότατοι ναυτικοὶ ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια. Εἶχανε τὰ πρωτεῖα στὴ Μεσόγειο. Τὰ χρόνια τῆς

πειρατίας ήσαν Ικανοί πειραταί. Τροφοδοτούσανε την Ίσπανία με σιτάρι στον αποκλεισμό από το Ναπολέοντα. Ο έμπορικός στόλος των νησιών έπαιξε σοβαρό ρόλο για την έπιτυχία της επανάστασεως του 1821 (1).

Προπολεμικώς ο Έλληνικός έμπορικός στόλος ήταν μεγάλος και συναγωνιζετο έπιτυχώς στην διεθνή ναυλαγορά. Βασικός παράγων για την Έλληνική έπιτυχία στον τομέα αυτό είναι ο Έλληνας ναυτικός. Έπιδέξιος, εργατικός ο Έλληνας ναυτικός δέν έχει παρόμοιό του σέ όλο τον κόσμο. Ήταν και είναι ή υγιέστερη και πλέον παραγωγική μερίδα του Έλληνικού λαού.

Τό Έλληνικό κράτος, κάτω από οίανδήποτε κυβέρνηση, ούδέποτε έστάθη βοηθός και προστάτης του Έλληνα ναυτικού. Πάντοτε έτάχθη με τά συμφέροντα των πλοιοκτητών οι ό τοιοι έκμεταλλεύθησαν άγρια τον Έλληνα ναυτικό. Έάν τό Έλληνικό κράτος μπορούσε να άντιληφθή την οίκονομική και παραγωγική σπουδαιότητα του Έλληνα ναυτικού, όπως π. χ. ή Έλβετία άντελήφθη την αξία που είχε τό χιόνι στη χώρα της, ή Ελλάδα έπρεπε να είχε Ισχυρό έμπορικό στόλο και άνεξάντλητη πηγή πλούτου και εργασίας (2).

Οι πλοιοκτῆται σέ ένα σημείο μόνο είναι Έλληνες. Είς τά πλοία τους πάντοτε προτιμούν Έλληνας ναυτικούς.

(1) Πριν την επανάσταση, ή Ρωσία έδινε πολλά προνόμια στους νησιώτες να μεταναστεύσουν, έπειδή ήθελε έμπειρο προσωπικό για τό στόλο της. Ο Σουλτάνος έπίσης έδινε φορολογικά προνόμια στα νησιά.

(2) Ο λογοτέχνης ναυτικός Αθανάσιος Παπαναστασάπουλος γράφει σέ ένα χρονογράφημα : «Μετά από τό σχηματισμό μιās νέας Κυβερνήσεως, έπιτροπή από ναυτεργάτες έπεσκέφθη τον νέον ύπουργόν της Έμπορικῆς Ναυτιλίας για ώρισμένα ζητήματα των ναυτεργατών, Ο ύπουργός όταν του είπαν ποιοι είναι, τους έστειλε στο ύπουργείο Έργασίας. Του έξήγησαν τι είναι οι Ναυτεργάτες και γιατί υπάγονται κάτω από τό ύπουργείο της Έμπορικῆς Ναυτιλίας. Αφού τους άκουσε ο νέος ύπουργός είπε : «Λι σεις είσθε που λέμε οι Καπεταναρείοι». Τόσες ήτανε οι γνώσεις του νέου ύπουργού για τη σπουδαία αυτή πλουτοπαραγωγική πηγή της Ελλάδος».

Αυτό δέν είναι από αγάπη, ο Έλληνας ναυτικός έδημιούργησε για τον πλοιοκτήτη και σήμερα τον πλουτίζει διαρκώς περισσότερο. Είναι ο Ικανότερος ναυτικός στον κόσμο, και ο έξυπνος πλοιοκτήτης τό ξέρει καλά αυτό. Οι Σημαίες, κάτω από τις όποιες έχει τά πλοία του, του δίδουν τό δικαίωμα να πέρνη πληρώματα από όποια έθνικότητα θέλει. Έτσι βρίσκει και ο Έλληνας ναυτικός δουλειά, είναι όμως έρμαιον στα χέρια του πλοιοκτήτη. Νόμοι προστατευτικοί για τους ναυτεργάτες δέν υπάρχουν στις χώρες της Λιβηρίας και της Χονδούρας. Όχι γιατί οι χώρες αυτές είναι άντεργατικές ή άνεξέλικτες, αλλά διότι δέν είχαν ποτέ ναυτιλία.

Άλλά πως οι πλοιοκτῆται έφθασαν να έχουν σήμερα τόσα πλοία, ποιος τους έβόήθησε, ή μάλλον ποιος τους τά έχάρισε; Αύτά θα έξετάσουμε παρακάτω.

* * *

Μετά την νίκη των συμμάχων ή Άμερική ακολουθώντας την πολιτική που έχάραξε ο άποθανών πρόεδρος Ρούσβελτ, παρεχώρησε μεγάλη οίκονομική βοήθεια σέ διάφορα είδη και χρήματα, όχι μόνον στους συμμάχους αλλά και στους πρώην έχθρούς. Η Ελλάδα μπήκε στην πρώτη γραμμή για μεγάλη ένίσχυση. Άξιζε πραγματικώς αυτό για τον Έλληνικό λαό ο όποιος έπολέμησε, κατεστράφη και υπέφερε τά χρόνια της κατοχής.

Άς αφήσουμε την άσυνείδητη προπαγάνδα να Ισχυρίζεται ότι δέν έδόθη βοήθεια από την Άμερική, ή ότι την έφαγαν οι ίδιοι οι Άμερικανοί, ή ότι τά έδωσαν εκεί που ήθελαν οι ίδιοι. Οι Άμερικανοί ρίξανε δισεκατομμύρια δολάρια στην Ελλάδα. Έάν αυτά δέν ιάσσανε τόπο, έάν κατεσκαταλήθησαν, έάν πέσανε σέ χέρια έπιτηδείων, οι όποιοι σήμερα είναι υπερπλούσιοι από την βοήθεια αυτή δέν είναι λάθος των Άμερικανών. Είναι λάθος των Έλλήνων κυβερνώντων οι όποιοι έσπατάλησαν, κατέστρεψαν και κακομετεχειρίσθησαν την βοήθεια αυτήν.

Ἡ βοήθεια ἦταν τεράστια γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Στὸν Ἑλληνικὸ λαὸς ὅμως δὲν ἔφθασε τίποτα. Ἡ βοήθεια αὐτὴ ὑπάρχει καὶ οὔτε κρύβεται. Βρίσκεται στὰ μεγάλα ἔργο-στάσια, ποὺ σήμερα ὀρίζουν λίγα ἄτομα, στὰ ἑκατομμύρια κέρδη τῶν τραπεζῶν καὶ ἄλλων ἰδιωτικῶν ὀργανισμῶν, στὶς πολυτελεῖς πολυκατοικίες τῶν Ἀθηνῶν, στὰ πλοῖα τῶν ἐφοπλιστῶν. Καὶ ἐὰν ἔγιναν μερικὰ καλὰ ἔργα αὐτὸ ἀκριβῶς ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶχαν κάποιον δικαίωμα στὸν τρόπο τῆς διαθέσεως τῆς βοήθειας αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν μποροῦσαν οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ διοικοῦν τὰ ὀικονομικὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Κάθε προσπάθεια τῶν Ἀμερικανῶν νὰ διατεθῇ ἡ βοήθεια σὲ παραγωγικὰ ἔργα καὶ ἀνασυγκρότηση, συναντοῦσε τὴν ἀντίδραση τῶν πολιτικῶν κλικῶν, τῆς ρουσφετολογίας καὶ μερικοῦ τύπου. Οἱ Ἀμερικανοὶ θέλουν νὰ μᾶς διευθύνουν, φωνάζανε, δὲν εἴμαστε ἀποικία, εἴμαστε ἐλεύθερο κράτος. Ἔτσι ἡ Ἀμερικανικὴ ὑπηρεσία, ἔβλεπε τὴν σπατάλη καὶ κλοπὴ τῆς βοήθειας χωρὶς νὰ κάνῃ τίποτα. Τὸ μόνο ποὺ μποροῦσαν νὰ κάμουν ἦτο νὰ τὸ ἀναφέρουν στὴν κυβέρνησή τους. Οἱ ἀναφορὲς τῶν Ἀμερικανῶν ἀπὸ τὸ 1945 εἶναι γεμάτες ἀπὸ τέτοια παράπονα. Πολλὰ ἄρθρα γράφτηκαν σὲ μεγάλες Ἀμερικανικὲς ἡμερησίδες στὸ θέμα αὐτό. Ἡ βοήθεια ἐπῆγαινε καὶ ἀκόμα πηγαίνει γιὰ ὀφέλεια μερικῶν, καὶ κυρίως τῶν ὀικονομικῶν μεγιστάνων τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τὴν βοήθεια αὐτὴ πήραν τὸ μερίδιό τους καὶ οἱ ἐφοπλιστῆς. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ προπολεμικῶς εἶχαν τὰ πλοῖα τους μὲ ξένες σημαίες γιὰ νὰ μὴν πληρώνουν φόρους καὶ εἶναι ἐντελῶς ἀσύδοτοι, ἔγιναν πάλι Ἕλληνες. Ὅχι ὅμως γιὰ πολὺ καιρὸ, ἴσα ἴσα γιὰ νὰ πάρουν τὰ πλοῖα, μετὰ ἔγιναν καὶ πάλιν ὀπαδοὶ τῶν δημοκρατιῶν τοῦ Χοντοῦρας καὶ τῆς Λιβηρίας.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου ὄλα τὰ πλοῖα ποὺ εἶχαν οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆται, ἄλλα μὲ Ἑλληνικὴ σημαία καὶ ἄλλα μὲ ξένες σημαίες, μετέφεραν ὀυλικά γιὰ τοὺς συμμάχους. Σχεδὸν ὄλα ἐβυθίσθησαν. Τὰ κέρδη ἀπὸ τοὺς

ναύλους ἦσαν μικρὰ διότι οἱ ναῦλοι καθωρίζοντο ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ κυβέρνηση μὲ μικρὸ ποσοστὸ κέρδους. Ἡ ἀσφάλεια τῶν πλοίων βασισμένη ἐπὶ τῆς πραγματικῆς τους ἀξίας ἦταν μικρὴ, διότι τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἦσαν παλαιότητας κατασκευῆς.

Μετὰ τὸν πόλεμο ἓνα ἀμερικανικὸ πλοῖο τύπου LIBERTY⁽¹⁾ ἐστοίχιζε περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἑκατομμύριο δολλάρια, δηλαδὴ τὰ ἀσφάλιστρα 20 περίπου Ἑλληνικῶν πλοίων, δὲν ἦσαν ἀρκετὰ γιὰ νὰ ἀγορασθῇ ἓνα νέο λιμπερτυ. Οἱ Ἕλληνες ἐφοπλιστὰὶ ἐκινδύνευαν νὰ σβῆσουν κάτω ἀπὸ τὶς μεταπολεμικὲς συνθηκὲς.

Τὸ 1945 ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις παρεχώρησε στὴν Ἑλλάδα δεκαπέντε πλοῖα τύπου λιμπερτυ, μέρος τῆς βοήθειας γιὰ ἀνασυγκρότηση.

Τὰ πλοῖα αὐτὰ διεχειρίζετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Αὐτὸ δὲν εἶναι κάτι τὲ ριζοσπαστικὸ. Πολλὲς φορὲς τὸ κράτος ὀρίζει, ἢ ἔχει μερίδιο σὲ μεγάλες ἐπιχειρήσεις, ὅπως ἡ Ἑλλάδα στοὺς σιδηροδρόμους καὶ τὸν Ἡλεκτρισμὸ. Ὅλες οἱ ναυτικὲς χώρες ἔχουν μερίδιο σὲ μεγάλες ναυτικὲς ἐταιρεῖες. Ἡ Ἀμερικὴ μάλιστα εἶχε καὶ ἐμπορικὸ στόλο ὁ ὁποῖος ἀνήκε καὶ ἡργάζετο γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Κράτους.

Οἱ Ἕλληνες ἐφοπλιστῆς ἐξεστράτευσαν μὲ ὄλα τὰ μέσα ποὺ διέθεταν νὰ συκοφαντήσουν γιὰ ἐπιζήμια καὶ κομμουνιστικὴ τὴν κυριότητα καὶ διαχείρησιν τῶν πλοίων ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος. Τὰ πλοῖα, ἐπρωπαγάνδιζαν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνήκουν στὸ ἰδιωτικὸ κεφάλαιο. Στὴν προσπάθειά τους αὐτὴ εἶχαν συμμάχους πολλὰ ἀσυνείδητα ὑποκείμενα ποὺ εἶναι πάντοτε πρόθυμα νὰ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες των. Διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, μερικὸς τύπος, ἐφοπλιστικὲς κλίκες στὴν Ἑλλάδα, πολιτικοί, καὶ ναυτεργάτες ἀκόμα ἔγιναν ὄργανα τῶν πλοιοκτητῶν. Τὰ πλοῖα

(1) Liberty — Ἐλευθερία. Τὰ τύπου λιμπερτυ πλοῖα περίπου 10-12.000 τόννων ἐναυπηγοῦντο κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου σὲ ἀμερικανικὰ ναυπηγεῖα.

αυτά έφεροντο ως διοικούμενα από κομμουνιστάς, ότι έχουνε διαρκώς στάσεις από τὰ πληρώματα, ότι ή Έλληνική σημαία είναι φορεύς του κομμουνισμού στα διεθνή λιμάνια.

Τόν ίδιο χρόνο ή 'Αμερικανική Κυβέρνησις προσέφερε στην Έλλάδα εκατό άκόμα Λιμπερτυ πλοία. Η τιμή τους καθορίστηκε σε 625 χιλιάδες δολάρια, 125 χιλιάδες άμεση καταβολή και τὰ υπόλοιπα πληρωμή σε είκοσι χρόνια με τήν έγγύηση του κράτους.

Η προσφορά ήταν μεγάλη και οι έφοπλισται είδαν τή μεγάλη αυτή εύκαιρία. Έκίνησαν κάθε θεμιτό και άθέμιτο μέσο στη διάθεσή τους να άρπάξουν τὰ πλοία αυτά. Ο τότε πρωθυπουργός και ο ύπουργός τής έμπορικής Ναυτιλίας ήλθαν στην Νέα Υόρκη. Έκει τὸ έφοπλιστικό στοιχείο και ή μεγάλη τους κλίκα τούς περιέζωσε. Συμβούλια και συνδιασκέψεις, τέλος τὸ γεγονός άναγγέλθηκε και έωρτάστηκε με μεγάλο γλέντι που έδωσαν οι χαρούμενοι έφοπλιστές. Τὰ πλοία τὰ έδιδε ή κυβέρνηση στους έφοπλιστάς. Τὸ κράτος έγγυάτο στην 'Αμερικανική κυβέρνηση τήν πληρωμή τών δόσεων για είκοσι χρόνια. Τὸ έγκλημα έγινε. Παραγωγικός πλοῦτος άξιας 150 εκατομμυρίων δολλαρίων, που έδινε ο 'Αμερικανικός λαός βοήθεια για τόν Έλληνικό λαό, χάρις στην άσυνείδητη πράξι τών άρχηγών Του πέρναγε σε ιδιωτικά χέρια και όχι έλληνικών εταιρειών, αλλά διεθνών. Άνθρωποι έγιναν εκατομμυριοσχοι σε μιὰ ήμέρα. Ο έφοπλιστής έπαιρνε έγγυητική έπιστολή από μιὰ Τράπεζα για 125 χιλιάδες δολάρια και έγινετο ιδιοκτήτης ενός πλοίου. Τήν ίδια ήμέρα τὸ έναύλωνε με ναύλο περίπου 500 χιλιάδες δολάρια. Προεξοφλοσε τὸ ναύλο, πλήρωνε στην Τράπεζα 125 χιλιάδες δολάρια και του έμενε τὸ πλοίο με δόσεις πληρωτέας σε είκοσι χρόνια και 375 χιλιάδες δολάρια μετρητά.

Έτσι άτομο που χθές δεν είχε τίποτε σήμερα βρέθηκε εκατομμυριούχος, όχι σε δραχμές, αλλά σε δολάρια.

Χωρίς ύπερβολή Έλληνας έφοπλιστής με έγγυητικήν έπιστολήν πήρε ένα πλοίο, τὸ έναύλωσε για 600 χιλιάδες

δολάρια, προεξώφλησε τὸ ναύλο, και με τὰ χρήματα αυτά άγόρασε άλλα τρία πλοία, δηλαδή έγινε κάτοχος περιουσίας πέντε εκατομμυρίων δολλαρίων, με πιθανό κέρδος εκατομμύρια δολάρια έτησίως χωρίς να διαθέση τίποτα.

Αυτὰ έγινανε τή 1945—1946 στην Νέα Υόρκη. Όταν ο Έλληνικός λαός πείναγε, ήτανε γυμνός και δυστυχοῦσε κυριολεκτικά, ή φτώχ ή Ελλάδα σκόρπιζε εκατομμύρια δολάρια. Σε λίγο καιρό προσέφερε άλλα εκατό πλοία ή 'Αμερικανική Κυβέρνησις, με τούς ίδιους όρους. Τή φορά αυτή γυρεύανε μερδικό, από τὰ εκατομμύρια που μοίραζε ο Έλληνικός λαός, όλοι οι έφοπλιστές και άλλοι άκόμα, ο πειρασμός ήτανε μεγάλος. Και ποιός δεν θα ήθελε να πάρη μέρος σε μοίρασμα εκατομμυρίων δολλαρίων.

Μέσα μεγάλα διέθεσαν οι διάφορες έφοπλιστικές κλίκες για να πάρουν μεγαλύτερο μερίδιο, ή κάθε μιὰ είχε τούς Ισχυρούς της προστάτες. Έπεσαν σαν τὰ γεράκια πάνω στο ψοφίμι και ο καθένας προσπαθοῦσε να έμποδισή τόν άλλον, για να τὰ πάρη αυτός. Τὸ ζήτημα τής μοιρασιάς έφθασε στην Έλληνική Βουλή. Έν τῷ μεταξύ ή 'Αμερικανική Βουλή πέρασε τὸ γνωστό νομοσχέδιο «Βοήθεια Μάρσαλ» και τὰ πλοία μπήκαν στην Γενική Βοήθεια. Οι Έλληνες Έφοπλιστές έχασαν τή δεύτερη αυτή δωρεά.

Ήτανε τόση ή μεγαλοδωρία τών κυβερνώντων τήν Έλλάδα, ώστε και έναν νόμον ο όποιος υπεχρέωνε τούς πλοιοκτήτας να πληρώνουν πέντε χιλιάδες δολάρια χάρτωση για κάθε πλοίο που θα έμπαινε κάτω από Έλληνική σημαία, και αυτόν τόν κατήργησαν.

Τὰ πλοία αυτά τὰ ανόμασαν οι έφοπλισται εδλογημένα λιμπερτις. Γιατί να μην τὰ ονομάσουν έτσι; Με αυτά ξεκίνησαν οι έφοπλιστές για να χτίσουν τόν δεύτερο μετά τόν άμερικανικό έμπορικό στόλο του κόσμου, περίπου 1500 πλοία, άξιας δύο δισεκατομμυρίων δολλαρίων και άνω (!).

(!) Οι Έλληνες πλοιοκτήται είναι σήμερα ένα πολύ Ισχυρό παγκόσμιο οικονομικό συγκρότημα με πλοία και άλλας έπιχειρήσεις άξιας άνω τών δύο δισεκατομμυρίων δολλαρίων. Μερικοί είναι Έλληνες υπήκοοι, άλλοι έχουν μωσαϊκό από

Δέν μπορεί κανείς νά ἀμφιβάλῃ ἔστω, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐφοπλιστάι εἶναι ἱκανότατοι ἐπιχειρηματῆαι στό εἶδος αὐτό. Οὐτε ἠδύνατο τὸ Ἑλληνικὸ κράτος μὲ τὸν ἀπρηχαιομένον κρατικὸν ὀργανισμόν νά πάρῃ τὰ διακόσια πλοῖα ποῦ προσεφέρθησαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ νά τὰ τοποθετήσῃ στό διεθνὲς ἐμπόριο τῆς ναυλαγορᾶς. Ἐμποροῦσε ὁμοῦ νά κάμῃ κάτι ἄλλο, καθόλου ριζοσπαστικὸ ἢ καινούργιο στὴν ἐποχὴ μας. Ἐμποροῦσε νά δώσῃ τὰ πλοῖα αὐτὰ στοὺς ἐφοπλιστάς, νά κρατήσῃ ὁμοῦ τὸ κράτος τὸ ἡμισυ τῆς κυριότητος τῶν πλοίων, καὶ εὔρεθῇ ἔτσι συνεταῖρος στὴν ἐξαιρετικὴ καὶ ἐπικερδῆ αὐτὴ βιομηχανία μεταφορῶν. Καὶ γιατί νά μὴ τὸ κρατήσῃ ἀφοῦ ἄλλως τε τὸ κράτος εἶναι ὑπεύθυνο γιὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ὑπολοίπου ὀφειλομένης ἀξίας τοῦ πλοίου 500 χιλιάδων δολλαρίων σὲ εἴκοσι χρόνια. Ἐάν ὑποτεθῇ ὅτι πέσουν οἱ ναῦλοι εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ τὰ πλοῖα αὐτὰ δέσουν, τὸ Ἑλληνικὸν κράτος θὰ πληρώσῃ αὐτὲς εἰς δόσεις στὴν Ἀμερικανικὴ κυβέρνησιν. Δέν δύναται νά κατάσῃ τίποτα ἀπὸ τοὺς ἐφοπλιστάς ἐκτὸς τῶν 100 πλοίων. Οἱ ἐξυπνοὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ὄλην τεραστίαν περιουσίαν ποῦ ἐδημιούργησαν ἀπὸ τὸ 1945 δέν ἔχουν τίποτα ἀπολύτως στὴν Ἑλλάδα. Τὸ Ἑλληνικὸν κράτος γι' αὐτοὺς εἶναι καλὸν νά τοὺς βοηθῇ μόνον καὶ νά συνεργάζεται μαζί τους στὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ὁ ὁποῖος προσφέρει τὴν ἐργασία του στὰ διεθνή λιμάνια τοῦ κόσμου σὰν ζητιάνος. Ἡ περιου-

σημοσύνη. Τὰ παιδιὰ τους εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Ἀμερικανοὶ πολῖτες, καὶ τοῦτο τὸ ἐπιβίωξαν οἱ πατέρες ἀπὸ λόγους ἀπωτέρου συμφέροντος. Μένουν σὲ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς καὶ ἔχουν τὰ περισσότερα πλοῖα σὲ διάφορες σημαίες, Σημαίες εὐκόλιων, ὅπως τις ἀποκαλοῦν.

Τὸ μεγάλο ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «TIMES» σὲ ἄρθρο του γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἐφοπλιστὰς ἀνέφερε πρὸς τὸν Μεγάλου Διεθνούς Ναυτικῆς Ἐταιρείας, ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸ ποῦ ἔχουν οἱ Ἕλληνες πλοιοκτῆται, εἶναι ὅτι εἶναι ἀτσιγγανοὶ.

Μ' αὐτὸ ἐννοοῦσε ὅτι ὁ Ἕλλην ἐφοπλιστὴς κανονίζει τὴν ὑπηκόότητά του καὶ σημαία τοῦ πλοίου του ἀναλόγως τοῦ συμφέροντός του.

Ἐπὶ τὴν ἐφοπλιστὴν ξένος ὑπήκοος ἐπανειλημμένως ἐδήλωσε: «Πατρίς μου εἶναι ἡ χώρα εἰς τὴν ὅποισιν πληρώνω μικρότερος φόρος».

σία τους ὄλη, εἶναι σὲ ξένες χώρες, τὰ πλοῖα τους σὲ ξένες σημαίες, τὰ παιδιὰ τους ξένοι ὑπήκοοι.

Τελειώνοντας θὰ κάνουμε μερικοὺς ὑποθετικοὺς ὑπολογισμοὺς. Ἐάν ἡ προσφορὰ αὐτὴ ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴν Κυβέρνησιν ἐγένετο στὴ Φινλανδία, Σουηδία, Δανία, τὰ κράτη αὐτὰ θὰ εἶχαν δέσῃ κατὰ τέτοιον τρόπον τοὺς διαχειριστάς τῶν πλοίων, ὥστε ὁ πλοῦτος τῶν κερδῶν νά εισρέει εἰς τὴν χώραν τους. Ἡ πτωχοτάτη Ἑλλάς τοῦ 1945 τὰ ἐχάρισε κυριολεκτικῶς καὶ ἔτσι, οἱ ὑπολογισμοὶ αὐτοὶ τῶν κερδῶν γίνονται ὑποθετικά.

Διακόσια πλοῖα ἀπὸ τὸ 1945 μέχρι σήμερα, δηλαδὴ δώδεκα χρόνια, μὲ τὸ μετριότερο ὑπολογισμό ἀπέδωσαν μισὸ ἑκατομμύριον δολλάρια τὸ καθένα τὸ χρόνο κέρδη.

Τὸ ἡμισυ μερίδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους θὰ ἦταν 50 ἑκατομμύρια δολλάρια ἐτησίως, πλοῦτος ὄχι εἰς πιστώσεις καὶ δάνεια, ἀλλὰ εἰς χρυσόν. Εἰς τὰ πλοῖα αὐτὰ θὰ εἰργάζοντο δεκαπέντε χιλιάδες Ἕλληνες καὶ θὰ ζοῦσαν καλὰ ἀπ' αὐτοὺς ἄλλες πενήντα χιλιάδες ἄτομα στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάδα θὰ μποροῦσε νά ἔχῃ καὶ ἐργοστάσια ἐπισκευῆς τῶν πλοίων, νά μπαίνουν καὶ ἄλλα χρήματα, καὶ νά ἐργάζωνται ἀκόμα χιλιάδες ἐργάτες.

Ἀλλὰ αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν ναυτικῶν μεταφορῶν ἦσαν καὶ εἶναι τόσο ἐπικερδεῖς ὥστε οἱ Ἕλληνες ἐφοπλιστάι ἀπὸ ἐλάχιστα πλοῖα τὰ ὁποῖα εἶχαν τὸ 1945 σὺν τὰ ἑκατὸ ποῦ ἐδόθησαν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἔχουν σήμερα 1500. Φανερὸ γίνεται ὅτι ἐάν ὑπῆρχε ἀρχικῶς ἕνας Συνεταιρισμὸς Ἑλληνικοῦ κράτους μὲ ἐφοπλιστάς τὰ 200 ἀρχικά πλοῖα, πιθανῶς νά ἦσαν σήμερα 400. Ὅποτε δέν ἔχουμε παρὰ νά διπλασιάσουμε ὄλους τοὺς παράγοντες γιὰ νά δοῦμε τί πλοῦτος θὰ ἔμπαινε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ναυτιλία. Πόσες δεκάδες χιλιάδες ναυτικοὶ θὰ ἐργάζοντουσαν συνεχῶς στὰ πλοῖα αὐτὰ, πόσοι ὑπάλληλοι θὰ ὑπῆρχαν στὶς ἀναγκαῖες ὑπηρεσίες τῆς ξηρᾶς γιὰ τὴν ἐπιχειρήσιν αὐτὴν. Πόσα ἑκατομμύρια δραχμῶν τρόφιμα καὶ προϊόντα Ἑλληνικά θὰ ἀγόραζαν τὰ πλοῖα αὐτὰ. Πόσες χιλιάδες ἐργάτες θὰ ἐδούλευαν στὴν Ἑλλάδα εἰς ἐργοστάσια ἐπισκευῶν καὶ καθαρισμοῦ τῶν πλοίων αὐτῶν.

Έτσι δημιουργείται ο πλούτος σε μια χώρα που βρίσκεται κάτω από Ικανή και εύσυνειδητη διοίκηση. Η Έλβετία έχει τα ώρολόγια, η Φινλανδία την ξυλεία, η Περσία και Αραβία τα πετρέλαια. Θα μπορούσε και η Ελλάδα να είχε ισχυρή έμπορική ναυτιλία για πηγή πλούτου και εργασίας.

ΕΙΝΑΙ ΦΤΩΧΗ Η ΕΛΛΑΔΑ;

ΤΟ ΠΟΡΤΟΚΑΛΛΙ ΚΑΙ ΤΟ ΨΥΓΕΙΟ

Μεγάλοι ποσότητες έσπεριδοειδών κινδυνεύουν να καταστραφούν συνεπεία ώριμάνσεως κλπ. Είδησις αναγραφείσα εις τας έφημερίδας 19 Μαρτίου 1958.

Όλόκληρος οικογένεια εκ πέντε ατόμων απέθανεν εκ δηλητηριάσεως τροφών εις Θεσσαλονίκην.

Είδησις αναγραφείσα εις τας έφημερίδας Μαρτίου 1958.

Απάνω στο θέμα, εάν είναι φτωχή η Ελλάδα θα εξετάσουμε δύο αντικείμενα. Το πορτοκάλι και το ψυγείο.

Το πορτοκάλι είναι καρπός δένδρου. Το ψυγείο βιομηχανικό προϊόν. Φυσική σχέση δεν υπάρχει καμμία μεταξύ των δύο αυτών ειδών. Και όμως για την Ελλάδα τα δύο αυτά είδη, έχουν μεγάλη κοινωνική σχέση. Είναι πηγές πλούτου για τον Ελληνικό λαό. Η έκμετάλλευσις των δύο αυτών διαφορετικών ειδών, θα δώσει στον Ελληνικό λαό περισσότερο εισόδημα, εργασία σε πολλά εργατικά χέρια, καλλίτερη και υγιεινότερη τροφή.

Το πορτοκάλι είναι ένα φρούτο το οποίο παράγεται μόνο σε κλίματα όπως της Ελλάδος. Όσο και εάν προοδεύση ή επιστήμη είναι αδύνατον να γίνει μεγάλη παραγωγή πορτοκαλιού εις χώρας όπως η Αγγλία, Γερμανία, Σουηδία, Δανία, Νορβηγία, Φινλανδία και άλλες. Και εάν ακόμα δυνηθούν επιστημονικώς να παραγάγουν πορτοκάλι, θα είναι τόσο πολυέξοδη ή παραγωγή του ώστε θα είναι πάντοτε για τους λαούς αυτούς συμφερότερο να το

προμηθεύονται από χώρες στις οποίες γίνεται φυσικό και άφθονο.

Με την πρόοδο στην επιστήμη ανάλυσεως τροφών του ανθρώπου, το πορτοκάλι θεωρείται ως βασική και εξαιρετικά ωφέλιμος τροφή. Παράγεται σε χώρες που έχουν άφθονο και ζωηρό ήλιο όπως τα μεσογειακά παράλια και τα συστατικά που περιέχει είναι πολύ ωφέλιμα ιδίως σε λαούς που ζουν σε βόρεια κλίματα με λίγο και αδύνατο ήλιο. Ός τροφή είναι κατάλληλο για κάθε ηλικία από τη βρεφική μέχρι το βαθύ γήρας. Ο κόσμος γενικώς καταναλώνει κάθε χρόνο και περισσότερο πορτοκάλι. Έγινε πλέον στους πολιτισμένους λαούς τροφή πρώτης ανάγκης. Τρώγεται ως φρούτο, γλυκό, κυρίως όμως πίνεται ο χυμός του.

Γύρω στο πορτοκάλι στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει δημιουργηθή μεγάλη παραγωγική βιομηχανία. Τα πορτοκάλια είναι τυποποιημένα και διαφόρων κατηγοριών. Διατηρούνται σε ειδικές μεγάλες αποθήκες όλα το χρόνο. Σε ειδικά εργοστάσια συσκευάζεται ο χυμός σε γαλβανισμένα δοχεία, ή χάρτινα, διαφόρου μεγέθους. Τελευταία ή συσκευασία του χυμού γίνεται διά ψύξεως. Πωλείται σε κατάσταση στερεά και διαλύεται με νερό, χωρίς να χάνη απολύτως τίποτα από την γεύσιν και τα συστατικά του (1).

Το χόμα, ο ήλιος και το κλίμα της Ελλάδος είναι εξαιρετικώς ευνοϊκά για την παραγωγή του πορτοκαλλιού. Πριν κάμποσα χρόνια ή παραγωγή ήταν πολύ μικρή. Το πορτοκάλι κατηναλώνετο έσωτερικώς, κυρίως ως φρούτο της εποχής.

Τελευταίως ή ζήτησις από το έξωτερικό και ή σχετική διάδοσις του πορτοκαλλιού ως είδους τροφής, έχει αύξησει πολύ την παραγωγή εις την Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά

(1) Στη Σικελία έγινε εγκατάστασις εργοστασίου το οποίο θα παράγη στερεό παγωμένο χυμό από πορτοκάλι. Το εργοστάσιο αυτό εκόστωσε δέκα εκατομμύρια δολάρια.

δμως δέν είμαστε ούτε στην άρχή της παραγωγής και έκμεταλλεύσεως του χρυσοῦ αὐτοῦ προϊόντος τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ προνόμιο νά παράγη ἡ χώρα.

Ἡ παραγωγή και έκμετάλλευση τοῦ πορτοκαλλιοῦ γίνεται χωρὶς σύστημα, χωρὶς τὰ μέσα τὰ ὁποῖα θά διατηρήσουν τὸ εἶδος. Βιομηχανία γιὰ τὸ χυμὸ δέν ἔχουμε και ἔτσι ὄσο πορτοκάλλι δέν πωλεῖται ἢ δέν εἶναι καλῆς ποιότητος χάνεται. Ἀποθήκαι συντηρήσεως δέν ὑπάρχουν. Ἡ συσκευασία γίνεται ἀκόμα πρῶτόγονη. Τυποποιημένος καρπὸς δέν ὑπάρχει (').

Τὸ κράτος ἔπρεπε νά φροντίση και ἀξιοποιηθῆ ἡ σπουδαία αὐτὴ πλουτοπαραγωγικὴ πηγὴ. Τὰ διάφορα εἶδη τοῦ πορτοκαλλιοῦ νά καλλιεργηθοῦν ἐκεῖ πού ὁ τόπος δίδει καλλιτέρα ἀπόδοση. Εἰς τὸν ἀγρότη νά δοθοῦν ὄλα τὰ μέσα γιὰ καλλίτερη, περισσότερη και φτηνότερη παραγωγή. Κρατικοὶ γεωπῶνοι νά προσέχουν και παρακολουθοῦν τὴν καλλιέργεια. Ἡ παραγωγή ἢ ὁποῖα δέν θά διατεθῆ ἀπευθείας ἀπὸ τὰ δέντρα, πρέπει νά διατηρηθῆ σὲ εἰδικὲς ἀποθήκες. Ἐτσι τὸ πορτοκάλλι θά διατηρεῖται και πωλῆται σὲ σχετικῶς προσιτὲς τιμὲς και τοὺς θερινοὺς μῆνες.

Ἡ ἐξαγωγή και συσκευασία τοῦ χυμοῦ νά πραγματοποιηθῆ ἀπὸ εἰδικὰ ἐργοστάσια. Ἡ ἐπιχειρήσις αὐτὴ ἢ ὁποῖα θά δώση ἐργασία σὲ ἑκατοντάδες ἐργάτες, πρέπει νά γίνῃ ἢ διὰ κρατικῆς ἐνισχύσεως στοὺς παραγωγικοὺς συναυτερισμοὺς, ἢ και διὰ ἰδιωτικῶν κεφαλαίων.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δέν θά ὑπάρχη πλέον πρόβλημα ὑπερπαραγωγῆς, ἢ προϊόντος τὸ ὁποῖον λόγω μικρῆς βλάβης θά εἶναι ἀκατάλληλον πρὸς ἐξαγωγήν ἢ πώ

(') Ἐπρεπε νά ὑπάρχη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐργοστάσιον παρασκευῆς καλῆς ἀεριοῦχου πορτοκαλλιάδας. Νά τοποθετηθῆ μὲ εἰδικὰ αὐτόματα μηχανήματα σὲ ἐργοστάσια, γραφεῖα, σχολεῖα, ἄλλους τόπους συγκεντρώσεων, ὅπου θά δύναται νά λαμβάνεται αὐτομάτως μὲ μίαν δραχμὴν. Ὁ κόσμος νά μορφωθῆ μὲ κρατικὴν προπαγάνδαν νά προτιμᾷ τὸ εὐγευστον αὐτὸ και ὠφέλιμο ποτό. Σήμερα ἡ περισσότερη ἀεριοῦχος πορτοκαλλιάδα γίνεται μὲ ἀπόσταγμα πορτοκαλλιοῦ κακῶς παρασκευασμένο, ἢ ξένης προελεύσεως.

λησιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Τὸ προϊόν θά χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν παραγωγήν καθαροῦ χυμοῦ.

Ἐάν πραγματοποιηθοῦν αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ εἶναι δυνατόν νά διατεθῆ παραγωγή πολὺ μεγαλύτερα τῆς σημερινῆς. Ἡ παραγωγή χυμοῦ θά εὐρύνη τὴν κατανάλωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ὁ χυμὸς πολὺ ἐλαφρότερος εἰς ὄγκον, μικρότερος εἰς βάρος, και διατηρήσιμος γιὰ ὄσονδήποτε χρονικὸν διάστημα θά πωλεῖται και εἰς τὴν τελευταίαν γωνίαν τῆς Ἑλλάδος, σὲ ὄρεινά μέρη ὅπου σήμερα τὸ πορτοκάλλι εἶναι σπάνιο φρούτο, νησιὰ ὅπου ἢ μεταφορὰ ἀκριβαίνει τὸ προϊόν σὲ σημεῖο πού νά γίνεται εἶδος πολυτελείας. Τὸ πορτοκάλλι θά ἀξιοποιηθῆ εἰς ὄλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἱκανότης διὰ τὴν ἀπορρόφησιν πορτοκαλλιοῦ, χυμοῦ ἰδίως, εἶναι τεραστία. Κατάλληλο προϊόν σὲ λογικὴ τιμὴ μπορεῖ νά διατίθεται εἰς ὀλιγόποτε ποσότητα παραγωγῆς.

Τὸ πορτοκάλλι λοιπὸν ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς εἶναι πηγὴ ἐξαιρετικοῦ πλοῦτου γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Χιλιάδες παραγωγοὶ θά εὐποροῦν, ἐργάτες σὲ τὴν καλλιέργεια, συγκομιδῆ, συσκευασία, μεταφορὰ. Ἐργάται τοῦ ἐργοστασίου παραγωγῆς χυμῶν, στοὺς ἀποθήκας συντηρήσεως τοῦ προϊόντος, καταστηματαρχαὶ οἱ ὁποῖοι θά τὸ πωλοῦν ὡς φρούτο και χυμὸ. Τὸ κράτος ἀσφαλῶς θά εἰσπράξῃ φόρους ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα ὄλων αὐτῶν τῶν ἐργαζομένων. Περισσότερο συνάλλαγμα, ἢ ἐπ' ἀνταλλαγῆ θά δύναται νά μπαίνουν σὲ τὴν χώρα περισσότερα χρήσιμα βιομηχανικά και ἄλλα προϊόντα.

Δέν ὑπάρχει καμία ἀμφιβολία ὅτι ὡς ἐπιχειρήσις τὸ πορτοκάλλι ἔχει τὴν πλέον εὐνοϊκὴν προοπτικὴν γιὰ μελλοντικὴ πρόοδο. Πρῶτον διότι ὄσο καλλιτερεῖται ἢ ζωὴ τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἢ συγκοινωνία, ὁ τουρισμὸς, ἢ ζήτησις τοῦ πορτοκαλλιοῦ θά εἶναι μεγαλύτερα. Δεύτερον. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ, ἢ αἰξήσις τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης θά αὐξάνῃ και τὴν κατανάλωσιν. Ἐχουμε βέβαια συναγωνιστὰς σὲ πεδίο αὐτό. Τὸ πορτοκάλλι πα-

ράγεται περίπου σέ δλες τίς χώρες που έχουν παράλια στή μεσογειακή λεκάνη. Έκει όμως πρέπει νά έγκείται ή Ικανότης και προσπάθεια και τής κρατικής μηχανής και του παραγωγού.

Περισσότερο έμπόρευμα, καλλίτερο σέ ποιότητα και συσκευασία, εύθηνότερο σέ τιμή. Ή μεγαλύτερα όμως κατανάλωσις πορτοκαλλιού, άκόμα στήν έσωτερική αγορά, θα είναι όχι μόνον πηγή έργασίας και εισοδήματος για πολλούς, αλλά και από άπόψεως διαίτης θα ώφελήση έξαιρετικά τόν Έλληνικό λαό.

* * *

Τό Ήλεκτρικό ψυγείο πολú περιέργως έχει χαρακτηρισθή από τό κράτος ως είδος πολυτελείας. Ό χαρακτηρισμός αυτός συνεπάγεται βαρεία εισαγωγική φορολογία, ή όποια καθιστά τήν τιμή του ψυγείου άπρόσιτη στήν εργατική, άγροτική και μεσαία τάξη. (Ίδε σημειώσιν τέλος θέματος).

Γιατί τό ψυγείο θεωρείται είδος πολυτελείας ;

Άντί τό κράτος νά έρχεται βοηθός σέ είδη που καλλιτερεύουν και έξυψώνουν τό επίπεδο τής ζωής του λαού, φορολογεί τά είδη αυτά τόσο ύπέρογκα ώστε είναι άδύνατον νά άποκτηθοϋν. Είναι τό ψυγείο είδος πολυτελείας ; Είναι ή καθαρή και φρέσκια τροφή πολυτέλεια ; Είναι ή καλή διατήρησις των τροφών πολυτέλεια ; Είναι πολυτέλεια νά άποφεύγεται ή σπαιάλη τροφής λόγω σήψεως ; Είναι πολυτέλεια νά άποφεύγεται ή πιθανή δηλητηρίασις από σάπια τρόφιμα λόγω τής ύπερβολικής θερμοκρασίας ; Είναι πολυτέλεια τό κρύο νερό ή ποτό, σέ σαράντα βαθμούς θερμοκρασία ; Όχι μόνον δέν είναι πολυτέλεια τό ψυγείο σέ κλίμα όπως τής Ελλάδος, αλλά είναι είδος πρώτης ανάγκης, και πηγή έθνικής οικονομίας.

Τό κρέας και τό ψάρι είναι άποδεδειγμένον έπιστημονικώς ότι αρχίζουν νά σήπονται σέ μια ώρα, έφ' όσον δέν τοποθετηθοϋν σέ κατάλληλη χαμηλή θερμοκρασία. Σέ

ύψηλή θερμοκρασία, όπως τό καλοκαίρι, δλες οι τροφές παθαίνουν αλλοιώσεις, λόγω τής ζέστης, βλαβερές στον ανθρώπινο οργανισμό.

Ή έλλειψις ψυγείου είναι αίτια μεγάλης οικονομικής σπατάλης, άπώλειας πολυτίμου χρόνου, και τό χειρότερο κίνδυνος στήν δημοσία υγεία.

Είς τήν Ελλάδα δέν έχει άκόμα αναπτυχθή ή έπιστήμη τής στατιστικής ή όποια μελετά και βγάξει συμπεράσματα από κάθε πρόβλημα που άπασχολεί τό λαό. Έάν γίνη μιá τέτοια προσεχτική μελέτη στο ζήτημα των ψυγείων, θα δοϋμε πόσα εκατομμύρια δραχμών χάνονται από τρόφιμα που καταστρέφονται στα σπίτια τό καλοκαίρι κυρίως από έλλειψι ψυγείων. Άπώλεια πολυτίμου χρόνου διότι ή οίκογένεια λόγω έλλείψεως των μέσων διατηρήσεως, αναγκάζεται νά ψωνίξη δύο και περισσότερες φορές τήν ήμέρα, νά παρασκευάζη τροφήν δύο φορές τήν ήμέρα. Έτσι και χρόνος χάνεται, καύσιμος ύλη, και ό λαός πληρώνει μεγαλύτερες τιμές αγοράζοντας τρόφιμα σέ μικρές ποσότητες.

Έχοντας ένα ψυγείο μιá οίκογένεια θα μπορή νά αγοράσι ποσότητα διαφόρων τροφίμων όταν βρισκη εύθηνότερες τιμές, θα τά διατηρή χωρίς νά έχη τήν έλαχίστην άπώλειαν για άρκετό χρονικό διάστημα. Όταν τό καλή ή ανάγκη θα δύναται νά παρασκευάση τροφή και τήν διατήρησή ήμέρες χωρίς καμμία αλλοίωση.

Όλα αυτά είναι μεγάλη οικονομία στον έτήσιο προϋπολογισμό μιáς οίκογενείας. Υπάρχει και μεγάλη οικονομία χρόνου στήν παρασκευή τής τροφής, τόν όποιον ή οίκογένεια μπορεϊ νά χρησιμοποίηση σέ άλλες ώφέλιμες άσχολιες.

Τό ψυγείο στο σπίτι είναι ή βασικώτερη ανάγκη. Όχι μόνον συντηρεϊ τά τρόφιμα αλλά και τά διατηρεϊ καθαρά από κάθε έντομο, ζώο, ή άλλο παράσιτο ιδίως τους ζεστόους μήνες. Χιλιάδες κάθε χρόνο παθαίνουν δηλητηριάσεις από σάπιες ή μολυσμένες τροφές. Πολλοί δέν τό αντιλαμβάνονται, άλλοι άρρωσταίνονται έλαφρά, πολλοί νο-

σηλεύονται στα νοσοκομεία, και μερικές φορές προκαλούνται και θανατηφόρα κρούσματα. Από τέτοιες μικροδηλητηριάσεις χιλιάδες άνθρωποι παθαίνουν χρόνιες κοιλιακές παθήσεις, πολλά ημεροδούλια χάνονται, το κράτος εξοδεύει χρήματα να τους νοσηλεύη στα νοσοκομεία, οι Κοινωνικές ασφάλισεις τους πληρώνουν ημερομίσια άσθενείας.

Εάν δσα αναφέραμε παραπάνω, υπολογισθούν σε ύλικές απώλειες θα βροῦμε εκατομμύρια δραχμές έθνική ζημία, ή οποία κυρίως πλήττει τις φτωχές παραγωγικές τάξεις και την έθνική οικονομία.

Εάν λοιπόν το κράτος είχε σκοπό να ενισχύση με κάθε τρόπο τον Έλληνικό λαό, ιδίως τις πτωχότερες τάξεις, εάν θέλη να του δώση τη δυνατότητα να έχει με το ίδιο εισόδημα μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη και οικονομία χρόνου, να του προφυλάξη την υγεία, ή οποία είναι το πολυτιμότερο έθνικό κεφάλαιο, θα έπρεπε όχι να καταλογίση το ψυγείο ως είδος πολυτελείας και το φορολογη άγρια, αλλά να υποβοηθήση τον λαό εκεί τουλάχιστο που υιάρχει ήλεκτρισμός, να αποκτήση ήλεκτρικό ψυγείο.

Η κρατική μωπία στο σημείο αυτό πηγάζει άφ' ενός από το γεγονός ότι άδιαφορεί έντελώς για το επίπεδο της ζωής του λαού, άφ' έτέρου γιατί δέν δύναται να προβλέψη με συστηματικούς και αναλυτικούς υπολογισμούς ότι μια τέτοια βοήθεια και προσπάθεια εκ μέρους του Κράτους είναι όχι μόνον καλλιτέρευσις της ζωής του Έλληνικού λαού, αλλά και ή αύξησης των έσόδων του Κράτους.

Ας υποθέσωμεν ότι σήμερα πωλούνται πέντε χιλιάδες ήλεκτρικά ψυγεία έτησίως εις την Ελλάδα. Η τιμή του ψυγείου είναι ύψηλή, διότι δέν γίνεται αγορά μεγάλης ποσότητας, έπίσης και για τους ίδιους λόγους και ή τιμή της μεταφοράς. Το κράτος εισπράττη φόρο μεγάλο επί των πέντε χιλιάδων ψυγείων. Εάν όμως τη συνδρομή του Κράτους γίνει ειδική παραγγελία εκατό χιλιάδων ήλεκτρικών ψυγείων ίδιου τύπου, ή τιμή κόστους και μεταφοράς θα είναι πολύ μικρότερη.

Τα ψυγεία αυτά θα διατεθούν δια τας λαϊκάς τάξεις με πολύ μικρότερην φορολογίαν, μικρά κέρδη, και μακροχρόνιον πληρωμήν δια δόσεων. Η διαφορά της ποσότητας των ψυγείων θα έχει ως αποτέλεσμα ο όλικός φόρος να είναι πολύ μεγαλύτερος από τον φόρον των πέντε χιλιάδων ψυγείων. Τα κέρδη των εμπόρων, μέσω των οποίων θα διατεθούν τα ψυγεία αυτά, πολύ μεγαλύτερα έπίσης. Ο αγοραστής θα έπιβαρύνη τον προϋπολογισμό του με μικρά μηνιαία δόση, θα έχει όμως οικονομία από περιορισμό απωλειών της τροφής, θα δύναται να αγοράζη περισσότερα τρόφιμα τα όποια θα διατηροῦνται, καλλιτέραν τροφήν, μικρότερον καύσιμον ύλην. Είναι πολύ άπλο να άντιληφθη ο καθένας ότι προτιμότερο για το κράτος είναι να φορολογηση με μικρό φόρο είκοσι χιλιάδες ψυγεία, παρά με μεγάλο φόρο πέντε χιλιάδες ψυγεία.

Εάν ο μέσος όρος της ζωής ενός ψυγείου υπολογισθη σε δέκα πέντε χρόνια το κόστος του ψυγείου αυτού θα το έξοικονομήση πολλές φορές ή κάθε οικογένεια από καλλίτερη συντήρηση τροφών, περιορισμό απωλειών, εύθηνότερη αγορά τροφών, και οικονομία χρόνου. Εκτός της ύλικής ωφέλειας ύπάρχει και μεγάλη ήθική ωφέλεια. Ο λαός άντιλαμβάνεται ότι πραγματικώς το κράτος φροντίζει δια την άνύψωσιν του επιπέδου της ζωής του, εκτιμά την προσπάθειαν αυτήν και συνεργάζεται περισσότερο με την κρατική μηχανή.

Ο πολλαπλασιασμός του ήλεκτρικού ψυγείου και άλλων ακόμα ήλεκτρικών εύκολιών για τις κατώτερες οικονομικώς τάξεις θα δημιουργήση και περισσότερη δουλειά σε ώρισμένα επαγγέλματα, όπως του ήλεκτρολόγου διορθωτή, μεταφορά, έγκαταστάσεις και άλλα. Θα έλαττώση την κατανάλωση των εισαγομένων παστών τροφών, Σαρδέλλες, Βακαλάος, Ρέγγες, και θα αύξηση την κατανάλωση των έντοπίων νωπών τροφών.

Αναπτύξαμε το ρόλο των οποίων παίζουν στην καλλιτέρευση της ζωής του Έλληνικού λαού τα δύο άντικείμενα, πορτοκάλλι και ψυγείο. Μπορεί όμως αυτό να γενικευθη σε όρο όπως ακριβώς στα μαθηματικά.

Κάθε προϊόν που παράγει ή χώρα, λόγω των συνθηκών του κλίματος, πρέπει να παραχθή καλλίτερο, περισσότερο και με λιγώτερο κόστος. Η συσκευασία, ή συντήρησις και ή τοποθέτησις του προϊόντος στην έσωτερική και έξωτερική αγορά να συστηματοποιηθή. Κάθε βιομηχανικό είδος το όποιον καλλιτερεύει το επίπεδο της ζωής του λαού, πρέπει το κράτος να το καταστήσει προσιτό στις λαϊκές ίδιως τάξεις. Το μὲν πρώτο σημαίνει μεγαλύτερο εισόδημα κατά άνθρωπο, το δὲ δεύτερο, περιορισμό των εξόδων, οικονομία χρόνου, καλλίτερη υγεία, και γενικῶς ανώτερο επίπεδο ζωής.

Εἰς τὸ Κεφάλαιον αὐτὸ μετὴν λέξιν ψυγείον, ἔννοεῖται μόνον ἠλεκτρικὸν ψυγείον.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : (Ἀπὸ τὴν σελίδα 128).

Παράλογη και ἀντικοινωνική εἶναι ἡ κρατική τελωνειακή φορολογία ὄχι μόνον στὸ ψυγεῖο, ἀλλὰ και σὲ πολλὰ ἄλλα ἀναγκαῖα εἶδη, τὰ ὁποῖα θὰ μπορούσαν νὰ καλλιτερεύσουν πολὺ τὸ ἐπίπεδο ζωῆς τοῦ Ἑλλήνα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει τοὺς ὑψηλότερους τελωνειακοὺς δασμοὺς στὸ Δυτικὸν κόσμον. Ἡ Δανία εἰσπράττει 3%, τῶν ἐσόδων ἀπὸ τελωνειακοὺς δασμοὺς, Φινλανδία 5%, Ἑλβετία 8%, Βέλγιο 4%, Ἰταλία 6%, Ἰσπανία 21%, Ἑλλάς 24%. Στις προοδευμένες Βιομηχανικὲς Χῶρες, Δυτικὴ Γερμανία, Ἀγγλία, Ἀμερικὴ ὑπάρχουν σήμερα εὐκαιρίες νὰ ἀγορασθοῦν βιομηχανικὰ εἶδη σὲ τιμὴ πολὺ μικρότερη τοῦ πραγματικοῦ κόστους, και ἐξυπηρετήσουν πολὺ τὴν Ἑλληνικὴ ἰδιωτικὴ οἰκονομία. Ἐρχεται ὅμως ὁ τελωνειακὸς δασμὸς ὑψηλός, ἡ διαδικασία τόσο πολὺπλοκος ὥστε τὸ ἐμπορικὸν κεφάλαιον ἀδυνατεῖ νὰ κινηθῆ μετὰ βᾶσιν τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς και ζητήσεως. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν λόγω τῶν ὑψηλῶν ἡμερομισθίων διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη τὰ ὁποῖα χρῆζουν ἐπισκευῶν ἀχρηστεύονται. Τὰ εἶδη αὐτὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα, χώραν μετὰ μικρὰ ἡμερομισθία, δύνανται νὰ ἐπιδορθωθοῦν και γίνουσι τόσο καλὰ και παραγωγικὰ ὥσον τὰ καινούργια. Ἐρχεται ὅμως ὁ τελωνειακὸς δασμὸς ὁ ὁποῖος δὲν κανονίζει τὸν φόρον ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς ἀγορᾶς τοῦ εἴδους, ἀλλὰ ἐπὶ ἄλλων πολυπλόκων και ἀκατανοήτων συντελεστῶν, μετὰ προσθέτους φόρους. Τελικῶς ὁ φόρος εἶναι τόσο ὑψηλός ὥστε συμφέρει τὸν ἔμπορον νὰ ἀγοράσῃ καλλίτερα τὸ εἶδος αὐτὸ καινούργες.

Ἐπειδὴ ἀναφέρουμε ψυγεῖα, ἕνα μεταχειρισμένο ψυγεῖο μετὰ ἀνάγκην ἴσως μικρᾶς ἐπισκευῆς δύνανται νὰ ἀγορασθῆ σὴν Ἀμερικὴ

ἀντὶ 10—20 δολλάρια, μετὰ κόστος μεταφορᾶς θὰ κοστῆσι 30 δολλάρια. Τὸ ψυγεῖο αὐτὸ εἶναι καλὸ ὅσο τὸ καινούργιο, μετὰ ζωὴ πολλῶν ἐτῶν. Κινητῆρες ἠλεκτρικοὶ πάσης κατηγορίας μεταχειρισμένοι εἶναι πάμφθινοι, πολλὰ ἄλλα εἶδη χρησιμότητας εἰς τὴν Ἑλλάδα βρίσκονται σὲ τιμὰς εὐκολιῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οἱ ὑψηλοὶ τελωνειακοὶ δασμοὶ ἐμποδίζουν τὴν πώλησιν τῶν χρησίμων αὐτῶν εἰδῶν σὲ μικρὰς τιμὰς και καταδικάζουσι τὸν Ἕλληνα νὰ μεταχειρίζεται πρωτόγονα ἐργαλεῖα και ἄλλα μὴ ἀποδοτικὰ μέσα.

Ἀποτέλεσμα τῶν ὑψηλῶν δασμῶν εἶναι και ἡ δημιουργία πολλῶν βιομηχανιῶν αἱ ὁποῖαι δὲν βασιζονται εἰς τοὺς λογικοὺς νόμους τῆς εὐθηρῆς παραγωγῆς και καλλίτερας ποιότητος, ἀλλὰ εἰς μονοπωλιακὰ προνόμια μέσῳ τῶν καλουμένων προστατευτικῶν δασμῶν. Ὁ Ἕλλην κεφαλαιοχῶς δὲν θυσιάζει κεφάλαια νὰ ἐγκαταστήσῃ βιομηχανίαν μετὰ ἑλληνικὲς πρώτες ὄλες ὅπως τὰ φρούτα, και εἰσέλθῃ ἐμπορικῶς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ ὑπάρχει συναγωνισμὸς ὁ ὁποῖος προϋποθέτει καλὴν ποιότητα και λογικὰς τιμὰς. Προτιμᾷ τὴν βιομηχανίαν ἐντοπίας καταναλώσεως ἢ ὁποῖα προστατευομένη ἀπὸ δασμοὺς, τοῦ ἐπιτρέπει νὰ διαθέτῃ τὸ προϊόν του, ἀνεξαρτήτως ποιότητος και τιμῆς. Παράγει λοιπὸν εἶδος τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, και μετὰ τὴν δικαιολογίαν διὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐξαγωγή συναλλάγματος και δίδεται ἐργασία σὲ μερικοὺς ἔργατας, τὸ κράτος ὑψώνει τὸν φόρον τοῦ εἰσερχομένου ἰδίου εἴδους. Ἐταῖ ἀνεξάρτητα ἀπὸ ποιότητα, ἀπὸ ἀπόδοσιν εἰς χρόνον τοῦ προϊόντος, ὁ καταναλωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἀγοράσῃ τὸ ἄθλιον και πρόχειρον ἐντόπιον κατασκευάσμα. Ὁ Βιομήχανος μετὰ τὴν κομπίναν αὐτὴν ἐξασφαλίζει τὴν κατανάλωσιν, κανονίζει τὰς τιμὰς του ὄχι ἐπὶ τῆ βᾶσει τοῦ κόστους μετὰ λογικὸν κέρδος, ἀλλὰ ἐπὶ τῆ βᾶσει τῆς τιμῆς τοῦ εἰσερχομένου και βαρέως φορολογουμένου ἰδίου προϊόντος. Τὸν ἠθικὸν νόμον τοῦ θεμιτοῦ συναγωνισμοῦ, ἀντικαθιστᾷ τὸ μονοπώλιο μετὰ τὴν ἐπίσημον βοήθειαν τοῦ Κράτους. Τὸ κράτος θὰ ἔπρεπε, θυσιάζων τὸ ποσοστὸν ἐσόδων ἀπὸ τελωνεῖα, νὰ ἀφήσῃ ἀφορολόγητον γιὰ μερικὰ ἔστω χρόνια τὴν εἰσαγωγὴν ὀρισμένων Βιομηχανικῶν προϊόντων, μετὰ τὰ ὁποῖα θὰ καλλιτερεύσῃ γενικῶς τὸ ἐπίπεδον ζωῆς, και παραγωγῆς τοῦ Ἑλλήνου ἀγρότου, ἐργάτου και μικροαστοῦ. Θὰ εἰσπράξῃ λιγώτερα ἀπὸ τὰ τελωνεῖα, θὰ αὐξηθῶσι ὅμως οἱ πόροι ἀπὸ ἄλλας φορολογίας αἱ ὁποῖαι βασιζονται ἐπὶ τῆς παραγωγῆς και εἰσοδήματος. Ἄλλως τε δὲν πρέπει τὸ κράτος νὰ βασιζῆ τὰ ἔσοδά του εἰς ἐπαχθεῖς και παραλόγους δασμοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλους πόρους βαρύνοντας ἰδίως τὴν τάξιν τῶν εὐπόρων.

ΕΙΝΑΙ ΦΤΩΧΗ Η ΕΛΛΑΔΑ ;

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Τὸ 1932 εἶχε ἐκθέσει ὑποψηφιότητα Κυβερνήτου εἰς τὸν Νομὸν Καλιφορνίας ὁ διάσημος ἀμερικανὸς συγγραφεὺς Λ. Σινγγλέρ. Διότι τὸ πρόγραμμά του εἶχε μερικὰ ἀντικεφαλαιοκρατικὰ συνθήματα, οἱ πολιτικοὶ του ἀντίπαλοι ἐφοβέριζαν ὅτι ἐάν κερδίσει ὁ Σινγγλέρ θὰ φύγη τὸ κεφάλαιον ἀπὸ τὴν Καλιφόρνια.

Δὲν τοὺς θέλω ἀπήνησε ὁ Σινγγλέρ. Θέλω τὴ γῆ τῆς Καλιφορνίας, τὸν ἥλιο καὶ τὸ νερὸ, τὰ ἄλλα θὰ τὰ φτιάσουμε μόνοι μας.

Εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ὅπως λέγεται, κανεὶς δὲν ἐκτιμᾷ κάτι ποὺ ἔχει ἐάν δὲν τὸ χάσῃ. Ὄταν τὸ στερηθῇ τότε βλέπει πόσο καλὸ ἦταν αὐτὸ ποὺ ἔχασε.

Ἐάν πάρουμε μιὰ Ἑλληνικὴ οἰκογένεια καὶ τὴ στείλουμε σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ρωσίας ἢ βορείου Εὐρώπης, ἐκεῖ ποὺ ὁ χειμῶνας εἶναι ἑννέα μῆνες, ὄλα παγώνουν, πράσινο δὲν ὑπάρχει, ἡ ἡμέρα πολὺ μικρὴ, ὁ κόσμος βαρεῖα ντυμένος ζῆ σὲ κλειστοὺς χώρους, τὸ καλοκαίρι μικρό, τότε θὰ ἐπιθυμήσῃ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ καταλάβῃ τί ἔχασε.

Ἐάν πάλι τὴν στείλουμε νότια, σὲ διάφορα μέρη τῆς Ἀφρικῆς, Κεντρικῆς Ἀμερικῆς ἢ Βραζιλίας, ἐκεῖ ἡ ζέστη εἶναι συνεχῆς, τὸ κλίμα ὑγρὸ καὶ ἀποπνικτικὸ, τὸ σῶμα αἰσθάνεται βαρὺ ἀπὸ τὴν συνεχῆ ὑψηλὴ θερμοκρασία, ὁ ὕπνος δύσκολος, ἡ τροφή λίγη γιατί ἡ συνεχῆς ζέστη καταστρέφει τὴν δρεξή, οἱ ἄνθρωποι κινδυνεύουν ἀργὰ καὶ φαίνονται ὡς νὰ εἶναι διαρκῶς κουρασμένοι, οἱ ἀρρώστειες περισσότερες, παράσιτα καὶ ἔντομα παντοῦ, οἱ ἐποχές δὲν ἀλλάζουν, δὲν ἐρχεται ἀνοιξίς, φθινόπωρο, λίγο χιόνι, φυσικαὶ ἀλλαγαὶ αἱ ὁποῖαι ἀναζωογονοῦν τὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμό, καὶ δίνουν μεγάλη ποικιλία στὴ ζωῆ.

Τὰ πολλὰ αὐτὰ μέρη ποὺ ἀναφέρουμε δὲν παράγουν τὰ εὐγεστά καὶ ὠφέλιμα τρόφιμα ποὺ παράγει τὸ Ἑλληνικὸ Μεσογειακὸ κλίμα. Λεῖπει τὸ σταφύλι, τὸ λάδι τὸ πορτοκάλι, τὰ διάφορα κηπουρικά.

Οἱ Ἕλληνες πραγματικῶς εἶναι προνομιούχος λαὸς στὸ ζήτημα τοῦ κλίματος. Εἶναι ζήτημα ἐάν τὸ ἕνα τριακοστὸ τῶν ἀνθρώπων ποὺ κατοικοῦνε τὴν ὑδρόγειο ζῆ σὲ κλίματα ποὺ ἔχουν τὰ φυσικὰ χαρίσματα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς γεωγραφικῶς εἶναι ἀπάνω στὸν τεσσαρακοστὸ παράλληλο. Τὸν παράλληλο αὐτὸ ἐάν ἀκολουθήσουμε δυτικὰ θὰ δοῦμε ὅτι διασχίζει τὴν Νότιο Ἰταλία καὶ Ἰσπανία, τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ, τὴν Βόρειο Ἀμερικὴ μέσω τῶν μεγάλων νομῶν τῆς Νέας Ὑόρκης, Ἰλλινόις, Κολοράδο, Νεβάδα, Καλιφόρνια, καὶ προχωρεῖ στὸν Εἰρηρικὸ ὠκεανὸ. Ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ μέρος διασχίζει τὴν Τουρκία, Περσία, ἐσωτερικὴ Μογγολία, περιφέρεια Πεκίνου Κίνας, Βόρειο Κορέα καὶ πέφτει στὸν Εἰρηρικὸ ὠκεανὸ.

Ὄλα τὰ μέρη αὐτὰ ἐκτὸς τῶν μεσογειακῶν δὲν ἔχουν τὸ Ἑλληνικὸ κλίμα. Ἄς πάρουμε τοὺς πυκνοκατοικημένους νομοὺς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς Κάνσας, Κολοράδο, Νέας Ὑόρκης, οἱ ὁποῖοι εἶναι στὸν ἴδιον παράλληλο. Τὸ κλίμα εἶναι ἀπότομο, χειμῶνας βροῦς μὲ μεγάλα κρῦα, πολλὲς μικρὲς λίμνες καὶ ποταμοὶ παγώνουν, χιονίζει πολλὲς φορὲς καὶ τὸ χιόνι εἶναι τόσο πυκνὸ ὥστε σὲ μεγάλες πόλεις μὲ ὄλα τὰ μέσα παραλύει ἡ κίνησις. Ἀπὸ τὸ Νοέμβριον μέχρι τὸν Ἀπρίλιον δὲν ὑπάρχει καθόλου πράσινο στὴ γῆ. Ἡ ἀνοιξίς καὶ τὸ φθινόπωρον εἶναι λίγες ἑβδομάδες. Μεγάλαις ζέστες τέσσερες μῆνες καὶ μετὰ ἀπὸ μικρὸ φθινόπωρον ἀρχίζουν τὰ κρῦα. Στὸ τραχὺ αὐτὸ κλίμα δὲν γίνονται πορτοκάλια, ἑληές, σταφύλια καὶ ἄλλα διάφορα φρούτα. Χόρτα καὶ ἄλλα λαχανικά ἔχουν μόνον τέσσερες μῆνες τὸ χρόνο. Τὰ σπῖτια εἶναι χτισμένα γιὰ νὰ κρατᾶνε ζέστη. Χρειάζονται θέρμανση τουλάχιστον ἑπτὰ μῆνες τὸ χρόνο. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὄλα τὰ μέρη ποὺ διασχίζει ὁ τεσσαρακοστὸς παράλληλος ἐκτὸς τῶν παραλίων. Ποῖα εἶναι λοιπὸν ἡ αἰτία ποὺ κάνει τὸ κλίμα

της Ελλάδος τόσο ήπιο ενώ είναι στην ίδια γεωγραφική τοποθεσία ;

Η Ελλάς είναι χερσόνησος, γύρω την περιβρέχουν τὰ ζεστά νερά της Μεσογείου και αυτή είναι ή αίτια του μαλακού κλίματος. Τό θαλασσινό νερό επιδρά ευεργετικά και στις δύο αντίθετες περιπτώσεις. Μετριάζει τό κρύο, δροσίζει την ζέστη. Αποτέλεσμα της επιδράσεως αυτής είναι τό προνομιούχο γλυκό και ήπιο κλίμα της Ελλάδος.

Βόρεια από την Ελλάδα κάνει πολύ κρύο, βαρύς και μακρύς χειμώνας, τὰ σπίτια είναι πολυέξοδα, οι άνθρωποι πρέπει να τρώνε περισσότερο, χαλάνε μέρος του εισοδήματος για αναγκαία θέρμανση και βαρεια ρούχα. Τὰ ζώα τους θέλουνε περισσότερη τροφή γιατί δεν έχουν τον πλούσιο ήλιο. Δεν έχουν άφθονα φρούτα και λαχανικά που έχει ο Έλληνικός λαός σχεδόν όλο τό χρόνο. Τι φυσικά προνόμια έχουν οι βορειότερες χώρες που δεν τὰ έχει ή Ελλάδα ; Παράγουν σιτηρά και ή Ελλάδα παράγει σιτηρά. Έχουν περισσότερη ξυλεία. Αυτό δεν είναι είδος πρώτης ανάγκης. Όλίγο ξύλο χρειάζεται ή Ελλάδα και έχει τόσα άλλα πολύτιμα και χρήσιμα προϊόντα να προσφέρη για ανταλλαγή.

Νότια από την Ελλάδα είναι ζεστά κλίματα. Δεν έχουν τὰ έλληνικά φρούτα, τό σιτάρι και τό λάδι. Τὰ ζώα τους από τη ζέστη είναι μικρά και καχεκτικά. Ο κόσμος δεν έχει άντοχή στην εργασία λόγω του κλίματος, πολλές επιδημικές αρρώστειες. Τι έχουν και αυτοί που δεν τὰ έχει ή Ελλάδα ; Τίποτα περισσότερο, μερικές μπανάνες μπορούν να παράξουν, και άλλα τροπικά φρούτα τὰ οποία ούτε καν συγκρίνονται με τὰ εϋγευστα φρούτα της Μεσογειακής λεκάνης.

Όστε βλέπουμε ότι ή Έλληνική χερσόνησος ενώ έχει τό θαυμάσιο και έξυπηρετικό κλίμα παράγει και ό,τι έχουν οι βορειότεροι και νοτιότεροι λαοί. Η φύσις μας τὰ έχει παραχωρήσει όλα.

Είς την Ελλάδα μπορούν να χτισθούν άνέξοδα άπλά σπίτια, γιατί τό κρύο δεν είναι μεγάλο, θέρμανση είναι

αναγκαία αλλά πολύ λιγώτερη, ο κόσμος μπορεί να εργάζεται και κυκλοφορή στην ύπαιθρο όλο τό χρόνο, τὰ νερά δεν παγώνουν, χιόνια λίγα σε μερικά μόνον μέρη, ή θάλασσα τον περισσότερο καιρό ήρεμη μας επιτρέπει να την έκμεταλλευόμεθα στην άλιεία, ο τόπος διότι έχει τον ήλιο μας δίδει φρούτα και λαχανικά όλοχρονικώς, τὰ ζώα βρίσκουν φρέσκη φυτική τροφή σχεδόν όλο τό χρόνο.

Αυτός είναι ο πραγματικός και αίώνιος πλούτος που χρειάζεται για την εύτυχία μιας χώρας. Μόνον όταν ένα άτομο ζήση στα διάφορα αυτά μέρη που αναφέραμε παραπάνω μπορεί να εκτιμήση τὰ άγαθα που έχάρισε ή φύσις στην Ελλάδα. Να την συγκρίνη με οιονδήποτε μέρος του πολιτισμένου κόσμου εκτός της Μεσογειακής λεκάνης.

Τὰ φυσικά αυτά προνόμια όμως θέλουν και την απαραίτητη εργασία για να αποδώσουν. Τὰ βουνά μας είναι ξερά διότι έμεις δεν έφροντίσαμε να τὰ γειμίσουμε με δένδρα. Πολλά φρούτα λείπουν μετά την εποχή τους διότι δεν ξέρουμε να τὰ συσκευάζουμε, και δεν έχουμε τὰ αναγκαία βιομηχανικά προς τοίτο μέσα. Η γη αποδίδει πλούσια όλα τὰ άγαθά αλλά θέλει έπιστημονική και συστηματική καλλιέργεια. Τὰ νερά υπάρχουν παντού αλλά δεν φροντίσαμε να τὰ έκμεταλλευθούμε καταλλήλως για κάθε σκοπό. Παραπονούμαστε για ξηρασία σε μερικά όρεινά μέρη. Εκεί όμως δεν ένεργήσαμε να φτιάσουμε τεχνητές λίμνες οι όποιες θα γιομίζουν τό χειμώνα με τό άφθονο και υγιεινό νερό της βροχής, για να μας τό δίδουν τό καλοκαίρι. Νερό ή Ελλάδα έχει παντού, χρειάζονται όμως τεχνικά μέσα να τό συλλέξουν και μηχανήματα να τό βγάλουν βαθεία από τη γη.

Τό ψάρι θα έπρεπε να ύπήρχε άφθονο στις λίμνες ποταμός, και στη θάλασσα. Τελευταίως γίνεται κάποια προσπάθεια να άπαγορευθή ή καταστρεπτική άλιεία, αυτό όμως δεν είναι άρκετό. Πρέπει να γίνη καλλιέργεια των ψαριών στους ποταμούς και τις λίμνες.

Οι Έλληνες θα έχουν διαβάσει για τό μεγάλο θαλασσινό στρείδι, ποτέ όμως δεν τό έχουν φάει. Δεν ύπάρχει

στην Ελλάδα ή εϋγεστη αότη και θρεπτική τροφή. Θα μπορούσαν να καλλιεργήσουν εκατομμύρια στρείδια στις λιμνοθάλασσες, όχι μόνο να τρώμε αλλά και για εξαγωγή.

Η Ελλάδα έχει άφθονο χώμα, πέτρες, τούβλα, παραγωγή τσιμέντου, γυαλιού, κεραμίδια, ασβέστη, και όμως οι Έλληνες δεν έχουν σπίτια. Το περίεργο αυτό φαινόμενο μοιάζει σαν μία ομάδα ανθρώπων, ή οποία έχει ζώα, σιτάρι, χορταρικά και όμως πεινάει. Γιατί συμβαίνει αυτό; Διότι ή ομάδα αότη δεν έχει μία όργανωση να παρασκευάση την τροφή από τις πρώτες ύλες και τη μοιράση. Έτσι είναι και ο Έλληνικός λαός. Ένω έχει άφθονα τά υλικά, άφθονη την ανθρώπινη εργατική δύναμη, δεν έχει σπίτια. Το έπισημο κράτος από της ιδρύσεώς του ουδέποτε ήσχολήθη με το σοβαρώτατο αυτό πρόβλημα του Έλληνικού λαού. Το σπίτι είναι το πλέον αναγκαίο μέσον ζωής που θέλει ο άνθρωπος, διότι στο σπίτι περνάει σχεδόν τά δύο τρίτα όλόκληρης της φυσικής του ζωής. Δεν είναι ο σκοπός του βιβλίου να εξετάσουμε το θέμα αυτό από τεχνικής απόψεως. Αναφέραμε μόνον ότι ή χώρα έχει όλα τά υλικά για την κατασκευή σπιτιών και ο λαός δεν έχει σπίτια.

Ένω εις την Ελλάδα παράγεται κοινό γυαλί, ή Ελληνική οικογένεια δεν βρίσκει άφθονα και φτηνά γυάλινα δοχεία για να συσκευάση και διατήρηση φρούτα και χορταρικά για την εποχή που δεν υπάρχουν. Εις το σπουδαίο αυτό μέρος της οικιακής οικονομίας δεν έγινε καμία ενέργεια από το κράτος να μορφωθή ο αγρότης και συσκευάση πολλά καλοκαιρινά φρούτα και χόρτα για το χειμώνα.

Η Ελλάδα έχει τον τόπο, την πρασινάδα, τά βουνά, τον άφθονο ήλιο, τά νερά και όμως δεν έχει αρκετά ζώα να προμηθεύουν το γάλα, το κρέας, το τυρί και άλλα χρήσιμα είδη. Η Ιταλία τρεις φορές περισσότερο πυκνοκατοικημένη χώρα από την Ελλάδα, έχει ζώα και παράγει τυροκομικά είδη όχι μόνον για την κατανάλωση σε 60

εκατομμύρια Ιταλούς, αλλά και εξαγωγή τυροκομικών ειδών περίπου μισό δισεκατομμύριο δολάρια το χρόνο. Η Ελλάδα αγοράζει τυριά από την Ιταλία.

Η Ελλάδα είναι ή πλέον νότια χώρα της Εύρώπης. Στα νότια μέρη, Δωδεκάνησα, Κρήτη, θα έπρεπε να δημιουργήσουμε κάτι παρόμοιο με τη Φλωρίδα της Αμερικής. Τόπο χειμωνιάτικου παραθερισμού για τους βορείους λαούς οι όποιοι γυρεύουν το χειμώνα πιο θερμά κλίματα (*).

Πολλές χώρες γίνονται πλούσιες διότι συμβαίνει να έχουν άφθονο ένα προϊόν φυσικό ή βιομηχανικό. Η πηγή αότη του πλούτου μπορεί να χαθή από διάφορες αίτιες.

Η Αγγλία έχει άφθονο κάρβουνο το όποιο πριν χρόνια ήτανε χρησιμότερο και αναγκαίο είδος. Τώρα όμως με τά πετρέλαια, άλλες χημικές καύσιμες ύλες, και τον ήλεκτρισμό από ύδατοπτώσεις δεν είναι τόσο αναγκαίο.

Χώρες που παράγουν μεταλλεύματα για σιδερο και άλλα μέταλλα σήμερα χάνουν έδαφος λόγω της παραγωγής αλουμινίου και σκληρών πλαστικών ειδών. Χώρες που έστήριζαν την οικονομία τους σε ξυλεία σήμερα χάνουν τις αγορές λόγω αντικαταστάσεως του ξύλου από παρόμοιες και καλλίτερες πλαστικές ούσιες.

Η Ελλάδα δεν φοβάται καμία τέτοια μεταλλαγή, ο πλούτος της χώρας είναι ή γη, ο ήλιος, ή θάλασσα και ή εύχαιριστη λόγω του κλίματος ζωή. Αύτά τά φυσικά προνόμια ποτέ δεν χάνονται. Δεν μας ώφελοθν όμως και πολύ, εάν δεν τά εργασθοϋμε και έκμεταλλευθοϋμε καταλλήλως.

(* Χιλιάδες κόσμος από τά Βόρεια μέρη ξεχειμωνιάζουν, ή διέρχονται μέρος του βαρύ χειμώνας εις θερμότερα κλίματα. Η Νότιος Γαλλία, (Μόντε Κάρλο), Νότιος Ιταλία, περιοχή Νεαπόλεως και Σικελία. Ισπανία, περιοχή Μαλάγγας. Νήσος Μινόρκα, τραβάνε τους τουρίστες αυτούς. Η Κρήτη και ή Ρόδος εύρίσκονται πολύ νοτιώτερον όλων αυτών των τόπων, και έχουν θερμότερον κλίμα το χειμώνα. Θα έπρεπε λοιπόν ο Έλληνικός Τουρισμός να προσαρμοσθή προς το σημείον αυτό και το έκμεταλλευθή καταλλήλως. Η Κρήτη μάλιστα συνδυάζουσα και αρχαιότητας παγκοσμίου φήμης, είναι ιδεώδης δια χειμερινήν διαμονήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΙ ΕΝΟΠΛΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

«Τὰ μὲν ὑπερασπίσω, τὰ δὲ κατηγορήσω ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι»
Δημοσθένης

Ἐάν ὑπάρχη κάποιος κριτὴς ὁ ὁποῖος νὰ κρίνῃ τὰς πράξεις τῶν Ἑλλήνων τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους, ὄχι ὡς ἄτομα, ἀλλὰ ὡς ομάδες, νὰ τοὺς διαιρέσῃ δηλαδὴ στὴν ομάδα τῶν πολιτικῶν, διανοουμένων, ὑπαλλήλων, καὶ μονίμων στελεχῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, ἡ μόνη ομάδα ποὺ μπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ μὲ τὸ κεφάλι ψηλά καὶ νὰ εἴπῃ: «Ἐγὼ κύριε ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου ἀπέναντι τοῦ ἔθνους». Εἶναι αἱ ἐνοπλοὶ δυνάμεις.

Τὸ κράτος δὲν πληρῶνει τοὺς ἀξιοματικούς καὶ τὰ ἄλλα κατώτερα στελέχη τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων, οὔτε γιὰ νὰ μορφώσουν τὸν κόσμον, οὔτε γιὰ νὰ ἐπιδοθοῦν σὲ ἐπιστημονικὰς ἐργασίας, οὔτε γιὰ νὰ προωθήσουν τὴν παραγωγή. Τοὺς πληρῶνει γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ ἔθνους. Γιὰ νὰ πολεμήσουν ὅταν τὸ καλὴ ἢ ἐθνικὴ ἀνάγκη. Στὸν σκοπὸ αὐτὸ αἱ ἐθνικαὶ ἐνοπλοὶ δυνάμεις ἐξετέλεσαν πάντοτε πιστὰ καὶ εὐσυνείδητα τὸ καθήκον τους.

Καμμιά ἄλλη ομάδα δὲν ἐστάθη τόσο πιστὴ σὲ ἐκεῖνον γιὰ τὸ ὁποῖον προορίζεται, ἐκτὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Δὲν ἐννοοῦμαι μὲ τὴν φράσιν ἐνοπλοὶ δυνάμεις, τὰ ἐφεδρικά στελέχη, τὰ ὁποῖα καλοῦνται σὲ ἐποχὴ πολέμου. Αὗτοὶ ἀπλῶς ἐκτελοῦν διαταγὰς καὶ πέρνουν παραδεί-

γματα. Εἶναι τὰ μόνιμα στελέχη ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα στηρίζονται αἱ ἐνοπλοὶ δυνάμεις. Ὁ στρατιώτης θὰ πολεμήσῃ μὲ στρατιωτικὴ δεξιότητι, ὅταν γυμναστῇ καταλλήλως· θὰ πολεμήσῃ μὲ ἀνδρεία καὶ αὐτοθυσίαν, ὅταν τοῦ δώσουν τέτοιο παράδειγμα οἱ ἀνώτεροί του· θὰ πολεμήσῃ ἀδέξια καὶ χωρὶς πίστη καὶ αὐτοθυσίαν, ὅταν παρατηρήσῃ ὅτι τὸ αὐτὸ κάνει καὶ ὁ ἀξιοματικὸς του.

Ἐστάθησαν τὰ στελέχη τῶν ἐνόπλων δυνάμεων πιστὰ στὰς παραδόσεις τῶν πατέρων των. Τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη, τοῦ Ὀλυμπίου, τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Κολοκοτρώνη, Σμολένσκι, Βελισσαρίου, καὶ ἄλλων πολλῶν. Ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς πολιτικούς οἱ ὁποῖοι ἀκολούθησαν τὰ παραδείγματα τῶν Τρικούπηδων, Κωλέττη καὶ ἄλλων, οἱ στρατιωτικοὶ βλέποντας πίσω τους τίς αὐστηρὰς σκιὰς τῶν προγόνων των ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά τους.

Τὸ ἔθνος τοὺς προορίζει γιὰ νὰ τὸ ὑπερασπίσουν. Στὴν ἐποχὴ τῆς ἀνάγκης ἐξετέλεσαν πιστὰ τὸ καθήκον τους. Δὲν τοὺς ἐπηρέασαν πολιτικὰς ἀντιλήψεις, προσωπικοὶ ἐγωῖσμοι, ἀτομικὰ συμφέροντα, μανία ἀρχηγίας. Στὸ 1912—1913 Παλατιοκομματικοὶ καὶ Βενιζελικοὶ ἐπολέμησαν πλάϊ, πλάϊ. Στὸν πρῶτον Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον καὶ στὴ Μικρὰ Ἀσίαν ἐνῶ τὸ ἔθνος βρισκότανε βαθεῖα χωρισμένο, αἱ ἐνοπλοὶ δυνάμεις δὲν εἶχαν καιρὸ νὰ σκέπτονται τέτοια ζητήματα. Στὴν Ἀλβανίαν δὲν ἐγαννίθη ζήτημα πολιτικοῦ χωρισμοῦ στὸ στρατό, ἀπὸ τοὺς ἀκραίφνεις βασιλόφρονες μέχρι τοὺς φανατικούς κομμουνιστάς.

Καὶ ὁ Ἕλληνας πολίτης κατατασσόμενος στὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς χώρας ἀλλάζει σημαντικὰ. Μπαίνει σὲ πειθαρχημένη ζωὴ, ἐργάζεται καὶ δρᾷ ὄχι ὡς ἄτομον μὲ μόνον κίνητρα τοὺς προσωπικούς του σκοπούς, ἀλλὰ ὡς ἄτομον μέρος ἐνὸς συνόλου τὸ ὁποῖον προχωρεῖ σὲ προχωραγμένη κατεύθυνση.

Ἐλευθερία δὲν εἶναι τὸ κάθε ἄτομον νὰ τρσβάῃ δική του πορεία, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου. Αὐτὸ εἶναι ξεκάρφωτη ἀντίληψις καὶ ἀρνητικὴ κατάστασις.

Ἐλευθερία εἶναι τὸ ἄτομο ὡς μέρος τοῦ συνόλου νὰ συμβαδίζῃ μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου. Νὰ ξέρῃ τί κατεύθυνση ἔχει καὶ νὰ τὸν ἱκανοποιῇ ἢ κατεύθυνσις αὐτῆ.

Αὐτὸ τὸ προτέρημα ἔχουν αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις. Ξέγυρνᾶν ἀκριβῶς ποῖος ὁ σκοπὸς τους. Ἐργάζονται καὶ ἐκγυμνάζονται γιὰ νὰ προσφέρουν καλλίτερη ὑπηρεσία, ὅταν ἔλθῃ ἡ δεδομένη στιγμή. Στὴν πραγματικότητα ἔχουν περισσότερη ἐλευθερία τὰ στελέχη αὐτὰ διότι ὄχι μόνον ξέρουν τί ρόλο θὰ παίξουν μέσα στὴ κοινωνικὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοὺς ἱκανοποιεῖ προσωπικῶς.

Ὅχι μόνον αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις ἐστάθησαν ὡς ὁμάδα πάντοτε ἀντάξιοι τοῦ προσορισμοῦ των, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἠθικὸ καὶ ἱκανὸ πρόσωπο ἔδρασε στὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καποδίστρια, ἀνῆκε στὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς χώρας.

Στὸ διάστημα τῶν πρώτων πενήντα ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἰδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ξεχωρίζουν μέσα ἀπὸ τὴν πολιτικὴ φαυλοκρατία, τέσσαρες προσωπικότητες. Οἱ Στρατηγοὶ Κολοκοτρώνης, καὶ Μακρυγιάννης, ὁ Συνταγματάρχης Καλλέργης καὶ ὁ πυρπολητὴς Κανάρης.

Ὁ Κολοκοτρώνης, στωϊκός, μετριόφρων, μετρημένος καὶ πεπειραμένος ἀρχηγός, χωρὶς μίσος στοὺς ἐχθρούς του, προσέφερε τὴν ὑπηρεσίαν του σὲ κάθε κρίσιμη ἐθνικὴ ἀνάγκη. Γύρω του ἔπαυσαν τὰ μίσση καὶ ἡ ἀλληλοφθογμία. Ἐκεῖνο ποὺ ἐστερεῖτο αὐτῶς ὁ Κολοκοτρώνης ἦταν ὅτι δὲν εἶχε πολιτικὴ πείρα. Μετὰ κάθε πέρασμα τῆς πολιτικῆς κρίσεως ὁ ἥρεμος γέρον ἀπεσύρετο στὰ ἀγαπημένα του λημέρια.

Ὁ Κανάρης δὲν ἦταν μόνον τολμηρὸς πυρπολητὴς. Ἐξελίχθηκε σὲ ἱκανὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολιτικοῦ ἀρχηγό. Ὑπεστήριξε μέχρι τοῦ θανάτου του κάθε προοδευτικὴ καὶ ὠφέλιμη γιὰ τὴν Ἑλλάδα προσπάθεια.

Καὶ οἱ τέσσεροι στρατιωτικοὶ ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω ὑπῆρξαν πιστὰ τὸ κράτος, ἐδέχθησαν καὶ ἐξετέλεσαν πάντοτε τὴν διαταγὴν τοῦ Κυβερνήτου Καποδίστρια. Τοῦτο τὸ ἔπραξαν γιὰτὶ εἶχαν ἐπίγνωση ὅτι γιὰ νὰ προ-

οδεύσῃ τὸ νέο κράτος χρειάζεται μιὰ ἀρχὴ εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ὑπακούουν, πειθαρχοῦν καὶ συνεργάζονται ὅλοι οἱ πολῖται.

Ἐάν ὁ Κολοκοτρώνης εἶχε προσωπικὰς βλέψεις ἀρχηγίας, εἶχε περισσότερα δικαιώματα ἀπὸ κάθε ἄλλο πρόσωπο τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐάν δύο πρόσωπα ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀξιώσεις πολιτικῶν ἀρχηγῶν ἦσαν οἱ στρατιωτικοὶ Μακρυγιάννης καὶ Καλλέργης, διότι μὲ τὴν ἀποφασιστικὴν τῶν ἐνέργειαν πήρανε τὴν συνταγματικὴν Ἐλευθερίαν ἀπὸ τὴν Μοναρχίαν. Βλέπουμε ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τὰ πρόσωπα αὐτὰ νὰ δίνουν πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν στοὺς πολιτικούς, ἂν καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τὰ βασικὰ στηρίγματα τῶν καταστάσεων.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἱστορικὴ ἀμφιβολία ὅτι τὸ 1843 ὁ Στρατηγὸς Μακρυγιάννης μὲ τὸν πυρπολητὴ Κανάρη καὶ τὸν συνταγματάρχην Καλλέργην, εἶχαν ἀπολύτως ὄχι μόνον τὴν δύναμιν ἀλλὰ καὶ τὴν λαϊκὴν ἐκτίμησιν γιὰ νὰ κυβερνήσουν τὴν χώραν. Δὲν τὸ ἔκαμαν ὅμως αὐτοί. Παρέδωσαν τὴν ἀρχὴν στὴν ἐθνοσυνέλευσιν καὶ τὰ ἴδια στοιχεῖα Κωλέττης καὶ Μαυροκορδάτος ἐπεκράτησαν. Ὁ Καλλέργης μάλιστα ἀργότερον ἐσυκοφαντήθη καὶ κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν πολιτικὸν Κωλέττη.

Μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1843 δύο σταθμοὺς ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία. Τὸ 1909 μὲ τὸ Στρατιωτικὸν Σύνδεσμον, καὶ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1922.

Καὶ στίς δύο αὐτὰς βασικὰς ἐθνικὰς ἀλλαγὰς πρὸς τὸ καλλίτερον, πρωτοστάτησαν αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις.

Ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁμοιότητος στοὺς τρεῖς αὐτοὺς σταθμοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τὰ πηδῆματα στὴν πρόδοτον ἔγιναν μὲ τὴν ἐπέμβασιν τῶν στρατιωτικῶν. Τὸ δυσκολότερον, ἡ ἀρχὴ δηλαδὴ ἐπέτυχεν, ἡ ὅλη ὅμως προσπάθεια δὲν ἐξεπλήρωσεν τὸν σκοπὸν γιὰ τὸν ὁποῖον ἀρχισεν, ἢ καλλίτερα δὲν ὀλοκληρώθηκε. Γιατὶ οἱ στρατιωτικοὶ πέρασαν στὸ περιθώριον καὶ ἐπέτρεψαν στοὺς παλαιοκομματικούς φαύλους κύκλους νὰ ἐπιπλεύσουν καὶ πάλιν;

Μία εἶναι κυρίως ἡ αἰτία. Διότι εἶχαν ἀπειρία στὴν πολιτικὴν. Ἡ θέσις τοῦ στρατιωτικοῦ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι

μόνον εις τὰς ἐνόπλους δυνάμεις καὶ πουθενά ἄλλοῦ. Σήμερα φυσικὰ τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ. Τὸ 1843 μίᾳ τέτοιᾳ ἀντίληψις δικαιολογεῖται πλήρως. Ὅχι ὁμως τὸ 1909.

Ὁ Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος τοῦ 1909, μίᾳ ὁμάδᾳ ἀποχετικῶς νέους καὶ μορφωμένους ἀξιωματικοὺς τῆς ἐποχῆς, ἦταν ἱκανὸς ὀργανισμὸς νὰ διευθύνῃ τὴ χώρα γιὰ μίᾳ περίοδον μεταβατικῆ. Τότε θὰ ἔπρεπε ὁ Σύνδεσμος νὰ ἀνοίξῃ τοὺς κόλπους του καὶ συμπεριλάβῃ μέσα νέα στελέχη, ὄχι μόνο ἀπὸ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολίτας, κρατήσῃ ὁμως ὁ σύνδεσμος τὴν ἀρχήν.

Ὁ Βενιζέλος νέο δυναμικὸ πρόσωπο μὲ καλὸ παρελθὸν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἓνα καλὸ στέλεχος τοῦ συνδέσμου, ὁ κύριος πολιτικὸς σύμβουλος, ὄχι ὁμως νὰ τοῦ δοθῇ ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία καὶ ὀργανώσῃ γιὰ μικρὸ διάστημα ἀπὸ τὸ τίποτα μὲγάλον προσωπικὸ κόμμα.

Τὰ μέλη τοῦ στρατιωτικοῦ συνδέσμου δὲν κατάλαβαν ὅτι ἐκεῖνο ποὺ τοὺς ὠδήγησε στὴν ἐπιτυχία ἦταν ἡ ὀργάνωσις, ἡ πειθαρχία, καὶ ἡ προχαραγμένη γραμμὴ. Ἐκεῖνο δηλαδὴ ποὺ ἔλειπε ἀπὸ κάθε κόμμα. Δίδοντας τὸ δικαίωμα στὸ Βενιζέλο νὰ δημιουργήσῃ πολιτικὸν κόμμα χωρὶς ὁμοιογένεια, ὁ Σύνδεσμος ἔκαμε μίαν ἀνακατάταξιν στὰ παλαιὰ κομματικὰ στελέχη σὲ ἓνα νέο πάλι προσωπικόν, χωρὶς πειθαρχίαν καὶ κατεύθυνσιν, πολιτικὸν κόμμα. Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ λάθος τοῦ στρατιωτικοῦ συνδέσμου. Ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων ἀπέδειξε ὅτι ἀντὶ νὰ ἐπιέλθῃ ἐθνικὴ ἑνωσις ὁ χωρισμὸς ἔγινε βαθύτερος. Ὁ Βενιζέλος διώκησε τὴν χώραν κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη σύμφωνα μὲ τὶς προσωπικὰς του ἀντιλήψεις καὶ συμπάθειαι. Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἦταν τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ἡ ὁποία ἀρχισε μὲ τὴν δράσιν τοῦ Στρατιωτικοῦ συνδέσμου, τὴν γνωστὴν σήμερα ὑπὸ τὸ ὄνομα: «Ἐπανάστασις τοῦ Γουδί».

Ἡ στρατιωτικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1922 μετὰ τὴν ἐθνικὴν καταστροφὴν, ἔγινε δεκτὴ μὲ ἀνακούφισιν ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἐάν τὰ μέλη τῆς ἐπαναστάσεως ἀντλοῦσαν πείραν ἀπὸ τὴν πρόσφατον ἱστορίαν θὰ ἔπρεπε νὰ καθαρῶσαν

ὄλους τοὺς λογαριασμοὺς μὲ τὴν παλαιοκομματικὴν φαυλοκρατίαν.

Οἱ Βενιζελικοὶ καὶ Ἀντιβενιζελικοὶ, ἀδιάφορον ποῖος εἶχε δίκαιον καὶ ποῖος ἄδικο, ἀπέτυχαν πολιτικῶς τὴν ὀκταετίαν 1914-1922. Ἡ Ἑλλὰς παρὰ τὸ γεγονός ὅτι πολέμησε μὲ τοὺς νικητὰς, ὄχι μόνον δὲν ἀντεμείφθη, ἀλλὰ καὶ οἱ σύμμαχοί της ἐστράφησαν ἐναντίον της ὑποστηρίζοντες τὴν πρῶν ἐχθρὰν τῶν Τούρκων. Κοτ' οὐδένα λοιπὸν τρόπον δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπιτυχημένη πολιτικῆ, οὔτε τῆς μίᾳς μερίδος, οὔτε τῆς ἄλλης. Ὅλα τὰ παλαιὰ πολιτικὰ στελέχη δίκαιον εἶχαν ἢ ἄδικο, ἐντιμὰ ἠργάσθησαν ἢ ὄχι, ἦσαν πλέον συνταυτισμένα μὲ μίαν ἀτυχῆ περίοδον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους. Ἐπεβάλετο ὁπωσδήποτε νὰ περάσῃν στὸ περιθώριον, καὶ δημιουργηθῇ νέα κατάστασις μὲ στελέχη ἀπηλλαγμένα ἀπὸ κάθε βάρος τοῦ παρελθόντος.

Οἱ Στρατιωτικοὶ ὁμως ἐπανέλαβαν τὸ λάθος τοῦ 1909. Ὁ παλαιοκομματισμὸς δὲν ἐξεριζώθηκε. Σιγὰ σιγὰ κάτω ἀπὸ συστηματικὰς προσπάθειαι ἢ ἐπανάστασις πῆρε βενιζελικὸν χαρακτῆρα καὶ οἱ βενιζελικοὶ ἀνέλαβαν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ πολιτικὴν δυνάμιν στὰ χέρια τους. Οἱ Στρατιωτικοὶ τότε παράγοντες ἐφοβήθησαν νὰ ὀλοκληρώσῃν τὴν ἐπανάστασιν. Ὁ τουφεκισμὸς ἐξ πολιτικῶν δὲν ἔφερε καμμιά καλλιτέρευσιν (1).

Ἡ ἐπανάστασις ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ στὰ πολιτικὰ, κοινωνικὰ καὶ ὀικονομικὰ προβλήματα τῆς χώρας. Ἐάν γινότανε μίᾳ τέτοιᾳ προσπάθειᾳ θὰ βρισκόσανται χιλιάδες ἱκανὰ νέα ἄτομα μέσα ἀπὸ τὸ λαόν νὰ ἐνισχύσῃν τὸ ἔργον τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐτοίμῃ ἢ ἐπαναστατικῇ αὐτῇ ὁμάδᾳ θὰ ἐξελίσσετο σὲ ἓνα πολιτικὸν κόμμα, χωρὶς μαυρίλα ἀπὸ τὸ παρελθόν καὶ χωρὶς καμμιά ἠθικὴ ὑποχρέωσιν στὸν χρεωκοπημένον παλαιοκομματισμὸν (2).

(1) Οἱ Βενιζελικοὶ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βενιζέλος δὲν ἀντέδρασαν στὸ ἀνόητον αὐτὸ ἔγκλημα γιὰ τὸς ὄφελος κομματικὰ. (Ἱστορία Νεωτέρων Χρόνων Βέη, Ἰδέ σχετικόν Κεφάλαιον).

(2) Τριάντα πέντε χρόνια μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1922, βλέπομε τὸ ἴδιον ἀκριβῶς φαινόμενον νὰ ἐπιτυγχάνῃ στὴν γειτονικήν,

Με την άποτυχία της επανάστασεως του 1922, να φέρη ριζική μεταβολή στην πολιτική και οικονομική κατάσταση του Ἑλληνικοῦ κράτους, ἐχάθη πλέον ἡ συνοχή τῶν στελεχῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

Στὴν ἱστορία ἐνός κράτους δὲν ἔρχονται συχνὰ αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ ποὺ δημιουργοῦν μιὰ τέτοια ἐπανάσταση. Ἡ καταστροφή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔδωσε τὴν κατάλληλην ἐπικρατεῖα καὶ εὐκαιρία νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ἐπανάστασις ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ νὰ τῆς δοθῇ ἐμπιστοσύνη καὶ συνεργασία. Δὲν ἐστῆθησαν ἱκανὰ τὰ στελέχη τῆς επανάστασεως νὰ προχωρήσουν καὶ ἀπέτυχε τελείως ἡ προσπάθεια.

Αἴγυπτος. Καὶ ἐκεῖ ἡ ἐπανάστασις ἦλθε μετὰ ἀπὸ ἐθνικὴν καταστροφή καὶ στρατιωτικὴν πανωλεθρία. Οἱ κύριοι μοχλοὶ τῆς επανάστασεως στρατιωτικοί. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς επανάστασεως στρατηγὸς Ναγκίμπι, με μερικούς ὁπαδούς του ἐδίωξαν νὰ ὀλοκληρώσουν τὴν επανάστασιν καὶ ἐζήτησαν συνεργασίαν με τοὺς παλαιοκομματικούς. Οἱ κατώτεροι ἀξιωματικοὶ με ἀρχηγὸν τὸν Νασσέρ τοὺς ἐξεδίωξαν καὶ πῆραν τὴν ἀρχὴν ἐν χέρια τους. Οἱ παλαιοὶ φαῦλοι κύκλοι ἀνεξάρτητα τὶ ὀνομασίες εἶχαν, ἐδημοκρατικοί, προοδευτικοί, οἱ πολιτικὲς νεκροκεφαλῆς θάφτηκαν γιὰ πάντα. Ἡ Αἴγυπτος ἐπραγματοποίησε μεγαλύτερη πρόοδο σὲ τρία χρόνια ἀπὸ ὅτι εἶχε σὲ ὅλη τῆς τὴν ἱστορία ὡς ἀνεξάρτητο κράτος. Πολιτικῶς στὸν διεθνή ὄριζοντα ἔχει περισσότερὴν ἀνεξαρτησία καὶ ὑπόληψιν ἀπὸ κάθε ἄλλο μικρὸ κράτος. Οὐδέποτε ἡ Ἑλλάδα στὴν ἱστορία τῆς εἶχε τέτοια ἐθνικὴ σοβαρότητα στὴν διεθνή πολιτικὴ ὄση ἔχει σήμερον ἡ Αἴγυπτος. Τὴν Αἴγυπτον διακρίνει ἡ ὑπερήφανη ἐθνικὴ πολιτικὴ τοῦ ἀνεξαρτήτου κράτους, ἐμᾶς ἡ παρακλητικὴ πολιτικὴ τοῦ κράτους τὸ ὁποῖον εἶναι δεμένον πίσω ἀπὸ συμφέροντα ἄλλων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ φροῦτα τῆς ἐπιτυχημένης πολιτικῆς στρατιωτικῆς επανάστασεως στὴν Αἴγυπτον. Ἡ πρόοδος στὸν οικονομικὸ ἴδιως τομῆα βαδίζει με γρήγορον ρυθμό. Ἡ γῆ ἐμοιράστηκε στυδὸς χωρικοὺς μέσα σὲ λίγους μῆνες, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς πῆρε πέννητα ἔτη χρόνια καὶ οὐτε ἀκόμα σήμερον ἔχει. λυθῆ τὸ πρόβλημα αὐτό. Ἡ Αἴγυπτος διώχνει τὶς ξένες ἐταιρεῖες καὶ πέρνει τὸν ἐθνικὸ πλοῦτον ἐν χέρια τῆς, ἡ Ἑλλάδα ἱκετεύει νὰ ἔλθουν οἱ ξένοι καὶ ἐγκατασταθοῦν με προνόμια ἐν τῇ χώρᾳ. Πολιτικῶς ἡ στρατιωτικὴ ὁμάδα ἐξελέχθη σὲ ἰσχυρὸν μονολιθικὸν ὀργανωμένον πολιτικὸν κόμμα. Οἱ παλαιοκομματικοὶ θάφτηκαν γιὰ πάντα ἐν τῇ Αἴγυπτῳ, καὶ μαζὺ με αὐτούς ὅλον τὸ σάπιον κρατικὸν οἰκοδόμημα ποὺ ἐστήριζαν.

Εἰς τὰ ἐπόμενα εἴκοσι χρόνια δὲν ἐπαίξαν πλέον κανένα σοβαρὸ καὶ πρὸ παντός δημιουργικὸν ρόλον αἱ ἐνοπλοὶ δυνάμεις. Οἱ παλαιοκομματικοὶ ἔμαθαν καλά τὸ μάθημα καὶ ἔλαβαν τὰ μέτρα τους. Τοὺς παλαιὸς στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς πῆραν ἐνὰ κόμματα καὶ σὲ λίγο καιρὸ ἐγιναν καὶ αὐτοὶ τυπικοὶ πολιτικάντηδες τῆς ἰδίας σχολῆς. Τοῦτο κυρίως γιὰ τὴν αἰτία καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου σοβαρὰ αἰτία γιὰ τὶς ἀντιλήψεις του περὶ κοινωνικῆς ἠθικῆς. Οἱ Κονδύλης, Πλαστήρας, Πάγκαλος, δὲν ἦσαν πλέον οἱ παλαιοὶ συνταγματάρχαι ποὺ ἐζοῦσαν τὴν ἠθικὴν, ἀπλή, μετρημένην ζωὴν τοῦ ἀξιωματικοῦ. Δὲν εὐρίσκοντο καθημερινῶς σὲ σχέση με τὸ στρατιώτην, ὁ ὁποῖος εἶναι ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Δὲν ἦτο ἀνάγκη πλέον νὰ ἀποτελοῦν τὸ παράδειγμα στυδὸς ἄλλους. Μπῆκαν ἐν τὴν πολυτέλειαν, τὴν μαλθακότητα, τὴν πολιτικὴν ἀνηθικότητα, τὴν συκοφαντία, τὴν συνεργασίαν με πονηροὺς συμφεροντολόγους πολιτικούς. Μαζὺ τους τράβηξαν μερικοὺς ἀξιωματικούς κυρίως ἀπὸ προσωπικὰς φιλοδοξίας καὶ παληὰς φιλίας, καὶ ἔτσι ἐδημιουργηθῆκαν μερικὲς στρατιωτικὲς κλίκες δεμένες πίσω ἀπὸ πολιτικὰ κόμματα.

Ἡ περίοδος 1923—1940 εἶναι τὸ πλέον μαυρισμένον στίγμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς χώρας. Οἱ Πάγκαλος, Κονδύλης, Πλαστήρας, δὲν ἀνήκουν πλέον ἐν τὴν ἱστορικὴν σειράν τοῦ Κολοκοτρώνη, Μπότσαρη, Καραϊσκάκη, Κανάρη, Ζορμπᾶ καὶ ἄλλων. Εἶναι παρόμοιοι τῶν πολιτικῶν Βενιζέλου, Γούναρη, Καφαντάρη, Ζαῖμη.

Τραγὴ ἀπόδειξη τῆς ἀποτυχίας τῶν ἐνόπλων δυνάμεων νὰ ἔχουν πλέον ἠθικὴν καὶ προοδευτικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς χώρας εἶναι τὸ στρατιωτικὸν κίνημα τοῦ 1935. Πραγματικῶς ἡ κατάστασις τὸ 1935 ἦτο παρομοία τοῦ 1909. Μετὰ τὴν ἀποτυχημένην τετραετίαν τοῦ Βενιζέλου εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐστήριξε τὶς ἐλπίδες του καὶ τὸν ἔφερε ἐν τὴν ἀρχὴν με μεγίστην πλειοψηφίαν, ἐγινε πλέον φανερὴ ἡ οἰκτρά ἀποτυχία ὄλων τῶν παλαιῶν κομμάτων. Ἀπὸ τὸ 1932 ἕως τὸ 1935 τὰ παλαιὰ

κόμματα διηρημένα παρέβαιον και η χώρα βρισκόταν σε άναρχία και οικονομική εξαθλίωση.

Ένα κίνημα (ιδιαιτέρως, νέων στρατιωτικών το οποίο να εστρέφετο εναντίον όλων των παλαιοκομματικών, θα εδριοκε εθνική απήχηση στον Έλληνικό λαό. Αι προϋποθέσεις υπήρχαν. Αντί αυτού όμως το στρατιωτικό κίνημα πήρε χαρακτήρα καθαρώς βενιζελικών με αποτέλεσμα να διαιρεθούν αι ένοπλοι δυνάμεις. Ο Έλληνικός λαός έστράφη εναντίον τους. Εάν συγκρίνωμε τά κινήματα του 1909 και 1922 με το κίνημα του 1935 βλέπουμε ότι στα δύο πρώτα η πλειοψηφία των νεωτέρων στελεχών του στρατού και στόλου υπήρξε ήνωμένη, και ο Λαός από την πρώτη στιγμή έτάχθη με το μέρος των.

Από το 1940 μέχρι τέλος του πολέμου και πάλιν αι ένοπλοι δυνάμεις έγραψαν χρυσές σελίδες στην φτωχή ιστορία του νεωτέρου Έλληνικού έθνους. Τά μικρά λάθη και άτοπα δέν φαίνονται μέσα στους αιώνας όπως δέν φαίνονται και από μακρυά οι λεπτομέρειες ενός εδάφους. Εκείνο που θα ζεχωρίζη είναι ο αγώνας ενός μικρού κράτους εναντίον μεγάλων δυνάμεων αι όποια προσεπάθησαν να το υποδουλώσουν. Τις θυσίες για την έλευθερία έκτιμον όλοι οι λαοί σε όλες τις εποχές.

Σήμερα κάτω από τις έντελως νέες συνθήκες που ανεπτύχθησαν όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά σε όλα τά πολιτισμένα κράτη, αι ένοπλοι δυνάμεις πρέπει να ξεφύγουν από την αντίληψιν ότι τά καθήκοντά των είναι μόνον η υπεράσπισις της τιμής και ανεξαρτησίας του έθνους.

Αι ένοπλοι δυνάμεις σήμερα είναι αναπόσπαστες από το κοινωνικό σύνολο. Το ήθικόν των στελεχών των ένόπλων δυνάμεων εξαρτάται κατά το μεγαλύτερο μέρος από την ύλικήν των κατάστασιν, τόσοσιν εις τον τομέα του πολεμικού ύλικου όσον και από τον βαθμόν της ύλικής καθημερινής των ζωής. Δέν είναι δυνατόν ο στρατιώτης να έχη ήθικόν άριστον όταν η οικογένειά του υποφέρει οικονομικώς, ή όταν αυτός γνωρίζη ότι άπολυόμενος θα αντιμετώπιση μεγάλα και άλυτα τά προβλήματα της ύλικής του

ζωής. Η ύλική καλλιτέρευσις των στρατιωτών και μονίμων στελεχών του έθνους είναι η καλλιτέρα έγγυήσις για την άνύψωση των ένόπλων δυνάμεων.

Βλέπουμε πολλές φορές τον άμερικανό στρατιώτη και άξιωματικό, τον Άγγλο και τον Σκανδιναυό με κάποια ύποψια και προκατάληψη. Μας κάνει κακή έντύπωση η πλούσια ζωή του, ο καλός μισθός που πέρνει, το αυτοκίνητό του, οι δημοκρατικοί του δεσμοί με τους άνωτέρους του. Τά νομίζουμε αυτά ως άνορθόδοξα, μας περνάει η ιδέα ότι ο τρόπος αυτός της ζωής αντίκειται εις την καθιερωμένην στρατιωτικήν πειθαρχίαν. Κρίνουμε τά γεγονότα όχι με τά μέτρα και σταθμά των ξένων αυτών λαών, αλλά με τά δικά μας. Ο άμερικανός στρατιώτης δέν έχει στο στρατό τίποτα περισσότερο από ότι είχε στην πολιτική του ζωή. Το κράτος του δίδει καλό μισθό γιατί ως στρατιώτης δέν έπαψε να είναι άνθρωπος και να έχη τις ίδιες ανάγκες και επιθυμίες που είχε και ως πολίτης. Τον θέλει φυσικά να έκγυμνασθή, να πειθαρχή, όχι όμως και να χάση τον άνθρωπισμό του. Του ανήκουν όχι μόνον όσα είχε αλλά και περισσότερα γιατί καλείται να δώση την ζωήν του για την υπεράσπισιν του έθνους. Το σωστό και λογικό είναι εκείνοι που μένουν πολίται, οι όποιοι δέν έχουν τάς εϋθύναι των ένόπλων δυνάμεων, να στερηθούν κάτι εάν ύπάρξη ανάγκη. Όχι αι ένοπλοι δυνάμεις.

Η πειθαρχία και η ύπακοή στον άνωτερο είναι άσχετα τελείως με την ύλική ζωή. Ο άξιωματικός και ο στρατιώτης έχουν το ίδιο στομάχι και πρέπει και οι δύο να φάνε θαυμάσια και άρκετά. Εις τά καθήκοντα όμως και τάς ύποχρεώσεις των ένόπλων δυνάμεων ο άξιωματικός είναι ήγέτης, ο άνωτερος διατάσσει, ο κατώτερος ύπακούει. Στα έκατόν σαράντα χρόνια της ζωής του το Έλληνικόν κράτος ούδέποτε ίκανοποίησε ύλικώς τάς ένόπλους δυνάμεις. Οι άνθρωποι, οι όποιοι καλούνται να είναι πάντοτε έτοιμοι για να δώσουν το πολυτιμότερον πράγμα που έχει ο άνθρωπος, τη ζωή του, δέν ανταμοίβονται και δέν τους

έξασφαλίζεται ή ζωή πού τούς ανήκει δικαιοματικά. Οικονομικά τὸ μόνιμο στέλεχος τῶν ἐνόπλων δυνάμεων εἶναι καταδικασμένο νὰ διάγη βίον ἐξαιρετικά περιορισμένον. Ἀποτέλεσμα τῆς οικονομικῆς του καταστάσεως αὐτῆς εἶναι καί ἡ κατωτέρα κοινωνική βαθμίδα τὴν ὅποιαν ἔχει. Ὁ ἀξιοματικός φυσικὸν εἶναι νὰ ἀισθάνεται κάποιαν κατωτερότητα. Τὰ χρυσάφια καί οἱ φανταχτερῆς στολῆς εἶναι ἄχρηστες. Ἡ οικονομική του κατάστασις δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ παραμερίσῃ ἀπὸ ἕναν αὐστηρῶς οικονομικὸν βίον. Ἡ κοινωνική καί οικονομική κατάστασις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων εἶναι ἀχώριστα συνυφασμένη μετὰ τὴν παραγωγική βαθμίδα τοῦ ἔθνους. Τὰ μόνιμα στελέχη τῶν ἐνόπλων δυνάμεων πρέπει νὰ παύσουν νὰ πιστεύουν ὅτι τὰ μόνα καθήκοντά των εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῆς τιμῆς καί ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους. Ἐχουν καί καθῆκον ὡς ἕνα μέρος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου νὰ συμβάλουν καί αὐτοὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Πρέπει νὰ τούς ἐξασφαλισθῇ καλλίτερα ὑλικὴ ζωὴ, ἀλλὰ πρέπει καί νὰ τούς δοθοῦν μεγαλύτεραι εὐθύναι διὰ τὴν ὑλικὴν πρόοδον τῆς χώρας.

Ὁ Στρατὸς εἶναι τεράστια παραγωγικὴ δύναμις. Ἐχει τὴν ἀπαιτουμένην ὀργάνωσιν διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας μεγάλα κοινωφελῆ ἔργα. Ἐχει τὴν πειθαρχίαν πού ἀπαιτεῖται γιὰ συντονισμένη ἔργασια. Οἱ ἀξιοματικοὶ ἐκτός τοῦ ὅτι πολλοὶ εἶναι εἰδικοί σὲ τεχνικὰς ἐπιστῆμας, εἶναι καί καταλλήλως ἐκπαιδευμένοι νὰ διοικοῦν ἀνθρώπινο ὑλικό. Ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶναι βιομηχανοποιημένη χώρα γιὰ νὰ διαθέτῃ τὰ βιομηχανικὰ μέσα τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Θὰ πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν τὰ ἀπαραίτητα, τὰ περισσότερα δμως θὰ ἀναπληρωθοῦν μετὰ χιλιάδες ἐργατικά χέρια. Μόνον ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία καί ἡ πεῖρα τῶν ἀξιοματικῶν δύναται νὰ φέρῃ εἰς πέρας τέτοια μεγάλα καί χρήσιμα γιὰ τὸ ἔθνος ἔργα.

Ἡ συμβολὴ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων στὴν παραγωγή καί πρόοδον γίνεται ἤδη σὲ μεγάλο βαθμὸ καί σὲ πολλές

χώρες. Εἰς τὰς χώρας τοῦ Παραπετάσματος τεράστια ἔργα ἐκτελοῦνται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ στρατοῦ. Ἡ Ἀγγλικὴ αὐτοκρατορία χρησιμοποιοῖ τὸν στρατὸ γιὰ ἐκπολιτιστικά ἔργα στὶς ἀποικίες. Εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας σήμερα ἔργα ὁδοποιίας, μεγάλαὶ γέφυραι, ἀντιπλημμυρικά ἔργα, ἐργαστᾶσια πολεμοφοδίων, ἀτομικοὶ σταθμοὶ ἐνεργείας καί πειραμάτων, γεωφυσικοὶ σταθμοὶ, μέρος ἐμπορικοῦ στόλου, ἀποστολαὶ ἐξερευνησῶν στοὺς πόλους, μετεωρολογικαὶ ὑπηρεσίαι, δίκτυον μεταβιβάσεως κρατικῶν ὑποθέσεων, μεταφορὰ ὑλικοῦ ἀεροπορικῶς, ἀνήκουν εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς χώρας.

Αἱ Ἑλληνικαὶ ἐνοπλοὶ δυνάμεις σήμερα βρίσκονται κλεισμένες στὸ στενὸ περιθώριον τῆς κλασσικῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καί περιορισμένης δράσεως. Ἡ μονότονος αὐτὴ κατάστασις σκοτῶνει τὴν φιλοδοξία τῶν ἱκανῶν στελεχῶν, διότι στὴν ἐποχὴ πού ζοῦμε τὸ ξέρουν πολλοὶ καλὰ τὰ στελέχη αὐτὰ ὅτι σπαταλοῦν χρόνον σὲ πολεμικὴ τακτικὴ ἢ ὁποία κυριολεκτικῶς ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν. Ἡ ἐποχὴ τῶν μεγάλων μονάδων, τοῦ δπλου καί πυροβόλου, τῆς ἀτομικῆς ἀνδρείας καί ἀντοχῆς, τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, ἀκόμα καί ἀεροπλάνου ἐπέρασε. Οἱ στρατοὶ σήμερα εἶναι προϊόντα ἐξαιρετικὰ προοδευμένης βιομηχανίας.

Ἡ Ἑλλάδα ἀποκλείεται νὰ παίξῃ σοβαρὸ ρόλον σὲ νέον παγκόσμιον πόλεμον. Ὅχι μόνον ἡ Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὅλα τὰ μικρὰ κράτη.

Ὁ κίνδυνος τοῦ πολέμου μετὰ τὴν φανταστικὴν πραγματικὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν ἀπομακρύνεται. Αἱ δύο ἰσχυραὶ χώραι στὸν κόσμον σήμερα, Ἀμερικὴ καί Ρωσία, στὴν μεγάλη τους προσπάθεια νὰ ὑπερτερῆσιν ἢ μία τὴν ἄλλη σὲ πολεμικὰ καταστρεπτικὰ ὄπλα, προσφέρουν ἀνυπολόγιστη ὑπηρεσία γιὰ μελλοντικὴν παγκόσμιαν καί συνεχῆ εἰρήνην. Ἡδὴ ὁμολογεῖται στὴν Ἀμερικὴ ὅτι σὲ πόλεμον αἱ ἀπώλειαι ἐκ τῆς πρώτης ἐπιθέσεως ἴσως φθάσουν σὲ πολλὰ ἑκατομμύρια ψυχῆς. Ἀσφαλῶς παρόμοιες ἀπώλειαι καί ἴσως περισσότερες θὰ ὑποστῇ ἡ Ρωσία. Οἱ εἰδικοί ἐπι-

στήμονες όμολογοϋν ότι πιθανώς ή ατμόσφαιρα να δηλητηριασθί από άτομο—ακτινοβολία με αποτέλεσμα να καταστραφί τó ανθρώπινο γένος (!).

Στις τρομερές αυτές πολεμικές ανακαλύψεις κροστίνονται κάθε ήμέρα περισσότερες και διαφορετικών ειδών. Και αί δύο αντιμαχόμεναι δυνάμεις όμολογοϋν ότι πόλεμος είναι καταστροφή για νικητή και ήττημένο. Η ιδέα της παγκοσμίου ειρήνης και συνεργασίας δυναμώνει καθημερινά. Η πρόδοος της έπιστήμης προχωρεί με έπιταχυνόμενη ταχύτητα και αί ανακαλύψεις αυτές έχουν μόν καταστρεπτικές ιδιότητας σε πόλεμο, αντίθέτως όμως, χρησιμοποιούμεναι για ειρηνικούς σκοπούς, ώφελούν τó ανθρώπινο γένος και άνοιγουν τεράστιους όρίζοντας προόδου.

Μέσα σε τέτοια έπιστημονικά μέσα, τόσο ισχυρά βιομηχανία ή όποια χρειάζεται να παράξη τά νέα αυτά όπλα, τί ρόλο μπορεί να παίξη ή Έλλάς ή παραδείγματος χάριν ή Βουλγαρία; Ασφαλώς χρησιμοποιούνται περισσότερο για γεωγραφικές βάσεις παρά για τή στρατιωτική τους βοήθεια.

Η Άμερική και Ρωσία αύξάνουν διαρκώς τόν προ-όπολογισμό τους για πολεμικές προπαρασκευές. Η διαφορά όμως είναι ότι ή πολεμική προπαρασκευή γίνεται από βιομηχανίες, και τά περισσότερα από τά χρήματα αυτά περνάνε στα χέρια εκατομμυρίων καλώς άμοιβομένων έργατών. Ο στρατός των σχετικώς με τόν πληθυσμό της χώρας είναι μικρός. Πολλά από τά εργοστάσια πολε-

(!) Μερικοί από τούς στρατιωτικούς τόσο του άνατολικού συνασπισμού, όσο και του δυτικού, άνίδεσι από την κατάσταση, νομίζον ότι ό κίνδυνος της ανθρώπινος δύναται να άποφευχθί εάν νικήση ό συνασπισμός των.

Η πρόδοος των έπιστημών και της τεχνικής κατέστησε τó όνειρό αυτό των στρατιωτικών άπραγματοποίητο. Πόλεμος σήμερα δέν θα φέρη νίκην του ενός ή του άλλου, αλλά παντελή καταστροφήν και εις τά δύο μέρη. Κανείς σήμερα δέν έχει την διάθεσιν να καταστραφί.

«Από την άνοιχτήν έπιστολήν του μεγαλύτερου ζώντος φιλόσοφου Β. Ρούσσελ προς τόν Πρόεδρον Άϊζενχάουερ και Ρώσον Κρούτσφρ».

μικης παραγωγής κατασκευάζουν προϊόντα τά όποια έχουν διπλήν χρησιμότητα, για πολεμικούς σκοπούς, αλλά και δια ειρηνικούς.

Ώστε για τά μεγάλα κράτη δέν είναι τόσο καταθλιπτική οικονομικώς ή πολεμική προπαρασκευή. Ο δέ στρατός τους μικρότερος σε άναλογία προς την Έλλάδα ειδικώς (!).

Για να καλυφθί ή διαφορά αυτή ή όποια οικονομικώς έξαντλεί τó κράτος, πρέπει αί ένοπλοι δυνάμεις σε συνδυασμό με τά στρατιωτικά τους καθήκοντα να αναλάβουν και συμβολή στην ύλική πρόοδο της χώρας. Να τούς δοθί δικαιοδοσία σε πολλούς άλλους τομείς. Ο στρατός συνεργαζόμενος με τας ύπηρεσις δημοσίων έργων να προσφέρη θετική βοήθεια στην άνοικοδόμηση της Έλλάδος (!). Να αισθανθοϋν αί ένοπλοι δυνάμεις ότι προσφέρουν πολύτι-

(!) Στρατιωτικά έξοδα διαφόρων Κρατών σε σχέση με τó έτήσιο Έθνικό εισόδημα. (Από έκθεση των Η. Ε. 1957).

Γαλλία	6,9 %	Νορβηγία	3 %
Άγγλία	7,3 %	Πορτογαλία	3,2 %
Ίταλία	5,3 %	Έλβετία	3,2 %
Ίσπανία	4,1 %	Έλλάς	7,7 %
Τουρκία	4,9 %		

Τό μεγαλύτερο ποσοστό έξόδων παρουσιάζει ή Έλλάς. Τά έξοδα Άγγλιας και Γαλλίας είναι έξωγομένα διότι χρησιμοποιούν στρατό όχι για άμυντικούς λόγους, αλλά για τήν σύντριψη άπελευθερωτικών κινημάτων όπως της Άλγερίας και Κύπρου. Ένας άλλος άκόμη λόγος. Πολλά κράτη πληρώνουν τούς στρατιώτες σχετικώς με καλούς μισθούς. Οι Έλληνες στρατιώτες ύπηρετούν χωρίς μισθό. Η Έλλάδα κανονικά θα έπρεπε να είναι σε παρόμοια άναλογία με τήν Τουρκία. Ο στρατός στοιχίζει πολλά στον Έλληνικό λαό και δέν προσφέρει καμμία ένλοχυση στην ύλική πρόοδο της Χώρας.

(?) Πρέπει να παύσουν οι διοικούντες τήν χώραν να σκέπτονται σαν έμποροι και καλτσοβιομήχανοι του περασμένου αιώνας.

Μία χώρα δέν χτίζεται με κονδύλια του κυρίου Νομάρχου πνήντα χιλιάδων δραχμών, για ένα χιλιόμετρο δρόμο, ή μιá πέτρινη γέφυρα. Ούτε με εργολάβους οι όποιοι τρέχουν να πάρουν δημοπρασιες με πολιτικά μέσα και συστάσεις, και κατόπιν προσπαθοϋν να

μες υπηρεσίες και να άνυψωθή τὸ ἠθικόν του μέρος, ταύτοχρόνως ὁμως ἡ ὕλική κατάσταση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ περισσότερο τῶν μονίμων στελεχῶν νὰ ἐνισχυθῆ. Νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ καχεξία ποὺ ἔχουν σήμερα, καὶ ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς ἀπρηχαιωμένης στρατιωτικῆς κλασσικῆς ἀντιλήψεως διὰ τὰ καθήκοντά των εἶναι ἀύστηρως πολεμικοῦ μόνον περιεχομένου.

Ἐξοικονομήσουν λίγο τσιμέντο ἢ μερικά τοῦβλα γιὰ νὰ βγάλουν περισσότερα.

Ἡ Ἑλλάδα γιὰ νὰ θεωρηθῆ λίγο ἐξελεγμένη χώρα, θέλει μεγάλα ἔθνηκα ἔργα. Τὰ ἔργα αὐτὰ δὲν γίνονται μὲ ἐργολάβους, δημοπρασίες καὶ πολιτικὰ ρουσφέτια. Ἐνας ἀσφαλιστρωμένος δρόμος καλὰ φτιασμένος, ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα μέχρι τὴν Ἀθήνα θέλει πέντε χιλιάδες προσωπικὸ νὰ ἐργάζεται ταυτοχρόνως σὲ διάφορα σημεία. Θέλει βαρεῖα μηχανήματα, συνεργεῖα ἐπιδιορθώσεων, μηχανικοὺς, σχεδιαστιάς, χτίστας, ἐργάτες συγκολλήσεως ἀτσάλιου, σταθμοὺς πρώτων βοηθειῶν, κινητὰ μαγειρεῖα, ἀποθήκες, καὶ συνεχῆ μεταφορὰ πρώτων ὑλῶν ἀπὸ πολλὰ σημεία τῆς χώρας. Γιὰ ἓνα τέτοιο ἔργο δὲν ἔχει κατάλληλο ὄργανισμό ἡ χώρα. Μόνο ὁ Στρατὸς σὲ συνεργασία μὲ διάφορες πολιτικῆς καὶ ἰδιωτικῆς ἀπηρεσίες δύναται νὰ τὸ φέρῃ εἰς πέρας γρήγορα.

Τὸ ταυτόχρονο χτίσιμο ὁμοίων κρατικῶν κτιρίων σὲ κάθε πρωτεύουσα νομοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ στεγασθοῦν ὅλαι αἱ πολιτικαὶ κρατικαὶ ἀπηρεσίαι, μόνον ὁ στρατὸς μπορεῖ νὰ ἀναλάβῃ καὶ φέρῃ εἰς πέρας σὲ μικρὸ σχετικῶς χρονικὸ διάστημα. Δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ συνεργασία μετὰ ἰδιωτικῶν ὀργανισμῶν, ὁ στρατὸς ὁμως θὰ διαχειρισθῆ τὸ μεγαλύτερο μέρος.

Ὁ κάθε νέος Ἕλλην πολίτης καλεῖται νὰ προσφέρῃ δύο χρόνια στρατιωτικῆς ἀπηρεσίας στὴν πατρίδα του. Τὰ δύο αὐτὰ χρόνια πρέπει ἐκτὸς τῆς στρατιωτικῆς του ἐκγυμνάσεως νὰ εἶναι παραγωγικὰ καὶ ὠφέλιμα γιὰ τὴν χώραν. Θὰ ἐργασθῆ, θὰ χτίσῃ, ταυτοχρόνως ὁμως θὰ μορφωθῆ τεχνικὰ καὶ πραχτικὰ, ἴσως μάθῃ καλὴ τέχνη, θὰ γνωρίζῃ νὰ συνεργάζεται σὲ ὁμαδικὴ ἐργασία, καὶ θὰ ἀπολυθῆ καλλίτερος καὶ παραγωγικώτερος πολίτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἐξετάζομεν τὴν πολιτικὴν καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα.

Πολιτικὰ κόμματα προϋποθέτουν ἐλεύθερο σύστημα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς καλεῖται νὰ ψηφίσῃ, ἀναλόγως τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον διεξάγονται αἱ ἐκλογαί, τὸ κόμμα ἢ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα προτιμᾶ νὰ διοικήσουν τὴν χώραν.

Ἡ ἱστορία κάθε προοδευμένου κοινωνικά, διοικητικὰ καὶ οἰκονομικὰ κράτους, δείχνει διὰ εἶχε χρηστὴ καὶ νοικοκυρευμένη πολιτικὴ διοίκηση. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ γεννηθῆ τὸ ἔξῃ; ἐρώτημα. Ἐνας λαὸς ποὺ εἶναι προοδευμένος, δπως λόγου χάριν οἱ Ἑλβετοί, ἔχει πάντοτε καλὴ διοίκηση, διότι ὑπάρχουν καλλίτερα πολιτικὰ στελέχη ὁ λαὸς ἀντιλαμβάνεται περισσότερο καὶ συνεργάζεται μὲ τὴν πολιτικὴν διοίκηση τῆς χώρας. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Προοδευμένοι λαοὶ ἔχουν καλλίτερο ἀνθρώπινο ὕλικὸ καὶ ἐργάζεται καλλίτερα ἢ πολιτικὴ καὶ διοικητικὴ ἱεραρχία. Μερικὲς φορές ὁμως δὲν συμβαίνει αὐτό. Ἡ Γερμανία εἶναι προοδευμένη χώρα καὶ ὁμως ἐδημιουργήθη ἐκεῖ ὁ Ναζισμός, τοῦ ὁποῖου τὰ τρομερὰ ἐγκλήματα εἰς βάρος τῶν λαῶν γνωρίζομε ὅλοι ἀπὸ τὴν πρόσφατον ἱστορίαν.

Οἱ λαοὶ δὲν ἔχουν τὴν ἴδιαν μορφωτικὴν κατάστασιν. Πολλὲς χώρες τῆς Ἀφρικῆς σήμερα εἶναι σχεδὸν σὲ πρωτόγονη κατάσταση καὶ ὁμως μερικά πρόσωπα τῶν λαῶν αὐτῶν, διότι ἔφυγαν μικροὶ ἀπὸ τὴν χώρα τους καὶ ἔζησαν σὲ πολιτισμένες ἐλεύθερες χώρες, εἶναι εἰδικευμένοι ἐρ-

γάτες, ανεπτυγμένοι, έπιστήμονες, και γενικά έχουν τα προσόντα του πολίτου προοδευμένης χώρας.

Μία χώρα μπορεί να είναι σε όπισθοδρομημένη ή αποικιακή κατάσταση και να έχει και ώρισμα άστικά κέντρα εις τα όποια να αναπτυχθή προοδευμένη τάξις πολιτών. Η τουρκοκρατημένη Ελλάδα είχε και τα δύο προσόντα που αναφέραμε. Προοδευμένες παρειακές Έλληνων στο έξωτερικό με έπιστήμονες, έμπόρους, έφημερίδες, σχολεία, εκκλησίες. Έμπορικά κέντρα, όπως η Σμύρνη, Σύρος, Χίος, εις τα όποια ο κόσμος είχε σχετικώς προαχθή. Ένα άλλο ικανό στοιχείο ήσαν οι Έλληνες κοσμογυρισμένοι ναυτικοί.

Σε κάθε νέα χώρα που μπαίνει στην κοινωνία των ελευθέρων έθνων, τα στελέχη που προαναφέραμε, είναι το κύριο ανθρώπινο υλικό από το όποιο σχηματίζεται η πολιτική και διοικητική Ιεραρχία.

Εις το νέον Έλληνικόν κράτος εμφανίζονται οι εις το έξωτερικόν σπουδασμένοι Έλληνες, Μαυροκορδάτος, Τρικούπης, Κωλέττης, ο Καποδίστριας, μέλη της Φιλιακής Έταιρείας, ο Ύψηλάντης, μερικοί θερμοί φιλέλληνες όπως ο Άγγλος στρατηγός Τσόρτζι, ο Άμερικανός γιατρός Χάου και άλλοι. Ταυτοχρόνως όμως είχε αναπτυχθή και μία άλλη ομάδα από άτομα, οι όποιοι προσέφεραν εξαιρετικές υπηρεσίες στον απελευθερωτικό άγώνα. Οι στρατηγοί, καπεταναίοι και ναύαρχοι της επανάστασεως. Τα άτομα αυτά ήσαν γνήσιοι Έλληνες, θερμοί πατριώτες, όλοι με άγνη αγάπη για τον Έλληνικό λαό και ιδίως τους συμπολεμιστές τους. Οι περισσότεροι όμως τελείως άκατάλληλοι για να προσφέρουν υπηρεσίας στο νέον Έλεύθερον Έλληνικόν κράτος.

Δεν ήτο δυνατόν να καταλάβουν οι πραγματικοί αυτοί βγαλμένοι από την επαναστατική φωτιά άρχηγοί, πως έπρεπε να περάσουν πλέον στο περιθώριο των συνταξιούχων και αφήσουν τα νέα και ικανά πολιτικά στελέχη να οργανώσουν την χώρα. Ο όρεσειβιος όπλαρχηγός ο όποιος με τα καλληκάρια του έπολέμησε χιλιάδες Τουρ-

καλβανούς για χρόνια και πραγματικώς συνέβαλε στην ελευθερία της χώρας του, ήτο αδύνατον να πεισθή ότι ήλθε ή ώρα να περάση στην αδράνεια, και αφήση στη θέσι του τον χλωμό και αδύνατο φραγκοφορεμένο Έλληνα των πόλεων ή του έξωτερικού. Μερικοί πάλι άρχοντες είχαν την αντίληψη ότι έπρεπε να πάρουν αυτοί τα προνόμια που είχαν οι Τούρκοι κατακτηται, ή να κρατήσουν τα προνόμια που τους είχε παραχωρήσει ή τουρκική αυτοκρατορία.

Σ' αυτήν δλη την ανακατωμένη υπόθεση έμπήκε και η έπιρροή των τριών τότε μεγάλων δυνάμεων Άγγλιας, Γαλλίας, Ρωσίας για τα έθνικά των συμφέροντα. Πρώτος μετά την απελευθέρωση πήρε στα χέρια του τη διοίκηση του νέου Κράτους ο Ι. Καποδίστριας. Γράφουμε για τον Καποδίστρια σε άλλο κεφάλαιο. Η μεγάλη αυτή προσωπικότης εάν ζούσε, ίσως γύρω του να δημιουργούσε το πρώτο ισχυρό πολιτικό κόμμα της χώρας. Διότι ο Καποδίστριας υπήρξε χωρίς καμμία ιστορική άμφιβολία, ικανός, χρηστός, δίκαιος, εύσεβής, ανώτερος συμφερόντων πολιτικός, ασφαλώς θα μετέδιδε στο κόμμα του τα ήθικά αυτά κεφάλαια. Δεν έζησε όμως ο Καποδίστριας. Θα έξετάσουμε λοιπόν τα πολιτικά κόμματα μετά τον θάνατον του Καποδίστρια, πολύ συνοπτικά για να μπορέσουμε και βροθμε τις πηγές και αίτιες της σημερινής κακοδαιμονίας του Έλληνικού Κράτους και από αυτήν την πλευρά.

Δεν είναι ιστορικό το βιβλίο αυτό για να άσχοληθούμε με λεπτομέρειες, πέρνουμε μόνο τα σοβαρά σημεία που μας ενδιαφέρουν. Όσοι θέλουν να προχωρήσουν σε λεπτομερέστερη μελέτη πρέπει να ανατρέξουν σε άλλα βιβλία.

Μετά το θάνατο του Καποδίστρια οι Έλληνικές πολιτικές ομάδες από την έπιρροή και ενίσχυση κυρίως των ξένων δυνάμεων κατασταλάξανε σε τρία διαφορετικά κόμματα. Των φιλοάγγλων, των φιλογάλλων και φιλωρώσων. Μέχρι το 1860 οι ομάδες αυτές εύρισκόμενες στην πραγματικότητα κάτω από την κηδεμονία των πρεσβευτών

διηθούσαν τότε ή μία, τότε ή άλλη την Έλλάδα. 'Ο Έλληνικός λαός, όσοι δηλαδή είχανε έστω και άμυδράν Ιδέαν των πολιτικών πραγμάτων, ψηφίζοντας την ομάδα π. χ. των φιλογάλλων ήξεραν ότι εάν ή ομάδα αυτή κερδίση τίς εκλογές, θα ακολουθήση φανερή φιλογαλλική πολιτική.

'Η πολιτική δράσις τής έποχής αυτής διήρκεσε περίπου μέχρι το 1870 και τή χαρακτηρίζει γενική άσυνειδησία Ιδίως για τα συμφέροντα το 5 κατεστραμμένου από την επανάσταση Έλληνικού λαο 5. Καμμία σοβαρή προσπάθεια δέν έγινε για άνοικοδόμηση (1).

Μετα τον έρχομό το 5 συνταγματικού βασιλέως Γεωργίου Α' τείνει γά παύση πλέον ή άνοιχτή ξενική επέμβασις. Νέες πολιτικές προσωπικότητες δημιουργούνται στη χώρα, οι όποιες δέν άνέχονται φανερά τουλάχιστον κηδεμονίαν των ξένων δυνάμεων (2).

(1) Χαώδης ήτανε ή κατάσταση στην χώρα από τα 1830 μέχρι περίπου τα 1870. Στίφη όπλοφόρων, μπράβων, παλαιών πολεμιστών τής επανάστασεως έγύριζαν εις τας πόλεις και την θικαιθρον. Ληστείες, μικροστάσεις, αιματηρές συμπλοκές καθημερινώς. 'Οκτώ χιλιάδες ληστοφυγάδικοι στη χώρα, δεκάδες χιλιάδες ποινικές ύποθεσεις άδίκαστες στα δικαστήρια. Οι φάροι έδίδοντο με δημοπρασίες σε πρόσωπα τα όποια έλήστευαν κυριολεκτικώς τους άγρότας Ιδίως.

Τό 1870 όκτώ φιλέλληνες άγγλοι περιηγηταί συνελήφθησαν αιχμάλωτοι υπό ληστών δια λύτρα έξωθι των 'Αθηνών. Από την άκαμψίαν και άδελιότητα τής Κυβερνήσεως, και άδικαιολόγητον επέμβασιν το 5 άγγλου πρεσβευτο 5 εις άπειθείας συνεννοήσεις με τους ληστας, οι δημιοι έφονεύθησαν άνηλεώς δια μαχαίρας υπό των αίμοβόρων ληστών. Σύσσωμος ό παγκόσμιος τύπος έγραφεν κατόπιν το 5 άτυχο 5 τουτου επεισοδίου ότι ή Έλλάς είναι κράτος βαρβάρων.

(2) 'Ο Χαρίλαος Τρικούπης, ως αναφέρεται, όχι όμως από έπαιμους πηγάς, όμιλών εις τον βασιλέα Γεώργιον, το 5 έδήλωσε ότι παύει πλέον ή χώρα να δέχεται οδηγίας από πρεσβευτάς. Εις πολλές του όμιλλας ό Τρικούπης έκαυτηρίασε την πολιτικήν τής κηδεμονίας τ 5 ξένων. 'Απαντών εις κατηγορίαν το 5 πολιτικο 5 Δεληγιώργη άνέφερεν εις την Βουλήν:

«'Απέναντι των ξένων δέν ύπάρχουν ύπουργεία, αλλά μία Έλληνική κυβέρνησις. 'Απέναντι των ξένων ο 5δέν μ 5ς διαρεί».

'Ιστορία 'Ασπρέα. Σελις 19 Τόμος δεύτερος.

«Τα ξενόφιλα πολιτικά κόμματα έχασαν τας λαϊκάς βάσεις. 'Ο λαός άρχισε να διαισθάνεται ότι κυρίως έπρεπε να στηριχθ 5 εις τον εαυτόν του και όχι εις την βοήθειαν και ε 5νοιαν των Δυνάμεων».

'Εγκυκλ. Λεξικόν «'Ηλιος». Λέξις 'Ελλάς σελις 1537.

Δύο κόμματα Ισχυρά δημιουργούνται περίξ δύο προσώπων. 'Ο κόσμος δέν ψηφίζει άρχάς, δέν έχει πολιτικήν όργάνωσιν, έμπιστεύεται την καθοδήγησιν το 5 κράτους, στον Χ. Τρικούπην, ή Ε. Δελιγιάννην. Τα κόμματα πλέον είναι καθαρώς προσωπικά. 'Ο άρχηγός είναι ή βάση το 5 κόμματος.

Εις την άνοικοδόμησιν το 5 Κράτους τα δύο αυτά Ισχυρά προσωπικά κόμματα απέτυχαν οίκτρα. 'Η μικρά πρόδος όφειλομένη εις τον Τρικούπην, έστοίχισε εις τον Έλληνικόν λαόν τεράστια ποσά δια την έποχήν. Στην πραγματικότητα ό έλλην φορολογούμενος πλήρωσε πολλά και έλαβε έλάχιστα. Μεγάλα ποσά έσπαταλήθησαν για ύποτιθεμένη στρατιωτική αναδιοργάνωση, ή όποια κατέληξε στην ήττα το 5 1897. 'Απεδείχθη τό 1897 ότι ό Έλληνικός στρατός δέν ήτον παρά στίφη όπλοφορούντων τα όποια διελύθησαν άτάκτως μετά την πρώτην έπίθεσιν το 5 τουρκικο 5 στρατο 5 (1).

'Ο Ιστορικός καθρέπτης δείχνει πολύ ξάστερα ότι τα δύο κόμματα ύπ 5ρξαν άπολύτως προσωπικά και διελύθησαν, ή τουλάχιστον έχασαν την μεγάλην των Ισχύον μετά τον θάνατον των άρχηγών.

'Η άπώλεια Ικανο 5 άρχηγο 5 πολιτικο 5 κόμματος, είναι αναμφιβόλως πλήγμα, όχι όμως τόσοσ βαρύ, ώστε να σημάνη την διάλυσιν το 5 κόμματος, ή την πτώσιν του από Ισχυρόν πολιτικόν κόμμα εις διαφόρους ομάδας, πολλές φορές μάλιστα άντιμαχομένας.

Τα κόμματα των Δημοκρατικών και Ρεμπουπλικάνων εις 'Ηνωμένας Πολιτείας, Συντηρητικών και 'Εργατικών εις 'Αγγλίαν, δέν έσημείωσαν ποτέ βαθείαν μεταβολήν ή ρήγμα μετά την άπώλειαν το 5 άρχηγο 5.

'Η τραγική διοικητική και οίκονομική κατάσταση μετά τό 1900 έφερε τό κίνημα το 5 Στρατιωτικο 5 Συνδέσμου.

(1) Μόνον τό σύνταγμα το 5 Συνταγματοδότης Σοβιένσκι ύπαχώρησεν ως τακτικόν σώμα. 'Ο ύπόλοιπος στρατός ύπεχώρησε άτάκτως 'Εάν δέν επενέβαινον αι τρεις μεγάλοι δυνάμεις και περισσότερον ή Ρωσία, ό το 5ρκος άρχιστράτηγος θα έπινε καφέ στην 'Αθήνα όπως ύπερηφάνως ειχε δηλώσει.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνεξέλικτος ἀκόμα εἰς τὸ πολιτικὸν μέρος ἀπέβιδε τὴν πολιτικὴν κακοδαιμονίαν τοῦ ὄχι εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀργανωμένων κομμάτων ἀρχῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρχηγῶν. Ὁ μεσσιανισμὸς ἔμεσουράνει. «Νέους ἀνθρώπους ἔκραζεν ὁ λαός». Ἐφάνη τότε εἰς τὸν πολιτικὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλλάδος, ἡ προσωπικότης τοῦ Ε. Βενιζέλου περίεξ τοῦ ὁποῖου ἐκινήθη ἡ πολιτικὴ δράσις μέχρι τοῦ 1935.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπάρχει μία ἀξιοσημεῖωτος παρατήρησις. Αἱ δύο προηγούμεναι ἰσχυραὶ προσωπικότητες Χαρίλαος Τρικούπης καὶ Δεληγιάννης εἶχαν αὐτοδημιουργηθῆ ἕκ τῶν κάτω. Ἐχρημάτισαν δηλαδὴ ἐπὶ μακρὸν βουλευταί, πρεσβευταί, ὑπουργοί, πρὶν σχηματίσουν ἰσχυρὸν προσωπικὸν κόμμα. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἄσημον σχετικῶς πρόσωπον τῆς ἐποχῆς ἐδιορίσθη μᾶλλον ἕκ τῶν ἄνω (1). Καὶ ἡ παράδοσις αὕτη ἰσχύει μέχρι σήμερον διὰ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς χώρας. Ὁ Ι. Μεταξάς, πρόσωπον μὲ ἀνώμαλον καὶ οὐχὶ ἐντιμὸν πολιτικὴν δράσιν, ἐκυβέρνησε τὴν χώραν ἐπὶ μίαν τετραετίαν διορισθεὶς ἕκ τῶν ἄνω. Ἰσχυρὸν πολιτικὸν κόμμα ἐσχηματίσθη εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα, μὲ ξένας κυρίως ἐπιδράσεις ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου Παπάγου. Τὸ καθαρῶς αὐτὸ προσωπικὸν κόμμα, διελύθη ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Παπάγου.

(1) Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐκαλεῖτο ὁπῶς προσφέρει τὰς υπηρεσίας τοῦ διαιτητοῦ κλπ... Ἄλλ' ἐν τῇ προσκλητικῇ ἐπιστολῇ τοῦ Συνδέσμου πρὸς τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον περιείχετο καὶ ἡ παράγραφος βαθιτέρας ἐννοίας, ὅτι δηλαδὴ ἐὰν ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων ἐπέβαλλε τὴν ἀνάγκην γενικωτέρων ἀποφάσεων, ἠδύνατο οὗτος νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀνορθωτικοῦ ἀγῶνος.

Ἱστορία Ἀσπρέα, Τόμος II, σελ. 126.

Ἡ θέσις τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἰς τὸν Στρατιωτικὸν Σύνδεσμον ἐνισχύετο ἀπὸ τὸν ἀγγλον Πρεσβευτὴν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν πολλοὶ ἀξιοματικοὶ δὲν ἔτρεφον ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον. Εἰς τὸ Συμβούλιον τῶν δέκα λοχαγῶν τοῦ Συνδέσμου ὁ Βενιζέλος εἶχε θερμὸν ὑποστηρικτὴν τὸν συμπατριώτην του λοχαγὸν Ἐπ. Ζυμβρακάκη.

Ἱστορία Βέη, σχετικὸν μὲ τὸν Σύνδεσμον Κεφάλαιον

Τὸ ἰσχυρότερον σήμερον πολιτικὸν κόμμα «Ἐθνικὴ Ριζοσπαστικὴ Ἐνωσις» ἐσχηματίσθη εἰς ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα. Συνετέλεσαν κυρίως ξένοι ἐπιρροαὶ καὶ ὁ προσωπικὸς ἀρχηγὸς οὐσιαστικῶς διορίσθη ἕκ τῶν ἄνω. Πολιτικῶς ἡ χώρα ἐπανήλθε εἰς τὴν πρὸ τοῦ 1870 κατάστασιν. Διότι ἀπὸ τὸ 1870 μέχρι τοῦ 1940 ἡ Ἑλλὰς ἦτο μὲν ἐξηρημένη πολιτικῶς ἀπὸ τὰς Μεγάλαις Δυνάμεις, διετήρει ὅμως κάποιαν ἀνεξαρτησίαν εἰς ἐσωτερικῆς τοῦ ἐλάχιστον φύσεως ζητήματα. Ἀπὸ τοῦ 1945 κυρίως καὶ ἐντεῦθεν τόσον αἱ ἐξωτερικαὶ ὅσον καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος βρῖσκονται ὑπὸ τὴν ἀμεσον καθοδήγησιν ξένων ἐπιρροῶν.

Μετὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν εἰσαγωγὴν θὰ ἐξετάσωμε τὸ θέμα ἀπὸ ἄλλην πλευράν.

* * *

Πολιτικὸν κόμμα ἐννοεῖται ὅτι ἔνα μέρος τοῦ λαοῦ εἶναι ὀργανωμένο γύρω ἀπὸ ὀρισμένους κοινωνικὰς, πολιτικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀρχὰς. Ἡ λαϊκὴ αὕτη μερίδα ἐργάζεται διαρκῶς ἐντὸς τῶν ὀρίων τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ συντάγματος γιὰ νὰ διοικήσῃ καὶ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν χώραν τὰς ἀρχὰς τῆς. Εἶναι φυσικὸ σὲ μιά ἐλευθερὴ δημοκρατικὴ χώρα νὰ ὑπάρχουν πολλὰς τέτοιες μερίδες μέσα στὸ λαό, γιὰ αὐτὸ ἔχουμε καὶ τὰ ἀνάλογα πολιτικὰ κόμματα.

Τὸ πολιτικὸν κόμμα ὅμως εἶναι ζωντανὸς ὀργανισμὸς. Δὲν φανερώνεται στὸ λαὸ μόνον ὅτῃς ἐκλογὰς γιὰ νὰ ψηφισθῆ. Εἶναι πολιτικὸς ὀργανισμὸς ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ὀπαδοὺς του καὶ ὄλο τὸ λαό. Ταυτοχρόνως προσπαθεῖ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι αὐτὸ τὸ κόμμα εἶναι κατάλληλον νὰ διοικήσῃ τὴν χώραν.

Ὁ ζωντανὸς αὐτὸς ὀργανισμὸς ἔχει τμήματα καὶ ἐπιτροπὰς ὅπου ὑπάρχουν ψηφοφόροι. Τὰ ὑπεύθυνα στελέχη τοῦ κόμματος, γραμματεῖς τμημάτων, ἐπιτροπῶν βρῖσκονται σὲ ἐπαφὴ συνεχῶς μὲ τὰ τμήματά τους. Ἐξυπη-

ρετοβν διοικους ζητήσουν την ένλσχυσιν τοῦ κόμματος καί προσπαθοῦν νά μεγαλῶνουν τήν ἐπιρροή τους στό λαό.

Τό πολιτικό κόμμα ἐργάζεται κατά τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο ἐάν κερδίση ἢ χάσῃ τήν κρατική διοίκηση. Ἡ διοίκησις ἐνός κράτους δημοκρατικοῦ δέν εἶναι ἀπολύτως συγκεντρωμένη, καί δυνατόν ἔνα κόμμα νά χάσῃ εἰς τὰς γενικὰς ἐκλογάς, διατηρηθῆ δμως ἰσχυρό σέ δημορχίες, συμβούλια καί ἄλλα ἀξιώματα ἐκλεγόμενα ὑπό τοῦ λαοῦ. Στήν περίπτωση ποῦ ἔνα κόμμα ἀποτύχη εἰς τὰς ἐκλογάς, ἀναπτύσσει μεγαλύτερη δραστηριότητα, ὀργανώνει περισσότερα τμήματα, ἔρχεται σέ μεγαλύτερη ἐπαφή μέ τό λαό, προσπαθεῖ νά ἐξυπηρετήσῃ περισσότερους, μελετᾷ τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας του καί γενικῶς ὀργανώνει τόν κομματικό του στρατό γιά νά ἀποκτήσῃ περισσότερους πολιτικούς ὀπαδοῦς. Αὐτά γίνονται μέ συνεδριάσεις τῶν τμημάτων, ἐπιτροπῶν, διαλέξεις, τοπικά πολιτικά συνέδρια, δηλώσεις τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ κόμματος γιά κάθε σοβαρό ζήτημα ποῦ ἀπασχολεῖ τή χώρα.

Τέτοιοι ζωντανοί δημοκρατικοί ὀργανισμοί δέν ὑπάρχουν στήν Ἑλλάδα.

Τά κόμματα εἶναι καθαρῶς προσωπικά. Ὀργάνωσις δέν ὑπάρχει καμμιά. Ὀρισμένες πολιτικές κλίκες ἐκ τῶν ἄνω βγαίνουνε κάτω ἀπό ἕνα ὄνομα, ὀργανώνουν συνδυασμοῦς καί ζητᾷνε τήν ψήφο τοῦ λαοῦ, γιά νά διοικήσουν τή χώρα.

Μικρές δμως κλίκες εἶναι φανερό ὅτι ἐπιηρεάζονται ἀπό διάφορα συμφέροντα, τόσο προσωπικά, ὅσο καί ἀπέναντι τῆς κλίκας. Τά πρώτα χρόνια μετά τήν ἀπελευθέρωση εἶχαμε τίς πολιτικές κλίκες τῶν φιλοάγγλων, φιλογάλλων, φιλορώσων. Οἱ κλίκες αὐτές ἐβγαίναν στό λαό ὡς πολιτικά κόμματα, ἦταν δμως στενά συνδεδεμένες μέ τὰ συμφέροντα τῶν τριῶν αὐτῶν δυνάμεων. Ἀπό τότε χρονολογεῖται ἡ ἐπέμβασις τῶν ξένων εἰς τὰ ἐσωτερικά ζητήματα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερα. Ἐγίνε πλέον πολιτική παράδοσις καί ἀνάγκη.

Τά πολιτικά κόμματα δέν ἀντλοῦνε τήν δύναμή τους ἀπό τό λαό, δέν ἔχουνε πολιτική ὀργάνωσις ἡ ὁποία νά

στηρίξη τό κόμμα καί τίς ἀρχές του. Γιά στήριγμα, λοιπόν, ἀναγκάζονται νά προσκολληθοῦν καί πολλές φορές δέχονται ἀνοιχτή κηδεμονία ἀπό ξένους παράγοντας. Ὁ κάθε νέος ἐπίδοξος πολιτικός εἰς τήν Ἑλλάδα προσπαθεῖ νά ἀποκτήσῃ ἀνοιχτά τήν εὐνοια μιᾶς μεγάλης δυνάμεως. Γύρω ἀπό τὰ συμφέροντα τῆς δυνάμεως αὐτῆς, ἡ ὁποία τοῦ δίδει ἐνίσχυση χτίζει τό πολιτικό προσωπικό τοῦ κόμματος. Δέν ὑπάρχει καμμιά ὀργανωμένη σχέσις μεταξύ ψηφοφόρων καί ἡγεσίας τοῦ κόμματος. Τά πολιτικά προγράμματα τῶν κομμάτων δέν εἶναι πορίσματα ἀπό γνώμες καί συνεργασία ψηφοφόρων, ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων, διαφόρων τοπικῶν ἐπιτροπῶν, ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν, ἐπιστημόνων, ἐπιτροπᾶς δημοσίων καί ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, ἐργατικῶν ὀργανώσεων βγαλμένα μέ τόν δημοκρατικό τρόπο. Στήν περίπτωση αὐτή τό κόμμα θά ἐβγαίνε ἐξω στοῦς ὀπαδοῦς του καί γενικά στοῦς ψηφοφόρους, μέ θετικό πρόγραμμα τό ὁποῖον σχετίζεται μέ τὰ πολιτικά καί οἰκονομικά κυρίως προβλήματα ὄλων τῶν τάξεων καί περιφερειῶν. Τά προγράμματα σήμερα εἶναι προσωπικές γνώμες τῆς κομματικῆς κλίκας. Αὐτή δίδει τὰ πολιτικά συνθήματα, δηλαδή τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖον θά κυβερνήσουν ἐάν ἐκλεγοῦν.

Ἐφ' ὅσον αὐτός εἶναι ὁ πολιτικός τρόπος εἰς τήν Ἑλλάδα, εἶναι εὐνόητο ὅτι ὅλα αὐτά τὰ πολιτικά κόμματα βγαίνουν μέ προγράμματα εὐεργετικά γιά τό λαό. Τό καθένα προσπαθεῖ νά κατηγορήσῃ γιά ἐπιζήμια τήν πολιτική τοῦ ἀντιπάλου κόμματος καί ὑποδείξῃ τό δικό του μόνο ὡς ὠφέλιμο γιά τή χώρα. Καί δέν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία ὅτι στάς προεκλογικάς αὐτάς δηλώσεις τῶν κομμάτων διατυπῶνται ἀρχαί αἱ ὁποῖαι πραγματικῶς θά ἐξυπηρετήσουν τό λαό. Τό σοβαρό ζήτημα εἶναι, πῶς θά ἀναγκασθοῦν τὰ στελέχη αὐτά νά ἐργασθοῦν ἐντός τοῦ προγράμματος τό ὁποῖον ὑπεσχέθησαν. Δέν ὑπάρχει καμμιά τέτοια βεβαιότης. Ὁ λαός ψηφίζει ἀνοργάνωτος καί μετά περιμένει, ἐλπίζει, εὐχεται, τὰ πρόσωπα ποῦ ἐκέρδησαν νά σταθοῦν πιστά στάς ὑποσχέσεις των.

Γιαυτό τα κόμματα είναι προσωπικά. 'Ο 'Ελληνικός λαός στηρίζει τις ελπίδες του σε πρόσωπα, όχι σε πολιτικές οργανώσεις, σε δράση ατόμων και όχι οργανωμένων πολιτικών κομμάτων.

Στό 1910 ἐστήριξε όλες του τις ελπίδες στον Ε. Βενιζέλο. Τό 1920 τόν κατεψήφισε απογοητευμένος, τό 1928 ἐπανελήφθη ή ίδια κατάσταση. Τό 1936 στον Μεταξά. Τό 1952 στον Παπάγο. Σήμερα μετά από 45 χρόνια βλέπουμε από την γενική κατάσταση της χώρας, ότι αι ελπίδες του 'Ελληνικού λαού σε δυναμικά πρόσωπα διεψεύσθησαν.

Οι διανοούμενοι, οι επιστήμονες και πολιτικοί που ἐσπούδασαν και ἐζησαν στο εξωτερικό, οι Έλληνες που γνωρίζουν πως τα πολιτικά κόμματα είναι οργανωμένα σε προσδευμένες χώρες όπως στην 'Αγγλία, Γερμανία, Σουηδία, 'Αμερική, Καναδά, δέν κατέβαλαν καμμία σοβαρή προσπάθεια να υποδείξουν στον 'Ελληνικό λαό την βασική αυτή αδυναμία. Δέν προσεπάθησαν να τόν διαπαιδαγωγήσουν πολιτικά. 'Ο δρόμος αυτός είναι δύσκολος, μακρύς, και άνηφορικός. Προτίμησαν λοιπόν τόν πλέον εύκολο δρόμο. 'Αντί να εργασθούν για την οργανώσιν πολιτικών κομμάτων μέσα στις πολιτικές ιδέες που ἐπίστευαν, μπήκαν και αυτοί στα προσωπικά κόμματα για να ικανοποιήσουν τις δικές τους φιλοδοξίες.

"Ένα παράδειγμα του γεγονότος αυτού από την πολιτική ιστορία είναι ή ομάδα των 'Ιαπώνων. 'Η πολιτική αυτή παράταξις ἔδρασε πριν τό 1909 και ὠνομάσθη ομάδα των 'Ιαπώνων λόγω της ταχύτητος με την οποία ἔπερνε δράσιν εις την 'Ελληνικήν βουλήν, ταχύτητα ήτις ὁμοίαζε προς την στρατηγικήν των 'Ιαπώνων εις τόν τότε πρόσφατον Ρωσοϊαπωνικόν πόλεμον.

Οι ἀπαρτίζοντες την ομάδα αυτή νέοι ἐπιστήμονες πολιτικοί, με σπουδές σε προσδευμένες χώρες, ἐγνώριζαν καλά την πολιτική ὀργάνωσιν των κομμάτων, τό σωστό πολιτικό δρόμο με τόν ὁποῖον γίνεται ή προσπάθεια για πρόοδο. Δέν ἀκολούθησαν όμως τό δύσκολο αυτό δρόμο. Νά ὀργανώσουν δηλαδή πλατὺ λαϊκὸ πολιτικὸ κόμμα τό

ὁποῖον να ἀκολουθήσῃ τις κοινωνικές τους ιδέες και ἔργασθῇ για να τις ἐφαρμόσῃ στην πράξιν.

'Η δράσις των 'Ιαπώνων δέν εἶχε καμμία πολιτική και ἰδεολογική ἐνότητα. 'Η κοινοβουλευτική των ταχύτης ἦτο καθαρῶς ἐντυπωσιακή για να δημιουργήσῃ προσωπολατρεία γύρω από τὰ άτομα της ομάδας. Σιγά σιγά τό κατώρθωσαν αυτό. Μπήκαν στους παλαιοκομματικούς, έγιναν ὑπουργοί και ἀρχηγοί αὐτῶν των κομμάτων. 'Από τούς ὑποτιθεμένους αὐτούς προσδευτικούς πολιτικούς οἱ Γούναρης και Πρωτοπαπαδάκης, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τὰ ἐκλεκτά μέλη ἔβλαψαν περισσότερο την 'Ελλάδα από κάθε ἄλλο πολιτικό. 'Από προσδευτικοί έγιναν ἀρχηγοί των ὑπολειμμάτων του Κοιταμπασισμού (!) 'Η ἐποχή που κυβέρνησαν τῇ χώρα είναι συνδεδεμένη με τῇ μεγαλύτερη καταστροφή του 'Ελληνικού ἔθνους.

'Εάν όμως οἱ πολιτικοί οὗτοι ἦσαν βγαλμένοι από ὀργανωμένο πολιτικὸ κόμμα, θά ἦσαν ὑποχρεωμένοι να σταθοῦν ἐντὸς των πολιτικῶν ἀρχῶν του κόμματος, να ἐργάζονται πολιτικῶς για να φέρουνε σε ἐφαρμογή τὰς ἀποφάσεις του κόμματος, εις τό ὁποῖον ἀνήκουν και όχι προσωπικές φιλοδοξίες και συμφέροντα. Δέν ὑπῆρχε όμως κανένας τέτοιος πολιτικός ἔλεγχος στους 'Ιάπωνες.

"Όταν μπήκαν στην πολιτική εἶδαν την κατάσταση όχι από την πλευρά ὠφελιμότητος του 'Ελληνικού λαού, ἀλλά την πλευρά της δικῆς των φιλοδοξίας. 'Ο 'Ελληνικός λαός ἐλάτρευε πρόσωπα. 'Επρεπε λοιπόν και αυτοί να πολιτευθοῦν κατά τρόπο ἐντυπωσιακό για να προκαλέσουν την προσοχή και συμπάθεια του λαού. 'Αφοῦ αυτό ἐγινε κατόπιν ὁ λαός ἐψήφισε και ὑπεστήριξε τό πρόσωπο του Γούναρη ή του Πρωτοπαπαδάκη, εὐχόμενος και ἐλπίζοντας ότι αυτοί θά είναι καλλίτεροι από τούς ἄλλους.

'Ο 'Ελληνικός λαός αὐτοσπατάται να νομίζει ότι είναι πολιτικά διαπαιδαγωγημένος ἐπειδή καταγίνεται σε ἀτε-

(!) 'Ο πολιτικός Δ. Γούναρης μάλιστα τό 1909 ἐτάχθη ἐναντίον της ἐπαναστάσεως Γουδί.

λείωτες πολιτικές συζητήσεις. Αυτό μοιάζει με την παληά Ιρλανδική παροιμία ή όποια λέει (όλοι μιλάνε για τόν καιρό κανέναν όμως δέν μπορεί να τόν αλλάξει). Πολιτικά διαπαιδαγωγημένοι είναι οι λαοί που έχουν τήν Ικανότητα να υποδεικνύουν αυτοί τά πολιτικά στελέχη. Τά συνθήματα και προγράμματα τών κομμάτων δέν είναι κούφιοι προπαγανδιστικοί προεκλογικοί λόγοι, αλλά κομματικές αποφάσεις βγαλμένες μετά από μελέτες επιτροπών, συνέδρια και ψηφίσματα.

Τό ίδιο πολιτικό κόμμα που υποδείχνει τά στελέχη του στις εκλογές τούς υπαγορεύει και τό περιεχόμενο του πολιτικού προγράμματος, έντός του όποιου τά στελέχη και όλο τό κόμμα θα έργασθι για να κερδίση τις εκλογές. Ό κομματικός όργανισμός παρακολουθεί και έλέγχει τούς πολιτικούς. Πρέπει να πολιτεύονται μέσα στο πρόγραμμα του κόμματος, να εύρισκονται συνεχώς σε έπαφή και να πέρνουν γνώμες για κάθε μελλοντική δράση.

Ίσως αυτά σε πολλούς φαίνονται και λίγο κομμουνιστικά. Σαυτό έχουν δίκαιο γιατί τό μόνο όργανωμένο πολιτικό κόμμα στην Ελλάδα ήτανε τό κομμουνιστικό. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι τό μονοπώλιο τών όργανωμένων κομμάτων τό έχουν οι κομμουνιστάι. Όργανωμένα πολιτικά κόμματα υπήρχαν σε διάφορα κράτη, πολύ πριν τών κομμουνιστικών κομμάτων. Τό Ισχυρό σε όλη τήν Αμερική Ρεμπουπλικάνικο κόμμα, τό όποϊον εξέλεξε τό σημερινό πρόεδρο στρατηγό Αϊζενχάουερ, όργανώθηκε τό 1855. Έκατό χρόνια πολιτικής ζωής. Τά κόμματα της Αμερικής, ή όποια σήμερα ζυγώνει περισσότερο, από κάθε άλλη χώρα, τά πολιτικά ιδεώδη της άστικής δημοκρατίας, είναι όργανωμένα και πειθαρχούν στις αποφάσεις της κομματικής πλειοψηφίας.

Σε κάθε εκλογικό τμήμα υπάρχει και κομματικός πυρήνας. Οι υπεύθυνοι του μικρού αυτού τμήματος έρχονται καθημερινώς σε έπαφή με τούς ψηφοφόρους. Σε συνεδριάσεις αναλύονται και συζητούνται διάφορα προβλήματα της χώρας και τήν θέσιν που πέρνει τό κόμμα. Οι αντι-

πρόσωποι από τά τμήματα αυτά εκλέγουν περιφερειακές επιτροπές και διά του ίδιου τρόπου φθάνουν μέχρι τήν Ισχυροτάτη πολιτική επιτροπή όλοκλήρου της χώρας.

Τό μεγαλύτερο κομματικό γεγονός είναι τό έθνικό συνέδριο του κόμματος. Γίνεται κάθε τετραετία πριν τών προεδρικών εκλογών, για να παρασκευάση τό εκλογικό πρόγραμμα και υποδείξη τόν προεδρικό υποψήφιο. Χιλιάδες οι αντιπρόσωποι από όλα τά μέρη της χώρας πολιτικοί, υπάλληλοι, εργάται, διανοούμενοι και αγρόται. Τά σοβαρά προβλήματα αναλύονται και τό κόμμα πέρνει αποφάσεις και ψηφίζει τό γενικόν πρόγραμμα μέσα στο όποϊον πρέπει να πολιτευθούν οι πολιτικοί. Αφού τελειώση όλη ή πολιτική έργασία εκλέγεται ό υποψήφιος του κόμματος για πρόεδρος.

Η προσωπολατρεία δέν έχει καμμία θέση. Ό στρατηγός Αϊζενχάουερ παρά τή μεγάλη εκτίμηση που απέλαμβανε από τόν Αμερικανικό λαό, είχε Ισχυρό αντίπαλο στο συνέδριο του Ρεμπουπλικανικού κόμματος. Τό κόμμα Ιδεολογικώς είχε χωρισθι σε δύο μερίδες. Η προοδευτική με τόν Αϊζενχάουερ ή όποια υπεστήριζε ότι πρέπει ή Αμερική να ενισχύση και συνεργασθι στενά με τήν Εύρώπη, και ή συντηρητική μερίδα τών παλαιών απομονωτικών με υποψήφιο τόν Γερουσιαστή Τάφτ. Η νίκη δέν ήτανε εύκολη για τόν Αϊζενχάουερ και προς στιγμήν μάλιστα έφάνη ότι οι δύο αντίπαλοι είναι τόσο Ισχυροί ώστε τό κόμμα ίσως υπεδείκνυε τρίτο ούδέτερο πρόσωπο, άγνωστο μέχρι τότε. Αυτό έχει συμβεί και άλλες φορές σε προηγούμενα συνέδρια. Βλέπουμε λοιπόν ότι δέν διευθύνουν οι άρχηγοί τό κόμμα, αλλά τό κόμμα τούς άρχηγούς. Οι άρχηγοί έρχονται και παρέρχονται, ό Ισχυρός κομματικός όργανισμός μένει (!). Οι ψηφοφόροι ξέρουν για τί πρόγραμμα ψηφίζουν. Τό πολιτικό κόμμα είναι

(!) Οι επόμενοι Προεδρικοί εκλογαί εις τας Ηνωμένας Πολιτείας θα γίνουν τό 1960. Ούδεις ακόμα γνωρίζει ποιοι θα είναι οι υποψήφιοι τών δύο κομμάτων. Πιθανά φέρονται πολλά πρόσωπα και εις τά δύο κόμματα. Τά Έθνικά Συνέδρια θα αποφασίσουν τελικώς.

υπεύθυνο για την πραγματοποίηση του προγράμματος αυτό του εάν κερδίσει τās εκλογάς. 'Ο λαός πέρνει μέρος σέ κάθε σοβαρό πρόβλημα που απασχολεί τή χώρα, εκατομμύρια γράμματα, τηλεγραφήματα, ψηφίσματα, στέλνονται στους νομοθέτας. Πολλές φορές βουλευτής δηλώνει στή βουλή: «Είμαι υποχρεωμένος νά ψηφίσω έναντιον του νομοσχεδίου αυτού διότι τó απαιτεί ή πλειοψηφία τīs περιφέρειας μου». Μετά τó πέρας τών εργασιών τής Βουλής και Γερουσίας, οι πολιτικοί τρέχουν στις έπαρχίες των για νά έλθουν σέ έπαφή με τους αξιωματούχους του κόμματος, τīs έπιτροπές και τους ψηφοφόρους και κατατοπισθοδν στις γνώμες τους για τά ζωτικά ζητήματα τής περιφέρειας και γενικώτερα του λαού.

Οι πολιτικοί άρχηγοί δέν υποδεικνύονται εκ τών άνω, είναι κομματικά στελέχη τά όποια έργασθηκαν χρόνια για τó κόμμα και έχουν επιδείξει έξαιρετικές ικανότητες προηγουμένως σέ διάφορες πολιτικές θέσεις. 'Ο γνωστός στήν 'Ελλάδα Πρόεδρος Τροϋμαν άρχισε από υπεύθυνος μικρού εκλογικού τμήματος, έγινε δικαστής και μετά από τριάντα χρόνια πολιτικής δράσεως υπεδείχθη για άντιπρόεδρος. 'Ο Φ. Ρούσβελτ ήτο στέλεχος του κόμματος και είχε κερδίσει διάφορες πολιτικές θέσεις επί είκοσιπέντε χρόνια πριν υποδειχθί για Πρόεδρος τó 1932. 'Εκτός όλίγων έξαιρέσεων όπως του σημερινού προέδρου στρατηγού 'Αιζενχάουερ, όλοι οι πολιτικοί ήγέται τής 'Αμερικής έργαστηκαν με πίστη, μεθοδικότητα και έπιτυχία πολλά χρόνια πάντοτε στο ίδιο κόμμα πριν εκλεγοδν πρόεδροι τής δημοκρατίας. 'Αλλαγές κομμάτων δέν γίνονται από πρόσωπα. Οι άνθρωποι που επιδιώκουν τά πολιτικά αξιώματα έχουν έργασθί χρόνια μέσα στο κόμμα. 'Εάν αποσπασθοδν δέν έχουν πλέον καμία πολιτική άξίαν. Τό άλλο κόμμα έχει τά δικά του πρόσωπα τά όποια έχουν έργασθί. 'Η προσωπολατρεία δέν έχει καμμία απολύτως έπιρροή. Τό πολιτικό κόμμα έξυπηρετεί τó λαό στα καθημερινά του προβλήματα και ό λαός έμπιστεύεται τόν κομματικό οργανισμό και όχι πρόσωπα.

Τό προεκλογικό πρόγραμμα του κόμματος είναι ή σοβαρώτερα έργασία του γενικού συνεδρίου. 'Επάνω σέ κάθε ζωτικό ζήτημα έχουν γίνει μελέτες από έπιτροπές, και ψηφίσματα από τīs περιφέρειες. 'Αφοδ συζητηθοδν διεξοδικά στο συνέδριο από γενικές έπιτροπές και άλλα μέλη λαμβάνονται αι τελικαι αποφάσεις. Τό πρόγραμμα του κόμματος έπιλαμβάνεται όλων τών σοβαρών ζητημάτων. 'Εξωτερική πολιτική, οικονομικά, φορολογικά, έθνική άμυνα και άλλα. Σύμφωνα με αυτό τó πρόγραμμα κατέρχονται οι υποψήφιοι στις εκλογές. 'Ο κόσμος ξέρει ακριβώς γιατί ψηφίζει. 'Ολόκληρο αυτό τó πολιτικό οικοδόμημα είναι σφικτά άλληλοδεμένο, κανείς δέν μπορεί νά ξεφύγη και νά ένεργήση διαφορετικά από τās αποφάσεις του συνεδρίου.

Τό σοβαρώτερο σημείο του οργανωμένου κόμματος είναι ή βεβαιότης που αισθάνεται ό ψηφοφόρος, είτε μέλος του κόμματος είναι είτε όχι, ότι τó πρόγραμμα για τó όποιο ψηφίζει θα εκτελεσθί εάν τó κόμμα του κερδίσει. 'Η διοίκηση τής χώρας δέν είναι κάτω από τήν προσωπική διάθεση και τās αντιλήψεις μερικών προσώπων, αλλά από όλο τó κόμμα τó όποιο αριθμεί εκατομμύρια μέλη. 'Η άποτυχία τής πολιτικής έχει άντανάκλαση στο κόμμα και όχι σέ πρόσωπα.

Τό 1940 εξέλέγη πρόεδρος τής 'Αμερικής ό Φραγκλίνος Ρούσβελτ. Τό Δημοκρατικό κόμμα, τó όποιον εκέρδισε, είχε προεκλογικώς δηλώσει ότι ή 'Αμερική δέν θα κατέλθι στον πόλεμο για τά εύρωπαϊκά συμφέροντα. 'Η Γερμανία κατέλαβε σχεδόν όλη τήν Εύρώπη, έγινε φανερό πλέον ότι ό φασιστικός άξονας είχε κύριο σκοπό τήν κατάκτηση του κόσμου. Μεγάλες ομάδες Γερμανών ήσαν οργανωμένες στή Νότιο 'Αμερική. 'Ο Χίτλερ έλεγε ανοιχτά ότι ή 'Αμερική είναι χώρα χωρίς έθνική σπονδυλική στήλη και έν περιπτώσει πολέμου σαράντα εκατομμύρια 'Αμερικανογερμανοί θα υποστηρίξουν τó τρίτο Ράιχ. Παρ' όλα αυτά ή 'Αμερική όχι μόνον δέν έδειχνε καμμία διάθεση νά εισέλθι στον πόλεμο, αλλά και στήν 'Αγγλία παρεχόρει

περιορισμένη βοήθεια και με πληρωμή. Ήταν η πολιτική αυτή με την οποία κατήλθε το κόμμα στις εκλογές και έπρεπε να τηρηθῆ. Ἡ επίθεσις τῶν Ἰαπώνων στο Πέρλ Χάρμπορ ἔμπασε τὴν Ἀμερικὴ στὸν πόλεμο.

Ἡ αὐστηρὴ τήρησις τῶν προγραμματικῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματος εἶναι πλέον ζήτημα ἱστορικῆς παράδοσεως. Στὶς χώρες ποὺ τὰ πολιτικὰ κόμματα ἐργάζονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχει γίνῃ βαθεῖα παράδοσις στο λαό. Σὲ περίπτωση ποὺ τὸ κόμμα θὰ θελήσῃ νὰ παρεκλίνῃ ἀπὸ τὶς ἀρχές του, ὁ κόσμος καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις ἔχουν δικαιώματα ἐκ τοῦ συντάγματος νὰ ἀνακαλέσουν τοὺς κυβερνῶντας καὶ φέρουν ἐκλογάς. Αὐτὸ ὅμως στὴν Ἀμερικὴ δὲν συνέβη ποτὲ (1).

Τὸ Ρεμπουπλικάνικο κόμμα στὸ πρόγραμμά του ἐδήλωσε ὅτι θὰ προσπαθῆ νὰ ἐλαττώσῃ τοὺς φόρους, καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ τοὺς αὐξήσῃ. Μικρὴ ἐλάττωσις τῶν φόρων ἔγινε. Σήμερα λόγῳ τῆς ἀποκαλυφθείσης μεγάλης Ρωσικῆς προόδου σὲ πολεμικὰ μέσα, ὁ Ἀμερικανικὸς προϋπολογισμὸς ἐπιβαρύνθη με πολλὰ δισεκατομμύρια δολλάρια, χωρὶς ὅμως νὰ προστεθῆ μεγαλύτερα φορολογία, τούναντιον μεγάλη μερίδα τῶν Ρεμπουπλικάνων ἀπαιτεῖ ἀκόμα τὴν περικοπὴ φόρων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουμε τέτοια κόμματα. Τὸ πολιτικὸ κόμμα εἶναι στηριγμένον ἐπάνω σὲ ἕνα ἢ ὀλίγα άτομα. Αὐτὸ εἶναι Καίσαρισμὸς καὶ ὄχι δημοκρατία. Ἐφ' ὅσον τὸ πολιτικὸ κόμμα στηρίζεται στὴν προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ εἶναι φυσικὸ αὐτὸς νὰ διευθύνῃ τὴ χώρα σὰν προσωπικὴ του ὑπόθεσις.

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909 ἔφερε τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλο ἀπὸ τὴν Κρήτη. Σὲ λίγο καιρὸ γύρω του ἐδημιουργήθη τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ὁ μοχλὸς τοῦ κόμματος

(1) Τὸ δικαίωμα αὐτὸ «IMPEACHMENT» ἀπορρέει ἀπὸ τὸ Ἀμερικανικὸν Σύνταγμα = SECTION 3 - PART - 6 - 7. Περισσότερες λεπτομέρειες καὶ σχόλια στὸ βιβλίον THE CONSTITUTION OF OUR COUNTRY BY REX FORD AND CARSON.

ἦτανε μιὰ μικρὴ ομάδα στὴν Ἀθήνα ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Βενιζέλος εἶχε πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν. Γύρω ἀπὸ τὴν ομάδα αὐτὴ ἔγιναν οἱ πολιτικοὶ συνδυασμοὶ καὶ σὲ μικρὸ διάστημα τὸ κόμμα ἐξελέγη με πλειοψηφία στὴν ἀρχή. Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἢ ὁποία ἐβοήθησε τὴν ἀνοδο τοῦ Βενιζέλου ἐθριάμβευσε. Τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ἦτανε ὁ Βενιζέλος. Αἱ προσωπικαὶ του πολιτικαὶ ἀντιλήψεις ἔγιναν αἱ ἀρχαὶ τοῦ κόμματος, καμμία ἐνέργεια νὰ συνδεθῆ τὸ κόμμα με τὸ λαό. Οἱ ὑποψήφιοι πήγαν στὶς ἐπορχίες τους καὶ γύρσαν σὲ λίγο διάστημα βουλευταί. Μέσα σὲ ἕνα χρόνον τὸ κόμμα ἔγινε πανίσχυρον. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πάσχει ἀπὸ μεσσιανισμὸ. Ψηφίζουν τὸ κόμμα γιατί πιστεύουν στὸν ἀρχηγὸ καὶ μετὰ περιμένουν ὅλα νὰ γίνουν με διαταγὰς καὶ προσκἀθειες τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ Βενιζέλου δὲν ἦταν πολιτικὴ ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας. Ἀναφανδὸν ἔμπασε τὴν Ἑλλάδα στὸν πόλεμον, ἀκόμα ἔστειλε στρατὸ στὴ Ρωσία. Ἐφήρμοσε μέτρα ἀναχρονιστικὰ γιὰ νὰ καταπολεμήσῃ κάθε ἀντίδραση ἐναντίον του, ἢ γνώμῃ του ἀποτελοῦσε ῥητὴν ἀπόφασιν γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἢ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος ἔγινε προσωπικὴ του ὑπόθεσις. Σὲ δύσκολες στιγμὰς ἀντὶ νὰ καλέσῃ τοὺς πολιτικούς του ἀντιπάλους, νὰ προσπαθῆ καὶ ἐνώσῃ τὸ λαὸ γύρω ἀπὸ γενικὴ Κυβέρνηση, ἔστειλε τοὺς ἀντιπολιτευομένους φυλακὴ καὶ ἐξορία. Ἡ ψυχολογία αὐτῆ τοῦ Βενιζέλου εἶχε τὰ λογικὰ τῆς στηρίγματα. Ἡ μερίδα τοῦ λαοῦ ποὺ τὸν ὑπεστήριζε, ἦσαν οἱ Βενιζελικοὶ, δηλαδὴ προσωπικοὶ ὀπαδοὶ του. Σὲ αὐτὸν λοιπὸν ἐδίδαν τὴν δύναμιν. καὶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ τὰ κανονίζῃ ὅλα. Φυσικὸ ἐπακόλουθον τῆς προσωπολατρείας εἶναι ὁ Καίσαρισμὸς.

Τὸ 1919 ὁ λαὸς ἀντελήφθη ὅτι ὁ νέος μεσσίας δὲν ἔφερε ἄλλο ἀπὸ πόλεμον καὶ φτώχεια. Χιλιάδες τὰ θύματα. Ἡ Ἑλλάς, σύμμαχος τῶν νικητῶν, δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν βοήθειαν ἢ ἀμοιβήν.

Ἀρχισε τότε νὰ ἐπιπλέῃ ἄλλη κλίκα, τὸ Λαϊκὸ Κόμμα τῶν Κωνσταντινικῶν. Ὁ Γούναρης καὶ οἱ φίλοι του μόνοι τους ἐσχεδίαζαν τὸ προεκλογικὸ πρόγραμμα, ὄχι διότι

πίστευαν στην εφαρμογή του, αλλά διότι με το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσαν να κερδίσουν τις εκλογές. Ειρήνη. Τα παιδιά σας στο σπίτι τους, έγινε το σύνθημα των Λαϊκών.

Αφοῦ όμως ἐκέρδισαν τὰς ἐκλογὰς ἐτράβηξαν τὸν πόλεμο πέρα πέρα. Τὸ ὅτι εἶχαν δώσει διαφορετικὲς ὑποσχέσεις δὲν τοὺς ἀνησύχησε διόλου. Πολὺ συνειθισμένο πράγμα σὲ χώρα πού ὁ λαὸς εἶναι πολιτικὰ ἀνοργάνωτος. Ἀντὶ γιὰ εἰρήνη ἦλθε μεγαλύτερος πόλεμος, φτώχεια, βαρεῖα φορολογία.

Ὁ Λαὸς ἀσφαλῶς δὲν συνεφώνει μὲ τὴν πολιτικὴν αὐτήν. Δὲν μποροῦσε ὅμως νὰ φέρῃ καμμίαν ἀντίστασιν. Ὁργανωμένα κόμματα δὲν ὑπῆρχαν. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴ καταστροφὴ, ὅταν δηλαδὴ ἔγινε μεγάλο καὶ ἀνεπανόρθωτο κακό, ὁ στρατὸς τοὺς ἔρριξε ἀπὸ τὴν ἀρχή. Τὴν θέσιν τῶν Λαϊκῶν πῆραν πάλιν οἱ Βενιζελικοί. Ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις γινότανε ἀπὸ ὀμάδες μέσα στὴ Πρωτεύουσα. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς χωρὶς ὀργανώσεις δὲν ἔφερε καμμία γνώμη. Μικρὰ κόμματα φανερώθησαν, ὀμάδες δυσσαρεστημένων ἔφτιαναν ἄλλα κόμματα, ἄλλοι ἀποχωροῦσαν ἀπὸ ἓνα κόμμα, καὶ ἄλλοι ἔμπαιναν. Στρατιωτικὲς κλίκες ἄρπαζαν τὴν ἀρχή, ἄλλες στρατιωτικὲς τοὺς ἔρριχναν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ κράτησε μέχρι τὸ 1928. Τὸ 1928 ξαναφάνηκε ὁ Βενιζέλος νὰ πάρῃ τὸ πηδάλιο τῆς χώρας. Τὸ κόμμα του, τὰ ἴδια περίπου πρόσωπα, ὁ Βενιζέλος γνωστὸς ἀπὸ τὴν περασμένη πολιτικὴ. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἔφθασε ἀκόμα στὸ διανοητικὸ σημεῖο νὰ ἔχη ὀξεῖα πολιτικὴ κρίση. Ἐάν θὰ ἦτανε στὸ σημεῖο αὐτό, θὰ εἶχε πολιτικὲς ὀργανώσεις τοῦλάχιστον στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα. Ἰκανοποιεῖται μὲ πλούσιες ὑποσχέσεις, ἔστω καὶ ἐάν αὐτὲς δίδωνται ἀπὸ πρόσωπα μὲ γνωστὸ πολιτικὸ παρελθόν. Ὁ Βενιζέλος δὲν ἦτανε ἄγνωστος στὴν Ἑλλάδα. Ἐκτὸς ἀπὸ πολέμους εἶχε πολὺ μικρὴ ἔπιωφελῆ δράση γιὰ τὸ καλὸ τῆς χώρας. Οὔτε τὴ γῆ δὲν μοίρασε στοὺς ἀγρότες, ὅπως ρητῶς εἶχε ὑποσχεθῆ στὴν ἀρχὴ τῆς πολιτικῆς του σταδιοδρομίας. Ὁ Λαὸς δὲν εἶναι ὀργανωμένος

καὶ παρασύρεται ἀπὸ μεγάλα λόγια καὶ πλούσιες ὑποσχέσεις. Ὅταν οἱ πολιτικοὶ εἶναι ὑποδειγμένοι ἀπὸ πολιτικὴ ὀργάνωση, πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν τὸ πρόγραμμά της, διότι ὅμως δὲν ὑπάρχουν τέτοιες ὀργανώσεις, οἱ πολιτικοὶ δίδουν ἄφθονες ὑποσχέσεις. Αὐτὸ γίνεται πάντοτε στὴν Ἑλλάδα. Διότι ἀκόμα δὲν ὑπάρχει πολιτικὴ ὀργάνωσις ἢ πολιτικὴ διαμάχη ἐκτραχύνεται. Ἡ μία μερίδα κατηγορεῖ τὴν ἄλλη, ἢ πολιτικὴ πάλη δὲν εἶναι ἐποικοδομητικὸς ἀγῶνας, ἀμιλλα ποιὸς θὰ προσφέρῃ τὴν καλύτερη ὑπηρεσίαν στὸ ἔθνος, ἀλλὰ ἀγῶνας ἀλληλοκατηγορίας.

Τὰ ἐκλογικὰ συστήματα ἀλλάζουν σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντα τῶν διοικούντων (*).

Ὁ πολιτικὸς ἀγῶνας πέρνει πάντοτε προσωπικὸ χαρακτήρα. Δὲν ὑπάρχει ἀντικειμενικὴ ἀληθινὴ κριτικὴ. Ὅ,τι δῆποτε ἐκτελεῖ ἢ κυβέρνησις εἶναι γιὰ τὸ κόμμα της θαυμάσιο καὶ ὀφέλιμο γιὰ τὴ χώρα. Γιὰ τὴν ἀντιπολίτευση ἐπιζήμιο καὶ ἀντιλαϊκόν.

Τὴν τετραετία 1928—1932 τὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων διοίκησε μὲ τεράστια πλειοψηφία στὴ Βουλῆ, Ὁ Βενιζέλος στὸν ὁποῖον ἐνόμισε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅτι βρῆκε

(*) Ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐκλογικῶν συστημάτων εἶναι συχνωτάτη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν ἱστορίαν. Ἡ κάθε κυβέρνησις ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐφαρμόζει πάντοτε ἐπιζήμια μέτρα κατὰ τὰς ἐκλογὰς διὰ τοὺς πολιτικούς της ἀντιπάλους, προσπαθεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ἐκλογὰς μὲ ἐκλογικὸν σύστημα τὸ ὁποῖον θὰ τὴν ἐξυπηρετήσῃ περισσότερο. Ὁ Τρικοῦπης διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ πολιτικὴν νίκην ἐσκέφθη νὰ ἐπιβάλλῃ ἐκλογικὸν σύστημα διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐψήφίζον μόνον ἄτομα ἔχοντα ὀριζόμενα προσόντα. Ἐπεχείρησε δηλαδὴ νὰ ἐπιβάλλῃ τρόπον ψηφοφορίας ὁ ὁποῖος εἶχε καταργηθῆ εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα εὐρωπαϊκὰ κράτη κατόπιν πολυετῶν ἀγῶνων ὅλων τῶν τάξεων ἐκτὸς τῶν εὐγενῶν καὶ τιτοφόρων. Ὁ Τρικοῦπης τῆ συμβουλῆ τῶν στενῶν του φίλων δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἀναχρονιστικὴν αὐτὴν πρότασιν περὶ ψηφοφορίας. Εἰς τὴν τελευταίαν ὀκταετίαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκλογικὸν σύστημα ἔχει ἀλλάξῃ πέντε φορές, γεγονόςς πρωτοφανὲς εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῶν πολιτισμένων κρατῶν. Αἱ τελευταῖαι ἐκλογαὶ τοῦ 1958 δείχνουν εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν παρατηρητὴν παράλογα καὶ ἀκατανόητα ἀποτελέσματα. Πῶς εἶναι δυνατόν τὰ 41 οἶο τῶν ψήφων νὰ ἐκλέξουν

τόν πραγματικό άνομορφωτή, τό πρόσωπο πού θά μπάση τή χώρα στό δρόμο τής προόδου καί γενικής μεταρρυθμίσεως δέν απέδωσε τίποτα. Τήν άποτυχία τής πολιτικής του άπό τό 1912 μέχρι τό 1919, κατώρθωσε νά σκεπάση μέ τό πρόσχημα τοῦ πολέμου. Αυτό όμως δέν ύπήρχε τήν φοράν αὐτή. Ἡ περίοδος ἦτανε εἰρηνική καί ἡ πολιτική δύνάμις τοῦ κόμματος μεγάλη. Ὁ Βενιζέλος ξεσκεπάστηκε, ἡ προσωπολατρεία καί ὁ Μεσσιανισμός ἀπεδείχθησαν άνίκανα νά φέρουν τήν ποθουμένη πρόοδο στήν χώρα.

Ἱστορικά σέ ἐποχή γενικοῦ ξεχαρβαλώματος, ὅπως τό 1909 καί 1922, αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις ἐπενέβησαν γιά νά δοθῆ τέλος στήν κατάστασι αὐτή. Στό 1935 ἔγινε παρόμοια προσπάθεια εἰς τήν ὁποίαν ἔλαβαν μέρος καί συνεπάθουν τό μεγαλύτερον μέρος τῶν αξιωματικῶν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τής χώρας. Τό κίνημα ἀπέτυχε, διότι τήν φοράν αὐτή οἱ ὅροι ἦσαν διαφορετικοί. Πρῶτον ὁ λαός εἶχε χάσει πλέον τήν ἐμπιστοσύνη του ἀπό τὰ στρατιωτικά κινήματα πού ἐμεσολάβησαν τήν περίοδο 1922 - 1935. Δεύτερο καί τό σοβαρότερο, ἡ στρατιωτική ἐπανάστασις ἔλαβε χαρακτηρισά Βενιζελικοῦ κινήματος. Εἰς τόν Βενιζέ-

172 βουλευτάς, καί τὰ 35 οἱ τῶν ψήφων 50 βουλευτάς; Πῶς εἶναι λογικόν τὰ 41 οἱ τῶν ψήφων νά ἐκλέξουν 172 βουλευτάς καί τὰ 59 οἱ 128 βουλευτάς.

Τά αντίθετα πρὸς πᾶσαν λογικὴν ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων ἐκλογῶν γίνεται φανερόν ὅτι δέν δύνανται νά ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνην, οὔτε ἡ κυβέρνησις νά ἀπολαμβάνῃ ἐκτιμήσεως εἰς τὰς χώρας τῶν κλασσικῶν δημοκρατικῶν πολιτευμάτων.

Ὁ Ἱστορικὸς Γ. Ἀυστράας ἀναφέρων παρομοίαν ἐκλογικὴν νίκην εἰς τό παρελθόν, γράφει εἰς τήν σελίδα 50 τόμος *Δεύτερος*. «Ἄλλά τοιοῦτου εἶδους πολιτικά νίκαι δέν ἄγουν πρὸς τήν δημιουργίαν ἰσχυροῦ τόνναντίον καταρρίπτουν τό ἠθικόν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οἵτινες ἀνήθικα χειρίζονται μέσα πρὸς συγκρότησιν τοιοῦτων πλειοψηφειῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουσιν ἐκ νόθων ἐκλογῶν δέν εἶναι δυνατόν ἢ νά περιάγῃσι καί νά ἐξωθοῦσι τήν χώραν καί τό πολίτευμα πρὸς τήν παραλυσίαν καί τήν καταστροφὴν». Ἡ ὀρθή κρίσις τοῦ συγγραφέως ἀποδίδει ἄριστα καί μέ ἀκρίβειαν τήν σημερινὴν πολιτικὴν κατάστασιν τής χώρας.

λον εἶχε χαθῆ πλέον ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Διὰ δευτέραν φοράν ἐντὸς μικροῦ διαστήματος ἀπέπειράτο νά κατολάβῃ τήν ἀρχὴν διὰ στρατιωτικοῦ κινήματος. Τό κίνημα ἀπέτυχε καί ὁ Βενιζέλος ἐξεδιώχθη γιά νά μὴ ξαναγυρίσῃ πλέον στήν Ἑλλάδα (1).

Ἡ ἐγκαθίδρυσις τής συνταγματικῆς βασιλείας δέν ἄλλαξε τήν κατάστασιν στή χώρα. Αἱ βασικαὶ αἰτίαι παρέμειναν τότε ὅπως παραμένουν καί σήμερα. Ὅτε καί πραγματικῶς ὑπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξὺ συνταγματικῆς βασιλείας καί δημοκρατίας. Ἡ Ἀγγλία, Σουηδία, Νορβηγία, Δανία ἔχουν σήμερα συνταγματικῆς βασιτεῖας καί οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ ἐξυπηρετοῦνται ἄριστα καί καλλίτερα ἀπὸ πολλὰς χώρας πού ἔχουν δημοκρατία.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' γιά νά δώσῃ τέλος στήν κατάσταση αὐτὴ ἐβόηθησε τό Μεταξά, ὄρχηγὸ μικρῆς κομματικῆς κλίμας νά ἐπιβάλλῃ δικτατορία στή χώρα. Καί ὁ Βασιλεὺς μέ τὴ σειρά του μεταχειρίστηκε τήν Ἑλλάδα ὡς ἄν προσωπική του ἰδιοκτησία. Ὁ Βασιλεὺς δίνοντας τό ἀπόλυτο δικαίωμα στό Ι. Μεταξά νά διευθύνῃ δι-

(1) Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἐκέρδισε τίς ἐκλογὰς τοῦ 1928 μέ μεγάλη πλειοψηφία, ἦταν πλέον ὄριμος σὲ ἡλικία, κοσμογυρισμένος πολιτικός. Παρέμεινε πολὺ καιρὸ στήν Εὐρώπη καί Ἀμερική, καί ἀσφαλῶς ἐννοοῦσε τί βασικὰς ἀνάγκας εἶχε ἡ Ἑλλάδα. Ἡ ἐποχὴ 1912—1922 λόγῳ τῶν συνεχῶν πολέμων δέν ἦτανε εὐνοϊκὴ διὰ κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις. Τώρα ὅμως στὸν Βενιζέλο ἐδίδοντο ὅλαι αἱ εὐκαιρίαι νά γίνῃ πραγματικὸς ἀναμορφωτής. Ἡ τετραετία αὐτὴ 1928—1932 ξεσκέπασε τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο. Βασικὴ λύσις τῶν προβλημάτων πού ἀντιμετώπιζε ἡ χώρα δέν ἔγινε καμμία, ἔγιναν ἀντιθέτως καταχρήσεις καί σκάνδαλα ἀπὸ τοὺς στενοὺς τοῦ συνεργάτας. Σκάνδαλο ὀδοποιίας, σκάνδαλο νοθεύσεως τῆς κινήσεως τοῦ Κράτους, σκάνδαλο τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Μαρή, σκάνδαλο βενζίνης τοῦ τότε ὑφυπουργοῦ ἀεροπορίας, σκάνδαλο φορολογικῶν διευκολύνσεων σὲ πλουσίους ὀργανισμοὺς, παράνομος δραχμοποίησις τῶν ξένων εἰς συνάλλαγμα καταθέσεων.

Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος δέν ἦτο πλέον ὁ ἐπαναστάτης τῆς Κρήτης, πού ἦλθε στὸν Πειραιᾶ μέ μιὰ χάρτινη βαλίτσα. Μεγαλοαστὸς κοσμοπολίτης εἶχε γύρω του τὴν ὀλιγαρχία τοῦ πλοῦτου. Εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1932 ὁ λαὸς τὸν κατεψήφισε, καί ἔκτοτε ἀπέπειράθη νά

κτατορικώς τὴ χώρα, ἐξεδικήθη ὅλους τοὺς ὑποτιθεμένους προοδευτικοὺς ἀπὸ τὸ 1909, ἢ μᾶλλον ἡ ἀποτυχία τῶν προοδευτικῶν νὰ δημιουργήσουν ἓνα ὁμαλὸ καὶ ἐπιτυχημένο δημοκρατικὸ κράτος σὲ περίοδο δέκα πέντε ἐτῶν, ἔδωσε τὴν δικαιολογίαν στὸ Βασιλεῖα νὰ στραφῆ πρὸς τὸ ἀντιδραστικώτερο πολιτικὸ πρόσωπο τῆς χώρας. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐτάχθη ἐναντίον τῆς κινήσεως τοῦ 1909, ἐναντίον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1922 ἔγινε ὁ ἀπόλυτος κυβερνήτης. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ξέχασε τὸ παρελθὸν τοῦ Μεταξᾶ. Καὶ πάλι προσεπάθησε μὲ τὴν φαντασία του νὰ δημιουργήσῃ προσωπικότητα μεγάλη ἀπὸ ἓνα αἶτομο τοῦ ὁποίου ἡ δρᾶσις ἦταν γνωστὴ καὶ πρόσφατος. Γύρω ἀπὸ τὴν ψευδοφασιστικὴ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ συνεκεντρώθησαν τὰ πλεον ἀντιδραστικὰ καὶ σκοτεινὰ ὑποκείμενα τῆς Ἑλλάδος. Χρεωκοπημένοι πολιτικοί, παλαιοὶ κοτσαμπάσηδες, ἀστυνομικοὶ μὲ ὑποπτη δρᾶση, πρῶην κομμουνιστὰί, πράκτορες τοῦ Γερμανικοῦ ναζισμοῦ. Ὅλο αὐτὸ τὸ πολιτικὸν χρεωκοπημένο Μαουσολεῖο ἐκαυχῆθη ὅτι φέρνει στὴ χώρα τρίτο πολιτισμὸν. Τρίτος σταθμὸς στὴν Ἑλ-

κατάληψιν τὴν ἀρχὴν διὰ στρατιωτικῶν κινήματων. Ὁ ἀποτυχὸν πολιτικὸς ἐνόμιζε ὅτι εἶναι ἡ ἐποχὴ 1911—1917 καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐνοήσῃ ὅτι ἀπὸ τὸν ἡμίθειον τοῦ 1912 δὲν ἀπέμεινε τίποτε πλέον.

Βασικῶς ἡ ἀντιδραστικὴ καὶ ἐνάντια πρὸς τὰ φιλελεύθερα λαϊκὰ ρεύματα πολιτικῆ τοῦ Ἑλευθερίου Βενιζέλου ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 1911.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' γνωρίζων τὴν κατάστασιν ὑπεστήριξε τὸν Ἑλευθέριον Βενιζέλου, δηλώσας ὅτι διὰ τοῦ νέου ἀρχηγοῦ ἀναγεννᾶται ἡ Χώρα. Ὁμιλῶν μὲ τὸν πολιτικὸν Σκουλοῦδην εἶπεν: «Βλέπετε Κύριε Σκουλοῦδη χρειάζεται ἐπαναστάτης διὰ νὰ χαλιναγωγῆσιν ἐπαναστάσιν».

Τὸν Μάιον τοῦ 1912 παρητήθη τὸ ἐκλεκτότερον μέλος τῆς Κυβερνήσεως του, ὁ διαπρεπὴς νομομαθὴς, ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ δημιουργὸς τῆς μέχρι σήμερον ἐν ἰσχύϊ δικαστικῆς νομοθεσίας Ν. Δημητρακόπουλος. Ἐπολιτεῖσθι μέχρι τοῦ 1921, ἱδρυσεν μικρὸν κόμμα, οὐδέποτε ὁμῶς ἔκτοτε συνειργάσθη μετὰ τοῦ Ἑλευθερίου Βενιζέλου.

Εἰς τὴν *ἱστορίαν Βέη* ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ν. Δημητρακόπουλος ἐκτὸς τῶν ἄλλων αἰτιῶν τῆς παραιτήσεώς του, ἐδήλωσεν: «ὅτι δὲν ἀνέχεται τὴν μικροπολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἑλευθερίου Βενιζέλου».

ληνικὴ ἱστορία συνέχεια τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Πολιτικὰ ἡ χώρα κατέβηκε σὲ ἐπίπεδο παρῶμοιο πρὸς τὴ μοναρχία τοῦ Ὄθωνος καὶ τῶν Βαυαρῶν. Τρίτο πολιτισμὸν καὶ καινούργια ζωὴ στὴ χώρα ἐπρόκειτο νὰ φέρῃ ἓνα πρόσωπο, τὸ ὅποιον πρὶν λίγα χρόνια ἐδήλωνε ὅτι δὲν ἀναμιγνύεται πλέον στὴν πολιτικὴν καὶ ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, φανατικὰ βασιλόφρων καὶ ὁμῶς ὁ πρῶτος ποὺ ἀνεγνώρισε τὴν δημοκρατίαν γιὰ νὰ γίνῃ ὑπουργός, πῆρε μέρος σὲ κινήματα καὶ εἶχε ὑποπτη οἰκονομικῶς δρᾶση ὡς ὑπουργὸς τῆς συγκοινωνίας.

Ἡ Ἑλλάδα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ τρίτου πολιτισμοῦ ἐμίμειτο τὸ Γερμανικὸν ναζικὸν σύστημα. Ἄλλὰ εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ ναζισμὸς δὲν ἦλθεν μὲ διορισμόν. Ἦταν κόμμα ὀργανωμένο μὲ δεκαπέντε χρόνια δρᾶσιν, αὐστηρὰν πειθαρχίαν, καὶ ἑκατομμύρια μέλη. Διότι ὑπῆρχαν ὀρισμέναι αἰτίαι, ὅπως ἡ ἡττα τοῦ πρώτου πολέμου, ἡ συνθήκη

Ὁ Ε. Βενιζέλος εἰς Παρισίους μετὰ τὸ κίνημα τοῦ 1935 ὁμιλῶν πρὸς φίλον του δημοσιογράφον διετύπωσε ἀκριβῶς τὸ πῶς ἠσθάνετο σχετικῶς μὲ τὸ κόμμα του καὶ ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Χαρακτηριστικόν εἶναι ὅτι τοιαύτη πομπώδης δῆλωσις δὲν ἐγένετο εἰς ἐποχὴν πολιτικῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ εἰς ἐποχὴν γενικῆς ἀποτυχίας τῆς πολιτικῆς του.

«Ἄκουσε φίλτατε! Τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων δὲν πρόκειται νὰ ὑποστῇ οὐδεμίαν μείωσιν ἀπὸ τὸ κίνημα αὐτό. Πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι ἐφ' ὅσον ζῶ ἐγώ, ἐγὼ θὰ εἶμαι ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Βενιζελικῶν καὶ τῶν Ἀντιβενιζελικῶν. Ἐάν ὑπάρχουν Ἀντιβενιζελικοὶ ὑπάρχουν ἀπὸ τὴν ἀντίδρασιν ποὺ προκαλῶ ἐγώ. Ἐάν λείψω ἐγὼ τότε οὔτε Βενιζελικοὶ, οὔτε Ἀντιβενιζελικοὶ θὰ ὑπάρξουν».

Ἐγκυκλ. Λεξικόν «Ἡλιος», λέξις: Ε. Βενιζέλος, σελ. 350.

Ἐτοι ἀκριβῶς ἐσκέπτετο ὁ Ἑλευθέριος Βενιζέλος εἰς ὅλην τὴν πολιτικὴν του σταδιοδρομίαν. Δὲν γνωρίζομεν φυσικὰ ἐάν ἐξῆ τι ρόλον θὰ ἔπαιζεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πολιτικὴν. Ἀπέτυχε ὁμῶς ἡ προοπτικὴ του ὡς πρὸς τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Τὸ Κόμμα του δὲν διελύθη, διατηρεῖται ὁμῶς παραπαίον. Ἡ αἰτία εἶναι ἀκριβῶς ὅτι δὲν προσαρμόζεται πρὸς τὰς σημερινὰς περιστάσεις καὶ παραμένει εἰς τὴν κομματικὴν του ὀργανωσιν προσωπικὸν ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βενιζέλου. Ἐάν τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων τὸ ὅποιον πραγματικῶς ἐγαλοῦχεν πολλὰ προοδευτικὰ στελέχη δὲν ἀναδιοργανωθῆ ἐκ θεμελίων, προσαρμοζόμενον πρὸς τὰς σημερινὰς συνθήκας, ἀσφαλῶς θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱστορικὸν πολιτικὸν μουσεῖον, δίπλα ἀπὸ τὰ κόμματα τῶν Τρικουπικῶν καὶ Δεληγιαννικῶν.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ πολέμου ἐντατικῶς εἶναι ἡ προπαγάνδα νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Ἑλευθ. Βενιζέλος ὡς ἀναμνηστικὸς τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κρά-

των Βερσαλλιών και άλλα, μιά μεγάλη μερίδα του Γερμανικού λαού συνεμερίζετο τις ιδέες του ναζικού κόμματος. Οι άρχηγοί του ήταν νέοι και δυναμικοί άνθρωποι, ο Χίτλερ Ικανός άρχηγός χωρίς κανένα στίγμα στο παρελθόν.

Η προσπάθεια στην Ελλάδα να εφαρμοσθούν οι ίδιες αρχές του ναζικού κόμματος ήταν μιά πιθηκική μίμησης εκ των άνω. Δεν ύπηρχον αι προϋποθέσεις στην χώρα αι όποιαι να δικαιολογούν το ναζικό πολιτικό σύστημα. Ο Έλληνικός λαός χωρίς να κερδίση τίποτα έχασε όλες του τις προσωπικές ελευθερίες. Τρομοκρατία, διωγμοί, έξορίες, φυλακίσεις και άστυνομικό κράτος έπεκράτησαν στη χώρα. Ο πόλεμος διέλυσε το αναχρονιστικό αυτό καθεστώς.

Τα δικτατορικά κράτη όσο και εάν έδρασαν με κάθε ανήθικον και ύπουλον τρόπον απέδειχθησαν άνίκανα να καταστρέψουν το δημοκρατικό φιλελεύθερο σύστημα. Το τέλος τους ήτανε εκείνο που πραγματικώς τους άξιζε. **Παράδοσις άνευ όρων (!).** Έτσι άδοξα πέθανε και το χάρ-

τους. Η λαϊκή όμως αντίδρασις είναι άρνητική και αδιάφορος. Ο λαός κρίνοντας από την σημερινήν του κατάστασιν δεν βλέπει που υπάρχει ή βασική αυτή αναμόρφωσις. Εάν λόγου χάριν λάβωμεν ένα από τα σπουδαιότερα σημεία της προόδου ενός λαού, την Παιδείαν. Είς το 1948 ή αναλογία των αναλφαβητών εν Ελλάδι άνω των 10 ετών ήτο 40%. (U. N. STATISTICAL YEAR BOOK, σελ. 429) άποκλειομένης δηλαδή της Κατοχικής γενεάς 1935-1948. Φανερόν γίνεται ότι το 1930 ή αναλογία των άγραμμάτων θά ήτο πλέον των 50%. Που έξεδηλώθη λοιπόν ή αναμόρφωσις των 22 ετών; Εάν μόνον οι κληρωτοί από το 1911 ύποχρεούντο να μάθουν γραφήν και άνάγνωσιν κατά το διάστημα της θητείας των, το 1935 θά έπρεπε να είχε μετριασθή κατά πολύ ο αναλφαβητισμός.

Ο Έλληνικός λαός δεν περιβάλλει τον Έλευθέριον Βενιζέλον με Σεβασμόν, εκτίμησιν και αγάπην με την όποιαν περιβάλλεται ο Μαχάτια Γκάντι εις τας Ινδίας, ο Φραγκλίνος Ροσβελτ εις Αμερικην, ο Ε. Μπένες εις Τσεχοσλοβακίαν. Αυτοί ήσαν πραγματικοί αναμορφωταί διά τους λαούς των, και τοϋτο άποδεικνύεται από την προόδον την όποιαν έλαβον οι λαοί αυτοί κάτω από την ήγεσίαν των. Και επί Έλευθερίου Βενιζέλου άσφαλώς έγινε πρόοδος, 25 χρόνια θά έφεραν όπωσδήποτε άλλανήν προς το καλλίτερον. Ο Έλευθέριος Βενιζέλος όμως δεν κρίνεται από το τι έπραξε, αλλά τι ήδύνατο να πράξη με την έμπιστοσύνην που τον περιέβαλε ο Έλληνικός λαός.

(!) Όταν μπήκε στον πόλεμο δλόκληρος ο ήρεμος, μεθοδικός και δημοκρατικός άγγλοσαζωνικός λαός, «Βρετανική Συμπολιτεία, Ηνωμένοι Πολιτεία» τα Ισχυρά φρούρια του Ναζισμού και φασισμού έπεφταν σάν χάρτινοι πύργοι. Αλλά και ή συμβολή της Σοβιετικής Ρωσίας υπήρξε οκτουδαία. Απεδείχθη τότε τρανότατα ότι Ισχυρά έθνη μπορούν να συνεργασθούν στενά, άνεξαρτήτως τι πολιτικό και οικονομικό σύστημα έχουν.

τινο οικοδόμημα του τρίτου πολιτισμού. Σήμερα πρέπει να ντρεπόμαστε για την αϋθάδειαν αϋτήν των όλίγων με το κακό παρελθόν οι όποιοι τή άνοχη του Έλληνικού λαού παρομοίασαν την έποχή της έξορίας και του καστου-ρόλαδου με την έποχή του Περικλέους, του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της Βυζαντινης άυτοκρατορίας.

Το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου βρήκε την Ελλάδα κατεστραμμένη οικονομικά και χωρίς καμμία Ισχυρή πολιτική όργάνωση. Το έθνικό άπελευθερωτικό Μέτωπο, το όποιον μπορούσε να έξελειχθή σε πολιτικό κόμμα με λαϊκή βάση, χτυπήθηκε από δεξιούς και άριστερους. Κοινή βάση για συνενόηση δεν εύρέθη και οι μερίδες ξεσπασαν σε άμείλικτο άλληλοφάγωμα. Τα παλαιά κόμματα, αν και χρεωκοπημένα στο λαό, ξαναγύρισαν πάλι με τη βοήθεια των ξένων.

Οι μικροπολιτικοί και πρώην ύπαρχηγοί των προπολεμικών κομμάτων, ξέρουνε την Έλληνική ψυχολογία και αδυνάμια του λαού στην προσωπολατρεία. Οι ίδιοι έβλεπαν ότι ήτανε δύσκολο να έπιβληθούν στο λαό εάν δεν εύρισκαν το κατάλληλο πρόσωπο γύρω από το όποιον να συσπειρωθούν. Σ' αυτό έβοήθησε και ή Αμερικανική πολιτική. Η νέα γεωγραφική κατάστασις τοποθετεί την Ελλάδα δίπλα σε ρωσικό δορυφόρο, και ή γεωγραφική αϋτή θέσις είναι πολύ ένδιαφέρουσα στην πολιτική και στρατηγική της Αμερικης. Τα παλαιά κόμματα εκ παραδόσεως κάτω από κηδεμονία ξένων δυνάμεων, με προθυμίαν έδέχθησαν την νέαν δύναμιν, ή όποια μάλιστα προσφέρει πολύ περισσότερα από κάθε προηγούμενον κηδεμόνα.

Ο κατάλληλος άνθρωπος εύρέθη στο πρόσωπο του στρατάρχου Παπάγου. Αρχισε λοιπόν ή παλαιά γνωστή Ιστορία. Οι έθμοι για τον νέο σωτήρα παρόμοιοι του 1910 για τον Βενιζέλο. Ο Παπάγος στην αρχή εύσυνειδητα είχε μερικές άντιρρήσεις, άναγνωρίζοντας τις μεγάλες δυσκολίες και τα προβλήματα που θά αντιμετώπιζε, τελικώς όμως έδέχθη. Ο Συναγερμός έγινε μέσα σε λίγες ήμέρες. Γύρω του μαζεύτηκε μωσαϊκό από χρεωκοπημέ-

νους πολιτικούς. Παλιοί Βενιζελικοί, 'Αντιβενιζελικοί, άποτυχημένοι 'Αριστεροί, 'Εργατικοί, πρώην φιλοφασίστες. 'Ο 'Ελληνικός λαός και πάλι έστήριζε τις έλπίδες του σέ πρόσωπο. «'Ο Παπάγος θά σώση την 'Ελλάδα».

Μιά μικρή πολιτική άνάλυση και προσοχή θά τούς φανέρωνε ότι τó όνομα του κόμματος και ó άρχηγός άλλαξαν, τίποτα περισσότερο. Πρόγραμμα δέν υπήρχε βασικό. Γά πρόσωπα ήσαν τά ίδια, οι παλαιοί πολιτικοί της 'Ελλάδος γύρω όμως από άλλο άρχηγό και μέ διαφορετικό κομματικό επίθετο. 'Ο Παπάγος δυνατόν νά είχε και καλές προθέσεις, αλλά τί μπορεί νά δημιουργήση ένα άτομο όταν γύρω του υπάρχει ή ίδια αντίδρασις. 'Ο Συναγερμός κέρδισε μέ μεγάλη πλειοψηφία, τó πολιτικό μωσαϊκό μπήκε στην έξουσία. 'Η ίδια όμως κατάστασις για τó λαό έξηκολούθησε. Γρήγορα άπογοητεύτηκε και ó ίδιος ó Στρατάρχης και τραβήχτηκε στό έξοχικό του σπίτι. 'Από καιρό σέ καιρό έβγαζε κανά διάγγελμα κατά τó στρατιωτικό σύστημα. 'Ο θάνατος του Παπάγου διέλυσε άμέσως τó προσωπικό αυτό συγκρότημα. Σέ καμμία πολιτική ιστορία, πολιτικό κόμμα τόσο ισχυρό δέν διαλύθηκε σέ τόσο μικρό διάστημα. Αυτό δέν άντανεκλά στά πολιτικά κόμματα, αλλά στην πολιτική άνάπτυξη του 'Ελληνικού λαού.

'Η πολιτική των μικρών κρατών ποτέ δέν υπήρξε άνεπηρέαστη από τά συμφέροντα μεγάλων δυνάμεων. Τελευταίως ή έπιρροή είναι μεγαλυτέρα διότι ó κόσμος έχει διαιρεθή σέ δύο ιδεολογικά στρατόπεδα, παρ' όλα αυτά σήμερα υπάρχουν πολλά έθνη τά όποια όχι μόνον διατηρούν σχετική άνεξαρτησίαν μεταξύ των δύο αντίπαλων, αλλά και προσπαθούν νά ισχυροποιηθούν σέ τρίτη κατάσταση, ή όποια συνεργαζομένη και μέ τις δύο παρατάξεις θά παίξη μεγάλο ρόλο για την παγκόσμια συμφιλίωση και ειρήνη. 'Η 'Ελλάδα δέν συμπαθεί όπως θά έπρεπε και λόγω της γεωγραφικής της θέσεως την τρίτη αυτή κατάσταση. 'Εχει γερά δεθί πίσω από τó άρμα της μίας μερίδος. Αυτό όμως δέν σημαίνει ότι ή συνεργασία γίνεται μέ βάσιν την ισότητα. Δέν υπάρχει τέτοια περίπτωσις. 'Η

'Ελληνική κυβέρνησις ακολουθεί τυφλά την 'Αμερικανικήν πολιτικήν. 'Η πολιτική μας φυσικά είναι γνωστή και φαίνεται, γιαυτό και ή 'Ελλάδα δέν έχει καμμία άπολύτως βαρύτητα σέ σοβαρά Διεθνή ζητήματα. Καμμία έπιτροπή διεθνούς κύρους δέν έχει έλληνό άντιπρόσωπο. Πρωτοστατούν οι Σκανδιναυοί, Δανοί, Βέλγοι και ακόμα χώρες της Μέσης 'Ανατολής. Στο τελευταίο συνέδριο του Νάτο, υπέρφανα σήκωσαν τó κεφάλι οι άντιπρόσωποι της μικρής Δανίας και Νορβηγίας, υπέδειξαν στους μεγάλους τούς κινδύνους των προπαρασκευών και βάσεων, και τούς έκάλεσαν νά συνεργασθούν. 'Η Σουηδία, ó ήθικός αυτός πολιτικός κολοσσός της έποχής μας έδήλωσε ότι δέχεται νά αναλάβη τόν έλεγχο των άτομικών όπλων. Αυτό σημαίνει πολιτική ύπόστασις κράτους στην διεθνή κοινωνία. Είς την έσωτερικήν πολιτικήν ή Κυβέρνησις διότι αισθάνεται ισχυρά από την 'Αμερικανικήν πολιτικήν ένίσχυσιν, κατήργησε στοιχειώδεις δημοκρατικούς θεσμούς. Σοβαρά θέματα δέν έρχονται καθόλου στη δημοσιότητα, εκατομμύρια δολάρια έξοδοούνται σάν προσωπική περιουσία των κυβερνώντων, αποφάσεις λαμβάνονται σέ στενό πολιτικό κύκλο σάν νά πρόκειται περί ιδιωτικής έπιχειρήσεως.

'Όταν ήλθε στην 'Ελλάδα ó άπεσταλμένος του Προέδρου 'Αϊζενχάουερ Γερουσιαστής Χόμφρεϊ, ή Κυβέρνησις έδέχθη άμέσως προτάσεις της 'Αμερικανικής Κυβερνήσεως και προσεχώρησε στό δόγμα του 'Αϊζενχάουερ, χωρίς ούτε και τυπικώς νά συζητηθή τó θέμα στην Βουλήν, ή τούλάχιστον από Κοινοβουλευτικήν 'Επιτροπήν. 'Ο Γερουσιαστής Χόμφρεϊ φυσικά έμεινε εύχαριστημένος από την γρήγορη έπιτυχία. Ξέρει όμως ότι στη χώρα του για νά περάση παρόμοια σύμβασις πρέπει νά έλθη σέ έπιτροπή άνοιχτά, συζητηθή στη Βουλή και Γερουσία, ζητηθή ή γνώμη πολλών ειδικών, και τέλος ψηφισθή από την πλειοψηφία και έγκριθή από τόν Πρόεδρο. Δέν είναι μικρό και τυχαίο ζήτημα νά αναλάβη μία χώρα τας ύποχρέωσις συμβάσεως στίς σημερινές μάλιστα συνθήκες. 'Ωστε κρίνοντας από τούς θεσμούς της χώρας του ó Γερουσιαστής

Χόμφρεϊ δὲν ἔχει καὶ μεγάλην ἐκτίμησιν στοὺς δημοκρατικούς θεσμούς τῆς Ἑλλάδος. Ἀποφάσεις ποὺ βγαίνουν ἀπὸ λίγα πρόσωπα, εἶναι ἀμφίβολον ἂν ἔχουν τὴν ὑποστήριξιν τοῦ λαοῦ, καὶ πέφτουν εὐκολα.

Ἡ Κυβέρνησις βρίσκεται τελείως ἀποξενωμένη ἀπὸ τὰ λαϊκά προβλήματα. Τὰ σοβαρὰ ζητήματα περνᾶνε γρήγορα γρήγορα ἀπὸ τὴ Βουλὴ χωρὶς νὰ τοὺς δίδεται δημοσιότης καὶ εἰδικὰ κορίσματα ἀπὸ ἐπιτροπές. Ἐπὶ Κυβερνήσεως Παπάγου ὁ ὑπουργὸς τοῦ Συντονισμοῦ ἔρριξε τὴν ἀξία τῆς δρᾶς χωρὶς τὸ ζήτημα αὐτὸ οὔτε νὰ συζητηθῆ. Ἦλθε στὴ δημοσιότητα ἀπότομα μὲ μελοδραματικὴ ἀνακοίνωση. Ἀργότερα τὸν ἀντιδημοκρατικὸ τρόπο τῆς λήψεως ἀποφάσεων τὸν πλήρωσε ὁ ἴδιος ὁ Ὑπουργός. Πετᾶχτηκε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση χωρὶς καμμιά προειδοποίηση. Ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ Παπάγου καὶ θεωρητικὸς τοῦ Συναγερμῶν ἔπεσε μὲ τόση εὐκολία ὅση διορίστηκε. Ἄνηκαν καὶ οἱ δύο στὸ ἴδιο κόμμα, καὶ ὁμοίως ἡ γνώμη τοῦ κόμματος δὲν ἐζητήθη. Οἱ γρήγορες αὐτὲς ἀλλαγές, ἀποτελέσματα προσωπικῶν διαφορῶν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν τόσο εὐκολα, ὅπου ὑπάρχει σοβαρὸς κομματικὸς ὀργανισμὸς. Οἱ ὑπουργοὶ δὲν ὑποδεικνύονται ἢ ὑποστηρίζονται ἀπὸ τὸ κόμμα, ἀλλὰ διορίζονται διότι εἶναι προσωπικὰ στενὰ συνδεδεμένοι μὲ τὴν πολιτικὴ κλίκα. Ἡ ὑπουργοποίησις εἶναι τὸ μεγαλύτερο ρουσφέτι ποὺ μπορεῖ νὰ προσφέρῃ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ προσωπικοῦ κόμματος σὲ φίλο του.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μετὰ ἀπὸ καταφανῆ κακὴ διαχείριση τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, ἢ ὅποια ἔγινε πλέον τόσο φανερὴ ὥστε ἡ Κυβέρνησις δὲν μποροῦσε νὰ τὸν σκεπάσῃ, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ. Σὲ λίγο καιρὸ ἐδιωρίσθη ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας. Ποίαν σχέσιν ἔχουν αἱ δύο αὐταὶ ὑπηρεσίαι; Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν υποτίθεται ὅτι εἶναι πεπειραμένος διπλωμάτης, εἰδικῶς στὰ διεθνῆ προβλήματα καὶ νομολογία. Ὁ ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας θὰ πρέπη νὰ κατέχη καλὰ τὰ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν τὸν ἀγρότη, τὴν

παραγωγή, ἀγροτικὴ φορολογία καὶ ἄλλα. Εἶναι τόσον διαφορετικὰ τὰ δύο αὐτὰ θέματα, ὥστε εἶναι ἀδύνατον ἓνα πρόσωπο νὰ εἶναι εἰδικὸς σὲ ἀμφότερα.

Εἰς τὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ ζήτημα γιὰ τὴν κυβέρνησις καὶ τοὺς ἀρχηγούς ἦταν νὰ ὑπουργοποιηθῆ ὁ πρῶτος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ὄχι νὰ ἐξυπηρετηθῆ ἡ Ἑλληνικὴ γεωργία. Ἄς υποθέσουμε πρὸς στιγμὴν ὅτι ὁ Ντάλες παραιτεῖται ἀπὸ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ πρόεδρος Ἀϊζενχάουερ ζητεῖ τὴ συμβουλή τοῦ κόμματος γιὰ νὰ τὸν ὑποδείξῃ ὡς ὑπουργὸν τῆς Γεωργίας. Ἡ πιθανότερα ἄποψις εἶναι ὅτι οἱ σύμβουλοι τοῦ προέδρου θὰ τὸν παραπέμψουν σὲ λατρικὰ συμβούλια νὰ μάθουν ἂν πραγματικῶς δύναται νὰ σκέπτεται λογικᾶ.

Ἄνεξάρτητη κριτικὴ, ἀπὸ μέλη τὰ ὅποια ἀνήκουν μὲν στὸ ἴδιο κόμμα διαφέρουν ὁμοίως αἱ ἀντιλήψεις σὲ πολλὰ ζητήματα, δὲν ὑπάρχει στὴν Ἑλληνικὴ βουλή. Τὸ κόμμα, τῶν κυβερνῶντων ἰδίως, εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ ἀκολουθῆ τὴ γραμμὴ τοῦ ἀρχηγοῦ. Διαφωνία μὲ τὸν ἀρχηγὸ σημαίνει πέταμα ἀπὸ τὸ κόμμα. Αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἐκλογικοὶ συνδυασμοὶ δὲν γίνονται ἀπὸ τοὺς ψηφοφόρους καὶ τὰ κομματικὰ μέλη τῶν περιφερειῶν ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ καὶ τὴν κλίκα του. Τὸ βουλευτικὸ ἀξίωμα κατάντησε βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα⁽¹⁾. Ὁ τύπος κατὰ τὸ ἴδιο σύστημα σπανίως πέρνει ἀνεξάρτητη θέση. Τὸ ράδιο εἶναι προνομιοῦχο μέσον κληροφοριῶν καὶ παραγάνδας ὑπὲρ τῆς ἐκάστοτε κυβερνήσεως.

(1) Ὁ ἐτήσιος μισθὸς βουλευτοῦ εἶναι 6000 δολλάρια, δηλαδὴ τριάντα φορές τὸ μέσο εἰσόδημα τοῦ Ἕλληνα. Εἰς οὐδεμίαν χώραν ὁ μισθὸς τοῦ βουλευτοῦ ὑπερβαίνει τὸ δεκαπενταπλάσιον τοῦ μέσου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος κατ' ἄτομον.

Οἱ Ἕλληνες βουλευταὶ λαμβάνουν μεγαλύτερας ἀποδοχὰς ἢ τῶν μισθωτῶν τοῦ Κράτους, συμπεριλαμβανομένου τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ ἀνωτάτου ἰσοβίου δικαστικοῦ ὁ ὁποῖος ἐκ παραδόσεως καλεῖται νὰ σχηματίσῃ ὑπηρεσιακὴν κυβέρνησιν εἰς ἐποχὰς πολιτικῆς κρίσεως.

Ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων προνομίων καὶ προσόδων, ὁ μισθὸς τῶν βουλευτῶν εἶναι ἀφορολόγητος, καὶ ἔτσι οἱ τριακόσιοι αὐτοὶ

Με εξαίρεσιν μερικῶν μικρῶν Δημοκρατιῶν τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ μόνη Χώρα ὀλοκληρωτικὰ παραδομένη στὰ χέρια τῆς Ἀμερικανικῆς ἑξωτερικῆς πολιτικῆς.

Γαλλία, Ἀγγλία, Ἰσπανία, Βέλγιο, Σκανδιναυικῆς, Ἀραβικῆς καὶ ἄλλες Ἀνατολικῆς Χῶρες συνεργάζονται στενὰ μὲ τὴν Ἀμερικὴν, διατηροῦν ὅμως κάποια ἔστω καὶ μικρὴ ἀνεξαρτησία. Ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία οικονομικὰ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν Ἀμερικὴν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα· παρὰ τὸν οικονομικὸν σύνδεσμον ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία πῆρε πολλὰς φορές θέσιν μὲ τὴν Αἴγυπτον, ἐναντίον τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς. Ἡ Τουρκία ἐπιηρεάζεται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀμερικῆς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα πλὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Τουρκία ὅμως πέρνει πολὺ μεγαλύτερη οικονομικὴ βοήθεια ἀπὸ ἡμᾶς. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἄξια αἰτία νὰ ὑποταχθῇ ἡ πολιτικὴ μίαις χώρας. Ἐπιτέλους ὅμως τὸ γεγονός ὅτι ἡ βοήθεια δίδεται περισσότερη ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀντίστασις ὑπῆρξε μεγαλύτερα καὶ δίδονται μεγαλύτερα ἀνταλλάγματα (*).

Τὸ νὰ δεθῇ πολιτικῶς μικρὴ χώρα στὸ ἄρμα μεγάλης δυνάμεως γιὰ σημαντικὴν οικονομικὴν ἐνίσχυση εἶναι καὶ αὐτὸ μίαι λύσις πιθανῶς ἐξυπηρετικὴ γιὰ τὸ λαὸν τῆς. Ἀλλὰ ὑπονοεῖται οικονομικὴ ἐνίσχυσις τέτοια ποὺ νὰ τὴν αἰσθανθῇ ὁ λαός. Ἡ Ἑλλάδα μποροῦσε κάλλιστα νὰ χρησιμοποιήσῃ, ἐργοστάσια συσκευασίας καὶ συντηρήσεως ἀγροτικῶν προϊόντων, βαρεῖα μηχανήματα καὶ ὄπλα γιὰ δρόμους, γέφυρες, κτίρια, μηχανήματα νοσοκομείων, μηχανήματα καὶ εἰδικούς γιὰ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, χιλιάδες

ἐκλεκτοί, ἀποτελοῦν ἐξαιρετικὰ προνομιούχον ὄμαδα εἰς τὴν χώραν. Ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ δύναται ἐν μέρει νὰ ἐξηγηθῇ ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ κόμματος ἀπὸ μερικοὺς πολιτευομένους οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν ὅτι νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ προσοδοφόρον βουλευτικὸν ἀξίωμα.

(*) Δὲν δύναται νὰ ὑποθεθῇ ὅτι μεγαλύτερα βοήθεια δίδεται εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπὸ προσωπικὰς συμπάθειαι. Αὐτὰ δὲν γίνονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἑξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ οικονομικὴ βοήθεια ἐλέγχονται αὐστηρῶς ἀπὸ κοινοβουλευτικὰς ἐπιτροπὰς.

λυόμενα σπῆτια, ψυγεῖα μεγάλων ἀποθηκῶν, σταθμὸν τηλεοράσεως, ὄπλο συγκοινωνίας. Τέτοια βοήθεια νὰ δοθῇ, ὑπάρχει βασικὴ δικαιολογία γιὰ κάθε εὐσυνείδητο πολιτικόν. Στὴν πραγματικότητά ὅμως ἡ Ἑλλάδα πέρνει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν στρατιωτικὸ ὄπλο γιὰ ὑπεράριθμον στρατὸν τὸν ὁποῖον κρατεῖ εἰς τὰ δπλα τῆς ὑποδείξει τῆς Ἀμερικῆς καὶ μερικὰ ἀγροτικὰ προϊόντα τῶν ὁποίων ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ὑπερπαραγωγή. Ἀπὸ τὰ γεωργικὰ αὐτὰ εἶδη δὲν ἔχει πραγματικὴ ἔλλειψη ἡ Ἑλλάς. Ἐλλειψις ὑπάρχει διότι δὲν γίνεται συστηματικὴ καλλιέργεια, καὶ διότι λόγω τῆς τραγικῆς καταστάσεως οἱ ἀγρόται ἀφήνουν τὴν γεωργίαν καὶ μετακινουνοται εἰς τὰς πόλεις. Ἡ θετικὴ βοήθεια ποὺ ἐδόθη ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν εἰς τὸ παρελθὸν ἐσπαταλήθη κατὰ διαφόρους τρόπους, χωρὶς νὰ ἐξυπηρετηθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἡ σημερινὴ φιλοαμερικανικὴ πολιτικὴ δὲν πηγάζει ἀπὸ οικονομικὰ ἀνταλλάγματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸ διοικοῦν τὴν χώραν πολιτικὸν κόμμα, στηρίζεται στὴν Ἀμερικανικὴν πολιτικὴν καὶ κυβερνάει τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὴ δηλαδὴ τὴν δύναμη ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντλή ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν μόνον, τὴν ἔχει ἀπὸ ξενικὴ ἐπιρροή.

Ἡ διαφορὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἀστικῶν κομμάτων βρίσκεται στὸ γεγονός ὅτι τὸ ἓνα κόμμα διευθύνει καὶ τὰ ἄλλα προσπαθοῦν νὰ τοῦ πάρουν τὴν ἀρχήν, γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν αὐτὰ τῶν προνομίων τῆς κρατικῆς διοικήσεως. Βασικὴ διαφορὰ προγράμματος δὲν ὑπάρχει. Πρῶτα πρῶτα δὲν ἔχει κανένα κόμμα θετικὸ πρόγραμμα. Οἱ προεκλογικῆς ὑποσχέσεις, ἐὰν ὑπάρχουν, εἶναι κούφιαι γενικότητες. Τὰ κυριώτερα δπλα τῆς ἀντιπολιτεύσεως εἶναι ἀρνητικά. Κατηγοροῦν τὸ ἀντίθετο κόμμα ποὺ διευθύνει τὴν χώρα.

Ἀπὸ τὸ 1920 δὲν ἐβγήκε ἓνα ἀστικὸν πολιτικὸν κόμμα στὴν Ἑλλάδα μὲ πρόγραμμα, παραδείγματος χάριν, νὰ χτίσῃ ἑκατὸ χιλιάδες σπῆτια, δίκτυον καλῶν δρόμων, πνήντα νοσοκομεία, χιλιάδες σχολεῖα. Νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ δώσῃ στοὺς ἀγρότας δάνεια μὲ ἐλάχιστον τόκον, ἀσφά-

λεια αγορές του προϊόντος σε κανονική τιμή, αυτά δηλαδή που χρειάζεται η χώρα. Οι Έλληνες έσυνήθισαν να άκουνε προεκλογικές προπαγάνδες κούφιας, άοριστολογίας και γενικότητες. Αι έλλείψεις είναι μεγάλες, ή οικονομική κατάσταση τραγική, και όμως ποτέ πολιτικόν κόμμα δέν υπέδειξε σαφές πρόγραμμα, για να προαχθούν ριζικά οι όροι της ζωής, του φτωχού ιδίως Έλληνα.

Η πρόοδος γίνεται με ελάχιστη ταχύτητα και σε πολλά σημεία ή κρατική πολιτική αποτελεί μεγάλη αντίδραση στην πρόοδο. Η μεγαλύτερη κρατική πολιτική αντίδραση έμφανίζεται στον κρατικό συγκεντρωτισμό. Από το 1912 κάθε Κυβέρνησις υπόσχεται διοικητική αποκέντρωση αλλά στην πραγματικότητα γίνεται τό αντίθετο.

Η κάθε Κυβέρνησις γυρεύει απ' αυτήν να πηγάσουν όλα. Λόγοι συμφεροντολογικοί, ρουσφετολογίας, προσωπικού έγωϊσμού, φιλοδοξίας, είναι τά αίτια για τό άπληρωμένο αυτό κρατικό διοικητικό σύστημα. Ο κάθε πολιτικός που μπαίνει στην άρχή θέλει απ' αυτόν να εξαρτώνται όλα. Ο Δημαρχιακός θεσμός άπάνω στον όποιον έχει στηριχθή ή μεγαλύτερα πρόοδος των πολιτισμένων χωρών, έχει καταργηθή στην Ελλάδα. Ο Δήμαρχος τον όποιον εκλέγει ο Λαός για να διευθύνη την πόλιν είναι κρατικός υπάλληλος κάτω από την έποπτεία του ένοουμένου της πολιτικής Νομάρχη. Αναγνωρίζομε την πρόοδον της Αμερικής, Σουηδίας, Αγγλίας, αλλά δέν έννοούμε να πάρουμε παραδείγματα από τίς χώρες αυτές, και οι περισσότεροι πολιτικοί ούδέποτε έφρόντισαν να μάθουν τον διοικητικό τρόπο των προοδευμένων κρατών. Πολλές φορές δίδεται ή χρεωκοπημένη και άοριστος δικαιολογία: «Είς την Ελλάδα δέν εφαρμόζονται τά συστήματα αυτά».

Υπάρχουν εκατοντάδες πόλεις με δημάρχους και δημοτικά συμβούλια. Η οικονομική και παραγωγική κατάσταση των διαφόρων αυτών πόλεων είναι διαφορετική. Τά προβλήματα που έντιμετωπίζουν επίσης διαφορετικά. Άλλες πόλεις είναι εύπορες, άλλες φτωχότερες, άλλες

παράλιες, άλλες μεσόγειες, άλλες έχουν τουριστικές δυνατότητες και άλλες βιομηχανικές. Ο κάθε δήμαρχος και τό δημοτικόν συμβούλιον πρέπει να έχουν έλευθερία δράσεως, δικαιώματα φορολογίας, για έξεορση τοπικών πόρων. Ζητήματα κατοικίας, δρόμων, λιμένων, τοπικής περιθάλψεως, υγιεινής, θά έπρεπε να βρίσκονται στα δικαιώματα των Δημοτικών άρχων, σε συνεργασία μόνο με τάς κρατικές άρχάς. Η έλευθερία δράσεως των τοπικών άρχηγων θά δημιουργήση άμιλλα. Καλοί και εύσυνειδητοί ήγέται θά προσπαθήσουν με κάθε προσπάθεια να καλλιτερεύσουν τον τόπον τους. Από αυτούς θά βγοϋνε οι οι πραγματικοί πολιτικοί άρχηγοί της χώρας. Ο Δήμαρχος μιας μεγάλης πόλεως, με ώφέλιμον δράση, με αξιόλογα έργα στην πόλιν του, έχει περισσότερα προσόντα να εκλεγθή και αναλάβη υπεύθυνον θέσιν εις την διοίκησιν της χώρας. Σε πολλές χώρες και τίς πλέον προοδευμένες, ή αστυνομία, ή παιδεία, τά τοπικά δικαστήρια της πόλεως εξαρτώνται από τον δήμαρχο και τό δημοτικό συμβούλιο. Αύτά ίσως είναι πολλά για την Έλληνική πόλη, αλλά ζητήματα, τοπικής φορολογίας, δικαιώματα για δημοτικές κατοικίες, δρόμους, υγιεινής, καθαριότητας, δημοτικών έργων περιθάλψεως, πρέπει να είναι κάτω από την δημοτικήν διοίκησιν, με έπιτήρησιν μόνον του κράτους, εάν παρουσιασθή άνωμαλία και κατάχρησις δικαιωμάτων.

Τό σημερινό άστικό κράτος είναι πολύπλοκος οργανισμός, μοιάζει με μεγάλο παραγωγικό εργοστάσιο. Τά διάφορα τμήματα πρέπει να έχουν ανεξαρτησία. Δέν είναι δυνατόν να υπάρχη ταχύτης εργασίας και λύσις αναγκαιών τοπικών προβλημάτων, έφ' όσον τά πάντα μπαίνουν στην άργοκίνητον κρατικήν γραφειοκρατία και άναμένεται άπόφασις από τό Κέντρον. Ο άστυνόμος μιας πόλεως π. χ. πρέπει να έχη τό δικαίωμα να κανονίζει την τροχαίαν της πόλεως του ανάλογα με τίς τοπικές ιδιομορφίες (*). Στο ζήτημα της κατοικίας των πολιτών, ή δημο-

(*) Είς μικράν πόλιν της Πελοποννήσου, ο κύριος δημόσιος δρόμος διασχίζει τό κεντρικόν μέρος. Αυτοκίνητα παντός είδους διέρχονται.

τική αρχή να έχει δικαιώματα και προσπάθεια να λύσει το πρόβλημα αυτό, το όποιο παρουσιάζεται διαφορετικόν εις κάθε πόλιν. Ἡ προσωπική ἀμιλλα, φιλοδοξία ἐκείνων ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίαν εις τὸν τόπον τους, εἴτε ἀπὸ ἀγάπη, εἴτε διότι θέλουν νὰ προχωρήσουν στὸν πολιτικὸ στίβο τῆς χώρας, θὰ προαχθῆ μόνον ἂν τὰ ἄτομα ἔχουν δικαιώματα καὶ σχετικὴν ἐλευθερίαν δράσεως. Ἐνα εὐσυνείδητο καὶ προοδευτικὸ συμβούλιο μιᾶς μικρᾶς πόλεως δύναται σὲ τέσσερα χρόνια νὰ φέρῃ τὴν πρόοδον, ὅσην θὰ πάρῃ μισὸν αἰῶνα γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ μὲ τὸ σημερινὸ σύστημα διοικήσεως.

Ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι ὁ φόβος καὶ τρόμος τῶν πολιτικῶν ομάδων αἱ ὁποῖαι διευθύνουν ὀλόκληρον τὴν χώραν ἀπὸ τὸν παρασιτικὸ ὕδροκέφαλο τῆς Πρωτεύουσας. Ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ τραγικὴ ἀργοπορία κάθε κρατικῆς ὑπηρεσίας. Χιλιάδες ἐπαγγελματίαι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ καταναλίσκουν χρόνον καὶ χρῆμα μεταβαίνοντες εἰς τὴν Πρωτεύουσαν διὰ τὴν λύσιν ὑποθέσεων. Ἡ σπατάλη αὐτὴ ζημιώνει τὴν γενικὴν πρόοδον καὶ ἐξυπηρετεῖ μόνον τὴν παρασιτικὴν Πρωτεύουσαν.

Σήμερον ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶναι αἱ Ἀθήναι. Οἱ περισσότεροι πολιτικοὶ ἀνεξαρτήτως ἂν πολιτεύονται εἰς τὸν ἄλφα ἢ βῆτα νομὸν διαμένουν μόνιμως εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀποξενούμενοι ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τῆς περιφέρειας των.

συχνότερα καὶ παρακωλύεται ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τῆς πόλεως. Οἱ ἄνθρωποι κάθε λίγο τρέχουν πρὸς τὰ στενὰ κεζοδρόμια. Ἡ πιθανότης δυστυχημάτων εἶναι μεγάλη. Ὑπεδείχθη φιλικῶς εἰς τὸν ἀστυνόμον τῆς πόλεως νὰ μεταβάλῃ τὴν κίνησιν διὰ πινακίδων, οὕτως ὥστε τὰ εἰσερχόμενα εἰς τὴν κεντρικὴν ὁδὸν αὐτοκίνητα νὰ λοξοδρομοῦν, ἀκολουθοῦντα τὴν παράλληλον ὁδὸν καὶ δταν διέλθουν τὸ κεντρικὸν μέρος νὰ λοξοδρομοῦν πάλιν καὶ ἀκολουθοῦν τὸν δημόσιον δρόμον. Ἔτσι θὰ παρέμενεν ἱσχυρὸν τὸ κεντρικὸν ἐμπορικὸν μέρος τῆς πόλεως.

ἘΓιὰ νὰ γίνῃ αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ, ἀπήντησεν, χρειάζεται εἰδικὴ διαταγὴ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἀσφαλῶς θὰ ἀντιδράσουν ὀρισμένοι πολιτικοὶ παράγοντες οὗτε καὶ ἐγὼ δὲν ξέρω γιὰτί, καὶ τρέχα γύρευε. Δὲν γίνονται αὐτά, δὲν εἶναι ἐδῶ Ἀμερικὴ προσέθεσεν.

Ὁ ὕδροκέφαλος τῆς πρωτεύουσας μὲ πληθυσμὸν τὸ ἕν πέμπτον περίπου τῆς χώρας ἀπομυζᾷ διὰ νὰ συντηρηθῆ τὸ ἥμιου σχεδὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος (1).

Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ κατάστασις εἶναι τὸ σοβαρώτερον αἷτιον τῆς κακοδαιμονίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ πόλεμος τοῦ 1897, ἡ καταστροφὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, αἱ ἐπαναστάσεις καὶ τὰ κινήματα τῶν τελευταίων σαράντα ἐτῶν εἶναι ἀποτελέσματα τῆς ὀπισθοδρομημένης προσωπολατρίας εἰς τὴν ὁποῖαν ἐβασίσθη ὁ Ἑλληὴν ψηφοφόρος.

Τὸ ὀργανωμένο πολιτικὸν κόμμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀποδώσῃ καρποὺς στὴ χώρα μοιάζει ὅπως ἡ πυραμίδα, βασιζέται σὲ πλατειᾶς λαϊκὰς βάσεις καὶ προχωρεῖ ἀνάλογα μέχρι τὴν πολιτικὴν συλλογικὴν ἀρχηγίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ πολιτικὴ πυραμὶς εἶναι χτισμένη ἀνάποδα. Ὀλόκληρον τὸ πολιτικὸν κόμμα στηρίζεται σὲ μιὰ μικρὴ κλίκα μὲ τὸν ἀρχηγό. Γιὰτὸ αἱ κομματικαὶ μεταπτώσεις εἶναι συχνῆς καὶ ἀπότομης.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μαθαίνει ἀπὸ σκληρὴν πείρα. Ἀκόμα διατηρεῖ ἐλπίδας στὴν προσωπολατρεία, σὲ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀποτείνόμενα πρὸς τὸν λαὸν λέγουν

(1) Χώρα	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Πληθυσμὸς	Ποσοστ. πληθυσμοῦ πρωτεύουσας
Ἰταλία	48.000.000	Ρώμη	2.000.000	1/24
Ὁλλανδία	11.000.000	Χάγη	500.000	1/22
Πορτογαλία	8.700.000	Λισσαβὼνα	800.000	Ἄγροτ. χώρα 1/11
Ἰσπανία	29.000.000	Μαδρίτη	1.700.000	Ἄγροτ. χώρα 1/16
Σουηδία	7.300.000	Στοκχόλμη	1.065.000	1/7
Νορβηγία	3.500.000	Ὁσλο	450.000	1/8
Ἑλβετία	5.000.000	Βέρνη	160.000	1/30
Φινλανδία	4.250.000	Χελσίνκι	425.000	1/10
Ν. Ζηλανδία	2.165.000	Γουέντικτον	225.000	Ἄγροτ. χώρα 1/9
Βέλγιον	8.900.000	Βρυξέλλαι	1.300.000	1/6,8
Ἑλλάς	8.500.000	Ἀθήναι	1.700.000	Ἄγροτ. χώρα 1/5,5

Ὁ πληθυσμὸς ὅλων τῶν πόλεων ἔχει ὑπολογισθῆ μὲ τὰ προἰστία (GREATER AREA). Ἐκ τοῦ πίνακος φαίνεται ὅτι αἱ Ἀθήναι ἔχουν τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸ πληθυσμοῦ ἀπὸ κάθε ἄλλη πρωτεύουσα. Ἡ τάσις τῶν Ἀθηνῶν νὰ αὐξήσῃ περισσότερον εἰς βάρος τῆς ἐπαρχίας συνεχίζεται. Ὁ ὕδροκέφαλος μεγαλώνει, ἡ ἐπαρχία φθίνει. Στοιχεῖα ἀπὸ INTERNATIONAL YEAR BOOK 1957

«Εγώ, η κυβέρνησις μου, τὰ ἔργα μου», καὶ ἐνθυμίζουσι παλαιὸν φεουδαρχικὸν μονάρχην, ἢ προσκαίρως ἀρχηγὸν φασιστικοῦ κόμματος.

Ὅταν αἱ ἐλπίδες αὐταὶ δὲν ἀποδώσουσι καὶ ἀποδειχθοῦν τελείως φροῦδαὶ ὁ Λαὸς θὰ στραφῆ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του. Ἀπὸ τὰ ἀστικά κέντρα, τοὺς ἐπιστημονικοὺς καὶ ἐπαγγελματικοὺς συλλόγους, τὰ ἐργατικά συνδικάτα, τοὺς ἀγροτικοὺς συνεταιρισμοὺς, θὰ δημιουργηθοῦν ἰσχυρὰς σὲ ὀργάνωσιν δημοκρατικὰς ομάδες μεθ' ἑτικῆς προγράμματα. Οἱ ομάδες αὗται θὰ ἐξελεχθοῦν σὲ ὀργανωμένῃ πολιτικῇ κόμματα, μεθ' ἑτικῆς καὶ πολιτικὸν δίκτυον σὲ ὅλην τὴν χώραν (*). Ἐπιτροπὴς ἐκλεγόμενης ἀπὸ τὰ μέλη θὰ διευθύνουσι τὴν κομματικὴν δουλειὰ σύμφωνα μετὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας. Ἐθνικὰ συνέδρια θὰ ὑποδεικνύουσι τὴν κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν, ἢ ὅποια θὰ ἀναπτύσσῃ σὲ λαὸν τὰς ἀρχὰς καὶ ἐπιδιώξεις τοῦ κόμματος.

Τέτοια κόμματα εἶναι ἰσχυρὰ διότι μέσα τους ἐνσωματώνεται ἡ δύναμις τῆς μερίδος ἑνὸς λαοῦ, ἢ ὅποια ὄχι μόνον ἔχει ἐπίγνωσιν τῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ κόμματος, ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἐκλέγῃ ἀντιπροσώπους τὰ ἐκλεκτότερα μέλη τοῦ κόμματος. Δὲν ὑπάρχει πλέον ἐπίδρασις τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀρχηγοῦ, ἢ πολιτικῆς κληρονομίας. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ κόμματος ἔχουσι μὲν καθῆκον νὰ πολιτευθοῦν ἐπὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ κόμματος, διατηροῦν δὲν ἀνεξάρτητον καὶ ἰδίαν ἀντίληψιν ὅσον ἀφορᾷ διάφορα προβλήματα. Δὲν εἶναι ὀφειζόμενοι νὰ ἀκολουθήσουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς κλίμακας του. Δὲν τοὺς ὑπέδειξεν αὐτὸς διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ ὁ κομματικὸς ὀργανισμὸς τῆς περιφέρειας των. Διαφοραὶ ἀναφυόμεναι ἐντὸς τῶν μελῶν

(*) Τὸ Κόμμα τῶν φιλελευθέρων μεταπολεμικῶς ἐνεθάρρυνε τὴν δημιουργίαν νομαρχιακῶν καὶ ἐπαρχιακῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν. Ὅταν ὅμως αἱ ἐπιτροπὴς ἐζήτησαν νὰ λάβουσι καὶ αὐτὰ μέρος εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματος, ἢ ἀρχηγία δὲν ἐδέχθη. Ὡς ἥτο φυσικὸν κατ'ὸν αὐτῶν αἱ Ἐπιτροπὴς αὐτοδιελύθησαν. Εἰς τοὺς κύριους Ἀρχηγούς δὲν συνέφερεν ἡ ἀλλαγὴ αὐτή.

τοῦ κόμματος λύονται διὰ τοῦ δημοκρατικοῦ τρόπου τῆς πλειοψηφίας.

Τὰ ἰσχυρὰ αὐτὰ κόμματα εἶναι πλέον εἰς θέσιν μόνου τοῦ ἢ διὰ συνασπισμῶν νὰ δημιουργήσουσι κυβέρνησιν ἢ ὅποια ἐν γνώσει τῆς λαϊκῆς δυνάμεως καὶ ἐμπιστοσύνης προχωρεῖ θαραλλέως εἰς βασικὰ μεταρρυθμίσεις. Δὲν τηροῦν ἐπιφυλακτικότητα διότι δὲν φοβοῦνται τὴν ἐσωτερικὴν ὀλιγαρχίαν, ἢ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιρροὴν καὶ κηδεμονίαν. Δὲν ὑπάρχει κίνδυνος κομματικοῦ ρήγματος.

Ἡ γενικὴ κακοδαιμονία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μόνον ἀπὸ τέτοια πολιτικὰ Κόμματα δύναται νὰ διορθωθῇ. Τὰ βασικὰ προβλήματα θὰ μελετηθοῦν καὶ ἀνάλογα μέτρα θὰ ληφθοῦν ἀμέσως καὶ ἐντόμως. Τὸ 1932 αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι εὐρέθησαν εἰς παρομοίαν κατάστασιν. Τὸ Κόμμα τῶν Δημοκρατικῶν εἰς τὸ μεγαλύτερον Συνέδριον τῆς πολιτικῆς ζωῆς ἐψήφισεν πρόγραμμα, ἐὰν κερδίσει τὰς ἐκλογὰς νὰ λάβῃ δρακόντια κοινωνικὰ καὶ οικονομικὰ μέτρα καὶ διορθωθῇ ἅπασι διὰ παντὸς ἡ κακοδαιμονία τῆς Ἀμερικῆς.

Μὲ τὴν ἐκλογικὴν νίκην τῶν Δημοκρατικῶν ὁ Φ. Ρούσβελτ συνεχέντρωσε γύρω του δυναμικὰ καὶ προοδευτικὰ ἀγνώστα μέχρι τότε πρόσωπα ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸ ἀντίπαλον κόμμα. Ἡ τότε ὀνομασθεῖσα νέα κατάστασις (NEW DEAL) ἐψήφισεν εἰς διάστημα τεσσάρων μηνῶν 450 νομοσχέδια, τὰ ὅποια ἔφεραν τὴν μεγαλυτέραν εἰρηνικὴν οικονομικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Μίαν τέτοιαν νέαν κατάστασιν χρειάζεται τὸ Ἑλληνικὸν κράτος.

Ὡς πηγαὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἐχρησιμοποίησαν ἡ Πολιτικὴ Ἱστορία Γ. Ἀσπρέα, καὶ Ἱστορία Νεωτέρων Χρόνων ἐπιμελεῖς Βέη. Ἐπισημειώθησαν τὰ συγγράμματα αὐτὰ διότι, ὁ Γ. Ἀσπρέας γράφων τὴν ἱστορίαν τὸ 1925 περίπου, ἔβλεπε τὰ γεγονότα μετὰ ἀπὸ πάροδον πολλῶν ἐτῶν καὶ συνεπῶς ἦτο σχετικῶς ἀνεπηρέαστος. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον καὶ ἡ Ἱστορία ἐπιμελεῖς Βέη, ἢ ὅποια γράφεισα τὸ 1955 περίπου, ἀπέχετο ἀπὸ τὸν διχασμὸν καὶ Ε. Βενιζέλου πλέον τῶν τριάκοντα ἐτῶν.

Ἐχρησιμοποίηθη ἐπίσης τὸ βιβλίον τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κολομβίας PROF. STEPHEN LARRABEE «HELLENAS OBSERVED» σοβαρωτάτη μελέτη περὶ τῆς δράσεως τῶν Ἀμερικανῶν φιλελλήνων εἰς τὴν ἐπανάστασιν.

Αἱ ἄλλαι πηγαὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ΟΥΣΙΩΔΗ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς 3, παράγραφος 3, στίχος 12.

Ἄντι Εἰς τήν κατωτάτην... = Πολιτικῶς εὐρίσκειται εἰς τήν κατωτάτην...

Σελίς 19, παράγραφος 2, στίχος 5

Ἄντι Ὠθοῦμαι = Ὠθοῦμε...

Σελίς 33, παράγραφος 3, στίχος 16.

Ἄντι εἶχε = ἔχει...

Σελίς 59, παράγραφος 3, στίχος 22.

Ἄντι ἐξυψώθη = ἐξυμώθη...

Σελίς 70, παράγραφος 2, στίχος 5.

Ἄντι ἐπεκράτει = ἐπικρατεῖ...

Σελίς 70, παράγραφος 3, στίχος 8.

Ἄντι εἶχε = ἔχει...

Σελίς 70, παράγραφος 3, στίχος 9.

Ἄντι ἕνας χυδαῖος = ἐπικρατεῖ χυδαῖος...

Σελίς 71, παράγραφος 1, στίχος 24.

Ἄντι εἶχε = ἔχει...

Σελίς 77, παράγραφος 4, στίχος 31.

Ἄντι καταπατήση = κατασπαταλήση...

Σελίς 77, παράγραφος 4, στίχος 33.

Ἄντι εἶχε = ἔχει...

Σελίς 154, Στίχος 1.

Ἄντι Ἠθικόν του = Ἐθικόν των...

